Биті є. Макс (Дашвар Люко)

http://vk.com/with_books

Биті є. Макс

Люко Дашвар

ЧАСТИНА ПЕРША

Прекрасна людина

…Амінь! Під тою тополею хтось дуба дав. Не помер. Не почив у Бозі. Убили, суки, тільки тополя бачила. Не свідчила. Трусилася, хитала гілками - а я до чого?! Чужа рука не чула, прикрутила до живого стовбура жалобне ярмо мертвих квітів. Скручені вінком - буйні-червоні - звеселяють похоронну листопадову чорноту тополиної алеї на бульварі Шевченка. Амінь.

Макс би нізащо не звернув уваги на траурний знак - сотні по всьому Києву. Мчав повз ту тополю на таксі планиду справами підправляти, хоч діла ніяк не вигорало - тільки метушня і прикрощі… Кинув оком ліворуч: за чавунною огорожею під деревиною, під вінком-німбом малою віхою скніла руда, як щира радість, тендітна дівчина у чорному до п’ят. Тримала в руках картонку, що на ній три слова.

Не встиг прочитати. Таксист - на праву смугу. Швидкість штрафна… Озирнувся, хоч і розумів: побачить тільки спину дівчини. Та вона раптом повернулася вслід таксі з тою картонкою, наче б ті три слова не всім - тільки Максові. А далеченько від’їхали… Не розібрати…

- Повертаємо, прошу! - чемний, хоч убий.

- Куди? - здивувався таксист.

А Макс і сам у першу мить не усвідомив, чого сіпнувся.

- До Бессарабки і знову на бульвар Шевченка! - поспіхом. Голову викрутив.

І паніка… А раптом то Люба? Адже ж… Коси руді… І оце все б їй до п’ят, хоч чорне, хоч біле… Серце сполошилося, заквоктало перелякано, наче від тих кіс ромашкою війнуло і голова обертом. Та як же він одразу не втямив - то Люба!

Перед очима, хоч кулаком їх три, куций контент короткого яскравого кохання: дурнувате знайомство, трепетні зустрічі, “ти у мене перший… і єдиний”, червнева чорна ніч - мчали набережною у бік Печерських пагорбів, зупинилися біля пішохідного мосту, Люба гайнула на міст, подерлася на огорожу і раптом упала у Дніпро.

…Все! Більше не бачив Люби.

Жива? Потонула? Щезла. Залишила порожнечу в Максовому серці. І за мить її вщент заполонили шалені несамовиті чутки і домисли. Хтось бачив Любу під ранок, хтось клявся, що рухалася човном у бік Десни, хтось дорікав тяжкими звинуваченнями: чому не кинувся за дівчиною в річку?! Хтось переказував - чекай, повернеться…

А пропадіть ви… П’ять місяців спливло, а жах і досі виїдав до кісток: де ти €, Любо?..

А вона… Отак просто?! Стоїть собі під голою тополею, і діла їй нема, що змордувався геть… Та що ж це?!

Таксі зробило дурне коло і знову вилетіло на бульвар…

- Тихо їдьмо. По лівій…

Витягнув шию, вдивлявся у тополю - ще здалеку майоріла квітковим горем на стовбурі. А Люба де? Зникла. Тільки німб…

- Та що ж ти знову…

Вискочив із автівки, роззирнувся. Неподалік дебела тітка у помаранчевій безрукавці довгим дрючком із металевим гострячком на кінці методично збирає недопалки у чорний целофановий мішок.

- Перепрошую… Дівчина щойно тут була… Де ділася?

- Певно, пішла…

- А чому вона тут… стояла?

- Не знаю… Мене на цю ділянку тиждень тому перевели. Оце тиждень її тут і бачу. Постоїть-постоїть собі і йде.

- А картонку тримає… Що на ній написано?

- Хтозна! Я біля неї не крутилася. Я отаких дурнуватих не люблю… Чого ото тирлуватися день у день? Діла нема, чи що?..

Яке паскудство!

Зиркнув на тітку дикувато, як божевільний, що йому лікарі лоботомією пригрозили, на автопілоті - геть. Косував на перехожих: голий! Усі бачать] Тополиною алеєю - до Леніна. Під монументом зграйка пенсіонерів у шахи під “Марш слов’янки” рубається. Вони з Любою теж… у шахи грали.

Спустився у підземний перехід, вискочив біля Бессарабки і не згадав, що за десять кроків власна розкішна квартира у пафосній новобудові.

Куди там - до Майдану. На Європейську… Звідти до Поштової, і тільки коли на Сагайдачного наштовхнувся на сивого дідуся - “Юначе! Це я сліпий, а у вас же очі є?!” - врешті отямився. Зупинився. Застиг при стіні. Дощ…

- Яке паскудство… - прошепотів спустошено.

Підняв комір куртки. До Контрактової повільно…

Тоненький дівочий силует під чорною тополею. Так ти жива,

Любо! А я п’ять місяців - ні сном ні духом! Чекаю, як той йолоп. Усе покинув, поселився у злиденній орендованій норі на Костян- тинівській, де ти жила… Де всі твої речі, книжки і досі… А поряд не ти - твій товариш Гоцик, що у нього й імені немає! А ти жива… Чому ж не прийшла? Не відпустила… Чекати важко, Любо. Тижні збиваються у місяці - другий, третій… Наївний оптимізм задихається під тушею важкого роздратування: допоки ще?! Після безглуздих днів провалений диван розкриває обійми з байдужістю старої шльондри, та засинати страшно. Бо щоночі ти припливаєш у мої сни, Любо. З водою. Вона ллється сльозами з твоїх очей, дощем з неба чи просто з крана, заповнює увесь

простір, лишає острівець суходолу під моїми ногами… Ти безпорадно борсаєшся у хвилях, Любо, ковтаєш воду, і сотні невидимих заповзятих спостерігачів горлають мені, оглухнути можна: “Стрибай! Стрибай же…” А я… Я не можу! Прошу себе щовечора, перш ніж заплющити очі: “Ну, хоч сьогодні, Максе!” Та ранок вмикає свідомість, і я розумію - знову… не зміг!

Дощ - за комір: шукай даху. Макс повернув до Флорівсько- го монастиря, щоби не йти на Костянтинівську. Стояв навпроти храму, хитав хрести поглядом: ну? І що?! Бог не виказав оперативних рятівних дій. Не розкрив парасолі над змоклим Максом, не зігрів задубілі долоні. І щоби холодний відчай не учепився у горло, Макс посунув до “Кофе-хаусу”…

Чорнява дівчинка-офіціантка зазирнула в очі.

- Як завжди?.. — усміхнулася переможно. Вона тільки-но виматюкала двох колег, що спробували поперед неї обслужити симпатичного сумного хлопця з такими пронизливими очима, що хоч на сповідь до нього, та чорнява ще пам’ятала, як влітку хлопець приходив сюди з рудою дівчиною і завжди залишав на “чай” набагато більше за інших відвідувачів. І такого віддати?

- Пам’ятаєте мене?

- Чорний чай. І “Парламент”…

- Так. ГІрошу… - Макс проводжав очима чорняву офіціантку. На барній стійці - шахівниця. Мат? “Чому тут не працюють цілодобово?..” - подумав тоскно.

На Костянтинівську під ніч приваландався. Гоцик уже встиг скачати курсову з Інтернету, зжерти останні гри сосиски і залишки вчорашньої холодної гречки і тепер рубався у компі в останню версію “Сталевого Алхіміка”. Класна гра…

Ні “привіт”, ні “як воно?”. Зиркнув на Макса, кивнув, втупився у монітор.

Макс почервонів: відсутність елі в скидалася на ляпас. Пішов до вікна, глянув на чорну-мокру вулицю, наче не звідти припхався. І так стояв, поки за спиною не почув матюки роздратованого Гоцика. “Знову Алхіміку програв…” - подумав.

- Бачив її сьогодні, - видушив глухо. - Мітингувала на бульварі Шевченка… З якимось плакатиком у руках…

Розмова давно назріла. Проривалася випадковими фразами, несподіваним роздратуванням, невтішним спогадами. Хлопці старанно гасили раптові спалахи вимученої відвертості, притишували серця до ледь помітного вночі останнього дихаючого вуглика давно покинутого вогнища, ніби отут, у прихистку на

Костянтинівській, де ще так недавно сміялася і плакала Люба, говорити про неї - суцільне жалюгідне соромисько, що гіршого й уявити неможливо… І ото вони б тут один перед одним ганьбилися?..

Та розмова рвалася назовні.

Гоцик зиркнув на Макса похмуро.

- То не Люба, - сказав.

Замовк. Скривився, наче жили тягнуть.

- Потонула… - додав немилосердно.

Макс вишкірився люто, обернувся до Гоцика… Вигукнув, наче усі навкруги поглухли.

- Бачив її!

- Помилився…

- Сам помиляєшся! Вона тут! Поряд. Нікуди не від'їжджала! І повертатися не збирається! - задихнувся, замовк, опустив голову. - Одного не втямлю… Навіщо? Навіщо обіцяла повернутися… Просила свою матір, аби та переказала нам - чекайте…

Гоцик зітхнув із прикрістю.

- Нічого Любина матінка нам не переказувала. То я збрехав… Люблю прибрехати…

Упав на диван. Пику скривив.

- Йди вже геть, Максе… - буркнув врешті. - Смикаєшся усе, місця собі не знайдеш… - замовк, запалив “Прилуки”, очі у стелю. - Ну, спробував пожити, як усі люди… Ну, не вийшло… То таке… Пережуєш… Бабла вистачить…

Макс не проковтнув. Спробував. Виховання змушувало. Та образа застрягла у горлі, полізла на язик…

- За цю діру, до речі, я плачу! - мовив зверхньо.

- Точно, чувак… - Гоцик підвівся. Недопалок у підлогу - вмри! Дістав із шафи дорожню сумку, повкидав штани-футбол- ки, пішов до дверей. - Прощавай…

Макс так здивувався, ніби побачив, як Люба з мосту летить на біс.

- Ти здурів? Ніч…

- А пофіг! Давно хотів… Мені тут стіни плечі дряпають…

- Та стій, куди?! Що за звичка: плюнув і гайда…

Заступив двері, дивився на міцного, як гора, незворушного Гоцика - і стільки думок… Годин на п’ять вдумливого моноло- іу. Макс сказав би Гоцику… Та що в біса відбувається?! Ви… усі такі чи тільки ти і Люба?! Вам язика відтяли?! Говорити… зайве?! Нащо дертися кудись, зриватися і бігти, падати і зникати безвісти, коли можна усе - геть усе! - обговорити і знайти… вихід. Ти зараз теж… летиш з мосту! Бо ти тупий, упертий, примітивний, жорстокий йолоп! Як ти опинився в університеті Шевченка?! Та ще й на філологічному?! Тобі б сокирою махати на ешафоті середньовічної ринкової площі! Помреш за принципи?.. А вона жива. Регоче з нас, руда… Пішла по життю далі, покинула мене у своєму минулому підло й зрадливо. І тебе… І тебе покинула, Гоцику! У цій дірі! Тож зрозумій ти, врешті, людино без імені… Вчинок - наслідок продуманого рішення, якщо ти нормальна цивілізована людина. Якщо тобою керують інстинкти і емоції - ти летиш з мосту… Сам… Коли ти летиш з мосту - нікого поруч! І нащо? Людина повинна розуміти, куди йде. От ти… Куди?! І як можеш залишати мене тут самого… Я ж…

- Я ж тобі довірився… - тільки й зумів.

Гоцик усміхнувся злодійкувато, відштовхнув Макса від дверей.

- Матінці поплачешся, - кинув байдужо.

І гайда. Отаке падло.

Макс оглух. Не чув, як рипіли відпрацьовані дошки. У вухах верещало, наче хто врізав поміж очі - хтозна, як на ногах встояв. Зі стелі, а чи просто з неба на голову-плечі-руки лилося щось невидиме, та таке важке й огидне - аж зігнувся.

Роззирнувся з гидливістю, мовби вперше побачив облуплені стіни тоскної хавірки, провалений диван, сліпі немиті вікна.

- Дідько, що я тут роблю?!

Мізки з котушок: забув, чи як?! Товаром на прилавок - на! Сам відмовився! Від розкішної квартири, “мазераті”, батьківських грошей і карколомних перспектив - логічними віхами виникали на горизонті перед випускником Лондонської школи економіки, що він навесні повернувся до України після більш як дванадцятирічного перебування в європейських оранжереях, де перш за все вчать планувати. Макс планував… повести

Любу у свій світ” відчищений до блиску цивілізаційними казками про тріумф реалізації бізнесових планів. А вона щезла! І він сам занурився у її життя, де гроші вкладають не у перспективні проекти, а у кілограм гречки і порепаний светрик з секонд- хенду. Звичайне життя, казав Гоцик. А Макс пручався - та ні, то ви не так усе робите. Покажу, як жити треба… І сумніву не мав: за півроку сам собі “мазераті” купить. Метушився - проекти, плани. Та за кілька місяців безглуздої метушні без тіні впливового тата кілограм гречки здавався найбільш доцільним варіантом вкладення… І нині, цієї чорної безнадійної ночі не підла Любина зрада штовхала Макса у спину - на коліна, на коліна, мать твою! - тільки одне:

- Дідько, що я тут роблю?!

Проковтнув раптовий відчай, у голові телеграфно: з мосту.,. Ти полетів з мосту, Максе… Випливай уже, чи як?..

- Досить божевілля, - прошепотів спустошено. Бо все те було божевіллям від початку, від першої зустрічі з Любою до її стрибка у Дніпро з мосту. Вітру вдосталь… Так. Вітру, якого не було ніколи до того. Понесло, на ногах не встояти. Ляпасів надавало, закрутило - лицем у багнюку, а він по тій багнюці на пузі гордий - вишкребуся сам-один… Неїстівна піца на килимку, поряд Гоцик чавкає. І по всьому тому - вітер: далі, далі… Так скотство ж! І де ж йому, вимуштруваному дебільними програмами соціалізації, знати - звичайна воля красивої обгортки не має.

Зиркнув по боках, наче хто підслуховував… Любині книжки, Любині навушники, Любина подушка… Обходишся без них?!

- І я без тебе… обійдуся!

Засунув руки у кишені брюк, щоби не сіпнутися збирати речі, - усе тут залишить, разом із споминами, із Любою разом! - пішов до дверей. Услід тягнулося щось невидиме, та таке важке й огидне, аж зігнувся…

Макс Сердюк завжди знав: він - прекрасна людина. Перше усвідомлення того відбулося ще у часи, коли був малий і читати не міг. Приніс у дитячий садок чарівного нетутешнього льодяника на паличці - різнокольорового веселого зайця. Дітлашня обступила - оце диво! А дай хоч потримати! Максим же не жадоба. Прекрасна дитина. Дав. А вони давай зайця облизувати. Гидливий Максим опісля того, як до його рук повернувся деформований, наче сніговик навесні, катастрофічно схудлий заєць, і дивитися на нього не міг. І аби не виказати розпачу та допекти товстій Наталці, що вона найбільше від зайця відлизала, віддав льодяника Тьомці Фантомасу, якого боялися чіпати не тільки геть усі діти, але й вихователі дитсадка. Фантомас навіть не подякував - гайнув за кущі зайця доїдати.

- Я добрий, а діти - злі. Вони з'їли мого зайця, - зізнався мамі, коли та везла його на файній автівці з дитсадка додому.

- А не носи своє туди, де очі завидющі, - порадила пані Женя.

Подальша доля тільки підтверджувала ницість людей, що вони оточували прекрасного Макса. На десятиріччя тато подарував синові крутий велосипед "Scott". Максим крутив педалі - печерськими пагорбами, через пішохідний міст, на Труханів… Загубився у хащах, наштовхнувся на компанію підлітків. І коли один із них, худий, як той велосипед, заступив шлях - дай про- їхатися! - покинув сідельце не те щоб із радістю, але й не без гордості. А чого ж не поділитися? Хай ще хтось - з вітерцем на крутому вєліку! Худий осідлав "Scott", та крутнути

педаль- ки не встиг. Компанія із гиготом навалилася на худого - чіплялися за плечі, плигали на раму, один усівся на кермо…. “Scott” рипнув: help! Переднє колесо склалося і перетворилося на еліпс. Макс тягнув на собі понівечений апарат, чув позаду веселий регіт.

- Я - добрий… Чому люди не шанують того? Чому нас оточують такі нікчеми? - запитав маму.

Так уже повелося у Сердюків: тато все більше кар’єрою займався, а мама - так та із сином залюбки теревенила.

Пані Женя тоді відповіла щось формальне на кшталт “цурайся босоти”. І не тому, що саме несла до звалища понівеченого “Scott’a” і матюкалася подумки, бо надто уже шкодувала, що велосипед і дня дитину не порадував, ні - Максові і умніви несподіваним чином прояснили плани самої пані Жсні.

Максимка за кордон навчатися відправимо, - того ж дня повідомила чоловікові і заходилася синові файну школу за бу- і ром шукати.

(лірава непроста, та за два роки упоралася. Після консультацій. з’ясувань, відвідин більш як двох десятків престижних європейських шкіл зупинилася на навчальному закладі у швейцарському Санкт-Галлені: старовинна середня школа тут гордо именувалася “Інститут ауф дем Розенберг”. ї хоча навчання коштувало більш як 70 тисяч доларів на рік, пані Женю вельми привабила педагогічна концепція закладу: обіцяла не тільки гідні знання і комфортну безпечну атмосферу, гарантувала адаптацію у суспільстві, розвинуту соціальну компетенцію і здатність долати конфлікти.

- Може, хоч навчиться козлів давити, - понадіялася.

У дванадцять років Максим Сердюк подався гартувати характер до швейцарського міста Санкг-Галлен, де є барокова церква небаченої краси й унікальна старовинна бібліотека.

Якби сьогодні хто запитав Макса, що найбільше запам’яталося за п’ять років, що він провів їх у Швейцарії, найперше згадав би прізвисько, яким його нагородили на першому ж уроці ;і англійської.

• Сер Дюк? - вразився учитель. - Ваше прізвище Сер Дюк?

Забув про тему уроку, хвилин десять пояснював: на звертання “сер” у давній Британії могли розраховувати виключно осо- (“и знатні - баронети і лицарі. А “дюк” з латини - “герцог”. І усі знають, що герцогський титул мають особи королівської крові… У школі з’явився сер Херцог? (Учитель так і сказав, переклавши німецькою - herzog, і хіба то дивина для німецько- мовного швейцарського кантону.) Поплескав Макса по плечу:

- Як не по крові, то, певно, за характером ви - шляхетна людина.

Макс тоді підвівся, відповів, ледь добираючи слова англійською:

- Сподіваюся, ніхто й ніколи не матиме у тому сумніву.

Дюк - кликали його з того дня. Дюк. Втягував живіт, розправляв плечі, від чого підборіддя мимоволі підіймалося вище: хіба хибні справи роблять із високо піднятою головою?.. Дюк… Дівчатка стріляли оченятками захоплено, хлопці дивувалися вдумливій щиросердності.

- Максе,ти реальний Дюк! - визнав китаєць Чонган, з яким Макс п’ять років ділив одну кімнату у Санкт-Галлені, коли вони прощалися після закінчення школи і Макс їхав до Лондонської школи економіки, а Чонган - у Гарвард.

До зустрічі зі звичайним життям ніхто й ніколи не сумнівався у тому, що Макс Сердюк - шляхетна людина.

Дідько, так… Так он що найбільше муляло! А він усе вишукував причини: чому рана ніяк не гоїться, хоч зі шкіри лізе? З батьками порвав, плани грандіозні: власним розумом у дамки. І стрижень: я - Дюк! Зможу! А Гоцик, падло… Він так не думав… А Люба? Та теж?.. Та й інші…

- Помиляєтеся, - у порожнечу.

Носаком у двері - дорогу! Кімнатка на Костянтинівській кліпнула вікнами услід: не повернеться… Ніколи…

Вночі Київ не бажає розмов - зайві! Із прикрістю роздивляється балакучих: що за йолопи тут у нас? Ага! Двійко дівчаток у підстрелених спідничках сунуть темним провулком, дзеленчать: “А він…”, “А я…” Та замовкніть, дурепки. Ніч - сафа- рі.

Що запропонуєте мисливцям? Цноту? Каблучку? Сережки з вухами, худий гаманець? Життя?.. Ану брись додому язиками чесати!

Макс вийшов у темний дворик, вже повернув до арки (через неї - на Костянтинівську), аж почув від голої вишні, що вона стирчала посеред двору, тихий стогін. Вдивився і розгледів тільки лису голову сусідської дивакуватої дівчини - певно, шаленіла від “Солдата Джейн” чи просто сповідувала філософію мілітарі. Задерла голову догори, підборіддя у небо, на шиї - важка чоловіча долоня…

Макс отетерів - задушить! Смикнувся, крикнув раптом щосили:

- Ей! Курити хочеш?! Ей! Тобі… Ти… Там… Уже йдуть… Пішли… Йди! Йди за мною! - кричав бозна-що, швидко сунув геть. Серце цокотіло: страх, страх…

Вискочив на вулицю. Позаду важкі кроки. Чи то ввижається? Не аналізував, біг у бік Контрактової, хоч смислу в тому мі- зер: що далі від даху, то більше мисливців…

- Максиме! - почув.

Смикнувся від несподіванки, скосив очі: на перехресті “лек- сус”. Мама?.. Похапцем озирнувся у бік темної арки - нікого… Фу ти…

…А у дворику на Костянтинівській кремезний голомозий здоровань гладив важкою долонею шию лисої дівчинки, усміхався іронічно:

- У тебе тут усі сусіди - крейзі? Переїжджай до мене…

- Ні, - сказала лиса дівчинка. - Тут буду. Тут є космос.

П’ять місяців тому, у червні, пані Женя вкрай легковажно поставилася до синового демаршу. Ну, гримнув дверима, ну, пішов… Повештається і повернеться. База-то тут! Та час ішов - місяць, другий… Чоловік подався до Європи у державних справах, знайомі виїдали очі німими запитаннями: “Женечко, а чим зараз твій Максим займається?”, старий тато ГІерепе- чай - завжди допомога! - цього разу впав у маразм, бо пропонував направити до Макса кількох міцних хлопців з власної охорони…

- Скрутять і вмить додому доставлять, - казав.

- Щоб навіки зненавидів?! - обурювалася пані Женя.

Засумувала… Навіть схудла на вісім кілограмів, а до того ж

жодна дієта не допомагала. І що робити?! Чоловік по брюсселях вештається - та хай хоч зовсім згине! А от без Максимчика - неможливо! Що з дитиною коїться?! Як той волоцюжка у якійсь халабуді оселився, грошей не бере, кудись самотужки лупиться… Чи до біди далеко? І навіщо тоді усі батьківські клопоти - освіту блискучу забезпечили, квартиру на Хрещатику купили, “мазераті”, та й банківський рахунок у Максимчика немалий. А чоловік ще три роки тому зробив сина акціонером великого банку й енергетичної компанії. Падають грошики з місяця у місяць - живи та радуйся, синку. А він… “І не шукайте!”

Яке там! Вивідувала, випитувала, чекала… Як туга спопеляла терпіння, сідала за кермо - на Поділ. Там він… Лишала ав- тівку на Валах, ішла на Костянтинівську. Ставала навпроти синового прихистку, дивилася у вікно. Як ти, Максимчику?.. Мамі без тебе геть зле…

Бог почув. Як побачила збудженого сина - біг до Контрактової, наче зграя псів п’яти рве, - коліна підкосилися від несподіванки. У ручку “лексуса” вчепилася:

- Максиме!

1 за ту коротку ми гь, поки син озирнувся, сто страхів розірвали вщент: що скаже?! Прожене? Знехтує? Зледенить холодним поглядом і піде геть?

Та Макс посунув до автівки, зупинився навпроти…

- Здрастуй, мамо… - сказав так утомлено, пані Женя ледь не впала. Розгубилася: що казати? Плакати, додому кликати?

- Запіканку зробила… - пробурмотіла знічено. - Повечеряємо, як маєш час…

…Автівка вже пролетіла “Арсенальну”, сумний насторожений Макс сидів поряд із матір’ю, дивився вперед, мов у порожнечу. Пані Женя тремтячими руками стискала кермо, зиркала на сина, заприсяглася б - нічого не бачить. Та він рантом зітхнув.

- Ти… змарніла, мамо, - прошепотів тоскно.

Пані Женя не втрималася і, хоч як умовляла себе не виказувати справжніх почуттів, - розридалася, як роздяглася. Нічого не приховати.

Темна вітальня насторожилася. Навіть меблі прислухаються. Слова чіпляються за мовчанку і гаснуть. Пані Женя обережна, як на мінному полі. Вже вгамувалася, ніби від того, що син поруч, усе враз стало, як і раніше.

Макс не знає, з чого почати. Думок і сумнівів - годин на п’ять вдумливого монологу. Він сказав би матері - нащо я повернувся? Не додому… Взагалі, в Україну. У Лондоні посеред студентів-українців побутував жарт: “Як втратити громадянина? Відправити його навчатися за кордон”. З-посеред усіх тільки я повернувся. І коли б доля не закинула мене у звичайне життя… Яким живуть мільйони… Я б і досі не зрозумів: тут яма… Освіта? Мізки? Знання? Маячня! Кілька місяців пропонував нормальний, професійно розроблений проект з альтернативної енергетики. З гарантіями іноземного інвестування, бо після Лондона залишилися неформальні зв’язки з однокурсниками, а вони не лузери, діти магнатів з усіх куточків світу. Мене радо приймали, як тільки дізнавалися, що мій тато - той самий впливовий нардеп Володимир Гнатович Сердюк. Мені чемно відмовляли, як тільки уточнювали, що за проектом не стоїть Во лодимир Гнатович Сердюк. А я сам без батьківських грошей - нічого не вартий?! Там… у звичайному житті, звідки я нині повернувся… так і думають. А я думаю… що вам усім тут бракує здорового глузду… І милосердя. А якщо ти запитаєш про Любу, мамо, то скажу - облиш! Не згадуй.

Мати раптом видихає шумно, вмикає настільну лампу, хоч син і сказав - не треба світла…

- Прости мені, Максиме… - шепоче розгублено.

Макс чекає чого завгодно, тільки не покаяння. Дивується безмежно.

- За що, мамо?..

- Не знаю… - щира.

Макс червоніє, як малий. Перед очима картинка з далекого дитинства. Йому було тоді рочків шість. Застряг посеред величезної калюжі, ні зрушити, вода у

гумові чобітки. “Забери мене!” - відчайдушно крикнув матері, і вона пішла прямо по калюжі у дорогущих черевичках “Мій Мій”. Підхопила сина на руки. “Мама поряд! Поряд!” - повторювала. І сьогодні вночі, коли він побачив її на Костянтинівській, у голові билося те саме, хоч і не признавався собі: “Забери мене”. Мама не зрадила. Мама… поряд.

- Ти мені прости, - шепоче глухо.

- За що? - обережно закидає пані Женя, а в душі - дзвони. Мій ти єдиний! Повертаєшся… Хвала Господу…

- Не знаю… - знизує плечима Макс, душить відразу, бо знає…

Пані Женя ковтає сльозу. Ні, ні, досить! Не плакатиме при

синові, прибереже на крайній випадок. Вихлюпує бурхливо, ніби розмова точиться не першу годину і все про одне.

- От, приміром, я би впала з мосту…

- Я би стрибнув за тобою… Не вагаючись, - відповідає на автоматі і з жахом усвідомлює: то правда.

- Знаю, синку! Бо ти - прекрасна, порядна, шляхетна людина.

От і все! Почув. Пані Женя ще говорить і говорить - про те,

що у сина є кеба і вона варить, аналізує вчинки і точно вміє відрізнити біду від авантюри, та Макс не чує, ковтає відразу. У нього найкраща мама.

На душі стає легко. Точки відліку повертаються на давно обжиті місця, яма розміром з державу зменшується до прикрої незначущої вибоїни на рівному шляху. Дюк поправляє герцогську корону…

- Накажу Дорі, щоби постелила… - чує голос матері.

Знічується: що за Дора тут? І раптом відчуває страшенний

голод.

Мама усе знає. Надолужує. Першою спішить до кухні: ходімо, Максиме! Перекусимо. А давай по чарочці “Camus”? За те, що схаменулися… Бо не можна дозволяти чужим людям сім’ю руйнувати.

Стіл заповнюється наїдками - тут і ікра, і ніжна сирна запіканка, і справжня італійська салямі, і запечена качина грудка у мандариновому соусі. А він смердючими чебуреками і дешевою піцою давився… Ковтає слину і мимоволі стискає долоню в кулак, щоби не вхопити будь-що зі столу… Ні! Не виказуватиме матері, що… голодний.

Коньяк накриває залишки роздратування - ані гикавки. Тепло від серця до кінцівок.

- Що за Дора у нас тепер є?

- Служниця.

- І живе тут? - дивується, бо зроду-віку чужі у Сердюковій домівці не ночували. Усі служниці поралися вдень, під ніч забиралися додому.

- Надто гірко самій 6уло> - пані Женя втрачає пильність, не втримується, штрикає сина докором.

- І де^ її поселила? - Макс не пропускає шпильки, та дискутувати з матір’ю (він думає саме так: не сваритися - дискутувати) не бажає. Не зараз.

- У гостьовій біля татового кабінету.

Макс киває - зрозуміло.

- Дякую. Смачно… - відсовує тарілки від краю.

- На здоров’я, синку. Там, у ванній кімнаті… У твоїй шафці…

- Пам’ятаю…

За десять хвилин змиває з тіла залишки спогадів про Костянтинівську з упевненістю, що вода омила й серце. І мізки. “Так і є!” - переконує себе подумки. Усе, що сталося за останні п’ять місяців, пішло з водою… Спатиме без жахів.

Стає перед дзеркалом - гарячий-голий, роздивляється себе не без гордощів: не дарма ще півроку тому кожен новий день з тренажерів починав. За крок до вітрувіанської людини, а це вам не м’язисті дебіли з обкладинок. Треба б повертатися…

Оббризкався корично-терпким, заходився було чисту білизну у шафці шукати, та кинув зайвий погляд у запітніле дзеркало… І остовпів. Трохи вище лівого соска на шкірі, як на поверхні зачарованої печери, що у її глибинах ховається серце, три темні розпливчасті цятки. Відійшов від дзеркала, голову, як той лелека, викрутив, роздивився грудну клітку. Нічого.

Знову до дзеркала. Долонею вологу з нього - ясно. Вдивлявся - аж чорна мошкара в очах заплигала. І три темні цятки в районі серця. Чи то слова?.. Він навіть устиг розібрати, що середнє - найдовше, але ніяк не “експропріація” чи, приміром, “сільгосптехніка”. Літер шість, не більше. Перше - коротше. А останнє, третє - найкоротше. Три літери всього. Він… бачив! Не встиг лише літери роздивитися. Прочитати…

- Мамо!

Пані Женя пригарцювала. Обдивлялася голого сина - тільки й устиг рушником обмотатися.

- Геть нічого не бачу. Чисто…

Z2-.

Макс знітився. Зі стелі, а чи просто з неба - ромашкою війнуло.

— Що з тобою, синку?

- Усе гаразд, - чемний, сука.

Один, два, три, чотири, п’ять… Макс рахував кроки до власної кімнати. У дванадцять років, якраз перед від’їздом до Санкт- Галлена, їх ставало рівно п’ятдесят. …Двадцять чотири, двадцять п’ять. Виріс. Кроки ширші. Тридцять вісім… Ромашка? А-а-а… Покинь мене! Вилети з моєї голови! На мітлі чи на крилах янгольських - однаково! Геть! Не кади ромашкою, як піп у церкві, не лишай слідів на моєму тілі. Запізно… Певно, я ненавиджу тебе уже… Сорок…

- Сорок… - уголос. Став у дверях власної кімнати.

Біля ліжка спиною до Макса - невисоке худе дівчисько поправляє невагому печворкову ковдру. Не озирнулося. Тільки й видно Максові, що чорні кучері до плечей і худі, як сірнички, ніжки з-під сірої до колін спідниці.

- Доброго вечора… - голосніше.

Дівча не озвалося. Вошкалося - усе ту постіль поправляло.

- Дора глухоніма, - пані Женя за спиною.

- Що? - та такі жалі, ніби сам оглух і занімів.

- Глухоніма, - повторила мати. - Вже місяцо, як при мені. Тато мій… Дідусь твій порадив. Сказав, добра справа. Візьми калічку до роботи. Зарахується…

- Навіщо ж глухоніму? - захрип раптом. Зніяковів. Незручно… Що вуха чують, язик балабонить…

- А досить уже з нас балакучих, - несподівано ворожо і гірко відповіла пані Женя.

Дора озирнулася, побачила хазяйку із сином, усміхнулася наївно й беззахисно - так тільки скривджені долею й уміють. Застигла біля постелі - чорні кучері не дрібні, великі локони, шкіра надто бліда - порцеляна, очі чорні вологі - нереальні, як всесвіт… Одрі… Хепберн… Одрі… Така ж тендітна і граціозна, тільки на зріст - метр у капцях. Скільки їй років? На вигляд не більше п’ятнадцяти.

Макс знітився ще більше, кивнув дівчині, пробурмотів:

- Добрий вечір… Я - Макс.

- Макс! - чітко вимовила пані Женя, вказала на сина.

Дора кивнула усе з тою ж посмішкою на вустах. Пальці закружляли - Д. О. Р. А… Вуста повторювали беззвучно - Дора… Пішла до пані Жені, вказала тонким пальчиком на двері - мовляв, можу йти?

- Відпочивай, - усе так же чітко вимовила пані Женя і, коли Дора покинула кімнату, врешті наважилася обійняти сина, цьомнула у щоку.

- І ти відпочивай, синочку. Добраніч, любий.

- Добраніч, мамо… - прошепотів Макс.

Заприсягся б - не спав. Упав на шовкові простирадла, хмикнув спустошено - забуті відчуття! Світла не вимикав. Не хотів. Дивився у білу стелю - чистий аркуш? Хто заповнювати візьметься? Сам? Мама? Тато?.. Насупився, ніяк не міг здихатися відчуття невловимої відрази, що супроводжувало увесь шлях до батьківського дому, і тут… Надто легко повернувся?.. Маячня! Хто б дорікнув, Макс би відрізав: а ви спробуйте!

- Нігті б відполірувати…

Здивувався. Він про важливе, а в голову - сміття. Нігті? Чому ні? Час і нігтям повернути колишню бездоганність. Не від- воліче… При цьому цілком можна думати про важливе. Хай би мама зранку запросила манікюрницю з салону, що вона полірує нігті оксамитовою серветкою до блиску. А може, Дора навчена? Дора… Ніколи, бідаха, не прошепоче: “Ти у мене перший…” Калічка. Певно, давно й з усіма… Навіщо в домі порочна? Очі, як у Одрі. Гукнути… Хай сяде навпроти ліжка. Дивитися у чорну безодню. Запитати: “Ти уже пізнала плотську любов?” І прочитати відповідь по сполоханих очах. А чи просто… перевірити.

Збудився: п’ять місяців целібату! Так припекло, хоч шльон- дру з довідкою про здоров’я викликай. Чим загасити несподіване жадання?.. Припіднявся на ліжку й остовпів…

- Люба?..

Вона сиділа у кріслі навпроти. Отака, як завжди: руді коси до пупа, біла спідниця до п’ят. Та неспокійно - крутилася.

- Голки… - виймала з крісла гострі голки, кидала на підлогу.

- Люба? - прилип до постелі.

Усміхнулася винувато, учепилася однією рукою в довгі руді коси, смикнула щосили - так у руці й лишилися. А на голові - чорні кучері до плечей. І очі - наче день згасає: темнішали катастрофічно й невідворотно до чорного. Роззирнулася… Жбурнула руді коси на підлогу, заходилася чорні кучері причепурювати.

- Так краще?

Макс дивився й віри не йняв.

- Люба… - як отой телепень, усе “Люба, Люба”, а що далі - хоч убий - не лізе на язик, бо ж… померла. Потонула… Гоцик казав… І мала 6… лишитися там… На Костянтинів- ській…

- Потонула? Хіба? Ти ж не віриш… - читала його думки.

Підхопилася з крісла, по голках… Боса. Й не зойкнула. Нахилилася до сидіння, провела по ньому долонькою - на блідо- кофейній оббивці лишилися червоні плямки.

- Кров, - зітхнула. - От біда…

Руки до неба. З неба крізь стелю - дощ. Та рясний. ГІадає на крісло, і уже з крісла на підлогу червона від крові вода лине… Онде, ще мить - і попливе Максова постіль…

- Що… Що ти робиш? - вигукнув, самий жах у голосі.

- Прибираюся… - у воді по коліна. Та заклопотана вкрай, серйозна - усе те крісло від крові миє, ялозить по ньому долонькою.

Врешті зупинилася. Роззирнулася розгублено.

- А коси… Коси ж мої де?

А нема рудих кіс. Під червоною водою й не роздивитися, що на підлозі.

- Ти пірни… - Максові у вічі. - Я не можу… Потону…

- Люба…

- Гаєш! Гаєш час… Що ж ти? Як же я без кіс?

- Зачекай… Треба 6… зрозуміти…

Зойкнула, головою захитала - ой, гірко - нахилилася до води червоної та раптом - шубовсть у неї! І нема…

Макс став на постелі, як на острівці, - навкруги море червоне хвилями б'є. Крісло у тім морі гойдається. Вітер його до Мак- сового острівця жене. Стиснув щелепи, аж у вуха стрельнуло, заплющив очі і хотів було стрибнути з постелі в море! Заплутався у простирадлах, повалився на ліжко і щосили учепився в подушки, як у рятівні буї.

На ранок пані Женя зайшла до синової кімнати. Присіла на край ліжка, торкнулася синового плеча - знала, як кінестети- ка пробудити.

- Максимчику…

Макс розплющив очі, здивувався безмежно.

- Що ти тут робиш, мамо? - похапцем підхопився, роззир- нувся. Дідько! Він же вдома. - Вибач… Доброго ранку.

Як той дурний - по кімнаті, лоба пальцем тре, очима стріляє. Зупинився біля крісла, зиркнув на нього.

- А це що? Кров?..

Пані Женя насупилася стривожено - що з сином коїться?! - ближче підійшла: на блідо-кофейній оббивці темні, ледь помітні плямочки.

- Сліди від шоколадних крихт. Невже забув? Як із Лондона приїжджав, так усе “Hershey’s” нам привозив, наче ми того не бачили. Давно хотіла це крісло викинути, та ти його любив…

- А… Так.

- Поснідаєш? Дора омлет із шинкою та пармезаном тільки- но підсмажила.

- Дякую… - усміхнувся. “Hershey’s”… Дійсно. Щоразу, як додому з Британії їхав, якогось біса тягнув батькам шоколад.

Накинув м’який махровий халат.

- Умиюся і буду.

Пані Женя ступила тільки крок, як побачив - з килима голка стирчить. Ще крок - мати на неї ступнею… Ухопив її за руку - стій!

- Що, синку?..

Нахилився, підняв з підлоги голку. І мимоволі обернувся до крісла, наче у ньому й досі сиділа Люба, спостерігала скорботно і байдуже. “Знову… не зміг”, - подумав спокійніше, ніж зазвичай…

Думкам, взагалі, полегшало. Роздобрішали надіями, заспокоїлися за ніч на шовкових простирадлах. Оптимістичні вилізли наверх, розсілися на страхах і сумнівах, тільки відразлива прикрість продерлася назовні, супилася - усе їй криво! Макс жував і жував омлет, наче то недосмажене м’ясо, відтягував час розмови, що вона невідворотно мала виникнути після смачного сніданку. Ранок

мудріший за вечір тільки тому, що настирливо пропонує обмізкувати проблему. Мама уже заглядала у вічі: які плани, синку? Невже повернешся у злидні?!

Ні, того досить! Наївся. Втупився у тарілку: плямка червоного грузинського соусу - криваве море із нічних жахів. “Чому вони не лишилися на Костянтинівській?” - подумав роздратовано, наче сновидіння ночі заважали бачити білий день. Люба, голки, вода… Не те, не те! Кучері… Зірвала з голови руді коси, лишилися чорні кучері… Що сказати хотіла? “…Дора?” - здивувався. Зиркнув у бік вікна - білий фартушок, сіра спідничка, сіра блузка. Миша. Застигла, очей з матері не зводить… Дора? “А навіщо мені Дора?” - подумав. Згадав, як вночі майже неконтрольовано зажадав цього тендітного, майже дитячого тіла… Відчуття безвихідної самотності заполонило серце і знову збудило бажання. Реванш! Яка, в біса, сублімація? Замість сексу - тільки секс!

- Віддай мені Дору, мамо, - вимовив тихо і чітко. Очі в таріль.

Пані Женя вислухала синове прохання зі стриманістю скандинавського вікінга, хоч усередині перчило по-мексиканськи.

- Твою квартиру на Хрещатику прибирають тричі на тиждень, - нагадала обережно. - А як треба приготувати, то знайду кухарку…

- Не треба кухарки! Мені Дора до вподоби.

- Добре. Візьми Дору на кілька днів, поки не знайду тобі таку служницю, щоб око не муляла, - спробувала скорегувати.

Макс усміхнувся ввічливо-приязно - присікатися ніяк.

- Ні. Назавжди віддай. Дору хочу.

Пані Женя зиркнула на дівча - не розібрало базікання людей за столом, усе так же спокійно стояло біля вікна - нахилилася ближче до сина, прошепотіла:

- Ти ж… не скривдиш каліки?

- Мамо, прошу! - скривився гидливо. Матері у вічі… Думок і сумнівів - годин на п’ять вдумливого монологу. Макс сказав би матері: ти… ти не сподівайся, що раз я твій син, то й розмірковую вашими з татом категоріями. Що житиму тим же

безглуздям, що й ви! Я Дюк, мамо, і не моя провина утому, що у мене геть нешляхетні батьки… Думаю, у тебе ще з'явиться привід пишатися… Не тільки тим, що ви з татом вклали у мене… Тим, чого досягну сам-один… А я стану… багатим і шанованим. У гості - запрошу. У власні плани - ні…

- До себе поїду, - тільки й зумів.

- Зараз, зараз, синку…

Пані Женя підхопилася моторно - ключі від синової квартири принесе, та й від автівки, а ще банківські картки - усе лишив, як біг хтозна-куди.

Лише кивнув. Дочекався, поки за матір'ю зачиняться двері, підвів на Дору очі.

- У мене працюватимеш! - вимовив чітко.

Дора так широко розкрила очі - вії сторчма. Захитала головою заперечливо - ні, ні.

- Не хочеш?

Завмерла. Кивнула обережно - так, не хочу.

- Чому?

1 Ілечима знизала…

Макс рвучко підвівся, ухопив Дору за руку.

- Дурненька! Я тебе щасливою зроблю! - ляпнув те, чого І сам від себе не очікував. Усередині розцвіла ружа вселенського милосердя. На голові засяяла герцогська корона, біля столу ікуіічилися музики - осанна!

Видихнув шумно. Що утнув? Чергове безглуздя чи подвиг? Утонув у чорних Дориних очах. Знітився.

- Ти… у місті була? - ні сіло ні впало.

“Ні”, - хитнулися чорні кучері.

- А сни бачиш?..

“Так”, - хитнулися чорні кучері.

- А ти… сама звідки? - й не помічав, що й досі стискає До- рин зап’ясток.

Дора висмикнула руку, усміхнулася винувато, потяглася до кишеньки у фартуху. Дістала блокнотик і ручку. “Теребовля” - написала. Закивала - так, так, я з Теребовлі.

Де воно таке?

- Ти… повнолітня?

“19”, - вивела у блокнотику.

Здивувався. Невже?!

- Київ покажу… - буркнув збуджено. - Хочеш? - додав. Про своє… Бо хотів і бажання ніяк не вщухало.

До повного щастя - один технологічний крок: забрати ключі і гайда. Із дівчиною. На “мазераті”. До власної розкішної квартири на Хрещатику.

Пані Женя - як чула. Принесла ключі-картки, наказала До- рі збиратися і, поки дівча складало у теребовлянську торбу нехитрий крам, усе їла сина очима, бідкалася подумки: споганили дитину… Геть іншим повернувся. Та то… не біда. Головне - повернувся. А всьому іншому пані Женя раду дасть.

Недовго думала. Тільки-но Макс із Дорою від’їхали від дому - на “лексус” і до тата, старого Перепечая: що робити?!

Перепечай саме диктував спогади набундюченому Ромі Шил- лєру, який при його зятеві Сердюкові іміджмейкером рахувався. Ромі - брись, доньку вислухав:

- 1 що за біда? Як і чпокне дівку пару разів, так та не проговориться.

- Тату, та коли ти вже зі своїми чпоканнями припиниш?! - розлютилася пані Женя. - У мене єдина дитина звихнулася, а тобі байдуже.

- Додому ж повернувся?

- Іншим повернувся. ІЦе більш гидливим. Як не в собі ото. Що робити?

- Вовку з Брюсселя виймай! - наказав Перепечай. - Хай до діла його прилаштовує. Бо оце тиняється без діла - дурне в голову і лізе.

За хвилину у далекому Брюсселі Максів впливовий тато Володимир Гнатович Сердюк притискав до вуха мобільний, шепотів роздратовано:

- Я зараз не можу говорити… Засідання…

- Вово, мать твою! Заткнися і слухай! - гаркнула пані Женя, передала телефон татові.

Старий Перепечай сформулював ще більше лаконічно:

- Щоби завтра у Києві був!

- І коли ж ти вже подохнеш, сволото! - патетично вигукнув Володимир Гнатович Сердюк після того, як відключив мобільний. Та не забарився. За два дні приземлився у Борисполі.

Макс зустрів тата у власних апартаментах на Хрещатику. “Мені б з отакого стартувати!” - роздратовано констатував Сердюк- старший, міряючи кроками синову приватну власність вартістю близько 2 мільйонів баксюків, що в неї ще добра напхано на аналогічну суму - від ексклюзивних меблів і сучасної електроніки до німецьких бронзових кранів у ретро-стилі і середземноморської майоліки у ванній кімнаті. Згадав, як, аби видряпатися наверх, вигідно одружився з дебелою донькою комуністичного ватажка Перепечая, як усе життя

- й досі! - пригинався під його важким поглядом. Шкода, Макс не має змоги порівняти його по- чатки зі своїми. Зваженішим би був… Плекав би своє… дерево.

Визирнув у вікно - грудень сніжить. Треба якось вибиратися до того Брюсселя…

- А що, синку… До справ?

- То ти у справі? А я думав, у гості…

Макс стояв посередині вітальні - бездоганне доповнення стильного простору. Ніби й не було поневірянь. За три дні устиг попереставляти меблі на свій смак, викинув нафіг цяцьки, що їх турботлива пані Женя позамовляла з усіх куточків світу, - від африканських масок до китайських гігантських ваз. І тільки коли оселя стала нагадувати його власні уявлення про місце, куди хочеться повертатися, раптом усвідомив: уже три ночі не сіпається від жахливих сновидінь. Сни щезли, наче тутешні стіни не впускали їх усередину. Та й не спав до пуття - крутився, третю ніч поспіль думав тільки про одне - як зайти до Дориної кімнати… Мазо… Порожня квартира. Макс задихається на просторому ліжку, бо чує… чує, хоч до Дориної кімнати метрів сорок, як вона дихає… Коли жінка не обіймає твоє тіло, вона поселяється у твоїх мізках. А зґвалтувати не міг. Дюк…

- І в гості… І в справі, - чує голос тата.

Володимира І натовича дратує зарозуміла і вишукана синова пихатість. Перед ким носом крутить, щеня?! Перед власним батьком?!

- Що за справа? - Макс - сама ввічливість.

- Давай поміркуємо, чим би ти хотів зайнятися. Чув, альтернативною енергетикою захопився…

- Забудь.

- І добре. Марудна справа. Захекаєшся на ті вітряки дути, поки вони тобі прибуток дадуть.

Макс усміхається уїдливо.

- Тату, невже ти покинув державні справи і прилетів з Брюсселя тільки заради того, аби ми тут із тобою розмірковували.

- Своїх народиш - поговоримо, - не втримується Сердюк. - Ти мені душу не гризи. Давай уже - ближче до справи. Що цікавить? Виробництво, консалтинг, власний проект якийсь виплекав… Що, Максиме?

- Власним проектом… я особисто і займаюся. Ти до чого? - Макс ніяк не бажає здаватися. - За півроку поговоримо…

- Як скажеш… Думав, ти не тільки на одному зосередишся. Думав, міг би ще у чомусь публічному засвітитися… Паралельно…

- Навіщо?

- Для іміджу непогано… Благодійність, приміром… От візьми Пінчука… Хто знає, який у нього бізнес? Ні, ну ті, кому треба, знають… А широкий загал? “Пінчук-Арт-центр”. Прищеплює нам усім любов до мистецтва…

- Благодійність? - Макс уперше за всю розмову дивиться на батька із зацікавленістю. - Може бути…

Сердюк-старший зітхає з полегшенням.

- Є таке…

Умощується у кріслі, гортає записник, шукає чийсь телефон, бо так і не звик вносити їх у мобільний.

- Август, Август…

До вітальні заходить Дора. Застигає на порозі.

- Добридень, леді, - глузливо кидає дівчині Володимир Гнатович. Придивляється: лице дівчини нагадує когось із минулого.

Дора - ані пари з вуст. Сердюк супиться.

- Ти цю нікчему не через профспілку хатніх робітниць підбирав?

- Брак інформації, тату! - Макс усміхається іронічно, ходить вітальнею, розмірковує менторським тоном. - Через брак інформації люди найчастіше приймають неправильні рішення. Ти ніколи не думав про це?

Не помічав обуреного погляду батька. На життєвому полі - неприродно рівному, щільно утрамбованому сотнями тисяч купюр, - рятівний рівчачок: влийся у нього живим сріблом, не розпорошить по поверхні на сотні мізеру. Максові здавалося - то Дорина робота. От тільки пояснити не міг.

- Каву будеш? Моя Дора зварила…

Сердюк зиркає на сина із прикрістю.

- Спершу справи завершимо, - бурчить. - А кава мені і в Брюсселі остогидла.

- А хіба не завершили? - ніби в мордяку харкає.

Володимир Гнатович вибухає.

- Та що з тобою в біса! - вигукує із таким обуренням, що навіть Дора біля дверей лякається. - Чи ти просто знущаєшся? Поводишся, чорт забирай, як той хворий. Ходить він, філософствує… Брак інформації його хвилює! А тобі самому інформації вже достатньо? Чи просто кинув мені, як ото кістку собаці: “Благодійність? Може бути…” А далі що? Усе татові робити? Хочеш займатися тою клятою благодійністю, то давай! Рухайся! Представлю тебе людям, з якими працюватимеш… Чи ти думаєш, у мене є час з тобою довго вошкатися? У мене літак завтра зранку! Я, можна сказати, тільки заради тебе і примчав,

за

бо мати зателефонувала: бач, радість у нас! Синочок отямився! А ти, бачу…

- їдьмо, - аж надто чемно відказує Макс.

- Отож-бо! їдьмо! - на залишках гніву ще вигукує Сердюк, та серце стукає рівніше: усе гаразд, прилаштує сина. Не геть звихнувся, як дружина плакалася.

Макс усміхається у відповідь, трощить хитку татову надію.

- З нами Дора поїде, - відказує чемно.

…Сірого грудневого дня 2008 року - вдома б чаями грітися - до бізнес-центру на набережній неподалік Іллінської церкви сті- калися журналісти кількох друкованих видань і телеканалів. Новий директор-розпорядник міжнародного благодійного фонду “Сила добра” Максим Сердюк запросив на свою першу прес- конференцію.

Звичайний громадянин не роздивився б у тому ніякої сенсації. Організація існувала кілька років, декларувала допомогу нужденним, скандалами не вирізнялася, як і грандіозними благодійними акціями, - тліла собі на задвірках суспільного життя.

Журналісти без вагань проігнорували б запрошення, якби не два факти. Новим очільником фонду став син відомого політика Володимира Сердюка. Хлопець примудрився ніде публічно не зганьбитися, маючи уже двадцять чотири роки від народження. Одне це вже викликало недовіру і цікавість: хворий, чи як? Принадою виглядав і план заходу.

- Фуршет, прес-конференція, фуршет, - читала запрошення білява Оля, репортер-початківець солідного економічного видання. Бідкалася. - Наїмся і забуду, про що запитати мала!

- Знаєте, Олюню… Обов’язок справжнього професіонала - набратися нехристиянського терпіння задля того, аби струсити грудки невідомості з коріння події! - повчав її Олександр, лисий товстун за п’ятдесят у коштовних окулярах на носі.

Певно, був справжнім профі, бо встигав оперативно ковтати бутерброди з ікрою, запивати білим сухим і цілеспрямовано охмуряти білявку, бо вважав, що до скону застряг у кризі середнього віку, яку тільки молодим тілом і вилікувати.

- Прошу! Прошу! - підштовхував Олюню до столу, наче сам його для неї накрив. - “Шардоне”? Один бокал! Ікра! Сьомга сухого посолу. А ці тонкі шматочки - яловичий язик. Сподіваюся, останнє не викликає у вас тривожних асоціацій?

Журналістів відірвали від столу і запросили до кабінету Максима Сердюка саме тої миті, коли лисий Олександр цокався з наївною Олюнею, нашіптував їй на вушко щось вельми інтимне. Роздратувався. Гикнув патріотично - нас не купити вашими, блін, наїдками! Синусоїдою до справи.

Олюня розчервонілася. Хоробро допила “Шардоне”, переступила поріг кабінету, побачила Макса й остовпіла - капєц! Мені б такого! Розвинуте гармонійне тіло під дорогим костюмом. Погляд мудрого старця, що на його долю випало немало випробувань. І відполіровані до блиску нігті. І коштовна неголеність за 200 баксів. І посмішка. Яка відкрита вражаюча посмішка! На Бекхема схожий. І на Каддафі - дівчата за спиною: чорнява і русява… А Олюня дурна усе перекисом бавиться…

Розпочали вчасно. Макс без нудних прелюдій окреслив журналістам нові напрямки діяльності фонду, перегодовані профі витиснули із себе декілька формальних запитань” щоб уже хоч якось відпрацювати те “Шардоне” з ікрою, а Олюня усе дивилася на Макса - літала у мріях: ідеальний, він ідеальний, як би ж вона хотіла такого…

Прес-конференція без вибухів і несподіваних атак котилася до другого фуршету. Макс уже підвівся з-за столу, аби запросити гостей знову випити і закусити, коли Олюня врешті схаменулася: мамо рідна, а вона ж жодного запитання не поставила! Та її у редакції приб’ють.

- Останнє. Можна останнє запитання!

Підвелася. Розгублено зиркнула на набундючених колег - їм би за планом: фуршет-прес-конференція-фуршет, а тут - на тобі!

- Чому у вас білий стіл?.. - запитала й сама знітилася.

У кабінеті зависла незапланована пауза. Журналісти вп’ялися поглядами у стіл. Дійсно, кумекали, дивна примха! Меблі у кабінеті шоколадом відливають, а робочий стіл посередині - як блідолиций в оточенні африканців.

- Символ. Благодійні справи мають бути незаплямовани- ми, - сказав хазяїн.

Гості напружилися, проковтнули слину радісного професійного голоду: так гра тільки починається?! І похєр, що самі тільки- но бавилися формальними запитаннями. То - несуттєво. То фіг- ня! На єдине живе Макс відповів пафосно і формально. Приховує щось? Час рвати до кістки?

- А дівчата? Теж щось символізують? - рипнувся лисий Олександр. Зиркнув на панянок - стовбичили за Максовою спиною: чорнява знай усміхалася, наче горя їй нема, русява не відривалася від блокнота, увесь час зосереджено записувала щось.

- А нардеп Сердюк має відношення до фонду? - підхопив телевізійник.

- Ви ж Лондонську школу економіки закінчили? Чому раптом благодійність? Короткий шлях у політику? Ви самі заробили на “мазераті”? Яку частину коштів фонд витрачає на своє утримання? Яка у вас зарплатня? Чим займаєтеся у вільний час? Августа Альфредовича Закса відсторонено від справ чи він залишається у фонді? А скільки у вас… - цунамі.

Макс випростав руку - та зачекайте! Досить. Досить! Гості замовкли, наче й самі не очікували від себе такої кусючості, та лисий Олександр усе ж устиг вигукнути:

- …І які дівчата вам подобаються?!

- Дівчата?.. Розумні.

- А…

- А давайте так. Я поставлю вам запитання!

- Без проблем! - хвалькувато погодився лисий профі. - Хоч сотню!

Макс кивнув. Вийшов з-за столу. Став навпроти гостей - серйозний.

- Три слова… Якби ви помирали… Ні - померли! Якби вважали, що винуваті перед людиною, яку любили. І та людина винувата перед вами. Якби у тих нових світах ви зрозуміли щось неймовірно важливе… Які три слова ви б сказали коханій людині із тих світів?

Олюня вразилася і протверезіла. Здуріти, як романтично… Він неймовірний…

- Три слова? “Прости мене, любове!” - не забарився лисий. - Вони ж, я так розумію, завинили одне перед одним?

Макс кивнув, обернувся до русявої:

- Записуйте, Скачко.

- “Пам’ятай мене завжди”, “Я простив тебе”, “Не прощу ніколи”, “Знайди собі щастя”, “Пропади ти пропадом”, “Залишайся вірною мені”, “Випий за мене!”, “Помолися за мене”… - горохом.

Олюня видихнула.

- Я люблю тебе! - вигукнула натхненно.

Журналістська братія завмерла. Макс вигнув брову. Русява

відірвалася від блокнота.

- Думаю… Ті три слова… “Я люблю тебе”, - знітилася білява Олюня і, скільки ото потім слухала розпатякування підстаркуватого Олександра, що він крутився біля неї під час другого фуршету, переконував у вигодах інтимним стосунків із досвідченими чоловіками, усе ковтала біле сухе та зиркала в бік дверей Максового кабінету: новий очільник міжнародного благодійного фонду “Сила добра” затьмарив усіх, хто до цієї похмурої грудневої днини міг розраховувати на її прихильність, і Олюня навіть подумала, що Макс Сердюк не просто чарівний, стильний і розумний. Він, певно, ще й прекрасна людина.

А за дверима… За біл им, як свіжий сніг, столом сидів спантеличений, незадоволений першим публічним виступом Макс, перечитував варіанти трьох слів, кривився роздратовано - не те, не те…

- Дякую, Скачко. До журналістів приєднайтеся. Прослідкуйте, щоб усе - без ексцесів.

На хвилі журналістської зацікавленості русява красуня Юлія Скачко хотіла було запитати: чому шеф ніколи не звертається до неї на ім'я? Промовчала. При старому керівникові фонду Ав- густові Альфредовичі Заксі помічницею була. І при цьому, молодому - ровесники, їй-богу! - утриматися мріяла.

- Добре, Максиме Володимировичу. Машину для Дори викликати?

І"

- Ні. Дору я сам відвезу, - відповів Макс.

Дора

Дора Саламан пам'ятала свою радість. Вона нічим не різнилася від радощів звичайних людей.

Перша радість - усе життя аж до того дня, коли мама не поїхала на заробітки. Ох, уже дітлахи заздрили, бо Дору після уроків батьки забирали з інтернату щодня, а не тільки на вихідні. А вдома… Мама киселицю подавала справжню, з вівса, а не як ото ліниві ґаздині з "Геркулесу". І коропа запікала, аж слинкою зійдеш, поки дочекаєшся. А при погоді, як грибами і туристами не пахло, тягла їх із татом на замкову гору до старовинних руїн, щоб отут, на висоті дивитися на теребовлян- ські дахи і співати на весь голос, бо ж нікому не заважаєш. І Дора підспівувала. Диво. Мама казала: "Ти чудово співаєш, сонечко!" Дора усміхалася, очей з маминих рук не зводила, бо мама співала й рукою позначала для доньки ритм. І виходило. От би самій почути… А татові як мама - "Горіла сосна, палала…" А він їй - Дора по вустах читала - "Поцілуймося, мила… Поцілуймося доволі…" А чи читав мамі свої вірші. Мама сміялася, обіймала тата, Дора хапала за ноги їх обох, притискалася - ох же, люб/по я вас!

А взимку свої забави. Дора приходила на фабрику ялинкових прикрас, де мама розмальовувала новорічні кульки, їй давали кілька прозорих кульок і волю: малюй, що заманеться. І хіба то біда, що раз у раз Дора малювала тільки червоні сердечка та веселих галасливих пташенят. Мама нахвалювала - гарно" доню. Підростеш - разом малюватимемо.

Не судилося. Чотири роки тому, як Дорі п'ятнадцять стало, поїхала мама до Європи старій пані памперси міняти. Ох, не хотіла. Ох, відтягувала, усе вихід шукала: як прожити?! А ніяк. Дора мала, тато поет… Проплакала всю ніч, увесь ранок Дорі й татові вказівки давала: і щоб тато з Дорою займався, і щоб Дора тата берегла, і щоб разом хату в чистоті тримали, і щоб слали їй СМС-ки щодня, бо ж мамине серце жалем зійде, як не знатиме, чи живі й здорові. Вдень разом із ще трьома жінками на буси- ку рушила у бік кордону. Дві жіночки в Іспанії залишилися, а мама із подругою аж до Португалії дісталися. Подруга на самий південь на сільгоспроботи подалася, а мамі, писала, пощастило - у місті Каштелу-Бранку в заможну родину доглядати за старенькою пані взяли. За рік аж шість тисяч євpів до Теребов- лі переслала, і щодня оце Дорі СМС-ками: скоро повернуся, сонечко! Ще трохи, трохи…

Та одного дня звістки від мами обірвалися - німо. Тато з відчаю ледь усі ті євpи не пропив, бо куди тільки не кидався - нема помочі! Ні МЗС, ні португальське консульство, ні землячки, що у Португалії батрачать, - ніхто ні сном, ні духом. Щезла людина й поготів.

Тато геть побляк. Спочатку перестав забирати Дору з інтернату щодня після уроків. Потім і на вихідні залишав. А як Дорі виповнилося сімнадцять, зійшовся із Галею, дебелою майоршею :"і слідчого відділу міліції - помагала йому свого часу дружину шукати. На тому й зблизилися. Та й зарплатня Галина татові подобалася. Сам-то не працював ніколи - поет. Вірші складав, як Іюжа ласка. В інший час - ґазда. Як доню провідувати заїжджав, усе обіцяв:

- Потерпи, дитино. Скоро… Скоро купкою будемо. Галя не проти.

Дора не любила імені Галя. Марічка… Найкраще на усій землі ім'я - Марічка. І Софія - про це вам кожен із теребовлян- ців скаже. У Дориному щоденнику, що вона вела його потайки від усіх, на першій сторінці світлина - мама у файній білій сукні та фаті, тато у костюмі з білою квіткою на лацкані. І підпис - "Марічка + Стефан". А поряд зі світлиною листівка, що на ній давній монумент на честь пані комендантової Софії Хжановської, що вона колись Теребовлю від турків урятувала. І чому Дору не назвали Марія-Софія? Мама казала: Дора - то музика. Хіба?

Дора гладила тата долонькою по грубій руці - мовляв, не тужи. Усміхалася.

- Горе ти моє… - зітхав теребовлянський поет Стефан Са- ламан.

А мама завжди казала - щастя ти моє… Дора на тата не гнівалася. Дора вірила, хоч вбий: мама повернеться з Каштелу-Бранку. Давно зрозуміла. Каштелу - слово сичало, налякати намагалося. Бранку… Мама - бранка. Жива. Гукнути на поміч не може. Щовечора Дора вмощувалася на інтернатському ліжку" відсилала СМС-ку з дешевенького мобільного. Тільки три слова - "Чекаю тебе, матусю". На тому кінці - "прийнято". Отака кривда. Ще крапля надії на терпляче Дорине серденько: світ великий, люди добрі. А мама - сильна. От приїде… У двір увійде, на тата гляне - він ту Галю враз покине, бо ж у церкві перед Господом мамі на вірність божився. І Дора, як колись у світлому дитинстві, обхопить їх обох: ох же, люблю я вас! Отак снилося…

У дев'ятнадцять Дора закінчила школу-інтернат, тато забрав доньку додому - новий клопіт у Стефана Саламана з'явився.

- Куди ж тебе? На фабриці роботи катма, а більше нема куди… Саме у цей час і з'явився у 'Геребовлі помічник пана Перепе-

чая - дівчат у служниці до столиці кликав. Стефан Саламан тицьнув чоловікові триста євро, що від Марічки ще лишилися, - й мою візьміть!

- Калічку?

- Вправна! - благав. - І до роботи привчена, і чемна, і привітна, і скромна, не гонориста.

Наприкінці жовтня 2008-го Дора опинилася у розкішній столичній хаті пані Жені - старий Перепечай доньці служницю подарував, аби не казилася від самотності.

А від'їжджала ж Дора з Теребовлі - серце краялося. Тато очі відводив, Галя торбу наскладала й електрошокер подарувала, Ромко Швець із Тернополя примчав, жестикулював схвильовано.

- Куди?!

- Треба, - відповідали Дорині руки.

- Нащо?!

- Грошей зароблю. Маму знайду…

-Не їдь!

- Та як можу?!

- Писатимеш?

- СМС-ку скину…

- Як біда - то я миттю…

- Не буде біди.

- Знаєш… - долон ю до вуст, від них до серця. То - любов.

Ох, Ромко! Друга радість Дорина. Очі глузливі, патли до плечей, підтягувався на турніку сто разів - найсильніший з-поміж хлопців. З п'ятого класу за однією партою. Ромко Дору хоч якось розмовляти навчив, бо сам оглух в десятирічному віці після грипу, тож звуки пам'ятав, вимовляв правильно. А от головного Дорі сказати ніяк не наважувався.

Раз у Саламанів заночував, бо після вихідних батьки привезли його до інтернату з Тернополя у неділю посеред дня - не захотів хлопець вільну днину у школі товктися. Дора тої неділі рано вляглася, тато Ромці у вітальні постелив… Посеред ночі Дорі наснилося, що вона не глуха - чує. Й сама не розуміла - як то? Очі розплющила - Ромко у дверях. Перелякалася. До стіни. Заклякла - от спить, як мертва, і все тобі! Ромко присів біля Дориного ліжка, повів пальцем по голій Дориній спині. Писав, наче палець - крейда, Дорина спина - класна дошка. "Я тебе люблю" - по чутливій шкірі. Дора кожну літеру розпізнала. Й досі - варто лише пригадати - на спині три гарячих слова.

Перед випускними екзаменами наважилися на розмову.

- Давай разом… усе життя - Ромко жестами..

- Ні… Сам знаєш… - хитала голівкою.

Ромко знав страшний напівправдивий міф, що він оселився у стінах інтернату, лякав закоханих до моторошного жаху: як двоє глухонімих поберуться, то й дитина у них глухонімою буде. Були такі, що не вірили. Відчайдушно стискали одне одного в обіймах - не розлучимося! І Ромко завівся…

- Я від народження не глухий! У нас будуть гарні діти. Чутимуть. Розмовлятимуть… Ми розмовлятимемо з ними, Доро.

- Страшно…

- Не бійся, Доро!

Була б поруч мама, Дора б запитала: що робити, матусю? Та мами не було…

- Покинь ці думки, Ромко…

- Я. Тебе. Люблю… - літали долоні.

Дора - хлопцю у вічі, руки за спину сховала, наче ті гри слова, що на спині горять, вгамовувала. Вустами тільки:

- Ромко… Ні…

.. .Першого ж дня у розкішній квартирі Сердюків зрозуміла: нема тут для кого вуста розтуляти. Нікому її слова не потрібні. “Розучуся розмовляти…” - злякалася і якось уночі стала до чорного вікна - за дзеркало зійде. Слідкувала за власними вустами, виводила вголос:

- Я гово-ри-тиму… Ромко. Ромко. Дора. Мама… Мамцю моя… Мамцю… Тато.

За годину пані Женя прокинулася від голосного волання, попервах перелякалася на смерть - твою наліво, що відбувається? Може, калічці зле? Ускочила до Дориної кімнати, дівча за плечі вхопила.

- Що?! Чого мичиш?! - і сама на максимальній загорланила. - Захворіла? Болить?

Дора замовкла. Голівкою заперечливо - ні, нічого не болить.

- Так якого ж біса ти мичиш?! - ледь не луснула від прикрощів пані Женя.

Дора видихнула спустошено, знизала плечима.

- Я. Більше. Не буду, - жестами.

- Мовчи вже, щоб тебе… - гаркнула хазяйка, забралася.

Дора стала до чорного вікна, усміхнулася сумно. Одними вустами беззвучно:

- Мовчи, Доро…

Тисяча гривень… Ги-ги…

Ромко навчив - тихо, на видиху - ги-ги. Наче хтось добрий лоскочеться.

Дорі подобалося. Ги-ги…

Щоденник забув Дорині слова -¦ схованка тепер. За обкладинкою з грубої технічної тканини 2 купюри по 500. Усе Дори- не багатство лежить поряд із світлиною батьківського весілля і листівкою з пані комендантовою. За місяць у наймах - жодного рядка. Усе змінилося. Чужа хата, пихата пані. Раптом візьметься читати, поки Дора на кухні порпатиметься? Сама - не цікава до панських секретів та розкошів. Якби пані й сказала - та бери, що завгодно, Доро! - ноутбук би тільки й попросила відкрити: ціни на паспорт закордонний взнати. І на путівки до Португалії. За рік назбирає?

А вже тисяча за місяць. Пані старанно пояснювала: платила б три, а то й чотири, та Дора у них живе на всьому готовому і харчується краще, ніж у ресторані. Тисячу гривень щомісяця відкладати можна, як ані копійки не протринькати.

- Файно, файно… - раділа Дора.

Та наприкінці листопада з’явився хазяйчин син - усі плани шкереберть. Макс. Його звати Макс. Дора змогла б уголос, якби хто дозволив.

Квартира на Хрещатику. Прислуга у білому фартуху жаха- сгься:

- Мене звільнено?

- Це Дора! - Макс не слухає. Веде Дору розцяцькованим простором. - Треба знайти Дорі місце.

Місце? Килимок у куті? З нього - тільки відданий собачий погляд, інше не передбачено? Дора не усміхається. Дорі страшно.

Вітальня, їдальня, поєднана з кухнею, одні двері, другі, треті…

- Ні, ні, - дратується Макс.

- Гостьова… Біля сауни, - жінка у білому фартушку послужлива, як справний банкомат.

- А, так! - Макс іронічно усміхається. - Й досі не звик до цієї квартири.

- А коли 6… - ляп!

- Дійсно… - не гнівається. - Гостьова… Так, так. Підійшла б… Аби матінка не наказала розфарбувати стіни венеційською штукатуркою. Жах!

Макс знизує плечима, обертається до жінки у фартушку:

— А ви…

- Ганна Іванівна,. - нагадує та.

- Знайдіть прораба, аби все тут переробити. Зможете?

- Звичайно.

- Добре, - далі, далі. - Дора не спатиме посеред жахливої венеційської штукатурки. Де б нам її розмістити, поки у гостьовій ремонтуватимуть?

- Тренажерна зала.

- Точно!

Світла кімната метрів тридцять. Стіна у дзеркалах. Тренажери, як на виставці.

- Нормально. Тільки спати нема на чому…

Макс роззирається, та неможливого просто не існує. Один дзвінок - ліжко з Ортопедичним матрацом доставлять за годину.

- Ганно…

- Іванівна!

- Приберіть тут, Ганно Іванівно.

- Зараз.

- Зачекайте! У Києві є “Victorias secret”?

— Дізнаюся за хвилину.

Макс дивується:

- Чому ви працюєте прислугою? З вас вийшов би прекрасний секретар.

Ганна Іванівна ховає смуток: каверза. Відкрий душу - позбудешся й того, що маєш. Знає!

— Для секретаря літ надто багато.

- І скільки вам?

- Сорок дев’ять…

- Мені підходить! - вирішує за мить. - Записуйте чи запам’ятовуйте. Перше. Знайдіть прислугу, бо ви - мій домашній секретар віднині. Друге. Проораба! Зробити з гостьової спокійне, приємне оку приміщення. Я поясню, чого хочу. Третє, і це зараз: знайдіть “Victorias secret”, замовте у них для Дори все, що є з останньої колекції, - спідню білизну, домашній одяг - халат, капці, ну, ви розумієте. І щось із верхнього одягу - хай привезуть, я виберу.

Спантеличена карколомною кар’єрою секретарка Ганна Іванівна на ходу знімає білий фартушок - прощавай! Намагається виправдовувати очікування - киває й киває.

- А… Може, я запитаю панянку… Чого саме їй би хотілося? - пнеться вислужитися.

- Що?!

Макс зупиняється, дивиться жінці в очі.

- Дора не розмовлятиме з вами, - оголошує вирок. - З усіма питаннями до мене.

Новоспечена секретарка відчуває: ще крок - і знов зав’язуй фартушок.

- Вибачте…

- До справи! А ми з Дорою почекаємо, поки ліжко привезуть…

Дора читає по вустах. На очі навертаються сльози. Ліжко… Та

що ж це?! Чому всі негаразди - їй? Руки викрутить, повалить… Примхи страшні. А попервах здалося - нещасний. Очі сумні- розгублені. Навіщо у свою хату привіз? Бавитися з нею? Так Дора краще у вікно вискочить, ніж дозволить…

Ніч. У місячному світлі тренажери - роботи-трансформери з далеких планет. Оточили правильне ортопедичне ліжко - самі б повлягалися, таке файне. Та й порожнє.

Дора сидить біля вікна. В руці електрошокер. Татова Галя, певно, про життя більше розуміє. І хто б оце Дорі ще підказав, бо сама не втямить: що відбувається? Думала, прислужувати буде, так ні. Півднини люди туди-сюди бігали: ліжко привезли, у тренажерній залі лад навели - гантелі під стіну, тренажери вбік. Обід приготували, гору пакунків із різними речами біля ліжка поскладали. Дора у Макса намагалася дізнатися: а що їй

ft

робити? А він тільки головою хитав заперечливо, ніби німий: ні, нічого… Та хіба можна? Як Дора не працюватиме, то й не зароблятиме. Погано. Ой же, погано усе…

- Доро. Ти геть змарніла! - сказав Макс днів за кілька.

Сиділи у їдальні біля прозорого скляного столу. Чепурна молодичка з нових служниць подавала сніданок.

Очі долу: а що казати?

- Ти… не висинаєшся?

- Так, - кивнула.

-Чому?

Усміхнулася, наче боронилася. Плечима знизала. Жестами - нам поговорити треба. Вуста повторюють беззвучно.

- Напиши, - наказав.

“Нам треба поговорити”, - вивела у блокнотику.

Говорити, говорити. Стільки слів, хоч фартуха підставляй. Збирай, бо падають дощем, ідуть у землю. Невже людям потрібно так багато слів? Мама, тато, любов - три слова. Дорі б уміти три слова - й досить! А співати й без слів файно. Усе інше і так зрозуміло. Господь з давніх-давен наказав: людина має працювати. Заробляти на гідне життя. Мріяти. Йти. Сміятися і плакати. Не кривдити, не заздрити, не зраджувати… Не убивати. Ясно ж. А Макс рознервувався.

- Знаю місце… - сказав. Усе б йому місця предметам та людям шукати. А хіба є нам місце? От Дорі що: місце у світі чи увесь світ?

Володимирська гірка. Князь із хрестом. Чорні дерева, білий Дніпро під ноги.

- Тут поговоримо…

Дора усміхається винувато, киває, тягнеться до блокнота - зможу коротко. “Маю працювати, заробляти”, - напише. Усього лише три слова.

Макс виходить з автівки. Очі у річку.

- Чому люди відмовляються думати, Доро? Чому їхнє життя зводиться до примітивних інстинктивних реакцій на будь- який рух ззовні? Самозахист? Я думав про це… Але ж часто такий самозахист обриває життя і тоді - навіщо?! А слово? Як пророщена думка… Невже непотрібне зараз? Знаю, знаю..- Надто багато слів - усі балабонять, балабонять. Але ж ті слова - порожні. Не породжені думкою, лише корисливими намірами. Є різниця, бо слово від думки є людське. Слово від наміру - тваринне. Може, люди не відчувають того? Може, слово для них стало лише зручним інструментом виправдання корисливих намірів і сподівань? Але ж хіба можна так безжально й огидно використовувати дар Божий? Слово…

Дора притискає блокнотик до грудей, читає по Максових вустах, геть нічого не розуміє: про що він? Навіщо так багато слів?

Макс не помічає збентежених Дориних очей. Думок і сумнівів - годин на п’ять вдумливого монологу. Про честь, звитягу, вроджену шляхетність, бруд на щойно вимитих долонях, зворотну реакцію - та вшануй же, юрбо, визнаючи гідні справи. Не плюй у писок ближнього, людино! Не все ж життя тобі у юрбі животіти заради оманливого відчуття безпеки, що воно у зграї тільки і є. Колись же - відійдеш. Принаймні додому заскочити хоч на годину, аби з відразою змити із себе істерику масового божевілля. І от тоді… Коли - сам-один, нікого поряд… Знайди у голові хоч одну думку. І проростити її заради усього святого, щоби…

Макс задихається. Замовкає. Усміхається гірко - перед ким душу навстіж?

- Доро!

Дора дивиться, очей не зводить. Тремтить… Ох, нещасний. Простягає тоненьку руку, ніжно веде по Максовій щоці - та заспокойся, тихо, тихо… У тебе все буде дуже… дуже, дуже добре! От повір мені!

Що?! Макс відсахується від Дори, як чорт від ладану. Лице заливає червоним: ще не вистачало, щоби його калічка жаліла!

- Ти… поговорити хотіла, - мовить глухо. Тре щоку, ніяк не зупиниться.

Дора відкриває блокнотик, пише швидко.

- Маю працювати. Заробляти, - читає Макс уголос і знову червоніє до скронь.

Яке паскудство! Він їй - найболючіше, а їй гроші… Певно, виросла у біді. Били, знущалися, ображали. Голодувала, друзів не мала, кохання не знала… Очей чорних вологих - Одрі! - ніхто не помічав…

- І… скільки мама тобі платила?

“1 тис.”, - виводить Дора.

Макс дістає портмоне. Тисячу баксів Дорі у долоню - на!

- За грудень, - вимовляє чітко. - Ти працюєш. Зрозуміла? Просто праця може бути дуже різною. Слухати - то найтяжча праця. До нового року - так… А опісля подумаємо, де найкраще… розкриєшся. Ти… слухала мене, Доро?

Локони тремтять - гак, так. До блокнота. Зачекай! От послухай ти… Тисяча доларів - ні! Гривні. Пані Женя платила тисячу гривень. Дора не брехатиме. Гривні…

- Забудь, - відмахується Макс. - Тепер я…

Хотів було сказати - “твій хазяїн”, а - ні. То з мамчиного лексикону. Насупився: пристойний синонім підбере. “Володар, керуючий, пан…” Та що ж це?!

- …Хазяїн, - здався. - Тепер ти у мене працюєш, - додав непотрібне. Упав у формалізм. - Питання є?

Є! І очі додолу.

Макс усміхнувся поблажливо - дивна. Чарівна, наївна, чиста, як дитина. І така дивна. Вчасно знайшлася. Тінню за спиною повсякчас. Макса тішить незвичний ескорт. В очах людей, де б він не з’явився із Дорою, подив, запитання, зацікавленість. Не відповідатиме і не роз’яснюватиме. Він - таємниця, варта уваги. Дюк.

- То роби щось. Пиши. А чи так спробуй пояснити. Може, зрозумію… - дозволяє милостиво.

Дора киває - зараз, зараз. Тягнеться до блокнотика, зупиняється, знову тягнеться і знову опускає руку. На Макса розгублено.

- Ну! Сміливіше! - підбадьорює Макс.

Дора смішно закусює губку і врешті пише: “Не скривдь мене”.

Так он воно що… Макс дивиться на дівчину, роздягає…

- Боїшся мене? - і збудження раптове.

“Так, так”, - киває. Боюся… Дуже. Електрошокер маю. Отак… Ще б хто навчив, як ним користуватися, бо Галя лякала: не забувай, Доро, батарейку міняти. І хтозна - може, та батарейка давно сконала. Перевірити… нема на кому. Тому й змарніла. Не сплю… Оце сиджу щоночі. З шокером.

Макс дивиться у чорну безодню.

- Ніколи, - каструє сам себе. - За жодних обставин. І нікому іншому не дозволю. Зрозуміла?

Дора прикладає руку до серця, вуста беззвучно - дякую… Усміхається винувато.

- Врешті! - іронічно говорить Дюк.

Торкається Дориної щоки.

- Тільки… не закохуйся у мене. Бо якщо ти покличеш… Я почую…

Щоденник роздобрішав - ковть-ковть грошики. Світлина батьківського весілля і листівка з пані комендантовою загубилися посеред аркушиків зі щирими зізнаннями теребовлянської пори.

Дивне у мене тепер життя, сказала б щоденникові Дора. Одного дня разом із ліжком до відремонтованої гостьової кімнати переселили. А там - бозна-що. Одна стіна - шоколад. Інші - молоко з медом. Дорі б волю - галасливих пташенят намалювала б. Португалію. А чи рідну Теребовлю. Із меблів тільки те ліжечко, що Дора до нього уже звикла, полиці книжкові й шафка для одягу.

- А більшого й не треба, - сказав Макс. - Тут - спати, перевдягатися, читати… Читати - обов’язково. їдять нормальні люди у їдальні. Миються у ванній. А увесь інший час у кімнаті робити нема чого. Життя не тут вирує.

Так, так. Електрошокер байдикує - й не знати, у якій кишені забула. Засинає скоро. Мама сниться. І Ромко. А тато - ні. То через Галю. Вірші татові інколи сняться - “люба - згуба”, “море - горе”, “рада - зрада”, “сало - мало”. Замкова гора сниться, пані комендантова Софія Хжановська. Дора б теж убила ворога. Якби був такий.

А усі навкруги - вкрай лагідні. Ганна Іванівна щоранку папірчик Дорі подає:

- Прошу, пані Доро. Ваш розклад на сьогодні.

А там - три слова: підйом, життя, спати.

Дора усміхається - хіба за це платять? - спішить поратися по хаті. Має заробляти. Спочатку вмовила Ганну Іванівну дозволити свою кімнату прибирати, потім і до інших апартаментів добиралася у ті дні, коли Макс залишав її вдома. Та частіше пил збирала служниця, бо зазвичай відразу після раннього сніданку Макс наказував Дорі:

- Біля під'їзду чекай.

Добре, добре… Дора нашвидкуруч збиралася, спішила сходами вниз, бо у той самий час Макс спускався ліфтом і Дора ніяк не могла второпати, чому ніколи не скаже: "Поїхали, Доро!" чи, приміром, "За п'ять хвилин виходимо…" Дивний… Нарізно виходити з одних дверей, щоби за мить зустрітися біля автів- ки?.. Дора завжди встигала першою. Тупцювала біля "мазераті", що вона - файна-красна - ночувала у дворі, відгородженому від вулиці червоно-білим шлагбаумом: чужим зась… За мить виходив Макс, натискав кнопку сигналізації автівки - пік! То значило - сідай. Добре, коли у фонд…

Благодійні проекти, обговорення бюджетів… Дора стовбичитиме за Максовою спиною, поки він сперечатиметься із сивим блідим чоловіком на ім'я Август Альфредович і щось наказуватиме русявій красуні Юлії Скачко. Потім відсуне папери. До Дори:

- Сиротам краще іграшки купити чи гречку?

"Людей", - пише у блокноті Дора. Кладе перед хазяїном. Усміхається винувато: вибачте.

Отака дурна! Ну, запитали тебе чітко: іграшки чи гречка? То й обирай з двох!

- Ваша Дора, часом, із привидом Бакуніна не сперечається ночами? - вигинає тонкі сині губи Август Альфредович Закс. - Щодо примирення із дійсністю… А то з такими ідеями… Ми і нового президента до скону обиратимемо.

Макс сміється. Макс не приховує азартної радості в ті дні, коли Дора виводить із себе сивого сердечника Августа Закса.

- Августе Альфредовичу! Скачко і ви! Прошу! Приєднуйтеся! Чим не привід для дискусії? Якщо суспільству пропонують тільки дві одиниці. І не важливо, про що мова - про політиків, їжу чи спосіб мити тіло… Хіба люди повинні обирати з двох?

Хіба не мають права знехтувати морквою і буряком, якщо хочуть м'яса?

Юлія Скачко - змією поміж двох вогнів.

- Але ж… М'яса однаково немає. Тільки морква і буряк. Краще наїстися, аби вистачило сил дочекатися… м'яса.

Макс регоче недобре. Дора бачить - Макса дратує і принижує зміїне повзання.

- Скачко! - вибухає. - Ви станете вегетаріанкою з тою морквою і буряком. Ви уже не потребуватимете справжнього, свіжого м'яса, поки чекатимете у тих сподіваннях.

- То що із сиротами? - Август Альфредович Закс із легковажною упевненістю пальми, що їй одній тільки й рости на невеличкому острівці в океані, кілька років поспіль одноосібно керував фондом "Сила добра". Та грім ударив - відсунули на другий план. Питай тепер молодого та пихатого, що там із тими сиротами, хай би вони…

- Із сиротами? - Макс ще збуджений. - Ви ж чули. Людей. Ми купимо їм людей.

- Тобто?

- Заохотимо волонтерів, аби ходили до дітей. Спілкувалися. До кіна водили чи просто морозивом пригощали. Друзі. Сиротам потрібні друзі, а не гречка.

- Хіба друзів купують? - нагадує про себе Скачко.

- Купують. Не обов'язково грошима, - відповідає Макс. - Покупка - це задоволена зацікавленість. А чим вона оплачена - грошима, часом, болем, сльозами,

самоповагою, репутацією… Це ж просто! От цим ви і займетеся, Скачко. Завтра на ранок хочу бачити ваші пропозиції.

Дора любить ті дні, коли Макс бере її з собою у фонд. Завжди проситься залишитися - уже навчилася листи із проханнями про допомогу сортувати, інформувати пресу про найближчі плани фонду електронною поштою. Та й каву заварювала файно - навіть Август Закс прицмокував: смакота…

Та доводилося супроводжувати хазяїна не тільки у “Силу добра”.

Окремий кабінет розкішного ресторану - Макс вітається з двома молодими чоловіками, що вони сидять за столом, із цікавістю роздивляються Дору. А це що за екзотичний супровід? Розмова ж… конфіденційна. Макс усміхається приязно:

- Дора завжди поряд…

Дора застигає біля дверей і, скільки чоловіки товчуть - і їжу, і розмови, - стільки стоїть, аж ніжки терпнуть. Нащо йому це? “То нічого”, - вмовляє себе. Згадує гладкий від купюр щоденник. Нічого… До літа тільки… А там - до Португалії.

Та були дні, що Дора любила їх найменше. Макс сідав за кермо, вказував Дорі на місце поруч… Скеровував на Поділ. Як намазано. Гамір Андріївського, Сковорода у голубах, тихий провулок біля Могилянської бурси чи облізлі старовинні прибуткові будинки навколо Житнього… Зупиняв авто на узбіччі. Дора усміхалася збентежено, заглядала йому у вічі: невже знов так зле? Чому?

- Не можу пояснити… - відповідає Макс. - Але факт: у людей шляхетних існує непоборний потяг довести свою порядність людям негідним і ницим. Усі добрі справи - демонстрація того. Недобрі теж є, але їх ніхто не бачить.

Макс замовкає повільно, на видиху - наче з повітряної кульки тихо виходить повітря.

- …Тобі можу розповісти. Ти - нікому не скажеш. А як руки повідривати - й не напишеш. Правда ж?

Дора лякається. Ховає руки за спину.

Макс роздивляється її приголомшено.

- Ти наївна дитина, - мовить тихо. Мовчить. Додає насторожено. - Невже геть не розмовляєш?

Дора завмирає - сто думок феєрверком. “Ні”, - хитає головою.

- Мені то… не заважає…

Макс збуджується, наче роздягається. Слів - мало. Підкріплює жестами таємні сторінки свого життя. От, приміром, перший наглий секс… Із хлопцем у Санкт-Галлені. їм із Чонганом по тринадцять стало. Гортали порножурнал, цікавилися: як воно? Чонган - практик. Хай Макс за дівчину буде, на живіт ляже, а Чонган зрозуміє, як на дівчину зручніше наскочити. Макс ліг… А Чонган… Справедливості заради - Чонган не падло.

Сам потім улігся: давай, Дюк! Спробуй, і нікому не скажемо. Бо круто і кайф, щоби мене зі школи відрахували, як брешу!

Дора дивиться на Максові вуста - слово у слово перепові- сти могла б, та думки далеко. “Чому ж він такий нещасний, скалічений та розгублений?!” - бідкається. У Теребовлі б враз ожив. От якби мама повернулася, а Дора запросила Макса у гості… Саламани б стіл накрили із коропами-грибами-варе- никами. Руки біля криниці мити. Молоко з горщика. Мед із діжки. Дора б Макса у гори потягла. А чи просто містечком прогулятися, щоби до них усі здоровкалися: “Добридень, Доро! І вам, пане…” От тоді б Макс повеселішав. І взнав би хоч щось про Дору! Люди б розповіли. Бо ще й жодного разу не розпитав: та хто ти за така, Доро?! Чи шанованих батьків маєш і де та твоя Теребовля… І що тобі для щастя треба? Наче й нема Дори. Наче сам вирішив, яке щастя Дорі до серця. А хіба так?

- Ти слухаєш? - Макс обов’язково перепитував - ритуал.

“Так, так”, - дотримувалася ритуалу Дора. Серце калатало:

не слова Максові лякали, не вчинки дивні, про які розповідав- ярився… Дихав важко зовсім поряд. Здавалося, ще мить - і накинеться на Дору, як навіжений. Чому ж він такий нещасний та скалічений? Руку не простягала, аби пожаліти. Страшно…

А Макс і сам віри не йняв, чому вихлюпує на дівчину увесь свій душевний мотлох. Наче - полюби мене! Наче - хоч я ще те падло, хоч і Дюк, бо всі люди такі… Наче - однаково полюби. І пожалій…

- Свята скоро… - шепоче глухо, душить жадання.

“Так, так”, - із полегшенням хитає голівкою Дора. “Скоро до мами подамся”, - хреститься подумки, бо ще й місяця при новому хазяїн і не пропрацювала, а вже вкрай утомилася від його неспокійного відчаю.

І Іапередодні католицького Різдва зранку - Дора саме прибрала у кімнаті, присіла з Максовим ноутбуком на край ліжка, читала в Інтернеті про Португалію - до її кімнати без стуку увійшла пані Женя.

Певно, довго цілилася, бо влучила - Ганна Іванівна з Мак- сом поїхали у місто, і Дора так собі наївно думала: подарунок різдвяний їй купувати, бо в іншому разі б із собою взяли. А тут - ні! Вона й собі мудрувала: чим би хазяїна з секретаркою привітати. Чи пиріг із яблуками спекти, що для нього тісто ще за старовинним австрійським рецептом робилося, хоч і не штрудель зовсім. Смачніший… Дора вміла. Мама Маріч- ка навчила.

- Привіт, сирітко…

Дора усміхнулася розгублено, оченятами закліпала, закивала - добридень.

Пані роззирнулася, виматюкалася - аж слиною захлинулася:

- Мать твою наліво, не у Різдво будь сказано! Оце, значить, таке кубельце тобі облаштував!

Дора відклала ноутбук, стала біля ліжка, як покарана. Серце калатає. Очі б опустила, та й слово пропустити боїться. У рота пані заглядає: у чому завинила?

Пані Женя ту Дору - не бачить, їй-богу. Пішла до шафки, відкрила:

- А шмаття ж накупив! Йолоп, прости Господи! Та коли ж його життя вже навчить!

Дверцятами - грюк! Дору до себе поманила, в очі їй в’їлася.

- Ану, ходімо на кухню, любко! Там хоч сісти є де. Поговоримо…

Підготувалася. Всілася за стіл, поклала перед Дорою папірець і ручку.

- Питатиму! - наголосила. - А ти відповідь пиши. І не здумай брехати, дівко! Бо я тобі не Макс! Я із тобою цяцькатися не збираюся! Враз назад до твоєї Сракожопівки відправлю!

Дора кивнула - добре. Серце із грудей вискакує. Сльози до очей крадуться.

- Спить із тобою?! - чітко вимовила пані.

Дора заклякла. Головою - ні, ні, ні! Кулачком у груди - ні! Аж сіпнулася - ні, ні!

- Та тихо, тихо! Чого розходилася?! А нащо тоді… оце усе?

Дора зніяковіла, плечима знизала.

“Може, Макс добрий…” - написала. Пані у вічі - так, так… Аж усміхнулася.

- Платить щедро, чи як? - виміряла синову чесноту пані Женя. - І скільки?

Дора засмутилася враз: і чому брехати не навчена?!

- Одну тисячу… - пальчик догори, вустами беззвучно.

- Гривень? - підозріло зіщулилася хазяйка.

Дора зітхнула, захитала голівкою заперечливо - ні…

- Доларів?! - не повірила пані. - Кажи! Доларів?!

- Так…

- Твою наліво!

Пані Женя відкинулася на стільці так бурхливо, ще б мить - і завалилася. Руку до серця - убив! На гладкому лиці крізь штукатурку червоні плями. Сеї миті лусне, як пару не випустить. Видихнула шумно.

- Неси… - ледь вуста розтулила.

Та Дора зрозуміла. Прощавай, Каштелу-Бранку.

Щоденник байдужо роззявив рота - бери. Дора витягла зелені купюри, знайшла на столі ручку, написала на чистому аркуші: “Пані забрала мої гроші. От повішуся! їй-богу, повішуся!” Відклала щоденник, зціпила вуста, побрьохала на кухню.

Пані Женя жвавенько сховала бакси у портмоне, натомість видала Дорі тисячу гривень.

- Оце твоє! За грудень! І щоби Максові - ані слова! - пригрозила.

Дора кивнула спустошено. Тої ж миті двері відчинилися і до кухні увійшов Макс.

- Мамо?.. - та утомлено. Ніби з горя приплентався.

- Синочку, з Різдвом, любий. Гостинчик принесла! І від себе, і від тата! - полізла до сумки.

- Ми ж ніби православні…

- Та яка різниця? Чи постуєш? Га? А я нині - ніяк. Коли б не нерви - трималася б посту, а так…

- Чого тепер нервуєшся?

- А! Різне… Й сумую без тебе. Хоч би зайшов колись… - врешті відкопала у сумці дарунок, простягнула синові. - Краватка! “Cornelian i”!

- Дякую, мамо, - байдужо відклав пакунок убік, присів за стіл.

Дора стовбичила біля дверей з гривнями в долоні. Не пропустив.

- Що за гроші?

- Дарунок Дорі на Різдво, - чітко вимовила пані Женя. Дорі у вічі. - Йди, дитино! Відпочивай. Нам із Максом поговорити треба.

- Ні! - Макс напружився, вказав на стілець поряд із собою. - Сідай, Доро.

Дора простягнула до Макса руку: благаю… Дозвольте піти!

Зрозумів. Здивувався, що зрозумів.

- Хочеш піти? Йди…

- У тебе утомлений вигляд, синочку, - заторохтіла пані Женя стурбовано, аби хоч якось відволікти Макса - дивився Дорі вслід, як той телепень.

- Працюю. Справ багато. Благодійний різдвяний бал готую…

- Бал?! Бульйончик Августа? - просяяла матір. - Обов’язково буду! От де звеселитися!

А у просторій гостьовій кімнаті - одна стіна - шоколад, інші медом мазані - беззвучно плакала чорноока Дора. Так гірко плакала, що й сльози чорні… Каштелу-Бранку… Із Різдвом вас, далекі португальці… Думка полетить, накриє покривалом, під ним - геть усі, і мама… Дора не може сама. Бранка… Богові подякувати: хоч гривні має. Сльози утерти із надією: завтра новий день стане. Добре б, щоб із сонцем. Ні! Не вішатиметься…

Назавтра - бал різдвяний, що його фонд “Сила добра” влаштовує. Дора дивується: що це вони творять? Хіба балами Різдво вшановують? От у Теребовлі різдвяні забави вирували, так аж через край - щоби уже на рік наперед серце радістю укріпити. Вертеп, колядки, щедре частування, сніг за пазухою, щоки горять, і не хочеш, а мимоволі на видиху - ги-ги! Нема печалі…

А тут… Макс казиться: сто справ, часу крапля! Ганна Іванівна метушиться, мобільний до вуха приріс, вісім рук виросло, як у індійської богині Калі, - усе встигне! Без проблем! Квіти - двадцять композицій забрати із салону на Мечникова і ще три оберемки ромашок із садового центру на Борщагівці, олов’яні ложки і миски - триста комплектів, проконтролювати доставку. Меню - наїдки, напої. Дивне меню! Перепрошую, нема питань! Скатертини, серветки, симфонічний оркестр з філармонії для офіційного початку, Вакарчука чи “Бумбокс” після третьої чарки - щоби гості не розслаблялися, танцювати не кинулися, слухали - хвала Господу, віршовані думки ще складають в Україні. Десерту не буде. Аукціон. Триста вовняних ковдр уже завезли-а вони навіщо?! І найголовніша інтрига - до місця проведення балу треба добиратися пішки. Юлія Скачко перевіряє список запрошених гостей і пресу, Август Альфредович скептично кривить вуста:

- Це неподобство, Максиме Володимировичу! Ви дискредитуєте фонд! І бал як знакову подію у житті фонду.

Макс скаженіє від збудження:

- Це не просто бал. Це маніфест.

Так он як вони тут Різдво святкують….

Дора сидить на задньому сидінні автівки, збентежено розглядає святкову столицю, наче та Попелюшка, що її везуть на казковий бал. Центр сяє - обіцяє радощі. Та що далі від Хрещатика, то все менше веселощів. Вогнів стає все менше і менше, і, врешті, тільки тьмяні лампи з вікон сірих будинків освітлюють шлях. Де ж цей бал? За містом?

Врешті автівка зупиняється біля глухого бетонного паркану у промисловій зоні на околиці столиці. Далі шляху нема - тільки вузька стежинка посеред куп будівельного сміття і металобрухту. Веде до темних, напівзруйнованих покинутих цехів якогось підприємства, що у нього й паркан глухий лишився тільки з боку вулиці, а з інших боків добрі люди давно розібрали собі на потребу. Безпритульні собаки захлинаються: хто на нашу територію?

Темно. Під ногами - ромашки розкидані.

Макс першим вискакує з “мазераті” - смокінг, метелик… Бездоганний! Мчить до Юлії Скачко, яка розгублено тупцює біля стежини у темряву.

- Так і пояснюйте, Скачко! - нервово наказує. - Аби дістатися до місця проведення балу, треба йти по ромашках… - замовкає. - Ні! Йдіть туди самі! Зустрічатимете гостей разом із Заксом!

Юлія страшенно змерзла - не літо. Киває.

- Ковдру… Можна мені взяти одну ковдру?

- Ну, звичайно! - сміється Макс. - Грійтеся, Скачко! А ми з Дорою зустрічатимемо гостей тут! Ідіть же! Скоро!

Який там “скоро”. Туфлі на шпильці. Довга сукня сніг мете. Поверх тільки норкове манто. Скачко обережно шкандибає стежиною у темряву. Зникає за мить.

- Гарно придумано, Доро?

Дора приголомшено роззирається - та що ж це?!

“Ні…” - заперечливо хитає голівкою.

Та сперечатися ніколи - до паркану одна за одною під’їжджають блискучі автівки. З них виходять прикрашені камінцями розфарбовані пані у вечірніх сукнях, пани у смокінгах. Ошелешено роззираються, та не питають: що в біса відбувається?! Витримані. І не таке бачили. А як це просто різдвяний розіграш? Непроста людина запросила. Володимир Гнатович Сердюк, кажуть, теж буде! Та й інші, не менш впливові. І навіть віце- прем’єр! Треба б без істерики. Гості линуть до Макса.

- Вітаємо!

- Прошу! Прошу! - Макс так приязно посміхається, що гості вірять - усе те й дійсно розіграш. Зараз спалахнуть теплі вогні! Світ наповниться звичним

комфортом і розкошами - неодмінними супутниками будь-яких благодійних справ селебрітіс.

- А бульйончик Августа буде?

- Обов'язково! - обіцяє Макс. - Це наша фірмова фішка!

Гості з надією кивають, один за одним тупцюють стежиною,

зникають у темряві. Тільки одна панянка й смикнулася.

- Несторе! Я туди не піду! - прошепотіла відчайдушно.

Пан у смокінгу посміхнувся Максові оптимістично: мовляв, вибачте! Зиркнув на панянку вовком: що ж ти мене соромиш, паскудо! Обійняв залізними пазурами, поволік жертву в темряву. І десь там, у глибині захаращеної території, Дора врешті помітила слабкі вогні.

- Свічки запалили, - раптом дуже утомлено говорить Макс. - Нам час, Доро. Усі приїхали. Зараз і почнемо.

Ступає на стежину, очі у землю.

- Ромашки… На ромашки не наступай!

У покинутому цеху немає освітлення. Немає опалення і туалету. Похмурий простір освітлюється тисячами свічок так яскраво, що видно навіть кілька дерев'яних лежаків при стінах і щурячі кубла в кутах. Тхне гімном і сцяками, і одне це уже свідчить: тут ще живуть люди… Добре, що шибки не вибиті. Знадвору до скла сніг прилип: цікаво, що відбувається?! Посередині цеху розчищена площадка метрів триста завбільшки. Заслана червоними килимами щільно. Столи у білих скатертинах півколом навколо невеличкого подіуму з мікрофоном. Гості не сідають - туляться одне до одного на червоному килимі, ошелешено зиркають на биту цеглу. Гості все ще не вірять, що все це - насправді.

- Дизель-генератор гуде! - одними вустами шепоче ошелешений кремезний сивий пан силіконовій юнці у сукні з літньої колекції "Prada". - Зараз пожене сюди тепле повітря! Зігрієшся, кицю!

У киці не ворушаться сині губи, кліпає накладними віями: не доживу, пупсику… На краю килима - одною ногою на червоній вовні, другою на битій цеглі - заходиться німим гнівом Володимир Гнатович Сердюк, подумки переписує Гоголя: я ж тебе породив, сучий ти сину! Я ж тобі усе віддав! Бери, тільки не вдавися! Що ж ти чудиш, гадюко?! Що це ти утнув, мать твою! Мати поряд. Насторожено поправляє масивні золоті прикраси на пузяці, посміхається оптимістично: зараз станеться диво, шановні! От побачите! Мій Макс такий неординарний! Недарма півжиття у Європах. Десь тут мерзне і Ярослав Новаковський із донькою Нані. Колись білява Олюня з солідного економічного видання - нині руда - спирається на руку підстаркуватого колеги Олександра: оце бал?! Та головне - тут стовбичить віце- прем'єр, хай би йому грець! І як тут ломонутися геть, коли те цабе - ні з місця?!

- Сюр… - задумливо каже татові Нані Новаковська.

- Реальність, - зітхає той. - Горілки треба, бо похворіємо…

Здається, рятівна думка стукає у голови всіх гостей одночасно, бо біля столів починається штовханина - ніхто не чекає офіціантів, та й не видно їх. Самотужки відкорковують пляшки, бульбенять у гранчаки. І джентльмени ж. Спочатку дамам і віце-прем єру - бітте!

Макс із Дорою з'являються тої миті, коли задубілі гості перекидають по другій, збиваються у купки - так тепліше!, нервово озираються: та коли ж уже початок і кінець?! І до хати!

Макс іде до мікрофона. Дора услід. Застигає за Максовою спиною - як завжди. Викликає здивовані погляди. Гості перед нею - як на долоні. Перешіптуються, упевнені, що їх не чути, Дора читає по губах.

- А це що за коза? Якого біса вона там стовбичить? - обурюється товстий пан у окулярах.

- Понти… Понти визначаюсь статус! - відповідає йому жвавий молодик. - Це його охоронниця. От побачите - раптом що, стрілятиме першою і без промаху!

- Тіпун тобі…

- Ні, ви гляньте! Кажуть, Макс без неї ніде не з'являється. Здається, він започатковує нову моду. Назавтра всі з екзотичними панянками за спинами ходитимуть. Чи з мавпами!

- Він навіжений? На ранок зляже половина влади цієї держави! - бурчить сивий пан.

- Цей нахаба вкрай сексуальний, і він це знає! - муркоче худа пані постбальзаківського віку в леопардовій шубці дебелій подружці з грудьми, що лізуть із декольте.

- Я у такому цеху починав у дев'яностих, - похмуро констатує бритий наголо чоловік з кривими ковбойськими ногами, впадає у спогади. - Бля… Ну, точнісінько у такому. Кут орендували, насичували ринок бразильською кавою з-під Одеси. Вночі працювали, бо вдень там карданвали для КамАЗів виробляли.

- Пупсику! Я хочу пі-пі…

- Кицю! Відійди у кут! Там темно…

- Ти… Ти знущаєшся?!

- Панове! - Макс починає говорити, і Дора усміхається, бо гості дисципліновано, як соняшники до сонця, повертають голови до мікрофона. Дора не знає, що говорить Макс. Тільки читає обурене здивування на лицях гостей.

- Шановне панство… - веде Макс. - Даруйте! Реальність руйнує будь-які плани і наміри. Ми хотіли спочатку пригостити вас симфонічною музикою, потім різдвяною трапезою і тільки потім перейти до найголовнішого… До того, заради чого усі ви сьогодні відклали справи і вшанували своєю присутністю благодійний бал, де ми збираємо кошти для нужденних. Але… ця клята реальність… - Макс замовкає, роззирається. - Ця! Що навкруги нас… У цій реальності живуть тисяч і наших співгромадян… У ній неможлива симфонія… І щедра трапеза… І звичне нам тепло… І ніякі аукціони, як прояв примхливої щедрості… - додає несподівано рішуче. - Тільки як прояв чеснот врятованої душі.

Гості остаточно губляться, кидають косяки на віце-прем'єра.

- Тобто? Аукціон відміняється? - хрипить той: і радий би гримнути владно, та змерз, як цуцик.

Макс мовчить. Макс вдивляється у лиця гостей. На иодіумі виникають Юлія Скачко і Ганна Іванівна, з одного боку встановлюють на подіумі прозору скриньку для пожертв. З другого кладуть кілька ковдр.

- А це що?! - врешті подає голос Сердюк-старший.

- Ковдри… Вибір же завжди є. Можна врятувати душу… А можна тіло…

- Пупсику! Я хочу ковдру! - цокотить зубами силіконова юнка у літньому “Prada”.

- Сто доларів за ковдру! - вигукує літній коханець юнки.

- Знущаєтеся? Вона у магазині п’ятсот гривень коштує! - недобре усміхається Макс.

- Тисяча! Доларів! - оголошує віце-прем’єр, і ніхто не наважується перебити ціну. - І налийте мені ще!

Макс власноруч огортає владне тіло теплою, спеціально підігрітою ковдрою, наливає горілку в гранчак.

- Зараз буде наш неймовірний гарячий бульйон! - обіцяє похмуро.

Тремтяча юрба заводиться:

- Тисяча! Півтори! Дві…

Дора спостерігає, як за двадцять хвилин бурхливих торгів теплі ковдри розлітаються поміж гостей, приносять фонду 150 тисяч зелених. Нізвідки виникають офіціанти, розносять олов’яні миски з гарячим бульйоном. Врятовані тіла у ковдрах врешті зігріваються, розсідаються за столиками - однакові, як одноняй- цеві. Зверху лине музика, і тільки тепер гості помічають симфонічний оркестр, що він розмістився на металевих конструкціях під дахом цеху.

Дора геть змерзла. Тремтить за одним столиком із Максом, пані Женею і Августом Заксом.

- Августе Альфредовичу! Це той бульйон, яким ви годуєте безпритульних? - пані Женя облизує олов'яну ложку, яка б символічно мала об'єднати як не усіх людей на планеті, так принаймні бідних і багатих тут, у цьому цеху.

- Абсолютна істина! - шляхетно схиляє голову блідий Август. І подумки дякує мамі, бо то покійна матінка Августа Аль- фредовича розповідала, як її матуся за царя генерал-губернатору найсмачніший у світі бульйон варила, що на нього з усіх усюд з"іжджалися, аби скуштувати. А справ тих - відірвати новонароджене телятко від мамки та три тижні поїти виключно вершками. Потім, звісно" зарізати… Марудно. І геть недешево. Август і сам куштував цю смакоту тільки раз на рік. На різдвяному балу… А щоб волоцюжкам…

Дора ковтає гарячий бульйон, та зігрітися - ніяк. Дивиться на Макса: оце і є ваше Різдво? А Чорт де? А Коза? А Звіз- да ясна?..

- Максиме Володимировичу, аукціон проводитимемо? - питає Август.

- Провели, - похмуро відповідає Макс. - Невже ви сподіваєтеся, вони віддадуть комусь більше, ніж собі? Тепер хай їдять, п'ють і радіють, що не померзли.

- А ви стратег!

- Мене зараз знудить, - відповідає Макс. - Жоден із них не вкинув у скриньку для пожертв ані гривні. Люди не хочуть рятувати душі. Тільки тіла.

- Дора вкинула. Я бачила, - сповіщає пані Женя, відслідковує реакцію сина, похапцем киває. - І я вкину, синку! Обов'язково… І тато хотів! Та й інших зараз попросимо… Хай поїдять спершу….

Макс приголомшено дивиться на Дору. Встає. Йде до скрині, що вона так і скніє на подіумі, геть нікому не потрібна.

- Тисяча гривень, - телеграфно доповідає Юлія Скачко. - Прибрати, Максиме Володимировичу, чи хай ще постоїть? Після горілки точно розщедряться… Я вражена! Ви так точно усе прорахували. Згадують свої важкі початки, зараз почнуть відкривати гаманці…

Макс не відповідає. Макс дивиться на столики, за якими накачуються горілкою статусні врятовані тіла, і тільки тепер помічає - у ковдрах геть усі. І він сам. І Скачко. І Ганна Іванівна. І оркестр під дахом. Просто збіговисько ковдролюбців.

- А Дора… Чому Дора не вдягнена?

- Не знаю, - знизує плечима Скачко. - Певно, ковдри не вистачило…

Дора читає по вустах, заглядає Максові у вічі: не турбуйся… І ледь не зомліває: Макс дивиться на неї з такою жагучою холодною ненавистю, ніби тільки-но Дора вщент зруйнувала демонстраційний макет світу, що він його ретельно і вдумливо побудував спеціально для цієї події.

Дора зареклася Ромка кликати - то огидно і несправедливо. Ромко примчить, бо любить. Дорі то солодко приймати. Віддавати нічого… Та на ранок після похмурого чудернацького балу, вперше за два місяці столичного найманства, згадала про мобільний - СМС-ку відправити. Хай би Ромко грошей на квиток до Теребовлі вислав. Дора б розповіла Ромці, як отутечки Різдво ганьблять.

Шоколад, молоко з медом… Дора лежить на шовковому простирадлі - самий холод від нього. Пашить. Гріє постіль гарячим тілом. До мобільного відстань - цілий світ.

- Тридцять дев’ять? - ворушаться Максові вуста.

- Сорок, - відповідає Ганна Іванівна. - Треба “швидку”, Максиме Володимировичу.

“Ні…” - хитає головою Дора. Нетреба… Відвару б із шипшини… Мама знала… Перед очима каміння: дорогоцінне на панянках, бите під ногами. Перемішується у кам’яну кашу, поверх - ковдри, ковдри… Як добре, що можна мовчати. Як гарно, що можна заплющити очі, щоб не чути… Гарячі повіки змикаються. Бал! Раптом стає нестерпно гаряче, гості скидають непотрібні ковдри на підлогу, музика дедалі гучніше - їм весело, їм так невтримно радісно відчувати рух врятованих тіл, та крізь навалу жестів, посмішок, запахів, у яких горілчаний дух змішується з ароматом телячого бульйону, горя і людських випорожнень, Дору пече холодний Максів погляд.

- Ненавиджу! - читає Дора.

- За що? - кричать її очі.

- Ми поговоримо про це!

- Навіщо? Слова не змінюють вчинків, та ти ще встигнеш… вкинути у прозору скриньку…

- Ти взялася вчити? Мене?!

- А-а-а… Хто я така, щоби вчити… Мені б у путь… Грошей катма. Коли зароблю…

Дора опускає очі - досить розмов! Холодно. Усім спекотно, а Дорі так холодно. Стискає посинілі пальці - коли ж усе це скінчиться?! - і раптом відчуває на плечах теплу, нагріту людським тілом, вовну звичайної фабричної ковдри. Озирається… Біля столу хлопець - патлатий, як Ромко, светр розтягнутий, на грудях бейдж “Преса”. Ой, бреше! Яка там “Преса”?! Йому ж і двадцяти немає. Одних із Дорою рочків.

- Змерзла?

Дора киває - так. Усміхається. Хлопець сідає біля Дори навпочіпки, кладе долоні на холодні Дорині коліна…

- Зігрію…

Отак? Щоки палають - хіба так можна?

Біля Дори виникає Ганна Іванівна.

- Ходімо, пані Доро. Максим Володимирович наказав відвезти вас додому.

“Так ти Сердюкова лялька?” - читає Дора у хлопцевих очах.

“А хтозна…” - думає.

…Тіло ломить. У кістках завівся смуток - крутить, крутить… Дорі б не бачити нікого. Хай перед очі - тільки примарні шляхи. Щоби схаменутися, протверезіти від холоду чумного балу і врешті зрозуміти, куди йти. Тато? Ні. У тата Галя тепер. Тут лишатися? Пані заробити однаково не дасть…

На долоню лягає Максова рука.

- Доро…

Добре… Раз він наполягає. Дора розплющує очі, показує жестами - говорити, говорити…

Макс киває, подає блокнот і ручку. “Відпусти мене!” - пише Дора, та чомусь бачить не примарні шляхи, ні. Патлатого хлопця з бейджем “Преса”. “А! То тільки тому, що він мені на Ром- ка скинувся!” - бреше собі.

Максове лице червоніє так швидко, що він і сам ще того не усвідомлює.

- Хіба тебе тут хто тримає?! От що! Одужуй. Потім усе вирішимо. Добре?

- Добре, - одними повіками.

- Не засинай. Зараз лікарі під’їдуть. Скоро на ноги піднімуть…

…Скоро. За два дні температура повертається в норму, і, хоч кістки ще ломить, а в нирках коле немилосердно, Дора уже вештається Максовими апартаментами і все думає, що таки треба вимітатися геть. Дарма тато у служниці її записав. Дора вчилася вправно, малює - і не тільки галасливих пташенят, як захоче. І готувати навчена, і, певно, з дітьми змогла б… Із такими, як сама. Та головне - беручка! Раз покажи - вдруге зайве. Усього навчилася б, якби чиясь добра воля вчити.

- І куди, горе ти моє?! - бачила засмученого тата. - Сама чого хочеш?

- А я б… Я б водила людей на замкову гору, - мріяла. - Тих, кому слова зайві. Чи іграшки б розмальовувала посмішками. Чи з парашутом стрибала і стала б чемпіонкою. Заробила б безліч грошей… Подалася б маму шукати… Та, може,

не одна. Із товаришами… - бачить патлатого хлопця. Виправдовується. - Людям-бо світ цікавий. І мені вельми. От Макс говорить: у кімнаті життя не вирує. То так. Та нащо за собою на повідку водить, наче він - життя? Аби не гроші…

За вікном зима розгойдує голі дерева: ой, дурна… Слабке сонце не втримується, падає: хоч весни дочекайся… Сніг присипає надії: побалакали й годі…

Дора зітхає, сідає на край ліжка, кладе долоні на коліна, та коліна й без того пам’ятають дотик інших рук.

- Пані Доро! Максим Володимирович чекає на вас у своєму кабінеті, - Ганна Іванівна стає навпроти Дори, щоб уже не повторювати двічі. Жестом указує на двері. - Прошу.

Дора не усміхається. Суне до хазяйського кабінету, одного просить: аби не у розпачі був, бо знову тільки про себе говоритиме.

- …Якти?

- У мене є мама, - пише Дора.

- Ну, зрозуміло….

- Мені треба до неї!

- Соромно, Доро! Ти ж доросла! Живи своїм життям!

- Треба!

- Гаразд! Коли?

- Зараз же!

- Ні! - похапцем вигукує Макс. Супиться роздратовано - ні, ні!

- Я тут не можу! - пише Дора. - Мене тут нема.

- А… Самореалізація, кар'єра, усе таке… І ти туди ж? На ковзанах мріяла навчитися чи із глини ліпити?

- Треба працювати. Заробляти…

- От тільки одне тобі… Грошей мало? Гаразд. Дві тисячі доларів! На місяць!

Макс не помічає того, як із прикрістю відвертається від Дори і вона не чує карколомної пропозиції. Йде до вікна - ну і мряка! Як на душі після того балу. Чому всі люди зі звичайного життя втікають від Дюка? Люба, Гоцик, тепер Дора?.. Чому він упевнений у собі на всі сто тільки посеред багатих, впливових, тих, від кого на всі сто залежить життя цих… звичайних… І чому ніяк не знайде спільну мову із тими звичай ними… У чому каверза?..

- То що?! - обертається до Дори і тільки тепер усвідомлює: вона не чула!

- Добре! - Дора раптом так енергійно киває, що Макс мимоволі губиться.

- Що "добре"?! Ти про гроші чула?

- Ні…

- Тоді не розумію… Ти лишаєшся?

- Так…

- Чому? А як же мамця?

Дора усміхається сумно, опускає голову, кладе- руки на коліна. Знизує плечима. Макс торкається Дориної руки, змушує підвести очі.

- Я сказав… платитиму тобі вдвічі більше.

- Ні, ні…

- Та що з тобою, Доро?! - Макс раптом знічується, подається до дівчини. - Може,, ти… Ти… Не наважуєшся зізнатися мені… У чомусь дуже інтимному… Ти… скажи. Я… хочу того… Давно… - веде гарячою долонею по Дориній шиї.

Дора зіщулюється - нема куди бігти! Та двері хазяйського кабінету раптом відчиняються рвучко. На порозі секретарка Ганна Іванівна.

- Максиме Володимировичу, перепрошую… За десять хвилин початок зборів у фонді. Просили нагадати…

3 Uhtj Є Maxe

Супчик із сумнівів

Пані Женя б зловчилася і плюнула собі у пику, якби навіть із найгіршої пригоди не націдила зиску. Кістки крутило й за два дні після скандального балу у промерзлому покинутому цеху, душа у прикрощах - ой, розгубилася дитина, засліпла, несе її, бідолашну, людям на посміховисько, - та мізки працювали.

- Женити його, чи що?

Повеселішала - логічно: сім'я, діти… Схаменеться. Чоловіка смикнула - саме до Брюсселя валізку надіями пакував.

- Вово, ти Новаковського добре знаєш?

- Достатньо, аби не шукати з ним приводів для сварки.

- Чудово. Давай Макса з його донькою познайомимо.

- Навіщо? - буркнув Сердюк і так оцим розлютив трепетну матір, що ледь не заїхала нардепові у вухо.

- А ти, мать гвою, згадай, навіщо свого часу тато мене із тобою знайомив! - процідила. - Чи геть спокійний до того Брюсселя пнешся? Макс казиться, місця собі не знаходить, а ти…

- Казиться він… - роздратувався Володимир Гнатович скоріше через нагадування про знайомство із майбутньою дружиною під пильним оком старого Перепечая, ніж прикрощі від синової витівки з тим балом. - Влаштував казна-що, соромно людям в очі дивитися…

- Один раз не рахується. Спишуть на закордонну зарозумілість. Аби далі не начудив…

- Працює хай!

- Жениться хай! На Новаковського доньці. Я її на тому балу роздивилася - може бути. Як її звати?

- А я звідки знаю?! Я ще наречених йому не підшукував. Сам хай…

- Сам уже знайшов на свою голову! Досі мордується! Давай… Валізку відклади і з Новаковським зв'яжися, - наказала пані Женя. - Чи мені татові зателефонувати?..

Перша миттєва підсвідома реакція наказала нардепові уп'ястися зубами в шию дружини і відірватися тільки тоді, коли у її судинах не лишиться й краплі крові. Та згадка про тестя паралізувала жадання, почепила перед очима табличку: "Небезпека!"

Видихнув шумно.

- Може, спочатку обговоримо чи ти уже сама усе вирішила?

Пані Женя підозріло скосила на чоловіка очі: щось новеньке…

- Хіба у тебе за Максима душа болить?

Володимир Гнатович відсунув валізку.

- Як уже вибрала собі невістку, то давай так усе зробимо, щоб Максові й на думку не спало, що ми з тобою до того причетні.

- Ну… - підштовхнула пані Женя чоловікові думки.

- Приїду навесні, спільні інтереси із Новаковським відшукаю…

- Навесні?..

- А зараз хіба його можна чіпати? Колючий… І слова не скажи.

Пані Женя закивала задумливо: так, так… Маєш рацію. Максові нині пальця до рота не клади. Клацає зубами, сам не розуміє - хто друг, хто ворог.

- Добре, Вово, - лагідно так. - Тобі видніше…

Сердюк здивовано зиркнув на перезрілу грушу, що з кожним новим роком на неї дедалі більше скидалася дружина, мовчки підсунув до себе валізку: лагідної пані Жені Володимир Гнатович боявся набагато більше, ніж розлюченої. Точно, щось задумала!

з*

- Максові зателефонуй! - вона ніби читала його думки. Повернулася до звичного командирського тону. - А то поїдеш і “до побачення” синові не скажеш.

Макс варився у гніві, як морква в казані. Бал. Його грандіозна ідея, його демонстративний виклик продажному суспільству, що мав дати відповідь не тільки пихатим гостям, а й самому Дюку, за кілька дні резонував не вибуховими аналітичними статтями і репортажами, у яких висміювалися хронічні благодійні зібрання селебрітіс у найфешенебельніших ресторацiях і клубах, де часто гості так напиваються і наїдаються на халяву, що й забувають, навіщо припхалися. Ні! Преса обмежилася короткою констатацією факту: подія відбулася, гроші нужденним зібрали і розійшлися. Наче журналісти й самі не розуміли: а що у біса сталося?! Що то було: протест чи ексцентрична примха дивакуватого мажора?

Зранку в офісі фонду Макс нервово переглядав новини в Ін- тернеті, та жодної, принаймні мінімально співзвучної його сподіванням думки так і не з’явилося.

- Що змусить людей схаменутися?! - бурмотів роздратовано. Сам - як те гімно в ополонці: ні вашим, ні нашим.

Згадував темний, промерзлий цех, смердіння з кутів, у тата очі на лоба, Август хреститься, віце-прем’єр, сука, незворушний… Ковдри. Ковдри так і залишилися на брудній підлозі, коли сп’янілі спантеличені гості, мов ті щури, розбігалися геть. Опісля Ганна Іванівна збирала їх, складала на подіум, з якого Макс виголосив свою, як йому здавалося, катарсисну промову.

- Подвійний виграш, - казала Августу Альфредовичу, що зін вештався порожнім цехом по закінченні забави, роздивлявся дрібнички, що їх деякі із гостей зопалу позалишали на столах. - Зможемо ковдри до дитячого будинку передати.

- Одна панянка ковдру забрала, - чув голос Юлії Скачко.

— То Нані Новаковська, - відповів Август.

Макс згадав чорняву дівчину у строгому брючному костюмі без пафосу. Так! Сумувала увесь вечір, стояла поруч із лисим дядьком, а коли гості почали роз’їжджатися, акуратно склала ковдру, притисла до грудей і так пішла з нею по битій цеглі, не вибираючи шляху. Поговорити б із нею. Нані… Та Нані, певно, знає відповіді…

- Максиме Володимировичу… - Август Закс зайшов до кабінету якраз тої миті, коли Макс укотре переривав Інтернет. - Я підрахував благодійні внески, що меценати переказали фонду після балу… Відмінний результат.

- А! То ми маємо не тільки найдорожчі у світі вовняні ковдри?! - віджартувався похмуро.

Август усміхнувся уїдливо.

- З ковдрами… То було цікаво. Сенсу замало, а так… кумедно… Люди кажуть: пробило на сантименти.

- Пожаліли бідах?

- Згадали дев’яності… Тоді-то усі нинішні капітали тільки зароджувалися. Важкі часи були… Стрілянина… У нелюдських умовах… працювали.

- Мені то нецікаво. Скільки грошей дали?

- Достатньо, - сказав Август.

Поклав на білий стіл папірці. Взявся пояснювати: цю частину коштів спрямуємо сюди, а цю маємо віддати ось туди… Та що далі вів, то більшою відразою кривилося Максове лице: пре-чу-дово! Так ми тут просто гроші відмиваємо?! Аби це зрозуміти, не треба було закінчувати Лондонську школу економіки і брати участь спостерігачем у роботі FATF - міжнародної комісії з боротьби із відмиванням грошей. А Макс тоді, у листопаді 2002-го, був на засіданні FATF у Римі. Старанно нотував тези з доповідей фінансистів із 35 країн, а коли у лютому 2003-го світ побачив остаточний звіт комісії, вивчав його ретельно і вдумливо. Так… На першому місці у відмиванні грошей стояли некомерційні й благодійні організації. Такі, як “Сила добра”.

Макс відсунув папери надто рвучко. Август відсахнувся.

- Що з вами, Максиме Володимировичу?

Макс уп’явся поглядом у вицвілі Августові оченята.

- Я сам розподілю фінансові пожертви.

Закс дуже здивувався.

— Хіба Володимир Гнатович вам не пояснив? Тоді перечитайте статут фонду. Директор-розпорядник несе відповідальність за витрату коштів, що передбачені на благодійні проекти і акції.

- Тобто за десять відсотків?!

- Немало, Максиме Володимировичу! Немало!

- А дев’яносто…

- Рішення щодо цих коштів приймає опікунська рада фонду. Ваш тато в тому числі.

- Пральня?

- Ненавиджу жаргон! - Август зблід більше, ніж зазвичай. Губи сині. - Думаєте, на тому балагані, на який ви перетворили наш бал, люди випадково важкі часи згадали?! їм і зараз непросто. Про мінімізацію витрат і податків думає кожний поважний бізнесмен. А ми… лише допомагаємо.

- Чи може директор-розпорядник запропонувати опікунській раді свій варіант розподілу пожертв? - запитав Макс холодно, хоч всередині окріп.

- Опікунську раду очолює Володимир Гнатович. Поговоріть із ним, - крижаним голосом відповів Закс.

Паскудство! Макс набирав мобільний батька, очей із Закса не зводив.

- Зараз же і поговорю…

- Володимир Гнатович відлетів годину тому, а у літаку мобільні відключають, - нагадав той. - Вам телефонував, але ви не відповіли.

Макс віджбурнув мобільний, сіпнувся до старого, прошипів украй ввічливо:

- Ніяких рухів, Заксе! Чекатимете мого повернення. Завтра ж до тата полечу.

А нелегка справа… До Нового 2009 року - два дні. Білетів - фіг знайдеш. У Дори немає закордонного паспорта.

- На автівці поїду! Завтра! А сьогодні треба зробити Дорі паспорт! Ганна Іванівна із цим упорається. Так” Ганно Іванівно? І про візи не забудьте.

- Зрозуміло!

Пані Женя почула, ледь не впала.

- Максимчику, тільки не це! Ти телевізор дивишся?! У поляків дорогу замело, у німців затопило… Давай татові дзвонити. Хай назад летить, раз у вас такі справи невідкладні!

- Ні, мамо. Ні! Чонган відізвався. У Брюсселі тиждень буде. Давно не бачилися…

—Добре! Збирайся. Буде тобі літак, - пообіцяла пані Женя і рвонула до тата.

Старий Перепечай квиток організував за годину, чим, сам того не відаючи, довів до інфаркту диригента камерного симфонічного оркестру, який з колективом летів до Бельгії на якийсь фестиваль, бо за годину до відправлення той дізнався, що замість 52 квитків оркестру якогось біса надали 51, а у нього і так валторна Захворіла, альт у запої, а тут тобі таке лихо: ще одного треба на батьківщині залишити!

- Квиток один? - Макс забув подякувати спритній мамці. - Я із Дорою хотів летіти.

- Зі справами упораєшся, наступного разу разом полетите, - лагідна. - Якраз Дорі паспорт зроблять… А тато тобі уже номер у готелі замовив. Чекає…

31 грудня 2008 року Макс Сердюк стояв на сяючій вогнями площі Гранд-плас, яка у святкову годину більше нагадувала величезний рухливий торт з веселих збуджених людей, дивувався: настрій натовпу не зачіпав. У повітрі пахло гарячими вафлями і пивом, та й вони не дарували відчуття безприв'язного азартного буйства. Подивився на годинник: куди спочатку? Із батьком зчепитися чи з Чонганом обніматися? У відповідь мобільний - дзеньк! "Хто дзвонить - до того й подамся!" - вирішив.

- Ти де? - почув голос батька.

Усміхнувся: нормально! Закінчувати день краще приємними зустрічами. А починати із невідкладних справ.

- Не чекав? Може, плани були? Не перебив? - Макс ходив просторою вітальнею номера “люкс” п’ятизіркового готелю “Аміго”, що він за десять хвилин неспішної ходи від Гранд- плас, затишна нірка. Тут коханням, певно, гарно займатися, а не державними справами. Зиркнув на настороженого батька. Сидів у кріслі, супився підозріло: мовляв, якого біса принесло?! Тільки-но у Києві розпрощалися після твоєї забави дурнуватої.

- А ти хіба надовго? - спитав врешті.

- Та ні! Хвилин за двадцять, думаю, упораємося, - Макс усівся у крісло навпроти. Глянув на батька зухвало.

- Ну! То кажи, що за гарячка, - буркнув Сердюк-старший.

- Фонд… Я розпоряджаюся десятьма відсотками коштів. Вважаєш, це нормально?

Володимир Гнатович звик на будь-які конкретні запитання давати швидкі розпливчасті, як сире тісто, узагальнені відповіді. І вже було розкрив рота, аби десятьма-двадцятьма реченнями спокійно пояснити… Та нахабність, з якою син виплюнув йому претензії прямо в очі, таки вибила зі звичної колії. Почервонів до скронь. Учепився у крісло.

- Отак значить. Ну… І почекав би, поки повернуся. Обмізкували б.

- Зараз і обмізкуємо.

- Ну, добре, добре… - недобре так. Відірвав долоні від крісла. Підвівся важко і тільки тепер помітив на комоді біля дзеркала губну помаду шльондри Карен, що вона час від часу влаштовувала нардепу інтимні забави без небезпечних наслідків. Заступив комод, усміхнувся синові.

- Розібрався, значить, як фонд працює. То добре. І яку частку контролювати хочеш?

- Сто відсотків!

-Ні!

- Тобто? Ти мене весільним генералом туди посадив? Тоді я й дня там не лишуся! Невже ти й досі не зрозумів, тату? Я працюватиму тільки самостійно і незалежно від тебе. Навіть… у твоїй структурі.

- А десяти відсотків тобі мало?!

- Мені? Ти знущаєшся? Ті гроші йдуть людям. А інші…

- А інші - теж людям! Дуже потрібним, дуже поважним і дуже впливовим людям.

-1 тобі?

Володимир Гнатович набундючився, забув про помаду Карен, загарцював по вітальні.

- Мені, не мені. Яка тобі різниця?! Певна частка - недоторканна. І це не обговорюється. Гроші йдуть… за призначенням. Благодійні акції, допомога оцим усім алкоголікам, наркоманам… На них - десять відсотків! І це теж не обговорюється. Є опікунська рада, а це не я один. Рада так вирішила. Крапка! - замовк, розстроївся. - Молодий ти ще… благодійністю займатися. Складна справа…

- А ти думав, я на сто тисяч гривень гречки бідахам накуплю і півроку радітиму? - Макс підвівся, стояв посеред вітальні, спостерігав за знервованим батьком.

Володимир Гнатович зупинився, обійняв сина.

- Ну… Годі, Максе. Свято… Рік новий. Разом відсвяткуємо чи назад летиш?

- З товаришем зустрітися маю. З ним, певно, і Новий рік зустріну.

- То й добре. Відпочивай. Я тобі номер забронював. Чи зі мною лишайся.

- Тату… Ми не про свята!

- Та чого ж ти такий упертий?! Усе “тату” і “тату”! Хіба я тобі зле зроблю? Подумаю… Подумаю і все вирішу. Аби впорався.

- Упораюся…

- Добре… Дай тиждень-другий. За день такі справи не вирішуються. Треба з людьми поговорити… Пояснити їм… - зиркнув на сина із прикрістю. - І що тебе муляє?

Макс усміхнувся тоскно.

- Та ні… Усе гаразд. Хочу справу… згідно з власною ваговою категорією. Я на середньоваговика не вчився. Моя вага - важка.

Чонган замахнувся на надважку. Готель “Radisson SAS Royal”. У “люксі” італійські меблі ар-деко 70-х років минулого століття. Китайцеві італійці по цимбалах! Статус. Сорочки-шкарпет- ки розкидані, посеред них коштовні цяцьки-гаджети - як і погубляться, Чонган нові купить. Не проблема!

- Дюк, друже! Мій перший секс! - знущається. Обнімає Макса, очі сміються.

- Ще раз згадаєш…

- Ані слова! Забули! - посмішка не торкається губ, зітхає- бідкається. - Та хіба таке забувається?..

- Ти став геєм? - дивується Макс.

- Чого б це? - Чонган врешті не втримується, регоче. - А ти? Я ж теж - твій перший секс. На чоловіків заглядаєшся?

- Чого б це?

- А… То добре! Тоді я спокійний. Як нап’юся до нелюдського скотства, ти мене… Так? Ти ж мене не зґвалтуєш?

І як його заспокоїти? Зґвалтувати, чи що?!

- Чонгане! Ти кому-небудь розповідав… про те наше наївне неподобство?

— Так! - киває. Задумується. - Ні! - дратується. - Дюк! Скільки можна? Я прагну забути, а ти…

Макс дивується безмежно.

- Чонган… Зараз ти мене трахаєш! Ти це розумієш?!

Чонган сміється:

- Ну, краще вже я тебе, ніж ти мене!

Хапає Макса за руку - годі вже, спішімо святкувати, поки знову не розбіглися на роки: китайський ресторан - там фай- на компанія чекає, потім у “Sea Grill”, бо столик замовив ще півроку тому, а звідти до Чонганового земляка, що у нього тут вілла з усіма вигодами для цілодобового бешкетування. 1 жодної камери спостереження. І жодної шпарини для папараці. Перевірено - отам усе і помирає. Чонган спеціально зі Штатів прилетів, аби розтрощити власний мозок у мотлох: ані думки… Суцільні інстинктивні жадання…

- Ти чого хочеш, Максе?

- Поговорити…

Чонган - друг. Чонган тільки прикидається, що його мозок уже у мотлох.

- Поговоримо, - обіцяє у салоні “роллса”, що він мчить їх до китайського ресторану. - Завтра під вечір. Коли свято відхаркаємо. Для мене, взагалі-то, ваш Новий рік не свято. Так - привід. Але гріх не скористатися.

- Довго чекати, - цідить Макс.

- Є заради чого! - переконує Чонган. - Яка зараз розмова? Спішимо! Друзі чекають! А опісля… Опісля ми станемо набагато відвертішими- От побачиш!

Після неподобств - таке спустошення. Тільки й вистачає, іцо на відверті розмови.

Макс не жадає неподобств. Та вигадливий Чонган заздалегідь розставив пастки: і не хочеш, а вляпаєшся. Китайська горілка ханшина, що у Піднебесній її з гаоляна (а по-нашому з проса) женуть, смердить, підла, немилосердно, але мізки паралізує вправно: опісля хан шини усе - тільки гуд і кльово! Качка по-пекінськи? З цими… дівчатками у бікіні? Несіть! Дикі танці посеред китайського ресторану, кальян і телепортація до “Radisson SAS Royal”, що тут і є той славетний ресторан “Sea Grill”, у якому Чонган півроку тому замовив столик і окуня з мідіями. Оце - морський окунь? Серйозно?! А можна струшувати сигаретний попіл окуню в порожні очі?! Ні? А якщо заплатити? Кому? Ну, окуню, звичайно. Перепрошую! А ви не знаєте, від чого він помер?! Він, часом, не потонув?..

Коли перекочували до вілли Чонганового земляка, перед очима Макса коливалися чудернацькі геометричні хвилі - ніби на чисту воду хтось накидав сміття, та чимраз більше кубиків, пірамідок, довгих цеглинок і тенісних м’ячиків, і все те добро коливалося, билося одне об одне, розліталося і знову збивалося докупи.

- Час тверезіти! - постановив Чонган. - Бо пропустимо Новий рік.

- Тверезіти… нереально, - Максів язик ледь ворушився.

Чонган кивнув, мовляв: так, ні, не знаю… Обійняв Макса, поволік до басейну.

Там теж хлюпалася усіляка бридота: голі баби, кубики і цеглинки, тенісні м’ячики і пірамідки.

- Пір… наємо! - наказав Чонган.

Макс не встигає вигукнути: нізащо! Китаєць хапає Дюка за руку, стрибає у воду, тягне за собою товариша.

Макс виривається з-під води на поверхню, озирається… Чонган регоче, штовхається, борсається - біда, тверезію! Обіймає Макса і ще якихось панянок - підпливають оперативно, присмоктуються, не відірвати! Макс хапає за руку чорняву, як донбаський вуглик, худу шпалу з нахабними цицьками, притискає до стінки басейну… Ґвалтує люто й без жалю, та шпалі у кайф і за мить вона бере

верх. Рухається так агресивно і затято, що Макс губиться. Звільняється від збудження, вчіплюється у чорну шпалу і так висить на ній - безвільний і спустошений, наче ганчірка чи целофановий пакетик, що його вітром занесло на електричні дроти: усіх струм убиває, а він собі майорить…

Десь поряд верещить Чонган:

- Так! Так!

Макс хоче обернутися до китайця, та всіх сил всесвіту замало для того простого руху. Макс припадає мокрою щокою до чорної шкіри худої шпали:

- Чонгане…

Чонган пливе до Макса голяка - білі труси плавають у басейні.

- Ти як?

- Чонгане… - тверезо і спустошено шепоче Макс. - Як справи?

4 січня по обіді у люксовому номері “Radisson SAS Royal” Чонган розплющив очі, вхопився обома руками за макітру, бо існувала окремо, не бажала відриватися від подушок, отак і підвівся - тримав башку руками, зиркав на Макса, промимрив слабко:

- То як справи… багатію…

Макса прибило до килима посеред кімнати, гриз стелю очима - не спав. Ні. Думок і сумнівів - годин на п’ять вдумливого монологу. Макс сказав би Чонгану: просто багатієш? То добре, то геть усе спрощує. Автоматично анульовує сотні питань. Усе, що заважає меті. А Дюку прості цілі геть нецікавими стали. Із такими батьками, як у них із Чонганом, бордюри золотом викладати - проблема лише часу, який знадобиться трударям зливки рівним рядком виструнчувати. А що робити, коли Дюк бачить себе не просто багатим? Ще й незалежним і шанованим… А кожен новий день із хірургічною точністю роз’єднує ті дві мети, як сіамських близнюків, і життєздатною лишається лише одна… Яка?! Макс і сам не второпає, а люди… Деякі ниці люди вважають його просто багатим! Не бачать, суки, Дюка! Тільки його гроші!

Думки збурюються, просяться на язик. Макс сідає на підлозі і тільки тепер помічає - Чонган уже давно кружляє кімнатою, щось балабонить, балабонить…

- …А позаторік тато письменника купив. З півроку надик- товував йому свою біографію. Усі таємниці порозкривав. І як з піратами судна у Жовтому морі потрошив, ще як підлітком був. І як кулькові ручки з голими бабами у підвалі штампував. І як з цінними паперами махлював, коли на ноги став. Той письменник на основі татових одкровень роман написав. Ім'я головному герою, звичайно, інше вигадали. Дещо підкорегували його теперішнє… Крутий трешняк вийшов. Я читав. Кіношники зацікавились - фільм зніматимуть. Шкода, письменник книжки не побачив… Курив багато… Заснув із цигаркою. Увесь дім згорів. І письменник, і його кішка, і його колекція висушених квітів… Кішка дурна! Могла б і дременути… Я коли дізнався - в той же час відніс свою Френсіс у притулок для тварин. Ні, ну навіщо мені кішка, коли я палю… Одне з двох!

Одне з двох?! Макс смикнувся: Чонган відповідав на його думки.

- Тато підтримав… - Чонган не помітив. Прорвало - не зупинити. - Сказав: синку, ти своєчасно приймаєш вірні рішення. Чи то він щодо квартального звіту по компанії? Не пам'ятаю нині. Голова розвалюється. Скоріше б уже переводив мене зі Штатів кудись до Європи. Не люблю Детройт! Але найбільша філія нашої компанії там. Тато каже: синку, я довірив тобі найважливіше! Півтори тисячі працівників. Ні! Уже менше. Скоротили торік двадцять відсотків. Криза… Але всі, хто лишився, - поважають мене…

- Поважають?! - Макс підвівся, зиркнув на китайця з підозрою. - Чому?

Дора

Дора Саламан пам'ятала свою радість. Вона нічим не різнилася від радощів звичайних людей.

Перша радість - усе життя аж до того дня, коли мама не поїхала на заробітки. Ох, уже дітлахи заздрили, бо Дору після уроків батьки забирали з інтернату щодня, а не тільки на вихідні. А вдома… Мама киселицю подавала справжню, з вівса, а не як ото ліниві ґаздині з "Геркулесу". І коропа запікала, аж слинкою зійдеш, поки дочекаєшся. А при погоді, як грибами і туристами не пахло, тягла їх із татом на замкову гору до старовинних руїн, щоб отут, на висоті дивитися на теребовлян- ські дахи і співати на весь голос, бо ж нікому не заважаєш. І Дора підспівувала. Диво. Мама казала: "Ти чудово співаєш, сонечко!" Дора усміхалася, очей з маминих рук не зводила, бо мама співала й рукою позначала для доньки ритм. І виходило. От би самій почути… А татові як мама - "Горіла

сосна, палала…” А він їй - Дора по вустах читала - “Поцілуймося, мила… Поцілуймося доволі…” А чи читав мамі свої вірші. Мама сміялася, обіймала тата, Дора хапала за ноги їх обох, притискалася - ох же, люб/по я вас!

А взимку свої забави. Дора приходила на фабрику ялинкових прикрас, де мама розмальовувала новорічні кульки, їй давали кілька прозорих кульок і волю: малюй, що заманеться. І хіба то біда, що раз у раз Дора малювала тільки червоні сердечка та веселих галасливих пташенят. Мама нахвалювала - гарно” доню. Підростеш - разом малюватимемо.

Не судилося. Чотири роки тому, як Дорі п’ятнадцять стало, поїхала мама до Європи старій пані памперси міняти. Ох, не хотіла. Ох, відтягувала, усе вихід шукала: як прожити?! А ніяк. Дора мала, тато поет… Проплакала всю ніч, увесь ранок Дорі й татові вказівки давала: і щоб тато з Дорою займався, і щоб Дора тата берегла, і щоб разом хату в чистоті тримали, і щоб слали їй СМС-ки щодня, бо ж мамине серце жалем зійде, як не знатиме, чи живі й здорові. Вдень разом із ще трьома жінками на буси- ку рушила у бік кордону. Дві жіночки в Іспанії залишилися, а мама із подругою аж до Португалії дісталися. Подруга на самий південь на сільгоспроботи подалася, а мамі, писала, пощастило - у місті Каштелу-Бранку в заможну родину доглядати за старенькою пані взяли. За рік аж шість тисяч євpів до Теребов- лі переслала, і щодня оце Дорі СМС-ками: скоро повернуся, сонечко! Ще трохи, трохи…

Та одного дня звістки від мами обірвалися - німо. Тато з відчаю ледь усі ті євpи не пропив, бо куди тільки не кидався - нема помочі! Ні МЗС, ні португальське консульство, ні землячки, що у Португалії батрачать, - ніхто ні сном, ні духом. Щезла людина й поготів.

Тато геть побляк. Спочатку перестав забирати Дору з інтернату щодня після уроків. Потім і на вихідні залишав. А як Дорі виповнилося сімнадцять, зійшовся із Галею, дебелою майоршею :”і слідчого відділу міліції - помагала йому свого часу дружину шукати. На тому й зблизилися. Та й зарплатня Галина татові подобалася. Сам-то не працював ніколи - поет. Вірші складав, як Іюжа ласка. В інший час - ґазда. Як доню провідувати заїжджав, усе обіцяв:

- Потерпи, дитино. Скоро… Скоро купкою будемо. Галя не проти.

Дора не любила імені Галя. Марічка… Найкраще на усій землі ім’я - Марічка. І Софія - про це вам кожен із теребовлян- ців скаже. У Дориному щоденнику, що вона вела його потайки від усіх, на першій сторінці світлина - мама у файній білій сукні та фаті, тато у костюмі з білою квіткою на лацкані. І підпис - “Марічка + Стефан”. А поряд зі світлиною листівка, що на ній давній монумент на честь пані комендантової Софії Хжановської, що вона колись Теребовлю від турків

урятувала. І чому Дору не назвали Марія-Софія? Мама казала: Дора - то музика. Хіба?

Дора гладила тата долонькою по грубій руці - мовляв, не тужи. Усміхалася.

- Горе ти моє… - зітхав теребовлянський поет Стефан Са- ламан.

А мама завжди казала - щастя ти моє… Дора на тата не гнівалася. Дора вірила, хоч вбий: мама повернеться з Каштелу-Бранку. Давно зрозуміла. Каштелу - слово сичало, налякати намагалося. Бранку… Мама - бранка. Жива. Гукнути на поміч не може. Щовечора Дора вмощувалася на інтернатському ліжку" відсилала СМС-ку з дешевенького мобільного. Тільки три слова - "Чекаю тебе, матусю". На тому кінці - "прийнято". Отака кривда. Ще крапля надії на терпляче Дорине серденько: світ великий, люди добрі. А мама - сильна. От приїде… У двір увійде, на тата гляне - він ту Галю враз покине, бо ж у церкві перед Господом мамі на вірність божився. І Дора, як колись у світлому дитинстві, обхопить їх обох: ох же, люблю я вас! Отак снилося…

У дев'ятнадцять Дора закінчила школу-інтернат, тато забрав доньку додому - новий клопіт у Стефана Саламана з'явився.

- Куди ж тебе? На фабриці роботи катма, а більше нема куди… Саме у цей час і з'явився у 'Геребовлі помічник пана Перепе-

чая - дівчат у служниці до столиці кликав. Стефан Саламан тицьнув чоловікові триста євро, що від Марічки ще лишилися, - й мою візьміть!

- Калічку?

- Вправна! - благав. - І до роботи привчена, і чемна, і привітна, і скромна, не гонориста.

Наприкінці жовтня 2008-го Дора опинилася у розкішній столичній хаті пані Жені - старий Перепечай доньці служницю подарував, аби не казилася від самотності.

А від'їжджала ж Дора з Теребовлі - серце краялося. Тато очі відводив, Галя торбу наскладала й електрошокер подарувала, Ромко Швець із Тернополя примчав, жестикулював схвильовано.

- Куди?!

- Треба, - відповідали Дорині руки.

- Нащо?!

- Грошей зароблю. Маму знайду…

-Не їдь!

- Та як можу?!

- Писатимеш?

- СМС-ку скину…

- Як біда - то я миттю…

- Не буде біди.

- Знаєш… - долон ю до вуст, від них до серця. То - любов.

Ох, Ромко! Друга радість Дорина. Очі глузливі, патли до плечей, підтягувався на турніку сто разів - найсильнїший з-поміж хлопців. З п’ятого класу за однією партою. Ромко Дору хоч якось розмовляти навчив, бо сам оглух в десятирічному віці після грипу, тож звуки пам’ятав, вимовляв правильно. А от головного Дорі сказати ніяк не наважувався.

Раз у Саламанів заночував, бо після вихідних батьки привезли його до інтернату з Тернополя у неділю посеред дня - не захотів хлопець вільну днину у школі товктися. Дора тої неділі рано вляглася, тато Ромці у вітальні постелив… Посеред ночі Дорі наснилося, що вона не глуха - чує. Й сама не розуміла - як то? Очі розплющила - Ромко у дверях. Перелякалася. До стіни. Заклякла - от спить, як мертва, і все тобі! Ромко присів біля Дориного ліжка, повів пальцем по голій Дориній спині. Писав, наче палець - крейда, Дорина спина - класна дошка. “Я тебе люблю” - по чутливій шкірі. Дора кожну літеру розпізнала. Й досі - варто лише пригадати - на спині три гарячих слова.

Перед випускними екзаменами наважилися на розмову.

- Давай разом… усе життя - Ромко жестами..

- Ні… Сам знаєш… - хитала голівкою.

Ромко знав страшний напівправдивий міф, що він оселився у стінах інтернату, лякав закоханих до моторошного жаху: як двоє глухонімих поберуться, то й дитина у них глухонімою буде. Були такі, що не вірили. Відчайдушно стискали одне одного в обіймах - не розлучимося! І Ромко завівся…

- Я від народження не глухий! У нас будуть гарні діти. Чутимуть. Розмовлятимуть… Ми розмовлятимемо з ними, Доро.

- Страшно…

- Не бійся, Доро!

Була б поруч мама, Дора б запитала: що робити, матусю? Та мами не було…

- Покинь ці думки, Ромко…

- Я. Тебе. Люблю… - літали долоні.

Дора - хлопцю у вічі, руки за спину сховала, наче ті гри слова, що на спині горять, вгамовувала. Вустами тільки:

- Ромко… Ні…

.. .Першого ж дня у розкішній квартирі Сердюків зрозуміла: нема тут для кого вуста розтуляти. Нікому її слова не потрібні. “Розучуся розмовляти…” - злякалася і якось уночі стала до чорного вікна - за дзеркало зійде. Слідкувала за власними вустами, виводила вголос:

- Я гово-ри-тиму… Ромко. Ромко. Дора. Мама… Мамцю моя… Мамцю… Тато.

За годину пані Женя прокинулася від голосного волання, попервах перелякалася на смерть - твою наліво, що відбувається? Може, калічці зле? Ускочила до Дориної кімнати, дівча за плечі вхопила.

- Що?! Чого мичиш?! - і сама на максимальній загорланила. - Захворіла? Болить?

Дора замовкла. Голівкою заперечливо - ні, нічого не болить.

- Так якого ж біса ти мичиш?! - ледь не луснула від прикрощів пані Женя.

Дора видихнула спустошено, знизала плечима.

- Я. Більше. Не буду, - жестами.

- Мовчи вже, щоб тебе… - гаркнула хазяйка, забралася.

Дора стала до чорного вікна, усміхнулася сумно. Одними вустами беззвучно:

- Мовчи, Доро…

Тисяча гривень… Ги-ги…

Ромко навчив - тихо, на видиху - ги-ги. Наче хтось добрий лоскочеться.

Дорі подобалося. Ги-ги…

Щоденник забув Дорині слова -¦ схованка тепер. За обкладинкою з грубої технічної тканини 2 купюри по 500. Усе Дори- не багатство лежить поряд із світлиною батьківського весілля і листівкою з пані комендантовою. За місяць у наймах - жодного рядка. Усе змінилося. Чужа хата, пихата пані. Раптом візьметься читати, поки Дора на кухні порпатиметься? Сама - не цікава до панських секретів та розкошів. Якби пані й сказала - та бери, що завгодно, Доро! - ноутбук би тільки й попросила відкрити: ціни на паспорт закордонний взнати. І на путівки до Португалії. За рік назбирає?

А вже тисяча за місяць. Пані старанно пояснювала: платила б три, а то й чотири, та Дора у них живе на всьому готовому і харчується краще, ніж у ресторані. Тисячу гривень щомісяця відкладати можна, як ані копійки не протринькати.

- Файно, файно… - раділа Дора.

Та наприкінці листопада з'явився хазяйчин син - усі плани шкереберть. Макс. Його звати Макс. Дора змогла б уголос, якби хто дозволив.

Квартира на Хрещатику. Прислуга у білому фартуху жаха- сться:

- Мене звільнено?

- Це Дора! - Макс не слухає. Веде Дору розцяцькованим простором. - Треба знайти Дорі місце.

Місце? Килимок у куті? З нього - тільки відданий собачий погляд, інше не передбачено? Дора не усміхається. Дорі страшно.

Вітальня, їдальня, поєднана з кухнею, одні двері, другі, треті…

- Ні, ні, - дратується Макс.

- Гостьова… Біля сауни, - жінка у білому фартушку послужлива, як справний банкомат.

- А, так! - Макс іронічно усміхається. - Й досі не звик до цієї квартири.

- А коли 6… - ляп!

- Дійсно… - не гнівається. - Гостьова… Так, так. Підійшла б… Аби матінка не наказала розфарбувати стіни венеційською штукатуркою. Жах!

Макс знизує плечима, обертається до жінки у фартушку:

— А ви…

- Ганна Іванівна” - нагадує та.

- Знайдіть прораба, аби все тут переробити. Зможете?

- Звичайно.

- Добре, - далі, далі. - Дора не спатиме посеред жахливої венеційської штукатурки. Де б нам її розмістити, поки у гостьовій ремонтуватимуть?

- Тренажерна зала.

- Точно!

Світла кімната метрів тридцять. Стіна у дзеркалах. Тренажери, як на виставці.

- Нормально. Тільки спати нема на чому…

Макс роззирається, та неможливого просто не існує. Один дзвінок - ліжко з Ортопедичним матрацом доставлять за годину.

- Ганно…

- Іванівна!

- Приберіть тут, Ганно Іванівно.

- Зараз.

- Зачекайте! У Києві є “Victorias secret”?

— Дізнаюся за хвилину.

Макс дивується:

- Чому ви працюєте прислугою? З вас вийшов би прекрасний секретар.

Ганна Іванівна ховає смуток: каверза. Відкрий душу - позбудешся й того, що маєш. Знає!

— Для секретаря літ надто багато.

- І скільки вам?

- Сорок дев’ять…

- Мені підходить! - вирішує за мить. - Записуйте чи запам’ятовуйте. Перше. Знайдіть прислугу, бо ви - мій домашній секретар віднині. Друге. Проораба! Зробити з гостьової спокійне, приємне оку приміщення. Я поясню, чого хочу. Третє, і це зараз: знайдіть “Victoria’s secret”, замовте у них для Дори все, що є з останньої колекції, - спідню білизну, домашній одяг - халат, капці, ну, ви розумієте. І щось із верхнього одягу - хай привезуть, я виберу.

Спантеличена карколомною кар’єрою секретарка Ганна Іванівна на ходу знімає білий фартушок - прощавай! Намагається виправдовувати очікування - киває й киває.

- А… Може, я запитаю панянку… Чого саме їй би хотілося? - пнеться вислужитися.

- Що?!

Макс зупиняється, дивиться жінці в очі.

- Дора не розмовлятиме з вами, - оголошує вирок. - З усіма питаннями до мене.

Новоспечена секретарка відчуває: ще крок - і знов зав’язуй фартушок.

- Вибачте…

- До справи! А ми з Дорою почекаємо, поки ліжко привезуть…

Дора читає по вустах. На очі навертаються сльози. Ліжко… Та

що ж це?! Чому всі негаразди - їй? Руки викрутить, повалить… Примхи страшні. А попервах здалося - нещасний. Очі сумні- розгублені. Навіщо у свою хату привіз? Бавитися з нею? Так Дора краще у вікно вискочить, ніж дозволить…

Ніч. У місячному світлі тренажери - роботи-трансформери з далеких планет. Оточили правильне ортопедичне ліжко - самі б повлягалися, таке файне. Та й порожнє.

Дора сидить біля вікна. В руці електрошокер. Татова Галя, певно, про життя більше розуміє. І хто б оце Дорі ще підказав, бо сама не втямить: що відбувається? Думала, прислужувати буде, так ні. Півднини люди туди-сюди бігали: ліжко привезли, у тренажерній залі лад навели - гантелі під стіну, тренажери вбік. Обід приготували, гору пакунків із різними речами біля ліжка поскладали. Дора у Макса намагалася дізнатися: а що їй робити? А він тільки головою хитав заперечливо, ніби німий: ні, нічого… Та хіба можна? Як Дора не працюватиме, то й не зароблятиме. Погано. Ой же, погано усе…

- Доро. Ти геть змарніла! - сказав Макс днів за кілька.

Сиділи у їдальні біля прозорого скляного столу. Чепурна молодичка з нових служниць подавала сніданок.

Очі долу: а що казати?

- Ти… не висинаєшся?

- Так, - кивнула.

-Чому?

Усміхнулася, наче боронилася. Плечима знизала. Жестами - нам поговорити треба. Вуста повторюють беззвучно.

- Напиши, - наказав.

“Нам треба поговорити”, - вивела у блокнотику.

Говорити, говорити. Стільки слів, хоч фартуха підставляй. Збирай, бо падають дощем, ідуть у землю. Невже людям потрібно так багато слів? Мама, тато, любов - три слова. Дорі б уміти три слова - й досить! А співати й без слів файно. Усе інше і так зрозуміло. Господь з давніх-давен наказав: людина має працювати. Заробляти на гідне життя. Мріяти. Йти. Сміятися і плакати. Не кривдити, не заздрити, не зраджувати… Не убивати. Ясно ж. А Макс рознервувався.

- Знаю місце… - сказав. Усе б йому місця предметам та людям шукати. А хіба є нам місце? От Дорі що: місце у світі чи увесь світ?

Володимирська гірка. Князь із хрестом. Чорні дерева, білий Дніпро під ноги.

- Тут поговоримо…

Дора усміхається винувато, киває, тягнеться до блокнота - зможу коротко. “Маю працювати, заробляти”, - напише. Усього лише три слова.

Макс виходить з автівки. Очі у річку.

- Чому люди відмовляються думати, Доро? Чому їхнє життя зводиться до примітивних інстинктивних реакцій на будь- який рух ззовні? Самозахист? Я думав про це… Але ж часто такий самозахист обриває життя і тоді - навіщо?! А слово? Як пророщена думка… Невже непотрібне зараз? Знаю, знаю..- Надто багато слів - усі балабонять, балабонять. Але ж ті слова - порожні. Не породжені думкою, лише корисливими намірами. Є різниця, бо слово від думки є людське. Слово від наміру - тваринне. Може, люди не відчувають того? Може, слово для них стало лише зручним інструментом виправдання корисливих намірів і сподівань? Але ж хіба можна так безжально й огидно використовувати дар Божий? Слово…

Дора притискає блокнотик до грудей, читає по Максових вустах, геть нічого не розуміє: про що він? Навіщо так багато слів?

Макс не помічає збентежених Дориних очей. Думок і сумнівів - годин на п’ять вдумливого монологу. Про честь, звитягу, вроджену шляхетність, бруд на щойно вимитих долонях, зворотну реакцію - та вшануй же, юрбо, визнаючи гідні справи. Не плюй у писок ближнього, людино! Не все ж життя тобі у юрбі животіти заради оманливого відчуття безпеки, що воно у зграї тільки і є. Колись же - відійдеш. Принаймні додому заскочити хоч на годину, аби з відразою змити із себе істерику масового божевілля. І от тоді… Коли - сам-один, нікого поряд… Знайди у голові хоч одну думку. І проростити її заради усього святого, щоби…

Макс задихається. Замовкає. Усміхається гірко - перед ким душу навстіж?

- Доро!

Дора дивиться, очей не зводить. Тремтить… Ох, нещасний. Простягає тоненьку руку, ніжно веде по Максовій щоці - та заспокойся, тихо, тихо… У тебе все буде дуже… дуже, дуже добре! От повір мені!

Що?! Макс відсахується від Дори, як чорт від ладану. Лице заливає червоним: ще не вистачало, щоби його калічка жаліла!

- Ти… поговорити хотіла, - мовить глухо. Тре щоку, ніяк не зупиниться.

Дора відкриває блокнотик, пише швидко.

- Маю працювати. Заробляти, - читає Макс уголос і знову червоніє до скронь.

Яке паскудство! Він їй - найболючіше, а їй гроші… Певно, виросла у біді. Били, знущалися, ображали. Голодувала, друзів не мала, кохання не знала… Очей чорних вологих - Одрі! - ніхто не помічав…

- І… скільки мама тобі платила?

“1 тис.”, - виводить Дора.

Макс дістає портмоне. Тисячу баксів Дорі у долоню - на!

- За грудень, - вимовляє чітко. - Ти працюєш. Зрозуміла? Просто праця може бути дуже різною. Слухати - то найтяжча праця. До нового року - так… А опісля подумаємо, де найкраще… розкриєшся. Ти… слухала мене, Доро?

Локони тремтять - гак, так. До блокнота. Зачекай! От послухай ти… Тисяча доларів - ні! Гривні. Пані Женя платила тисячу гривень. Дора не брехатиме. Гривні…

- Забудь, - відмахується Макс. - Тепер я…

Хотів було сказати - “твій хазяїн”, а - ні. То з мамчиного лексикону. Насупився: пристойний синонім підбере. “Володар, керуючий, пан…” Та що ж це?!

- …Хазяїн, - здався. - Тепер ти у мене працюєш, - додав непотрібне. Упав у формалізм. - Питання є?

Є! І очі додолу.

Макс усміхнувся поблажливо - дивна. Чарівна, наївна, чиста, як дитина. І така дивна. Вчасно знайшлася. Тінню за спиною повсякчас. Макса тішить незвичний ескорт. В очах людей, де б він не з’явився із Дорою, подив, запитання, зацікавленість. Не відповідатиме і не роз’яснюватиме. Він - таємниця, варта уваги. Дюк.

- То роби щось. Пиши. А чи так спробуй пояснити. Може, зрозумію… - дозволяє милостиво.

Дора киває - зараз, зараз. Тягнеться до блокнотика, зупиняється, знову тягнеться і знову опускає руку. На Макса розгублено.

- Ну! Сміливіше! - підбадьорює Макс.

Дора смішно закусює губку і врешті пише: “Не скривдь мене”.

Так он воно що… Макс дивиться на дівчину, роздягає…

- Боїшся мене? - і збудження раптове.

“Так, так”, - киває. Боюся… Дуже. Електрошокер маю. Отак… Ще б хто навчив, як ним користуватися, бо Галя лякала: не забувай, Доро, батарейку міняти. І хтозна - може, та батарейка давно сконала. Перевірити… нема на кому. Тому й змарніла. Не сплю… Оце сиджу щоночі. З шокером.

Макс дивиться у чорну безодню.

- Ніколи, - каструє сам себе. - За жодних обставин. І нікому іншому не дозволю. Зрозуміла?

Дора прикладає руку до серця, вуста беззвучно - дякую… Усміхається винувато.

- Врешті! - іронічно говорить Дюк.

Торкається Дориної щоки.

- Тільки… не закохуйся у мене. Бо якщо ти покличеш… Я почую…

Щоденник роздобрішав - ковть-ковть грошики. Світлина батьківського весілля і листівка з пані комендантовою загубилися посеред аркушиків зі щирими зізнаннями теребовлянської пори.

Дивне у мене тепер життя, сказала б щоденникові Дора. Одного дня разом із ліжком до відремонтованої гостьової кімнати переселили. А там - бозна-що. Одна стіна - шоколад. Інші - молоко з медом. Дорі б волю - галасливих пташенят намалювала б. Португалію. А чи рідну Теребовлю. Із меблів тільки те ліжечко, що Дора до нього уже звикла, полиці книжкові й шафка для одягу.

- А більшого й не треба, - сказав Макс. - Тут - спати, перевдягатися, читати… Читати - обов’язково. їдять нормальні люди у їдальні. Миються у ванній. А увесь інший час у кімнаті робити нема чого. Життя не тут вирує.

Так, так. Електрошокер байдикує - й не знати, у якій кишені забула. Засинає скоро. Мама сниться. І Ромко. А тато - ні. То через Галю. Вірші татові інколи сняться - “люба - згуба”, “море - горе”, “рада - зрада”, “сало - мало”. Замкова гора сниться, пані комендантова Софія Хжановська. Дора б теж убила ворога. Якби був такий.

А усі навкруги - вкрай лагідні. Ганна Іванівна щоранку папірчик Дорі подає:

- Прошу, пані Доро. Ваш розклад на сьогодні.

А там - три слова: підйом, життя, спати.

Дора усміхається - хіба за це платять? - спішить поратися по хаті. Має заробляти. Спочатку вмовила Ганну Іванівну дозволити свою кімнату прибирати, потім і до інших апартаментів добиралася у ті дні, коли Макс залишав її вдома. Та частіше пил збирала служниця, бо зазвичай відразу після раннього сніданку Макс наказував Дорі:

- Біля під'їзду чекай.

Добре, добре… Дора нашвидкуруч збиралася, спішила сходами вниз, бо у той самий час Макс спускався ліфтом і Дора ніяк не могла второпати, чому ніколи не скаже: "Поїхали, Доро!" чи, приміром, "За п'ять хвилин виходимо…" Дивний… Нарізно виходити з одних дверей, щоби за мить зустрітися біля автів- ки?.. Дора завжди встигала першою. Тупцювала біля "мазераті", що вона - файна-красна - ночувала у дворі, відгородженому від вулиці червоно-білим шлагбаумом: чужим зась… За мить виходив Макс, натискав кнопку сигналізації автівки - пік! То значило - сідай. Добре, коли у фонд…

Благодійні проекти, обговорення бюджетів… Дора стовбичитиме за Максовою спиною, поки він сперечатиметься із сивим блідим чоловіком на Ім'я Август Альфредович і щось наказуватиме русявій красуні Юлії Скачко. Потім відсуне папери. До Дори:

- Сиротам краще іграшки купити чи гречку?

"Людей", - пише у блокноті Дора. Кладе перед хазяїном. Усміхається винувато: вибачте.

Отака дурна! Ну, запитали тебе чітко: іграшки чи гречка? То й обирай з двох!

- Ваша Дора, часом, із привидом Бакуніна не сперечається ночами? - вигинає тонкі сині губи Август Альфредович Закс. - Щодо примирення із дійсністю… А то з такими ідеями… Ми і нового президента до скону обиратимемо.

Макс сміється. Макс не приховує азартної радості в ті дні, коли Дора виводить із себе сивого сердечника Августа Закса.

- Августе Альфредовичу! Скачко і ви! Прошу! Приєднуйтеся! Чим не привід для дискусії? Якщо суспільству пропонують тільки дві одиниці. І не важливо, про що мова - про політиків, їжу чи спосіб мити тіло… Хіба люди повинні обирати з двох?

Хіба не мають права знехтувати морквою і буряком, якщо хочуть м'яса?

Юлія Скачко - змією поміж двох вогнів.

- Але ж… М'яса однаково немає. Тільки морква і буряк. Краще наїстися, аби вистачило сил дочекатися… м'яса.

Макс регоче недобре. Дора бачить - Макса дратує і принижує зміїне повзання.

- Скачко! - вибухає. - Ви станете вегетаріанкою з тою морквою і буряком. Ви уже не потребуватимете справжнього, свіжого м'яса, поки чекатимете у тих сподіваннях.

- То що із сиротами? - Август Альфредович Закс із легковажною упевненістю пальми, що їй одній тільки й рости на невеличкому острівці в океані, кілька років поспіль одноосібно керував фондом "Сила добра". Та грім ударив - відсунули на другий план. Питай тепер молодого та пихатого, що там із тими сиротами, хай би вони…

- Із сиротами? - Макс ще збуджений. - Ви ж чули. Людей. Ми купимо їм людей.

- Тобто?

- Заохотимо волонтерів, аби ходили до дітей. Спілкувалися. До кіна водили чи просто морозивом пригощали. Друзі. Сиротам потрібні друзі, а не гречка.

- Хіба друзів купують? - нагадує про себе Скачко.

- Купують. Не обов'язково грошима, - відповідає Макс. - Покупка - це задоволена зацікавленість. А чим вона оплачена - грошима, часом, болем, сльозами,

самоповагою, репутацією… Це ж просто! От цим ви і займетеся, Скачко. Завтра на ранок хочу бачити ваші пропозиції.

Дора любить ті дні, коли Макс бере її з собою у фонд. Завжди проситься залишитися - уже навчилася листи із проханнями про допомогу сортувати, інформувати пресу про найближчі плани фонду електронною поштою. Та й каву заварювала файно - навіть Август Закс прицмокував: смакота…

Та доводилося супроводжувати хазяїна не тільки у “Силу добра”.

Окремий кабінет розкішного ресторану - Макс вітається з двома молодими чоловіками, що вони сидять за столом, із цікавістю роздивляються Дору. А це що за екзотичний супровід? Розмова ж… конфіденційна. Макс усміхається приязно:

- Дора завжди поряд…

Дора застигає біля дверей і, скільки чоловіки товчуть - і їжу, і розмови, - стільки стоїть, аж ніжки терпнуть. Нащо йому це? “То нічого”, - вмовляє себе. Згадує гладкий від купюр щоденник. Нічого… До літа тільки… А там - до Португалії.

Та були дні, що Дора любила їх найменше. Макс сідав за кермо, вказував Дорі на місце поруч… Скеровував на Поділ. Як намазано. Гамір Андріївського, Сковорода у голубах, тихий провулок біля Могилянської бурси чи облізлі старовинні прибуткові будинки навколо Житнього… Зупиняв авто на узбіччі. Дора усміхалася збентежено, заглядала йому у вічі: невже знов так зле? Чому?

- Не можу пояснити… - відповідає Макс. - Але факт: у людей шляхетних існує непоборний потяг довести свою порядність людям негідним і ницим. Усі добрі справи - демонстрація того. Недобрі теж є, але їх ніхто не бачить.

Макс замовкає повільно, на видиху - наче з повітряної кульки тихо виходить повітря.

- …Тобі можу розповісти. Ти - нікому не скажеш. А як руки повідривати - й не напишеш. Правда ж?

Дора лякається. Ховає руки за спину.

Макс роздивляється її приголомшено.

- Ти наївна дитина, - мовить тихо. Мовчить. Додає насторожено. - Невже геть не розмовляєш?

Дора завмирає - сто думок феєрверком. “Ні”, - хитає головою.

- Мені то… не заважає…

Макс збуджується, наче роздягається. Слів - мало. Підкріплює жестами таємні сторінки свого життя. От, приміром, перший наглий секс… Із хлопцем у Санкт-Галлені. їм із Чонганом по тринадцять стало. Гортали порножурнал, цікавилися: як воно? Чонган - практик. Хай Макс за дівчину буде, на живіт ляже, а Чонган зрозуміє, як на дівчину зручніше наскочити. Макс ліг… А Чонган… Справедливості заради - Чонган не падло.

Сам потім улігся: давай, Дюк! Спробуй, і нікому не скажемо. Бо круто і кайф, щоби мене зі школи відрахували, як брешу!

Дора дивиться на Максові вуста - слово у слово перепові- сти могла б, та думки далеко. “Чому ж він такий нещасний, скалічений та розгублений?!” - бідкається. У Теребовлі б враз ожив. От якби мама повернулася, а Дора запросила Макса у гості… Саламани б стіл накрили із коропами-грибами-варе- никами. Руки біля криниці мити. Молоко з горщика. Мед із діжки. Дора б Макса у гори потягла. А чи просто містечком прогулятися, щоби до них усі здоровкалися: “Добридень, Доро! І вам, пане…” От тоді б Макс повеселішав. І взнав би хоч щось про Дору! Люди б розповіли. Бо ще й жодного разу не розпитав: та хто ти за така, Доро?! Чи шанованих батьків маєш і де та твоя Теребовля… І що тобі для щастя треба? Наче й нема Дори. Наче сам вирішив, яке щастя Дорі до серця. А хіба так?

- Ти слухаєш? - Макс обов’язково перепитував - ритуал.

“Так, так”, - дотримувалася ритуалу Дора. Серце калатало:

не слова Максові лякали, не вчинки дивні, про які розповідав- ярився… Дихав важко зовсім поряд. Здавалося, ще мить - і накинеться на Дору, як навіжений. Чому ж він такий нещасний та скалічений? Руку не простягала, аби пожаліти. Страшно…

А Макс і сам віри не йняв, чому вихлюпує на дівчину увесь свій душевний мотлох. Наче - полюби мене! Наче - хоч я ще те падло, хоч і Дюк, бо всі люди такі… Наче - однаково полюби. І пожалій…

- Свята скоро… - шепоче глухо, душить жадання.

“Так, так”, - із полегшенням хитає голівкою Дора. “Скоро до мами подамся”, - хреститься подумки, бо ще й місяця при новому хазяїн і не пропрацювала, а вже вкрай утомилася від його неспокійного відчаю.

І Іапередодні католицького Різдва зранку - Дора саме прибрала у кімнаті, присіла з Максовим ноутбуком на край ліжка, читала в Інтернеті про Португалію - до її кімнати без стуку увійшла пані Женя.

Певно, довго цілилася, бо влучила - Ганна Іванівна з Мак- сом поїхали у місто, і Дора так собі наївно думала: подарунок різдвяний їй купувати, бо в іншому разі б із собою взяли. А тут - ні! Вона й собі мудрувала: чим би хазяїна з секретаркою привітати. Чи пиріг із яблуками спекти, що для нього тісто ще за старовинним австрійським рецептом робилося, хоч і не штрудель зовсім. Смачніший… Дора вміла. Мама Марічка навчила.

- Привіт, сирітко…

Дора усміхнулася розгублено, оченятами закліпала, закивала - добридень.

Пані роззирнулася, виматюкалася - аж слиною захлинулася:

- Мать твою наліво, не у Різдво будь сказано! Оце, значить, таке кубельце тобі облаштував!

Дора відклала ноутбук, стала біля ліжка, як покарана. Серце калатає. Очі б опустила, та й слово пропустити боїться. У рота пані заглядає: у чому завинила?

Пані Женя ту Дору - не бачить, їй-богу. Пішла до шафки, відкрила:

- А шмаття ж накупив! Йолоп, прости Господи! Та коли ж його життя вже навчить!

Дверцятами - грюк! Дору до себе поманила, в очі їй в’їлася.

- Ану, ходімо на кухню, любко! Там хоч сісти є де. Поговоримо…

Підготувалася. Всілася за стіл, поклала перед Дорою папірець і ручку.

- Питатиму! - наголосила. - А ти відповідь пиши. І не здумай брехати, дівко! Бо я тобі не Макс! Я із тобою цяцькатися не збираюся! Враз назад до твоєї Сракожопівки відправлю!

Дора кивнула - добре. Серце із грудей вискакує. Сльози до очей крадуться.

- Спить із тобою?! - чітко вимовила пані.

Дора заклякла. Головою - ні, ні, ні! Кулачком у груди - ні! Аж сіпнулася - ні, ні!

- Та тихо, тихо! Чого розходилася?! А нащо тоді… оце усе?

Дора зніяковіла, плечима знизала.

“Може, Макс добрий…” - написала. Пані у вічі - так, так… Аж усміхнулася.

- Платить щедро, чи як? - виміряла синову чесноту пані Женя. - І скільки?

Дора засмутилася враз: і чому брехати не навчена?!

- Одну тисячу… - пальчик догори, вустами беззвучно.

- Гривень? - підозріло зіщулилася хазяйка.

Дора зітхнула, захитала голівкою заперечливо - ні…

- Доларів?! - не повірила пані. - Кажи! Доларів?!

- Так…

- Твою наліво!

Пані Женя відкинулася на стільці так бурхливо, ще б мить - і завалилася. Руку до серця - убив! На гладкому лиці крізь штукатурку червоні плями. Сеї миті лусне, як пару не випустить. Видихнула шумно.

- Неси… - ледь вуста розтулила.

Та Дора зрозуміла. Прощавай, Каштелу-Бранку.

Щоденник байдужо роззявив рота - бери. Дора витягла зелені купюри, знайшла на столі ручку, написала на чистому аркуші: “Пані забрала мої гроші. От повішуся! їй-богу, повішуся!” Відклала щоденник, зціпила вуста, побрьохала на кухню.

Пані Женя жвавенько сховала бакси у портмоне, натомість видала Дорі тисячу гривень.

- Оце твоє! За грудень! І щоби Максові - ані слова! - пригрозила.

Дора кивнула спустошено. Тої ж миті двері відчинилися і до кухні увійшов Макс.

- Мамо?.. - та утомлено. Ніби з горя приплентався.

- Синочку, з Різдвом, любий. Гостинчик принесла! І від себе, і від тата! - полізла до сумки.

- Ми ж ніби православні…

- Та яка різниця? Чи постуєш? Га? А я нині - ніяк. Коли б не нерви - трималася б посту, а так…

- Чого тепер нервуєшся?

- А! Різне… Й сумую без тебе. Хоч би зайшов колись… - врешті відкопала у сумці дарунок, простягнула синові. - Краватка! “Cornelian i”!

- Дякую, мамо, - байдужо відклав пакунок убік, присів за стіл.

Дора стовбичила біля дверей з гривнями в долоні. Не пропустив.

- Що за гроші?

- Дарунок Дорі на Різдво, - чітко вимовила пані Женя. Дорі у вічі. - Йди, дитино! Відпочивай. Нам із Максом поговорити треба.

- Ні! - Макс напружився, вказав на стілець поряд із собою. - Сідай, Доро.

Дора простягнула до Макса руку: благаю… Дозвольте піти!

Зрозумів. Здивувався, що зрозумів.

- Хочеш піти? Йди…

- У тебе утомлений вигляд, синочку, - заторохтіла пані Женя стурбовано, аби хоч якось відволікти Макса - дивився Дорі вслід, як той телепень.

- Працюю. Справ багато. Благодійний різдвяний бал готую…

- Бал?! Бульйончик Августа? - просяяла матір. - Обов’язково буду! От де звеселитися!

А у просторій гостьовій кімнаті - одна стіна - шоколад, інші медом мазані - беззвучно плакала чорноока Дора. Так гірко плакала, іцо й сльози чорні… Каштелу-Бранку… Із Різдвом вас, далекі португальці… Думка полетить, накриє покривалом, під ним - геть усі, і мама… Дора не може сама. Бранка… Богові подякувати: хоч гривні має. Сльози утерти із надією: завтра новий день стане. Добре б, щоб із сонцем. Ні! Не вішатиметься…

Назавтра - бал різдвяний, що його фонд “Сила добра” влаштовує. Дора дивується: що це вони творять? Хіба балами Різдво вшановують? От у Теребовлі різдвяні забави вирували, так аж через край - щоби уже на рік наперед серце радістю укріпити. Вертеп, колядки, щедре частування, сніг за пазухою, щоки горять, і не хочеш, а мимоволі на видиху - ги-ги! Нема печалі…

А тут… Макс казиться: сто справ, часу крапля! Ганна Іванівна метушиться, мобільний до вуха приріс, вісім рук виросло, як у індійської богині Калі, - усе встигне! Без проблем! Квіти - двадцять композицій забрати із салону на Мечникова і ще три оберемки ромашок із садового центру на Борщагівці, олов’яні ложки і миски - триста комплектів, проконтролювати доставку. Меню - наїдки, напої. Дивне меню! Перепрошую, нема питань! Скатертини, серветки, симфонічний оркестр з філармонії для офіційного початку, Вакарчука чи “Бумбокс” після третьої чарки - щоби гості не розслаблялися, танцювати не кинулися, слухали - хвала Господу, віршовані думки ще складають в Україні. Десерту не буде. Аукціон. Триста вовняних ковдр уже завезли-а вони навіщо?! І найголовніша інтрига - до місця проведення балу треба добиратися пішки. Юлія Скачко перевіряє список запрошених гостей і пресу, Август Альфредович скептично кривить вуста:

- Це неподобство, Максиме Володимировичу! Ви дискредитуєте фонд! І бал як знакову подію у житті фонду.

Макс скаженіє від збудження:

- Це не просто бал. Це маніфест.

Так он як вони тут Різдво святкують….

Дора сидить на задньому сидінні автівки, збентежено розглядає святкову столицю, наче та Попелюшка, що її везуть на казковий бал. Центр сяє - обіцяє радощі. Та що далі від Хрещатика, то все менше веселощів. Вогнів стає все менше і менше, і, врешті, тільки тьмяні лампи з вікон сірих будинків освітлюють шлях. Де ж цей бал? За містом?

Врешті автівка зупиняється біля глухого бетонного паркану у промисловій зоні на околиці столиці. Далі шляху нема - тільки вузька стежинка посеред куп будівельного сміття і металобрухту. Веде до темних, напівзруйнованих покинутих цехів якогось підприємства, що у нього й паркан глухий лишився тільки з боку вулиці, а з інших боків добрі люди давно розібрали собі на потребу. Безпритульні собаки захлинаються: хто на нашу територію?

Темно. Під ногами - ромашки розкидані.

Макс першим вискакує з “мазераті” - смокінг, метелик… Бездоганний! Мчить до Юлії Скачко, яка розгублено тупцює біля стежини у темряву.

- Так і пояснюйте, Скачко! - нервово наказує. - Аби дістатися до місця проведення балу, треба йти по ромашках… - замовкає. - Ні! Йдіть туди самі! Зустрічатимете гостей разом із Заксом!

Юлія страшенно змерзла - не літо. Киває.

- Ковдру… Можна мені взяти одну ковдру?

- Ну, звичайно! - сміється Макс. - Грійтеся, Скачко! А ми з Дорою зустрічатимемо гостей тут! Ідіть же! Скоро!

Який там “скоро”. Туфлі на шпильці. Довга сукня сніг мете. Поверх тільки норкове манто. Скачко обережно шкандибає стежиною у темряву. Зникає за мить.

- Гарно придумано, Доро?

Дора приголомшено роззирається - та що ж це?!

“Ні…” - заперечливо хитає голівкою.

Та сперечатися ніколи - до паркану одна за одною під’їжджають блискучі автівки. З них виходять прикрашені камінцями розфарбовані пані у вечірніх сукнях, пани у смокінгах. Ошелешено роззираються, та не питають: що в біса відбувається?! Витримані. І не таке бачили. А як це просто різдвяний розіграш? Непроста людина запросила. Володимир Гнатович Сердюк, кажуть, теж буде! Та й інші, не менш впливові. І навіть віце- прем’єр! Треба б без істерики. Гості линуть до Макса.

- Вітаємо!

- Прошу! Прошу! - Макс так приязно посміхається, що гості вірять - усе те й дійсно розіграш. Зараз спалахнуть теплі вогні! Світ наповниться звичним

комфортом і розкошами - неодмінними супутниками будь-яких благодійних справ селебрітіс.

- А бульйончик Августа буде?

- Обов'язково! - обіцяє Макс. - Це наша фірмова фішка!

Гості з надією кивають, один за одним тупцюють стежиною,

зникають у темряві. Тільки одна панянка й смикнулася.

- Несторе! Я туди не піду! - прошепотіла відчайдушно.

Пан у смокінгу посміхнувся Максові оптимістично: мовляв, вибачте! Зиркнув на панянку вовком: що ж ти мене соромиш, паскудо! Обійняв залізними пазурами, поволік жертву в темряву. І десь там, у глибині захаращеної території, Дора врешті помітила слабкі вогні.

- Свічки запалили, - раптом дуже утомлено говорить Макс. - Нам час, Доро. Усі приїхали. Зараз і почнемо.

Ступає на стежину, очі у землю.

- Ромашки… На ромашки не наступай!

У покинутому цеху немає освітлення. Немає опалення і туалету. Похмурий простір освітлюється тисячами свічок так яскраво, що видно навіть кілька дерев'яних лежаків при стінах і щурячі кубла в кутах. Тхне гімном і сцяками, і одне це уже свідчить: тут ще живуть люди… Добре, що шибки не вибиті. Знадвору до скла сніг прилип: цікаво, що відбувається?! Посередині цеху розчищена площадка метрів триста завбільшки. Заслана червоними килимами щільно. Столи у білих скатертинах півколом навколо невеличкого подіуму з мікрофоном. Гості не сідають - туляться одне до одного на червоному килимі, ошелешено зиркають на биту цеглу. Гості все ще не вірять, що все це - насправді.

- Дизель-генератор гуде! - одними вустами шепоче ошелешений кремезний сивий пан силіконовій юнці у сукні з літньої колекції "Prada". - Зараз пожене сюди тепле повітря! Зігрієшся, кицю!

У киці не ворушаться сині губи, кліпає накладними віями: не доживу, пупсику… На краю килима - одною ногою на червоній вовні, другою на битій цеглі - заходиться німим гнівом Володимир Гнатович Сердюк, подумки переписує Гоголя: я ж тебе породив, сучий ти сину! Я ж тобі усе віддав! Бери, тільки не вдавися! Що ж ти чудиш, гадюко?! Що це ти утнув, мать твою! Мати поряд. Насторожено поправляє масивні золоті прикраси на пузяці, посміхається оптимістично: зараз станеться диво, шановні! От побачите! Мій Макс такий неординарний! Недарма півжиття у Європах. Десь тут мерзне і Ярослав Новаковський із донькою Нані. Колись білява Олюня з солідного економічного видання - нині руда - спирається на руку підстаркуватого колеги Олександра: оце бал?! Та головне - тут стовбичить віце- прем'єр, хай би йому грець! І як тут ломонутися геть, коли те цабе - ні з місця?!

- Сюр… - задумливо каже татові Нані Новаковська.

- Реальність, - зітхає той. - Горілки треба, бо похворіємо…

Здається, рятівна думка стукає у голови всіх гостей одночасно, бо біля столів починається штовханина - ніхто не чекає офіціантів, та й не видно їх. Самотужки відкорковують пляшки, бульбенять у гранчаки. І джентльмени ж. Спочатку дамам і віце-прем єру - бітте!

Макс із Дорою з'являються тої миті, коли задубілі гості перекидають по другій, збиваються у купки - так тепліше!, нервово озираються: та коли ж уже початок і кінець?! І до хати!

Макс іде до мікрофона. Дора услід. Застигає за Максовою спиною - як завжди. Викликає здивовані погляди. Гості перед нею - як на долоні. Перешіптуються, упевнені, що їх не чути, Дора читає по губах.

- А це що за коза? Якого біса вона там стовбичить? - обурюється товстий пан у окулярах.

- Понти… Понти визначаюсь статус! - відповідає йому жвавий молодик. - Це його охоронниця. От побачите - раптом що, стрілятиме першою і без промаху!

- Тіпун тобі…

- Ні, ви гляньте! Кажуть, Макс без неї ніде не з'являється. Здається, він започатковує нову моду. Назавтра всі з екзотичними панянками за спинами ходитимуть. Чи з мавпами!

- Він навіжений? На ранок зляже половина влади цієї держави! - бурчить сивий пан.

- Цей нахаба вкрай сексуальний, і він це знає! - муркоче худа пані постбальзаківського віку в леопардовій шубці дебелій подружці з грудьми, що лізуть із декольте.

- Я у такому цеху починав у дев'яностих, - похмуро констатує бритий наголо чоловік з кривими ковбойськими ногами, впадає у спогади. - Бля… Ну, точнісінько у такому. Кут орендували, насичували ринок бразильською кавою з-під Одеси. Вночі працювали, бо вдень там карданвали для КамАЗів виробляли.

- Пупсику! Я хочу пі-пі…

- Кицю! Відійди у кут! Там темно…

- Ти… Ти знущаєшся?!

- Панове! - Макс починає говорити, і Дора усміхається, бо гості дисципліновано, як соняшники до сонця, повертають голови до мікрофона. Дора не знає, що говорить Макс. Тільки читає обурене здивування на лицях гостей.

- Шановне панство… - веде Макс. - Даруйте! Реальність руйнує будь-які плани з наміри. Ми хотіли спочатку пригостити вас симфонічною музикою, потім різдвяною трапезою і тільки потім перейти до найголовнішого… До того, заради чого усі ви сьогодні відклали справи і вшанували своєю присутністю благодійний бал, де ми збираємо кошти для нужденних. Але… ця клята реальність… - Макс замовкає, роззирається. - Ця! Що навкруги нас… У цій реальності живуть тисяч і наших співгромадян… У ній неможлива симфонія… І щедра трапеза… І звичне нам тепло… І ніякі аукціони, як прояв примхливої щедрості… - додає несподівано рішуче. - Тільки як прояв чеснот врятованої душі.

Гості остаточно губляться, кидають косяки на віце-прем'єра.

- Тобто? Аукціон відміняється? - хрипить той: і радий би гримнути владно, та змерз, як цуцик.

Макс мовчить. Макс вдивляється у лиця гостей. На подіумі виникають Юлія Скачко і Ганна Іванівна, з одного боку встановлюють на подіумі прозору скриньку для пожертв. З другого кладуть кілька ковдр.

- А це що?! - врешті подає голос Сердюк-старший.

- Ковдри… Вибір же завжди є. Можна врятувати душу… А можна тіло…

- Пупсику! Я хочу ковдру! - цокотить зубами силіконова юнка у літньому “Prada”.

- Сто доларів за ковдру! - вигукує літній коханець юнки.

- Знущаєтеся? Вона у магазині п’ятсот гривень коштує! - недобре усміхається Макс.

- Тисяча! Доларів! - оголошує віце-прем’єр, і ніхто не наважується перебити ціну. - І налийте мені ще!

Макс власноруч огортає владне тіло теплою, спеціально підігрітою ковдрою, наливає горілку в гранчак.

- Зараз буде наш неймовірний гарячий бульйон! - обіцяє похмуро.

Тремтяча юрба заводиться:

- Тисяча! Півтори! Дві…

Дора спостерігає, як за двадцять хвилин бурхливих торгів теплі ковдри розлітаються поміж гостей, приносять фонду 150 тисяч зелених. Нізвідки виникають офіціанти, розносять олов’яні миски з гарячим бульйоном. Врятовані тіла у ковдрах врешті зігріваються, розсідаються за столиками - однакові, як одноняй- цеві. Зверху лине музика, і тільки тепер гості помічають симфонічний оркестр, що він розмістився на металевих конструкціях під дахом цеху.

Дора геть змерзла. Тремтить за одним столиком із Максом, пані Женею і Августом Заксом.

- Августе Альфредовичу! Це той бульйон, яким ви годуєте безпритульних? - пані Женя облизує олов'яну ложку, яка б символічно мала об'єднати як не усіх людей на планеті, так принаймні бідних і багатих тут, у цьому цеху.

- Абсолютна істина! - шляхетно схиляє голову блідий Август. І подумки дякує мамі, бо то покійна матінка Августа Аль- фредовича розповідала, як її матуся за царя генерал-губернатору найсмачніший у світі бульйон варила, що на нього з усіх усюд з"іжджалися, аби скуштувати. А справ тих - відірвати новонароджене телятко від мамки та три тижні поїти виключно вершками. Потім, звісно, зарізати… Марудно. І геть недешево. Август і сам куштував цю смакоту тільки раз на рік. На різдвяному балу… А щоб волоцюжкам…

Дора ковтає гарячий бульйон, та зігрітися - ніяк. Дивиться на Макса: оце і є ваше Різдво? А Чорт де? А Коза? А Звіз- да ясна?..

- Максиме Володимировичу, аукціон проводитимемо? - питає Август.

- Провели, - похмуро відповідає Макс. - Невже ви сподіваєтеся, вони віддадуть комусь більше, ніж собі? Тепер хай їдять, п'ють і радіють, що не померзли.

- А ви стратег!

- Мене зараз знудить, - відповідає Макс. - Жоден із них не вкинув у скриньку для пожертв ані гривні. Люди не хочуть рятувати душі. Тільки тіла.

- Дора вкинула. Я бачила, - сповіщає пані Женя, відслідковує реакцію сина, похапцем киває. - І я вкину, синку! Обов'язково… І тато хотів! Та й інших зараз попросимо… Хай поїдять спершу….

Макс приголомшено дивиться на Дору. Встає. Йде до скрині, що вона так і скніє на подіумі, геть нікому не потрібна.

- Тисяча гривень, - телеграфно доповідає Юлія Скачко. - Прибрати, Максиме Володимировичу, чи хай ще постоїть? Після горілки точно розщедряться… Я вражена! Ви так точно усе прорахували. Згадують свої важкі початки, зараз почнуть відкривати гаманці…

Макс не відповідає. Макс дивиться на столики, за якими накачуються горілкою статусні врятовані тіла, і тільки тепер помічає - у ковдрах геть усі. І він сам. 1 Скачко. І Ганна Іванівна. І оркестр під дахом. Просто збіговисько ковдролюбців.

- А Дора… Чому Дора не вдягнена?

- Не знаю, - знизує плечима Скачко. - Певно, ковдри не вистачило…

Дора читає по вустах, заглядає Максові у вічі: не турбуйся… І ледь не зомліває: Макс дивиться на неї з такою жагучою холодною ненавистю, ніби тільки-но Дора вщент зруйнувала демонстраційний макет світу, що він його ретельно і вдумливо побудував спеціально для цієї події.

Дора зареклася Ромка кликати - то огидно і несправедливо. Ромко примчить, бо любить. Дорі то солодко приймати. Віддавати нічого… Та на ранок після похмурого чудернацького балу, вперше за два місяці столичного найманства, згадала про мобільний - СМС-ку відправити. Хай би Ромко грошей на квиток до Теребовлі вислав. Дора б розповіла Ромці, як отутечки Різдво ганьблять.

Шоколад, молоко з медом… Дора лежить на шовковому простирадлі - самий холод від нього. Пашить. Гріє постіль гарячим тілом. До мобільного відстань - цілий світ.

- Тридцять дев’ять? - ворушаться Максові вуста.

- Сорок, - відповідає Ганна Іванівна. - Треба “швидку”, Максиме Володимировичу.

“Ні…” - хитає голівкою Дора. Нетреба… Відвару б із шипшини… Мама знала… Перед очима каміння: дорогоцінне на панянках, бите під ногами. Перемішується у кам’яну кашу, поверх - ковдри, ковдри… Як добре, що можна мовчати. Як гарно, що можна заплющити очі, щоб не чути… Гарячі повіки змикаються. Бал! Раптом стає нестерпно гаряче, гості скидають непотрібні ковдри на підлогу, музика дедалі гучніше - їм весело, їм так невтримно радісно відчувати рух врятованих тіл, та крізь навалу жестів, посмішок, запахів, у яких горілчаний дух змішується з ароматом телячого бульйону, горя і людських випорожнень, Дору пече холодний Максів погляд.

- Ненавиджу! - читає Дора.

- За що? - кричать її очі.

- Ми поговоримо про це!

- Навіщо? Слова не змінюють вчинків, та ти ще встигнеш… вкинути у прозору скриньку…

- Ти взялася вчити? Мене?!

- А-а-а… Хто я така, щоби вчити… Мені б у путь… Грошей катма. Коли зароблю…

Дора опускає очі - досить розмов! Холодно. Усім спекотно, а Дорі так холодно. Стискає посинілі пальці - коли ж усе це скінчиться?! - і раптом відчуває на плечах теплу, нагріту людським тілом, вовну звичайної фабричної ковдри. Озирається… Біля столу хлопець - патлатий, як Ромко, светр розтягнутий, на грудях бейдж “Преса”. Ой, бреше! Яка там “Преса”?! Йому ж і двадцяти немає. Одних із Дорою рочків.

- Змерзла?

Дора киває - так. Усміхається. Хлопець сідає біля Дори навпочіпки, кладе долоні на холодні Дорині коліна…

- Зігрію…

Отак? Щоки палають - хіба так можна?

Біля Дори виникає Ганна Іванівна.

- Ходімо, пані Доро. Максим Володимирович наказав відвезти вас додому.

“Так ти Сердюкова лялька?” - читає Дора у хлопцевих очах.

“А хтозна…” - думає.

…Тіло ломить. У кістках завівся смуток - крутить, крутить… Дорі б не бачити нікого. Хай перед очі - тільки примарні шляхи. Щоби схаменутися, протверезіти від холоду чумного балу і врешті зрозуміти, куди йти. Тато? Ні. У тата Галя тепер. Тут лишатися? Пані заробити однаково не дасть…

На долоню лягає Максова рука.

- Доро…

Добре… Раз він наполягає. Дора розплющує очі, показує жестами - говорити, говорити…

Макс киває, подає блокнот і ручку. “Відпусти мене!” - пише Дора, та чомусь бачить не примарні шляхи, ні. Патлатого хлопця з бейджем “Преса”. “А! То тільки тому, що він мені на Ром- ка скинувся!” - бреше собі.

Максове лице червоніє так швидко, що він і сам ще того не усвідомлює.

- Хіба тебе тут хто тримає?! От що! Одужуй. Потім усе вирішимо. Добре?

- Добре, - одними повіками.

- Не засинай. Зараз лікарі під’їдуть. Скоро на ноги піднімуть…

…Скоро. За два дні температура повертається в норму, і, хоч кістки ще ломить, а в нирках коле немилосердно, Дора уже вештається Максовими апартаментами і все думає, що таки треба вимітатися геть. Дарма тато у служниці її записав. Дора вчилася вправно, малює - і не тільки галасливих пташенят, як захоче. І готувати навчена, і, певно, з дітьми змогла б… Із такими, як сама. Та головне - беручка! Раз покажи - вдруге зайве. Усього навчилася б, якби чиясь добра воля вчити.

- І куди, горе ти моє?! - бачила засмученого тата. - Сама чого хочеш?

- А я б… Я б водила людей на замкову гору, - мріяла. - Тих, кому слова зайві. Чи іграшки б розмальовувала посмішками. Чи з парашутом стрибала і стала б чемпіонкою. Заробила б безліч грошей… Подалася б маму шукати… Та, може,

не одна. Із товаришами… - бачить патлатого хлопця. Виправдовується. - Людям-бо світ цікавий. І мені вельми. От Макс говорить: у кімнаті життя не вирує. То так. Та нащо за собою на повідку водить, наче він - життя? Аби не гроші…

За вікном зима розгойдує голі дерева: ой, дурна… Слабке сонце не втримується, падає: хоч весни дочекайся… Сніг присипає надії: побалакали й годі…

Дора зітхає, сідає на край ліжка, кладе долоні на коліна, та коліна й без того пам’ятають дотик інших рук.

- Пані Доро! Максим Володимирович чекає на вас у своєму кабінеті, - Ганна Іванівна стає навпроти Дори, щоб уже не повторювати двічі. Жестом указує на двері. - Прошу.

Дора не усміхається. Суне до хазяйського кабінету, одного просить: аби не у розпачі був, бо знову тільки про себе говоритиме.

- …Якти?

- У мене є мама, - пише Дора.

- Ну, зрозуміло….

- Мені треба до неї!

- Соромно, Доро! Ти ж доросла! Живи своїм життям!

- Треба!

- Гаразд! Коли?

- Зараз же!

- Ні! - похапцем вигукує Макс. Супиться роздратовано - ні, ні!

- Я тут не можу! - пише Дора. - Мене тут нема.

- А… Самореалізація, кар'єра, усе таке… І ти туди ж? На ковзанах мріяла навчитися чи із глини ліпити?

- Треба працювати. Заробляти…

- От тільки одне тобі… Грошей мало? Гаразд. Дві тисячі доларів! На місяць!

Макс не помічає того, як із прикрістю відвертається від Дори і вона не чує карколомної пропозиції. Йде до вікна - ну і мряка! Як на душі після того балу. Чому всі люди зі звичайного життя втікають від Дюка? Люба, Гоцик, тепер Дора?.. Чому він упевнений у собі на всі сто тільки посеред багатих, впливових, тих, від кого на всі сто залежить життя цих… звичайних… І чому ніяк не знайде спільну мову із тими звичай ними… У чому каверза?..

- То що?! - обертається до Дори і тільки тепер усвідомлює: вона не чула!

- Добре! - Дора раптом так енергійно киває, що Макс мимоволі губиться.

- Що "добре"?! Ти про гроші чула?

- Ні…

- Тоді не розумію… Ти лишаєшся?

- Так…

- Чому? А як же мамця?

Дора усміхається сумно, опускає голову, кладе- руки на коліна. Знизує плечима. Макс торкається Дориної руки, змушує підвести очі.

- Я сказав… платитиму тобі вдвічі більше.

- Ні, ні…

- Та що з тобою, Доро?! - Макс раптом знічується, подається до дівчини. - Може, ти… Ти… Не наважуєшся зізнатися мені… У чомусь дуже інтимному… Ти… скажи. Я… хочу того… Давно… - веде гарячою долонею по Дориній шиї.

Дора зіщулюється - нема куди бігти! Та двері хазяйського кабінету раптом відчиняються рвучко. На порозі секретарка Ганна Іванівна.

- Максиме Володимировичу, перепрошую… За десять хвилин початок зборів у фонді. Просили нагадати…

3 Uhtj Є Maxe

Супчик із сумнівів

Пані Женя б зловчилася і плюнула собі у пику, якби навіть із найгіршої пригоди не націдила зиску. Кістки крутило й за два дні після скандального балу у промерзлому покинутому цеху, душа у прикрощах - ой, розгубилася дитина, засліпла, несе її, бідолашну, людям на посміховисько, - та мізки працювали.

- Женити його, чи що?

Повеселішала - логічно: сім'я, діти… Схаменеться. Чоловіка смикнула - саме до Брюсселя валізку надіями пакував.

- Вово, ти Новаковського добре знаєш?

- Достатньо, аби не шукати з ним приводів для сварки.

- Чудово. Давай Макса з його донькою познайомимо.

- Навіщо? - буркнув Сердюк і так оцим розлютив трепетну матір, що ледь не заїхала нардепові у вухо.

- А ти, мать твою, згадай, навіщо свого часу тато мене із тобою знайомив! - процідила. - Чи геть спокійний до того Брюсселя пнешся? Макс казиться, місця собі не знаходить, а ти…

- Казиться він… - роздратувався Володимир Гнатович скоріше через нагадування про знайомство із майбутньою дружиною під пильним оком старого Перепечая, ніж прикрощі від синової витівки з тим балом. - Влаштував казна-що, соромно людям в очі дивитися…

- Один раз не рахується. Спишуть на закордонну зарозумілість. Аби далі не начудив…

- Працює хай!

- Жениться хай! На Новаковського доньці. Я її на тому балу роздивилася - може бути. Як її звати?

- А я звідки знаю?! Я ще наречених йому не підшукував. Сам хай…

- Сам уже знайшов на свою голову! Досі мордується! Давай… Валізку відклади і з Новаковським зв'яжися, - наказала пані Женя. - Чи мені татові зателефонувати?..

Перша миттєва підсвідома реакція наказала нардепові уп'ястися зубами в шию дружини і відірватися тільки тоді, коли у її судинах не лишиться й краплі крові. Та згадка про тестя паралізувала жадання, почепила перед очима табличку: "Небезпека!"

Видихнув шумно.

- Може, спочатку обговоримо чи ти уже сама усе вирішила?

Пані Женя підозріло скосила на чоловіка очі: щось новеньке…

- Хіба у тебе за Максима душа болить?

Володимир Гнатович відсунув валізку.

- Як уже вибрала собі невістку, то давай так усе зробимо, щоб Максові й на думку не спало, що ми з тобою до того причетні.

- Ну… - підштовхнула пані Женя чоловікові думки.

- Приїду навесні, спільні інтереси із Новаковським відшукаю…

- Навесні?..

- А зараз хіба його можна чіпати? Колючий… І слова не скажи.

Пані Женя закивала задумливо: так, так… Маєш рацію. Максові нині пальця до рота не клади. Клацає зубами, сам не розуміє - хто друг, хто ворог.

- Добре, Вово, - лагідно так. - Тобі видніше…

Сердюк здивовано зиркнув на перезрілу грушу, що з кожним новим роком на неї дедалі більше скидалася дружина, мовчки підсунув до себе валізку: лагідної пані Жені Володимир Гнатович боявся набагато більше, ніж розлюченої. Точно, щось задумала!

3-

- Максові зателефонуй! - вона ніби читала його думки. Повернулася до звичного командирського тону. - А то поїдеш і “до побачення” синові не скажеш.

Макс варився у гніві, як морква в казані. Бал. Його грандіозна ідея, його демонстративний виклик продажному суспільству, що мав дати відповідь не тільки пихатим гостям, а й самому Дюку, за кілька дні резонував не вибуховими аналітичними статтями і репортажами, у яких висміювалися хронічні благодійні зібрання селебрітіс у напфешенебельніших ресторацiях і клубах, де часто гості так напиваються і наїдаються на халяву, що й забувають, навіщо припхалися. Ні! Преса обмежилася короткою констатацією факту: подія відбулася, гроші нужденним зібрали і розійшлися. Наче журналісти й самі не розуміли: а що у біса сталося?! Що то було: протест чи ексцентрична примха дивакуватого мажора?

Зранку в офісі фонду Макс нервово переглядав новини в Ін- тернеті, та жодної, принаймні мінімально співзвучної його сподіванням думки так і не з’явилося.

- Що змусить людей схаменутися?! - бурмотів роздратовано. Сам - як те гімно в ополонці: ні вашим, ні нашим.

Згадував темний, промерзлий цех, смердіння з кутів, у тата очі на лоба, Август хреститься, віце-прем’єр, сука, незворушний… Ковдри. Ковдри так і залишилися на брудній підлозі, коли сп’янілі спантеличені гості, мов ті щури, розбігалися геть. Опісля Ганна Іванівна збирала їх, складала на подіум, з якого Макс виголосив свою, як йому здавалося, катарсисну промову.

- Подвійний виграш, - казала Августу Альфредовичу, що зін вештався порожнім цехом по закінченні забави, роздивлявся дрібнички, що їх деякі із гостей зопалу позалишали на столах. - Зможемо ковдри до дитячого будинку передати.

- Одна панянка ковдру забрала, - чув голос Юлії Скачко.

— То Нані Новаковська, - відповів Август.

Макс згадав чорняву дівчину у строгому брючному костюмі без пафосу. Так! Сумувала увесь вечір, стояла поруч із лисим дядьком, а коли гості почали роз’їжджатися, акуратно склала ковдру, притисла до грудей і так пішла з нею по битій цеглі, не вибираючи шляху. Поговорити б із нею. Нані… Та Нані, певно, знає відповіді…

- Максиме Володимировичу… - Август Закс зайшов до кабінету якраз тої миті, коли Макс укотре переривав Інтернет. - Я підрахував благодійні внески, що меценати переказали фонду після балу… Відмінний результат.

- А! То ми маємо не тільки найдорожчі у світі вовняні ковдри?! - віджартувався похмуро.

Август усміхнувся уїдливо.

- З ковдрами… То було цікаво. Сенсу замало, а так… кумедно… Люди кажуть: пробило на сантименти.

- Пожаліли бідах?

- Згадали дев’яності… Тоді-то усі нинішні капітали тільки зароджувалися. Важкі часи були… Стрілянина… У нелюдських умовах… працювали.

- Мені то нецікаво. Скільки грошей дали?

- Достатньо, - сказав Август.

Поклав на білий стіл папірці. Взявся пояснювати: цю частину коштів спрямуємо сюди, а цю маємо віддати ось туди… Та що далі вів, то більшою відразою кривилося Максове лице: пре-чу-дово! Так ми тут просто гроші відмиваємо?! Аби це зрозуміти, не треба було закінчувати Лондонську школу економіки і брати участь спостерігачем у роботі FATF - міжнародної комісії з боротьби із відмиванням грошей. А Макс тоді, у листопаді 2002-го, був на засіданні FATF у Римі. Старанно нотував тези з доповідей фінансистів із 35 країн, а коли у лютому 2003-го світ побачив остаточний звіт комісії, вивчав його ретельно і вдумливо. Так… На першому місці у відмиванні грошей стояли некомерційні й благодійні організації. Такі, як “Сила добра”.

Макс відсунув папери надто рвучко. Август відсахнувся.

- Що з вами, Максиме Володимировичу?

Макс уп’явся поглядом у вицвілі Августові оченята.

- Я сам розподілю фінансові пожертви.

Закс дуже здивувався.

- Хіба Володимир Гнатович вам не пояснив? Тоді перечитайте статут фонду. Директор-розпорядник несе відповідальність за витрату коштів, що передбачені на благодійні проекти і акції.

- Тобто за десять відсотків?!

- Немало, Максиме Володимировичу! Немало!

- А дев’яносто…

- Рішення щодо цих коштів приймає опікунська рада фонду. Ваш тато в тому числі.

- Пральня?

- Ненавиджу жаргон! - Август зблід більше, ніж зазвичай. Губи сині. - Думаєте, на тому балагані, на який ви перетворили наш бал, люди випадково важкі часи згадали?! їм і зараз непросто. Про мінімізацію витрат і податків думає кожний поважний бізнесмен. А ми… лише допомагаємо.

- Чи може директор-розпорядник запропонувати опікунській раді свій варіант розподілу пожертв? - запитав Макс холодно, хоч всередині окріп.

- Опікунську раду очолює Володимир Гнатович. Поговоріть із ним, - крижаним голосом відповів Закс.

Паскудство! Макс набирав мобільний батька, очей із Закса не зводив.

- Зараз же і поговорю…

- Володимир Гнатович відлетів годину тому, а у літаку мобільні відключають, - нагадав той. - Вам телефонував, але ви не відповіли.

Макс віджбурнув мобільний, сіпнувся до старого, прошипів украй ввічливо:

- Ніяких рухів, Заксе! Чекатимете мого повернення. Завтра ж до тата полечу.

А нелегка справа… До Нового 2009 року - два дні. Білетів - фіг знайдеш. У Дори немає закордонного паспорта.

- На автівці поїду! Завтра! А сьогодні треба зробити Дорі паспорт! Ганна Іванівна із цим упорається. Так” Ганно Іванівно? І про візи не забудьте.

- Зрозуміло!

Пані Женя почула, ледь не впала.

- Максимчику, тільки не це! Ти телевізор дивишся?! У поляків дорогу замело, у німців затопило… Давай татові дзвонити. Хай назад летить, раз у вас такі справи невідкладні!

- Ні, мамо. Ні! Чонган відізвався. У Брюсселі тиждень буде. Давно не бачилися…

—Добре! Збирайся. Буде тобі літак, - пообіцяла пані Женя і рвонула до тата.

Старий Перепечай квиток організував за годину, чим, сам того не відаючи, довів до інфаркту диригента камерного симфонічного оркестру, який з колективом летів до Бельгії на якийсь фестиваль, бо за годину до відправлення той дізнався, що замість 52 квитків оркестру якогось біса надали 51, а у нього і так валторна Захворіла, альт у запої, а тут тобі таке лихо: ще одного треба на батьківщині залишити!

- Квиток один? - Макс забув подякувати спритній мамці. - Я із Дорою хотів летіти.

- Зі справами упораєшся, наступного разу разом полетите, - лагідна. - Якраз Дорі паспорт зроблять… А тато тобі уже номер у готелі замовив. Чекає…

31 грудня 2008 року Макс Сердюк стояв на сяючій вогнями площі Гранд-плас, яка у святкову годину більше нагадувала величезний рухливий торт з веселих збуджених людей, дивувався: настрій натовпу не зачіпав. У повітрі пахло гарячими вафлями і пивом, та й вони не дарували відчуття безприв'язного азартного буйства. Подивився на годинник: куди спочатку? Із батьком зчепитися чи з Чонганом обніматися? У відповідь мобільний - дзеньк! "Хто дзвонить - до того й подамся!" - вирішив.

- Ти де? - почув голос батька.

Усміхнувся: нормально! Закінчувати день краще приємними зустрічами. А починати із невідкладних справ.

- Не чекав? Може, плани були? Не перебив? - Макс ходив просторою вітальнею номера “люкс” п’ятизіркового готелю “Аміго”, що він за десять хвилин неспішної ходи від Гранд- плас, затишна нірка. Тут коханням, певно, гарно займатися, а не державними справами. Зиркнув на настороженого батька. Сидів у кріслі, супився підозріло: мовляв, якого біса принесло?! Тільки-но у Києві розпрощалися після твоєї забави дурнуватої.

- А ти хіба надовго? - спитав врешті.

- Та ні! Хвилин за двадцять, думаю, упораємося, - Макс усівся у крісло навпроти. Глянув на батька зухвало.

- Ну! То кажи, що за гарячка, - буркнув Сердюк-старший.

- Фонд… Я розпоряджаюся десятьма відсотками коштів. Вважаєш, це нормально?

Володимир Гнатович звик на будь-які конкретні запитання давати швидкі розпливчасті, як сире тісто, узагальнені відповіді. І вже було розкрив рота, аби десятьма-двадцятьма реченнями спокійно пояснити… Та нахабність, з якою син виплюнув йому претензії прямо в очі, таки вибила зі звичної колії. Почервонів до скронь. Учепився у крісло.

- Отак значить. Ну… І почекав би, поки повернуся. Обмізкували б.

- Зараз і обмізкуємо.

- Ну, добре, добре… - недобре так. Відірвав долоні від крісла. Підвівся важко і тільки тепер помітив на комоді біля дзеркала губну помаду шльондри Карен, що вона час від часу влаштовувала нардепу інтимні забави без небезпечних наслідків. Заступив комод, усміхнувся синові.

- Розібрався, значить, як фонд працює. То добре. І яку частку контролювати хочеш?

- Сто відсотків!

-Ні!

- Тобто? Ти мене весільним генералом туди посадив? Тоді я й дня там не лишуся! Невже ти й досі не зрозумів, тату? Я працюватиму тільки самостійно і незалежно від тебе. Навіть… у твоїй структурі.

- А десяти відсотків тобі мало?!

- Мені? Ти знущаєшся? Ті гроші йдуть людям. А інші…

- А інші - теж людям! Дуже потрібним, дуже поважним і дуже впливовим людям.

-1 тобі?

Володимир Гнатович набундючився, забув про помаду Карен, загарцював по вітальні.

- Мені, не мені. Яка тобі різниця?! Певна частка - недоторканна. І це не обговорюється. Гроші йдуть… за призначенням. Благодійні акції, допомога оцим усім алкоголікам, наркоманам… На них - десять відсотків! І це теж не обговорюється. Є опікунська рада, а це не я один. Рада так вирішила. Крапка! - замовк, розстроївся. - Молодий ти ще… благодійністю займатися. Складна справа…

- А ти думав, я на сто тисяч гривень гречки бідахам накуплю і півроку радітиму? - Макс підвівся, стояв посеред вітальні, спостерігав за знервованим батьком.

Володимир Гнатович зупинився, обійняв сина.

- Ну… Годі, Максе. Свято… Рік новий. Разом відсвяткуємо чи назад летиш?

- З товаришем зустрітися маю. З ним, певно, і Новий рік зустріну.

- То й добре. Відпочивай. Я тобі номер забронював. Чи зі мною лишайся.

- Тату… Ми не про свята!

- Та чого ж ти такий упертий?! Усе “тату” і “тату”! Хіба я тобі зле зроблю? Подумаю… Подумаю і все вирішу. Аби впорався.

- Упораюся…

- Добре… Дай тиждень-другий. За день такі справи не вирішуються. Треба з людьми поговорити… Пояснити їм… - зиркнув на сина із прикрістю. - І що тебе муляє?

Макс усміхнувся тоскно.

- Та ні… Усе гаразд. Хочу справу… згідно з власною ваговою категорією. Я на середньоваговика не вчився. Моя вага - важка.

Чонган замахнувся на надважку. Готель “Radisson SAS Royal”. У “люксі” італійські меблі ар-деко 70-х років минулого століття. Китайцеві італійці по цимбалах! Статус. Сорочки-шкарпет- ки розкидані, посеред них коштовні цяцьки-гаджети - як і погубляться, Чонган нові купить. Не проблема!

- Дюк, друже! Мій перший секс! - знущається. Обнімає Макса, очі сміються.

- Ще раз згадаєш…

- Ані слова! Забули! - посмішка не торкається губ, зітхає- бідкається. - Та хіба таке забувається?..

- Ти став геєм? - дивується Макс.

- Чого б це? - Чонган врешті не втримується, регоче. - А ти? Я ж теж - твій перший секс. На чоловіків заглядаєшся?

- Чого б це?

- А… То добре! Тоді я спокійний. Як нап’юся до нелюдського скотства, ти мене… Так? Ти ж мене не зґвалтуєш?

І як його заспокоїти? Зґвалтувати, чи що?!

- Чонгане! Ти кому-небудь розповідав… про те наше наївне неподобство?

— Так! - киває. Задумується. - Ні! - дратується. - Дюк! Скільки можна? Я прагну забути, а ти…

Макс дивується безмежно.

- Чонган… Зараз ти мене трахаєш! Ти це розумієш?!

Чонган сміється:

- Ну, краще вже я тебе, ніж ти мене!

Хапає Макса за руку - годі вже, спішімо святкувати, поки знову не розбіглися на роки: китайський ресторан - там фай- на компанія чекає, потім у “Sea Grill”, бо столик замовив ще півроку тому, а звідти до Чонганового земляка, що у нього тут вілла з усіма вигодами для цілодобового бешкетування. 1 жодної камери спостереження. І жодної шпарини для папараці. Перевірено - отам усе і помирає. Чонган спеціально зі Штатів прилетів, аби розтрощити власний мозок у мотлох: ані думки… Суцільні інстинктивні жадання…

- Ти чого хочеш, Максе?

- Поговорити…

Чонган - друг. Чонган тільки прикидається, що його мозок уже у мотлох.

- Поговоримо, - обіцяє у салоні “роллса”, що він мчить їх до китайського ресторану. - Завтра під вечір. Коли свято відхаркаємо. Для мене, взагалі-то, ваш Новий рік не свято. Так - привід. Але гріх не скористатися.

- Довго чекати, - цідить Макс.

- € заради чого! - переконує Чонган. - Яка зараз розмова? Спішимо! Друзі чекають! А опісля… Опісля ми станемо набагато відвертішими. От побачиш!

Після неподобств - таке спустошення. Тільки й вистачає, що на відверті розмови.

Макс не жадає неподобств. Та вигадливий Чонган заздалегідь розставив пастки: і не хочеш, а вляпаєшся. Китайська горілка ханшина, що у Піднебесній її з гаоляна (а по-нашому з проса) женуть, смердить, підла, немилосердно, але мізки паралізує вправно: опісля ханшини усе - тільки гуд і кльово! Качка по-пекінськи? З цими… дівчатками у бікіні? Несіть! Дикі танці посеред китайського ресторану, кальян і телепортація до “Radisson SAS Royal”, що тут і є той славетний ресторан “Sea Grill”, у якому Чонган півроку тому замовив столик і окуня з мідіями. Оце - морський окунь? Серйозно?! А можна струшувати сигаретний попіл окуню в порожні очі?! Ні? А якщо заплатити? Кому? Ну, окуню, звичайно. Перепрошую! А ви не знаєте, від чого він помер?! Він, часом, не потонув?..

Коли перекочували до вілли Чонганового земляка, перед очима Макса коливалися чудернацькі геометричні хвилі - ніби на чисту воду хтось накидав сміття, та чимраз більше кубиків, пірамідок, довгих цеглинок і тенісних м’ячиків, і все те добро коливалося, билося одне об одне, розліталося і знову збивалося докупи.

— Час тверезіти! - постановив Чонган. - Бо пропустимо Новий рік.

- Тверезіти… нереально, - Максів язик ледь ворушився.

Чонган кивнув, мовляв: так, ні, не знаю… Обійняв Макса, ио-

волік до басейну.

Там теж хлюпалася усіляка бридота: голі баби, кубики і цеглинки, тенісні м’ячики і пірамідки.

- Пір… наємо! - наказав Чонган.

Макс не встигає вигукнути: нізащо! Китаєць хапає Дюка за руку, стрибає у воду, тягне за собою товариша.

Макс виривається з-під води на поверхню, озирається… Чонган регоче, штовхається, борсається - біда, тверезію! Обіймає Макса і ще якихось панянок -

підпливають оперативно, присмоктуються, не відірвати! Макс хапає за руку чорняву, як донбаський вуглик, худу шпалу з нахабними цицьками, притискає до стінки басейну… Ґвалтує люто й без жалю, та шпалі у кайф і за мить вона бере верх. Рухається так агресивно і затято, що Макс губиться. Звільняється від збудження, вчіплюється у чорну шпалу і так висить на ній - безвільний і спустошений, наче ганчірка чи целофановий пакетик, що його вітром занесло на електричні дроти: усіх струм убиває, а він собі майорить…

Десь поряд верещить Чонган:

- Так! Так!

Макс хоче обернутися до китайця, та всіх сил всесвіту замало для того простого руху. Макс припадає мокрою щокою до чорної шкіри худої шпали:

- Чонгане…

Чонган пливе до Макса голяка - білі труси плавають у басейні.

- Ти як?

- Чонгане… - тверезо і спустошено шепоче Макс. - Як справи?

4 січня по обіді у люксовому номері “Radisson SAS Royal” Чонган розплющив очі, вхопився обома руками за макітру, бо існувала окремо, не бажала відриватися від подушок, отак і підвівся - тримав башку руками, зиркав на Макса, промимрив слабко:

- То як справи… багатію…

Макса прибило до килима посеред кімнати, гриз стелю очима - не спав. Ні. Думок і сумнівів - годин на п’ять вдумливого монологу. Макс сказав би Чонгану: просто багатієш? То добре, то геть усе спрощує. Автоматично анульовує сотні питань. Усе, що заважає меті. А Дюку прості цілі геть нецікавими стали. Із такими батьками, як у них із Чонганом, бордюри золотом викладати - проблема лише часу, який знадобиться трударям зливки рівним рядком виструнчувати. А що робити, коли Дюк бачить себе не просто багатим? Ще й незалежним і шанованим… А кожен новий день із хірургічною точністю роз’єднує ті дві мети, як сіамських близнюків, і життєздатною лишається лише одна… Яка?! Макс і

сам не второпає, а люди… Деякі ниці люди вважають його просто багатим! Не бачать, суки, Дюка! Тільки його гроші!

Думки збурюються, просяться на язик. Макс сідає на підлозі і тільки тепер помічає - Чонган уже давно кружляє кімнатою, щось балабонить, балабонить…

- …А позаторік тато письменника купив. З півроку надик- товував йому свою біографію. Усі таємниці порозкривав. І як з піратами судна у Жовтому морі потрошив, ще як підлітком був. І як кулькові ручки з голими бабами у підвалі штампував. І як з цінними паперами махлював, коли на ноги став. Той письменник на основі татових одкровень роман написав. Ім'я головному герою, звичайно, інше вигадали. Дещо підкорегували його теперішнє… Крутий трешняк вийшов. Я читав. Кіношники зацікавились - фільм зніматимуть. Шкода, письменник книжки не побачив… Курив багато… Заснув із цигаркою. Увесь дім згорів. І письменник, і його кішка, і його колекція висушених квітів… Кішка дурна! Могла б і дременути… Я коли дізнався - в той же час відніс свою Френсіс у притулок для тварин. Ні, ну навіщо мені кішка, коли я палю… Одне з двох!

Одне з двох?! Макс смикнувся: Чонган відповідав на його думки.

- Тато підтримав… - Чонган не помітив. Прорвало - не зупинити. - Сказав: синку, ти своєчасно приймаєш вірні рішення. Чи то він щодо квартального звіту по компанії? Не пам'ятаю нині. Голова розвалюється. Скоріше б уже переводив мене зі Штатів кудись до Європи. Не люблю Детройт! Але найбільша філія нашої компанії там. Тато каже: синку, я довірив тобі найважливіше! Півтори тисячі працівників. Ні! Уже менше. Скоротили торік двадцять відсотків. Криза… Але всі, хто лишився, - поважають мене…

- Поважають?! - Макс підвівся, зиркнув на китайця з підозрою. - Чому?

- Вони там подуріли… Куди не поткнися: "Ми - команда!", "Наш командний дух переможе!" Я топ-менеджмент компанії зібрав. Кажу: у нас - не команда, щоб ви всі тут мене правильно зрозуміли! У нас - армія! Я - командир! Усі інші - солдати! У полон нікого не беремо - знищуємо. Дезертирів перекреслюємо прямо на робочому місці. Оборона по периметру. Усім п'ять хвилин для прийняття рішення: лишатися чи скоріш бігти геть! - Чонган усміхається. - Усі залишилися. Питаю: чому?! "Поважаємо вашу філософію!" - кажуть. Отак! Знайшов слово!

Чонган не помічає, як тьмяніє Макс. Хапає його за плечі, трусить, регоче:

- Дюк, та що з тобою? Ти й досі під кайфом? А мене попустило. Що за життя?! Щоб розшматувати свідомість, мчав на інший континент! А хіба задарма?! Сто років не бачилися! А ти… Ти як?

- Я?!

Макс відсторонює Чонгана, махає рукою, мовляв, не хочу про це. Збоку глянути - ніби спогади розганяє, а вони бджолами: “мазераті”, Люба, міст, Костянтинівська, Гоцик, альтернативна енергетика зі смердючим чебуреком упереміш, мама, Люба, три слова, недоторкане глухоніме дівча з нереальними чорними очима, “мазераті”, батько, Скачко, Август, бал, ковдри, ковдри, ковдри і… розпач: нікого поруч. Хіба що куплена Дора…

- А друзі?.. Теж - солдати? - питає тоскно.

- Жартуєш? Друзі лишилися у казках про героїв. У нашій реальності їх немає. У мене - ти один. Та й то тільки тому, що пов’язані… Нашою ідіотською таємницею, - гигоче. - Наш перший секс. Ні, ну йолопи… Дюк! Ти кому-небудь розповідав?

Макс дивиться на китайця. Важко опускається у крісло - ар-деко!

- Чому ти до Гонконгу не повернувся, Чонгане?

- Тато наказав Америку трахати.

- Під татом до кінця життя намірився?

- Це називається - династія, Максе! Тато так розчулився, коли я сказав, що продовжуватиму його справу. А мама розплакалася… Та й зірки… Астролог мені ще років п’ять тому вирахував: зірки забезпечать удачу, якщо йтиму татовим шляхом. Доля… А ти…

- Я… кохану убив, - шепоче глухо. - Здається…

Чонган присідає біля Макса, без здивування знизує плечима.

- Ну… Для мемуарів - круто. Яскрава біографія. І логіка - залізна. У тринадцять тебе пацан трахнув. Ти пережив страшне психологічне потрясіння, воно шукало виходу. І ти побачив вихід - убив кохану дівчину, бо вона раз ляпнула: тепер ти маєш розповісти про себе все! Глядачі обри даються!

- Які глядачі?

- Ти не жартував? -Ні.

Чонган супиться, чухає потилицю із прикрістю:

- Кляті янкі! Я починаю розмірковувати їхніми категоріями, - замовкає, обіймає Макса. - Знаєш, друже… У тих трьох словах “я убив кохану” особисто мене насторожує слово “кохана”… Ну, яке кохання? Ми ж із Санкт-Галлена! Ти не бачиш, чим завершуються пошуки кохання? Шлюбом за розрахунком. Нормальний шлях. Тато вже підшукав мені наречену у Гонконзі. Тільки вона не любить кішок. А це проблема! Китайська дівчина, яка не любить кішок, особисто у мене викликає обґрунтовану підозру. Так можна докотитися до того, що нам і Конфуцій не указ. А я, до речі, як і Конфуцій, особливо полюбляю котів кольору “чорні хмари на снігу”. Моя Френсіс була саме такою. Повернуся до Детройта, заберу її з притулку для тварин.

- Три слова? - Макс напружується. - Які три слова тобі найважливіші?

Чонган не замислюється й на мить.

- Я! Я! І ще раз Я! - видає миттєво. На пиці значущість. - Але те Я включає у себе безліч різнопланових понять. Моє Я - закінчений гармонійний вітраж, хоча тобі, слов’янину, думаю, це мало про що говорить. Пояснити?

- Не треба. Мені б з уламками свого скла розібратися…

- А гайда зі мною. У Детройт. Хочеш бути віце-президентом з питань стратегічного розвитку?

- …І твоїм солдатом? Ні. Ти мій друг.

- Тоді - пити! Ще маємо краплю часу. Господи, як же я люблю впадати у суцільне скотство!

10 січня зранку в Борисполі Максова мама дзиґою крутилася біля виходу, що через нього виходили прибулі пасажири різних рейсів, виглядала синочка, себе вгамовувала: та охолонь, Женю! Потроху, по кроку… Не вивали Максові на голову всі свої плани. Придивися спочатку: що в очах? Закинь гачок…

А нетерплячка ж - під кадик. Ох, вона мудра! Що не задумає, усе по її стане. І до Швейцарії сина - вона! І до Лондона - її воля у вигляді ненав'язливої поради. А хто краще від матері за сина подбає? Чужі люди? Десять днів у Брюсселі колобродив. Вовка казав: бачив Макса хвилин двадцять по приїзді і ще хвилин десять в аеропорту, коли той додому відлітав.

Пані Женя часу не гаяла. Застрягло у голові - женити. Тож до справи. Через знайомих повивідувала: що за дочка в Ярослава Новаковського? Чи не наркоманка, часом? Чи не дурепка ахмбітна, що вони такі всі до одної - силіконові пупи землі, бо у голові, як у порожній діжі, гуде. Чи, може, ще якісь хибні вади має? Ні, люди кажуть, під кайфом не бачили, на публічних заходах - вкрай рідко, архітекторка… Та пані Женя і сама розуміла, хоч бачила Нані тільки раз на тому клятому балу: інтересний варіант. Усе кумекала: як підібратися, щоб не схибити. Ну, повернеться Вовка навесні, зав'яже із Новаковським якісь оборудки, щоб можна було запросто запросити його з донькою на чай-каву. Чи додому, чи до заміського будинку, чи, приміром, до… Макса. А чому б і ні? То не проблема. Як викрутити, аби Макс ту Нані захотів?! За дівчину пані Женя геть не хвилювалася: щоб її Максимчик комусь не сподобався?! Та хай їй зроблять невдалу блефаропластику, щоб очі ніколи не закривалися, якщо таке станеться! А от Макс…

Вихід валявся під ногами. Після православного Різдва попхалася до салону краси педикюром нудьгу нищити, а там - Таточка, третя чи вже четверта дружина підстаркуватого мільйонера Ореста Матусова. Пані Женя з третім-четвертим особовим складом дружби не водила. Спілкувалася через "не хочу", якщо обставини змушували. А тут - педикюрні ванночки поруч.

- Як здоров'я Ореста Давидовича? - для годиться.

Таточка зітхнула розгублено.

- Єва-Марія сказала: носити мені чорне…

- Яка ще Єва-Марія? - зацікавилася пані Женя головним. А й те: чи їй здоров'ям Ореста Матусова опікуватися?! Та хай хоч сьогодні охолоне.

- Як?! Ви не знаєте? - Таточка теж правильно розставляла пріоритети. - Єва-Марія… Пророчиця з Македонії. Вона теж у Струміце народилася. Як і Ванга. Усе наперед знає. Кажуть, у неї Саркозі бував. Монтсеррат Кабальє. І балет з Марийського.

Пані Женя насупилася: тепло, тепло… А як - щоби гаряче?

- То ви з Македонії повернулися? - усміхнулася привітно.

- Ми з Орестом Давидовичем по задвірках не їздимо, - образилася Таточка.

- А де ж пророчицю надибали?

- У Києві на Костьольній, - кліпнула оченятами Таточка. - Єва-Марія приїхала у місцях сили помолитися. Певно, й не дійшла ще до Лаври. Людей приймає з ранку до ночі.

Пані Женю обпекло: гаряче! Є вихід. Гарантований і безпрограшний.

- Ви не знаєте, у літній колекції “Версаче” є чорне? — чула голос Таточки, а уява уже підтягувала логіку до жорстких планів. - Я б хотіла підготуватися до безмежного горя…

- Краще завагітніти встигни, інакше Орестове майно без тебе роздерибанять, - не утрималася, плюнула пані Женя, відштовхнула ванночку - який в біса педикюр?! На Костьольну! І що там за Єва-Марія така намалювалася?!

От, хоч і кажуть, з лиця води не пити, а як на пані Женю, то ворожка могла б щось і підправити на пиці, як уже взялася іншим поради роздавати. Ніс - точно від Саркозі, вага - дві Кабальє, і в пір’ї вся, у пір’ї, ніби теж поміж лебедів на сцену Маріїнки вилітала рочків сорок тому, бо на вигляд бабі під шістдесят, ніяк не менше. Хоч би штори позакривала, щоб люди менше від її шнобеля жахалися. Прилипла дупою до широкого крісла різьбленого, боа обмахується, наче їй літо, крізь пані Женю дивиться, засинає на ходу. Хіба що не хропе. Чи вона у трансі якомусь? А позаду крісла нервова панянка рочків тридцяти, вся у чорному.

- Єва-Марія слухає вас, - до пані Жені.

- У мене до пророчиці справа делікатна, - пані Женя їй. - Ви 6… прогулялися…

- Це неможливо. Я - перекладачка. Єва-Марія не розуміє української.

- То нічого. Я їй жестами поясню.

Панянка почервоніла вправно, до ворожки нахилилася, за- балабонила щось. Єва-Марія иовіки припідняла, закивала: мовляв, гуляй, дівко. І ледь за перекладачкою зачинилися двері, потягнулася у кріслі, руки перед собою на стіл поклала, на пані Женю зиркнула і сказала чистісінькою українською:

- Ох, не з добром прийшла ти, жінко!

Точно, з-під Житомира! Пані Женя хотіла було обуритися - ще й тикає, та слушна думка: так навіть зручніше! Умостилася у кріслі навпроти Єви-Марії, гаманець із сумки дістала.

- Я майбутнього знати не хочу, - сказала. - Ні свого, ні близьких, ні дальніх. Треба одній людині наворожити долю.

- То навіщо ти тут? - здивувалося бабище. - Хай та людина прийде, подивимося, що на неї чекає.

Пані Женя головою захитала із прикрістю: мовляв, що ж ви, пані, така тупувата?!

- Не треба нікуди дивитися. Усе відомо. Є один хлопець. От він прийде, а ви повинні тільки одне йому сказати: твоя любов і доля - чорнява дівчина. І ім’я її… Ім’я я вам пізніше назву. І опишу її зовнішність детально, аби хлопець не переплутав.

Пані Женя замовкла, в’їлася у ворожку поглядом: то як, згідна?

- Просто повторіть те, що я вам скажу. Небагато клопоту, так? А я гарно заплачу… - додала.

Єва-Марія усміхнулася недобре.

- І навіщо ти синові свою волю нав'язуєш?

- Синові? З чого ви взяли, що синові? Я не казала…

- Не віриш мені! А я і без тебе все знаю. А те, що задумала…

- Ні! - пані Женю підкинуло. Підхопилася зі страху. - Прошу! Ані слова. Як не вірити? Вірю! Кажуть, уся Македонія гуде. Тому й прийшла до вас. Як дітей маєте, зрозумієте… Як усе бачите, тим більш зрозумієге…

- Не боїшся?

- Та не лякайте вже! Й не боятимуся! - горбатий ніс ворож- чин зник, боа і пір'я, двісті кілограмів целюліту і глибокі зморшки на лобі. Пані Женя бачила тільки проникливі темні очі.

- Веди його. Повторю за тобою, - прошепотіла ворожка, прикрила повіки.

- Дякую! Дякую дуже! А… гроші? Скільки? Коли?..

- Не хочу від тебе грошей. Жабку мені купи… Зелену, тверду. Та не смарагдову. Непрозору… Як твоя доля тобі… - усе тихіше, тихіше. - Йди собі, жінко… Сама схотіла…

Чи тому, що дві години польоту Макс усе обмізковував розпатякування Чонгана про династію, вигідний шлюб, розташування зірок і вітражність його азійського Я, чи через те, що плече відтягувала сумка з лікером "Mandarine Napoleon", що його нормальні люди у коктейлі додають, а старий Перепечай у чистому вигляді дудлив, та з Борисполя Макс хотів було податися прямісінько до діда, бо в житті батька не спостерігалося справи, яку б хотів продовжити без відрази для власної гідності. Може, ді- до кращий? Розпитати 6.

Та біля квиткових кас на виході із приміщення аеропорту стояла мама. Махала Максові ще здалеку, усміхалася.

- Синочку… Привіт! Відпочив? - наче той перетрудився.

- А Дора де? - раптом запитав Макс.

- Максиме! Ну, їй-богу! - обурилася. - Ще я за твоїми служницями не слідкувала! Десь же є! Раз до тебе заходила, так її вдома не було. Нікого не було.

Плани побачити діда відступили, загубилися на задніх щаблях актуальності. Макс знітився.

- Дякую, що зустріла, мамо. До татового офісу довезеш?

Мати вела автівку до міста, розпитувала про тата, нудний

Брюссель і геть не нудного Чонгана, а Макс ловив себе на думці, що нишпорить погяядом по узбіччях - дівчина у чорному, табличка в руках, три слова. Попереду з'являвся хрест чи невеличкий пам'ятник - місця загибелі людей у Д'ГП, та біля них - порожньо. Думки збивалися… А Дора? Дора де? Чому вдома не сидить? Хто дозволив?..

У батьковому офісі - напружені Шиллєр і Марта. Макс і сам не розумів, навіщо припхався сюди. Тато просив лише передати підлеглим - скоро буде! Міг би просто зателефонувати. Та він гіривалandався. Несподівано захотілося зрозуміти, як то дивитися в очі людям, що вони минулого літа старанно відчищали бруд із сяючої корони Дюка. Свідки його слабкості. Нічого не забули? Марта відводить погляд, ніби соромиться нагадувати. Продзеленчала "добридень", погнала якісь папери до Ради відправляти. Шиллєр навіть не намагається бути делікатним:

- Як почуваєшся, Максе?

- Повинен погано?

- Не думаю. Навпаки, - Шиллєр сіє туман, усміхається.

- Чому?

- Якось при нагоді…

Якби ж не виховання! Дав би іміджмейкеру в харю, нагадав: ти просто солдат! Не крути отут словами переді мною, як стрип- тизерша на жердині. Відповідай!

- Нагоди я обиратиму! - врешті цідить. - Маєш, що сказати, - кажи!

І Шиллєр би сказав, та до нардепівського кабінету повертається Марта, ніби й виходила тільки заради того, аби взяти себе в руки і не виказувати справжніх почуттів. Дзеленчить оптимістично: як вони скучили за Володимиром Гнатовичем, як без нього порожньо! Як здоров'я пані Євгенії і самого Макса?! Де відпочивали на свята?!

Досить! Макс кидає в кабінеті десять ввічливих слів, йде геть. Пересвідчився! Підтверджено! Хай би згинули ті люди, що знають про нього більше, ніж він би хотів! Та життя глузує. І коли кабінка ліфта зупиняється на котромусь із поверхів, до неї входить ще один із тих, хто геть усе знає про Любу. І Макса….Макаров! Вітається привітно - чемний і холодний. Макс не відповідає, губиться. Лає себе подумки брудними словами, та на язик рветься інше.

- Ти про Любу… нічого не чув?

Навіщо спитав?! Ішов до материної автівки, сам себе не розумів. Однозначно ж: забути навіки Любу - єдиний на сьогодні зрозумілий шлях. Ще б ті три слова прочитати, щоби дохльобати супчик із сумнівів, у щось більше натхненне зубами вчепитися.

- Куди їдемо, синку? До нас чи до тебе? - пані Женя чатувала біля автівки.

- До мене, мамо…

Пані Женя завела двигун, ще одну скіпку згадала.

- Август Альфредович дзвонив… Казав, секретарка твоя… Ганна! Ключі від твого кабінету шукала. Щось їй терміново треба там було.

31 грудня надвечір Ганна Іванівна додому зазбиралася, на Дору розгублено глянула - тиняється одна-однісінька порожніми Максовими апартаментами, усміхається собі. "Ой, Доро, Доро! Що за фантазія підхопила тебе, легку?! Глуху-німу ще й засліпила… Ох, є причина!" - подумала. Дівча до себе поманила.

- Запрошую вас, пані Доро, до себе у гості. Новий рік святкувати.

Отак! Дора - ги-ги! Одежної шафки не відкрила, хоч повнісінька. ‘Геребовлянську вишиванку з теребовлянської торби дістала - мамина робота. Вдяглася. Ганна Іванівна побачила, вразилася:

-¦ Та ви красуня у нас!

- Так! Так! - голівкою киває, очі блищать. Гарно. Геть усе гарно. Що Макс поїхав. Що не встиг Дорі паспорта закордонного зробити. Що не залишив Ганні Іванівні ніяких вказівок стосовно Дори. Що вишиванка не мала. Що у гості…

Таксі - подвійний тариф. До Троєщини в сотню не вклалися. Ганна Іванівна сиділа на задньому сидінні поруч із Дорою, коментувала Київ. Набережна. Поділ, де офіс фонду. А там Петрівка. Книжки. Величезний книжковий базар. Міст Московський, Лівий берег, праворуч - Воскресенка, ліворуч - Троєщина. Ватутіна,

Маяковського, Маяковського, ще Маяковського, Цвєтаєвої. Приїхали!

- Змерзла? - питала, коли йшли до звичайної багатоповерхівки на околиці столиці.

- Ні, ні! - усміхалася Дора. Яка там набережна? Який Поділ і Петрівка? Вогні. Безліч теплих, як янгольські крильця, вогнів супроводжували всю дорогу, затуляли будинки, людей, ялинки, автівки, освітлювали не цей вечір - увесь шлях наперед. Фай- но… Мчати… У вогнях… Туди, де стукає чиєсь незнайоме милосердне серце. Руки на колінах усю дорогу тримала. Тепло. Зовсім не змерзла.

Та й у Ганниній хаті зимно лише першу мить. Навіть ледь теплі батареї гарячішають від радісної метушні. Назустріч хазяйці і гості мчать двійко різномастих псів - один маленький і, певно, дуже гавкучий. Другий - поважний, як білий гриб під березою. Не поспішає, обнюхує Дору прискіпливо. Йому заважає хлоп’я рочків п’яти. Виникає у передпокої, коли Ганна Іванівна і Дора ще й пальт не познімали. Обхоплює Ганну Іванівну за ногу - от точнісінько так само, як мала Дора маму із татом на замковій горі: ох же, люблю я вас! Сувора секретарка залишає у передпокої пальто і незворушність, стає геть іншою - як… Дорина мама. Усміхається, обнімає хлопчика, підхоплює на руки.

- Щастя ти моє..

Усі скопом котяться до вітальні, а там сива пані з брошкою на комірці білої блузи поправляє тарелі на столі.

- А Славко допомагав мені огірки на олів'є кришити…

- Помагав! - підскакує хлоп'я, сіпає Ганну Іванівну. - Бабусю! їсти! Давайте уже їсти!

Тягне Дору до столу.

- Тьотю… Хочеш олів'є?

Уже за столом Ганна Іванівна пояснює малому Славкові: тьотя Дора розмовляє руками. Хлоп'я дивиться на Дору, як чудо із чудес.

- Ух ти! Я теж хочу…

Дора усміхається. Киває - навчу. Руки літають - у вас гарно.

- Гарно? У нас гарно?

У вас тепло. І смачно, як удома.

- Дуже смачно! Я ж огірки кришив!

Ялинка сяє, телевізор демонструє свої версії святкових каталізаторів, за вікнами спалахують вогні феєрверків" Славко змагається із ними - знову і знову запалює бенгальські вогні, розмахує ними - радість! Дора ковтає червоне вино з високого бокала рівно опівночі, заплющує очі і загадує, щоб у новому році їй завжди було так тепло і затишно, як оцим людям у невеличкій двокімнатній квартирі на околиці Києва. Зиркає на Ганну Іванівну: тут же немає горя? Так же? Нема?

Після півночі Ганна Іванівна укладає зморeного Славка, сідає поруч із Дорою, обнімає, і, може, тому, що оце вперше після маминого від'їзду хтось обійняв Дору так само ніжно й з любов'ю, дівча не втримується. Хвиля неймовірної, відчайдушної, холодної самотності виникає у теплому святі від звичайного дотику чужих рук, прибиває Дору до Максової секретарки. Схлипує - от і не плакатиму! А сльози не чують. Не ллються рікою, тихо котяться. Пси попросиналися. Сидять біля Дориних ніг, крутять головами: ти чого?! Сива пані не заважає: акуратно знімає брошку з комірця білої блузи, кладе на поличку біля дзеркала, суне до маленької кімнатки, де спить Славко.

- Ну… Тихо, тихо, сонечко… - Ганна Іванівна притуляє до себе дівча, гладить по чорних кучерях. І хоч розуміє, що в горі геть усі небалакучі, однаково сльозами сходять, та жаліє: й не виговоритися дитині… Що за доля за плечима? Як запитати, аби не нашкодити?

Та Дора обриває жалі. Обережно відсторонюється від Ганни Іванівни. Дивиться їй в очі.

- Ви не служниця! - літають руки, беззвучно повторюють вуста.

Ганна Іванівна вражається: трьох слів вистачає, аби окреслити ціле її життя. Сльози на очі - не служниця! Операційна медсестра із двадцятирічною практикою. Лікар без досвідченої операційної сестри за скальпель не візьметься. Професорші Вербицькій інструмент подавала, а Іветта Андріївна будь-кого до операційної не впустить.

- Ти зраджуєш своїй місії, Ганно! - тільки й мовила суворо, коли прощалися.

- Простіть, Іветто Андріївно, - прошепотіла. Серце краялося: донька з дому пішла сенс життя шукати, покинула на Ганну Іванівну малого Славка, стара мати без інгалятора спати не лягає. Одна на всіх заробити мала. За чисті підлоги в багатих хоромах Ганна Іванівна утричі більше отримувала, ніж коли людям життя рятувала. І як усе те пояснити?

- …І не секретарка! - шепоче.

Дора киває, простягає руку, гладить Ганну Іванівну по плечу. Операційна медсестра з двадцятирічною звичкою тримати будь- які емоції під контролем, діяти швидко і вивірено точно, відсуває тарелі, спирається на стіл, закриває лице руками - ридає беззвучно і гірко. Наче німа бідкається.

…Вранці при сонці - усміхалися, гнали геть нічні німі одкровення.

- А на балу, пані Доро, ви найкрасивішою були! - згадує Ганна Іванівна, підсуває ближче до Дори гарячий чай і шматок домашнього торта. - Особливо на тлі гостей-коконів. Ох, і смішно ж вони виглядали.

“Так: так. Смішно…” - киває Дора.

- А журналіст… Патлатий такий, у розтягнутому светрі. Максиму Володимировичу дуже не сподобалося, що він вас ковдрою укрив.

Дивиться на Дору, чекає звичного - так, так. Дора мовчить. Кладе долоньки на коліна. Заперечливо хитає голівкою.

- Що? Єдиний здогадався зігріти вас.

Дора знизує плечима: й не журналіст зовсім! Надто молодий. На хлопців із Дориного класу схожий. Певно, тільки-но школу закінчив. І вже нахаба. Поклав долоні прямо на голі Дорині коліна. От вона б…

Дістає з сумки блокнотик і ручку. “Подякувати б йому”, - пише. Червоніє густо, і доросла, розумна, бита життям Ганна Іванівна раптом з веселим азартом відчуває себе пустотливим амуром - і крильця є, і стріли знайдуться.

- За день відшукаю! - обіцяє спокійно, наче й не бачить До- риного хвилювання. - Подякуєте, пані Доро.

Насправді?! Страх і захват перемішуються в одному сяючому Дориному погляді. Серйозно?!

- Як відрізано, - киває операційна медсестра і відчуває, ніби знову подає вкрай потрібний інструмент дуже значущому і всезнаючому Лікареві, який точно врятує ще одне життя.

За день не вийшло - свята. Юлія Скачко скористалася відсутністю шефа, дременула у Карпати з гір на санчатах льо гати та в ко- либах гаряче вино пити, а списки всіх запрошених на бал, у тому числі й преси, - у закритій шухляді її столу лишилися. Ганна Іванівна шарпонула Юлю в колибі несподіваним дзвінком: як списки переглянути?! Скачко вказала ца Августа, той повернув до

Скачко, Юля, певно, за добу після першого дзвінка протверезіла і згадала, що у столі Макса є запасні ключі від шухляд її столу, і врешті-решт усе збіглося на білому столі у Максовому кабінеті.

Третього січня Ганна Іванівна перехрестилася подумки, поїхала до фонду. Суперечка з охороною офісного центру забрала небагато часу і немало нервів: секретарка наполягла, аби охоронець пішов до шефового кабінету разом із нею, на власні очі пересвідчився: вона бере тільки ключі від кабінету Скачко, а з кабінету Скачко виносить тільки список запрошених на бал журналістів. За п'ять хвилин ішла геть зі списком преси, переглядала на ходу - жодної слушної думки щодо подальших пошуків.

Ганна Іванівна пішла перевіреним шляхом. До ночі набирала в "пошуку" прізвища зі списку - Інтернет відригував хибною інформацією і десятками фотографій. Жінки-репортери, чолові- ки-оглядачі, панянки-початківці зі звучними псевдо… Жодного хлопця! Чи не папараці часом, що він без запрошення пробрався на забаву за компроматом? Ганна Іванівна вибрала зі списку таку собі пані Світлану Діброву - на фото жіночка середнього віку виглядала привітною, розумною та непихатою, працювала редактором відділу соціальних проблем інтернет-газети і про бал написала стримано, без прихованої ворожнечі.

Четвертого січня зранку Ганна Іванівна зателефонувала журналістці. Плела, сама дивувалася: що Максиму Володимировичу сподобалися фото, якими Діброва супроводила свій матеріал. Що він хотів би придбати для архіву фонду неопубліковані, якщо такі є.

Журналістка виявилася приязною не тільки на світлинах в Інтернеті - погодилася скинути всі фото з балу на флешку чи на диск, щоби наступного дня зустрітися із Ганною Іванівною десь у центрі й передати їх. Чудовий привід розпитати жіночку про колег з інших видань, що вони тирлувалися на заході. І про невідомого хлопця з бейджем "Преса" на розтягнутому светрі.

- А що? Прогуляємося, пані Доро? - звала дівча за собою, коли на зустріч збиралася. - Я тільки хвилинку з однією пані поговорю і підемо святковий Майдан роздивлятися. Мама Славка має до ялинки привезти.

Дора хутко зібралася - таке щастя: величезне незнайоме місто, що в ньому до Дори ніхто й не привітається, як самій іти, врешті змилувалося, подарувало теплі очі Ганни Іванівни. А до того, хитра, ховала їх за неприступною маскою. Чому? Певно, у неї є своє Каштелу-Бранку.

Січневий день сніжить, вогні ніч виглядають, аби вже засяяти, на Хрещатику люд несумний, тільки в кіоску “Преса” на розі біля Бессарабки похмура жінка тоскно дивиться крізь скло віконця на святкове буйство, наче бранка якогось страшного друкованого чудовиська Каштелу. Дору тягне до кіоску. Торкається руки Ганни Іванівни: я тут зачекаю?

- Добре, пані Доро, - секретарка показує на підземний перехід неподалік. - Я біля переходу диск із фотографіями заберу, словом перекинуся і повернуся.

Ганна Іванівна тільки-но підходить до переходу, як з нього виринає весела юрба хлопців і дівчат. Регочуть якогось, штовхаються. І один із них, високий, патлатий у яскравій лижній куртці, з довгим смугастим шарфом навколо шиї, хапає друзів за руки:

- Люди, стійте! Зараз! Флешку віддам і гайда…

Ганна Іванівна відразу впізнає незнайомця з балу. Озирається до кіоску “Преса”. Пані Доро? Ви ж там не впадете від несподіванки?! Дора стоїть. Та чи дихає? Ганна Іванівна дратується

подумки: погана з неї сваха! І тої ж миті дзвонить її мобільний. То журналістка Діброва перепрошує: сама не змогла вирватися, сина попросила передати флешку. Данко - дуже обов’язковий. Має бути з хвилини на хвилину. До речі, світлини його. Він фотографував.

- Дякую. Він… тут.

Хлопець роззирається. І перш ніж звертає увагу на Ганну Іванівну, помічає Дору. Застигає біля переходу. А чи дихає? Ганна Іванівна спішить.

- Добридень. Пані Діброва - ваша мама?

Данко лиш на мить відводить від Дори очі.

- Так. Ось! Це вам, - кладе в долоню Ганни Іванівни флешку.

Поруч біситься весела Данкова компанія.

- Данко! Йдемо?

Відмахується.

- Та зачекайте!

Іде до кіоску “Преса”, а операційна медсестра з двадцятирічним стажем застигає біля переходу, робить вигляд, що ніяк не може знайти у сумці місця дорогоцінній флешці. Не зашкодити б тільки. Може, і її нещасній доньці десь у її далеких мандрах хтось теж допоможе… Не зашкодити. Зиркає на притихлих Дан- кових друзів. Спостерігають за патлатим із цікавістю.

- Куди це він? Йдемо! Дожене! - вирішують.

Хтось один кричить хриплим півником:

- Дане! Ми пішли!

“І мені б кудись подітися!” - із прикрістю роззирається Ганна Іванівна.

Дора чула! їй-богу! Серце розірвало тишу - бух-бух-бух! Наче хтось переляканий на смерть у двері б’є. Патлатий хлопчина йде до кіоску, а Дорі 6: чи очі заплющити, чи бігти геть. Данко… По губах веселих хлопців прочитала. Данко. Дора змогла б уголос.

- Привіт! - стоїть навпроти, очі сині.

Дора киває, усміхається знічено і вперше за усе життя раптом ненавидить себе відчайдушно-гостро: та чому ж вона не може сказати йому “привіт”?!

Данко теж себе ненавидить. Розгубився. Слав нема. Супиться від того роздратовано. Роззирається. Бере Дорину долоньку у свою руку.

- Ну от! Знову змерзла?!

Дора шаріється від дотику, спина гаряча - там три слова горять. Хитає головою заперечливо чи тремтить: ні, не змерзла. Ховає за спину руки, щоб не перейти за звичкою на мову жестів. Щоб він не здогадався: вона німа й глуха.

Він губиться від того ще більше.

- Кльово, що зустрілися. Я згадував тебе… Ти - Дора. Ота жінка… - жвавішає, обертається до підземного переходу, де все ще вимучено мордує сумку Ганна Іванівна, знову дивиться на Дору. - Ота жінка… звала тебе Дорою. Ти у фонді Сердюка працюєш? Чи, може…

Дора не чує Данка. Дора чує серце - бух-бух-бух! Б'ється, просить: досить… Біжи! Та замість того, аби бігти, коліна підгинаються. Дора присідає, тонким пальчиком виводить на білому снігу: "Дякую тобі, Данко". Підвестися сил нема. Сніг чорнішає, день - на ніч, повітря ніяк не продереться крізь клубок у горлі. Дора здивовано тягнеться долонькою до власного лиця і падає… у три слова на снігу.

Сумніви не жаліють, ріжуть Ганну Іванівну по живому. Без наркозу обнадійливих аргументів. Що наробила? Яке право мала дитині долю влаштовувати?!

Дора впала у сніг чорною гілочкою. Патлатий хлопець схилився над нею, торкався рукою щоки, гукав, а Ганна Іванівна бігла до них і бачила тільки чорну гілочку на снігу і ноги… Багато ніг, що вони враз скупчилися навколо місця події, оточили Дору щільним колом. Що сталося? Навіть сумна жінка визирнула з кіоску "Преса".

- "Швидку"! Викликайте "швидку"!

Ганна Іванівна пробилася крізь юрбу людей, упала на коліна, трохи підняла Дору за плечі. Мовчки хльоскала по щоках, аж хтось із цікавих не витримав:

- Та що ви робите, жіночко?!

Не чула. Зиркнула на розгубленого Данка суворо:

- Донести допоможеш?

Так - кивнув. Як той німий. Підхопив Дору на руки. Пішов за жінкою услід до Бессарабки, ліворуч у двори, до фешенебельної новобудови. Консьєрж турботливо розчинив двері.

- Прошу! А що з пані Дорою?!

Ганна Іванівна не відповіла. Мовчки натиснула кнопку ліфта.

- Утримаєш? - спитала хлопця.

“Так”, - кивнув.

Ліфт мчить нагору беззвучно, ніби й сам німий. Данко зблід, крапля поту на скроні - важко. Супиться, не зводить із Дори очей. Ганна Іванівна усе тре долонями Дорине лице:

- Давай, давай… Повертайся, Доро!

Дора розплющує очі й бачить Данка. Його лице надто близько - можна роздивитися насмішкуваті сині очі, пухкі дитячі губи, ніс із горбинкою, хвилясті світлі патли і рубаний блідий шрам, що розсікає ліву брову навпіл, наче вибритий вправним стилістом.

Ганна Іванівна нахиляється до Дори, наказує холодно:

- Мовчи… Потім! Усе потім…

Мовчати? Дора губиться: сльози просяться литися, лоскочуть шкіру повік. І бризнули б - та на Дориному тілі виникає більш яскравий і небезпечний сигнал тривоги. Від торкання Данко- вих рук спина горить, наче й немає на тілі футболки, светрика, легкого пуховика. Наче гола… І Дора похапцем прикриває повіки, аби тремтіння душі не змусило вирватися із Данкових обіймів, гнатися геть і гірко… гірко плакати.

Ганна Іванівна поспішає. Слова - різані, рубані: розмахує ними, ніби мачете прокладає шлях у диких джунглях.

- Клади! На диван! Дякую! Йди! Тобі час! Тепер іди!

- Добре… - Данко суне до дверей стильного Максового бар- лога, роззирається на ходу. - А…

- Дякую! - Ганна Іванівна підштовхує Данка до дверей. І коли хлопець переступає поріг, раптом говорить вороже і холодно: - Глухоніма.

-Що?

- Дора глухоніма! - повторює ще більше агресивно. Зачиняє двері, обриває невидиму червону пульсуючу нитку слабкої надії. Забудьмо. Надії нема.

Коли 10 січня по обіді Макс повернувся із мандрів, у компанії матінки увійшов до вітальні і підозріло зиркнув на сумну Дору, Ганна Іванівна намастила лице незворушністю, заспішила до нього. На випередження: про Дору - знепритомніла, бідаха, хлопець допоміг додому донести; про світлини - мала до кабінету Максового потрапити, бо Скачко з собою в Карпати ключ від шухляд потягла, відкрила ноутбук - гарний фотоархів з події у фонді залишився; про закордонний Дорин паспорт - тільки вчора й отримали, а все інше - як завжди, без проблем!

- Дякую, - тільки й мовив Макс.

До Дори:

- Чим усі свята займалася, Доро?

Дора усміхається винувато й замріяно, знизує плечима: та так…

Макс прискіпливо заглядає в очі секретарки:

- Чим Дора займалася?

Ганна Іванівна могла б оповісти. Та операційна медсестра з двадцятирічним стажем мовчить.

- Та так… - знизує плечима.

Три дні після несподіваної зустрічі з Данком на Хрещатику Дора пролежала в постелі, сумна й приречена. “Ні, нічого не треба”, - хитала голівкою, коли Ганна Іванівна сідала поруч, питала - ну, чим же тобі допомогти, дитино?!

На православне Різдво надвечір секретарка привела до ше- фового барлога малого онучка Славка - на нього вся надія.

- Давай розмовляти руками! - вигукнуло маля дзвінко.

Дора усміхнулася беззахисно: давай… І врешті встала з ліжка.

Різдвяна ніч вкинула місто у святкову діжу, колотила-чаклу-

вала-навіювала: радуйся! Ой, радуйся, земле, Син Божий народився… А де радість? У багаті двері елітної багатоповерхівки не стукали колядники, певно, згасали на рівні консьєржа. Коза з Відьмою не колобродили, зіркам з неба Звізди ясної на розгледіти.

- А ходімо на повітря, пані Доро, - сказала секретарка. - На Майдані свята більше, ніж отут.

Дора благально склала рученята - сама… Сама піду. Дозвольте?

- Добре… Йди, - не встояла Ганна Іванівна. - Тільки паспорт з собою візьми. Про всяк випадок.

Дора довго збиралася - одягалася повільно, ніби хто за руки хапав, заважав. Та коли за нею зачинилися двері, секретарка перелякалася: нащо у ніч дитину відпустила?! Зібралася за мить, побігла слідом.

Дора недалеко відійшла. Стояла біля кіоску “Преса” на розі біля Бессарабського ринку, вдивлялася у білий сніг.

- Ну, й дурна ж я і не каюся! - засмутилася Ганна Іванівна, вкотре пошкодувавши, що дозволила дівчині піти. Оце стоятиме тут, наче патлатий Данко має примчати за мить. Чи на Майдан посуне. А як її посеред веселого та хмільного натовпу не загубити? Ще, не дай Боже, образить хтось…

Та Дора лише озирнулася у бік яскравого, німого Майдану, посунула до підземного переходу. Куди це вона?!

Дівчина випірнула з підземного переходу на бульварі Шевченка, заспішила тротуаром нагору, і тільки коли попереду засяяли хрести Володимирського, Ганна Іванівна здогадалася: так вона у храм… А сама ж - сто років Богові не вклонялася.

У соборі сяяння - свічки, лампи, очі… Прилипла до стіни, за Дорою здалеку спостерігала. Молитви гріх відганяють, серце плаче: Господи! І мою доньку врятуй! Не гнівися на неї, Господи! Прости. Збережи… Очі сльозами скрило. І не помітила, як Дора підійшла. Стала поряд тихо, брівки звела - Каштелу- Бранку?! - обережно погладила Ганну Іванівну по долоньці.

Зі служби разом поверталися. Помітили біля чавунної огорожі на протилежному боці бульвару руду, як щира радість, тендітну дівчину в чорному до п’ят. Стояла під тополею, тримала в руках картонку, а на ній три слова.

Одночасно прочитали. Ганна Іванівна усміхнулася світло:

- То - найголовніше. Правда, дитино?

“Так”, - кивнула Дора.

Секретарка раптом розхвилювалася, зупинилася, повернула Дору лицем до себе.

- От і не бійся нічого! Чуєш? Не бійся! Відріж страхи!

Хвилювання полилося струмом, обхопило дівчину. “Так,

так”, - закивала. Раптом усміхнулася, відірвала від себе жінчині руки, бо Ганна Іванівна так і стояла, обхопивши Дорині плечі - віддавала їй свою силу, свої надії, усе своє нездійсненне.

Відійшла на крок. Заклала руки за спину і розтулила вуста.

- Не-е-е… боу… са! - вимовила те, чого самій ніколи не почути.

Не боюся! Ганна Іванівна подалася до дівчини, обійняла міцно.

- Моє ти золотко. Моя ти дитино… Моє ти янголятко світле… Дай Бог! Дай Бог…

Назавтра, коли Дора уже вдяглася і попросила причинити за нею двері, Ганна Іванівна наказала собі не бігти услід. Тільки й наказала, щоб паспорт із собою про всяк випадок взяла, і призналася:

- Дитино… Він знає, що ти… особлива.

Дора усміхнулася сумно, кивнула - добре. “Я йду, аби не боятися. І з чого ви взяли, що знову зустріну його?!” - прочитала секретарка Дорині думки.

- Бо я бачила його очі, - прошепотіла Ганна Іванівна.

Ні восьмого, ні дев’ятого січня Дора не зустріла Данка. Вешталася київськими вулицями, розглядала старовинні будинки, що подекуди ще збереглися у центрі. На Городецького сиділа навпроти витворів майстра, у невеличкому скверику поряд із кав’ярнями куталася у шалик, та не йшла: файно… Отак просто сидіти і роздивлятися чудернацькі кам’яні фантазії. Та, аби не боятися, того було замало.

Надвечір дев’ятого січня, уже дорогою до помешкання Макса, наважилася. Підійшла до літньої жінки, що вона торгувала мереживом на Хрещатику: посиніла на морозі, скрутилася на лавці, та діла не кидала - знай плела задубілими пальцями. Дора усміхалася винувато й сором’язливо. Руки залітали:

- Як пройти до консерваторії?

Ну, дурне питання. Та хіба є різниця? Скрипка, бас… Як пройти? Жінка з хвилину ошелешено дивилася на Дору. Потім махнула рукою, наче нахабних голубів розганяла.

- Йди… Йди собі! Нічого не дам! Розвелося вас тут…

“Ти…. Ти погана! - Дора раптом розлютилася. Вуста вигнулися ображено, сльоза забриніла. Тицяла пальчиком у жінку: - Ти… Ти погана!”

Додому бігла, присягалася: ніколи не піду сама в місто… Ніколи!

Та на ранок 10 січня уперто влізла у чобітки, закрутила навколо шиї білий вовняний шалик, виголосила Ганні Іванівні:

- Не-е-е… боу… са!

- Сьогодні по обіді Максим Володимирович повертається, - нагадала секретарка. - Не затримуйся, дитино. Добре?

А Дора й забула по Герцога. Засмутилася: гаразд… І поки їхала у беззвучному ліфті, усе думала, що дарма така невдячна. Не з’явився б Макс, хіба Дора зустріла б Данка?..

Він стояв біля шлагбаума, що відділяв вилизаний чистий двір від похмурої, вкритої сірим снігом вулиці загальнолюдського користування. Давненько стояв, бо навіть щоки сині.

Дора перетнула червоно-білу палицю і побачила Данка. Зупинилася і, їй-богу, рвонула б назад, та він раптом підняв руку в знайомому жесті: стій! Так глухонімі зупиняли одне одного.

Дора так і застигла. ДоДанка - метрів десять. Він не зрушив. Насупився, наче згадував складний вірш, що його у школі задали вивчити на сьогодні, глянув на Дору. Руки залітали:

- Я не приходив… Бо вчив твою мову.

Розсміявся з полегшенням, подався до дівчини, беззастережно балабонив, хвалився на ходу:

- Я вчив твою мову, Доро! Ти ж зрозуміла? Я все правильно робив?!

Відкриті карти

Макс принюхувався, як те голодне вовченя, що його не підпускають до заваленого зграєю оленя: молокососам зарано зуби кістками гострити. Щось змінилося тут, поки він бешкетував у Брюсселі. Щось смачне і свіже приховують від нього! Ганна Іванівна, як і перед мандрами, демонструє віддану ефективність. Дора знай усміхається, та Макс відчував невловимі зміни у рухах, жестах, поглядах жінок. І якщо секретарка вчасно опускала очі у відповідь на підозру і запитання, що читала у Максових очах, то Дора… Дора сяяла. Так схвильовано і збудливо, що першої ж ночі після повернення Максові до біса сильно захотілося увірватися до гостьової кімнати і… поспитати… А що, власне, сталося?!

Та й не вони одні. Матуся теж змінилася. Раптом заговорила про долю, зірки, потойбічне і невідворотне.

- Кажуть, Орест Матусов помирає, - мовила скорбно. - Його дружина знала, що так станеться, ще півроку тому.

- Лікарі повідомили? - запитав байдужо.

- Віщунка попередила, - обережно закинула камінчик пані Женя. Напружилася: зараз висміє нещадно, та то не біда. За першим матір другий камінчик закине, третій…

Макс тільки хмикнув:

- Планида…

Пані Женя здивувалася.

- Ти геть іншим з Брюсселя повернувся.

Макс прислухався до себе: так і є. Чонган таки трахнув його напівтверезими одкровеннями про друзів" армію, відсутність кохання, династичні амбіції і старенького астролога, що той напророчив китайцеві красну долю. Розмова не загубилася посеред згадок про смердючу ханшину, нудний Брюссель, блакить басейну, пожадливу чорношкіру хвойду і так би й залишилася супчиком із

сумнівів - так варто? - якби перед від'їздом Чонган не розкрив головну свою таємницю.

- Тільки нікому… - сказав, відірвавшись від пляшки пива "Guinness", яким налаштовував себе на повернення до ненависного Детройта. - Якщо варіант з династією не виправдається, відлечу на запасний аеродром.

- Консультуватимеш лузерів, як просрати перший мільйон? - уїдливо запитав Макс.

- Навіщо? Татові гроші - чудово, а свої - краще! - нахилився до друга, прошепотів: - За рік 12 мільйонів в офшор перевів. Анджеліна стільки за Лару Крофт отримала.

Поплив…

- Мільярд! Мета - мільярд! А потім кіно зніматиму. Про кішок і Антарктиду.

Макс дивився на хитрого, розумного Чонгана: так вони і зараз, як колись, мчать по паралельних? Тільки Чонган, як і колись, на крок попереду.

- А правда ж, не хочеться продовжувати справи батьків?

- Ти теж своїх обсмоктуєш? - серйозно зацікавився Чонган.

- Дурник! - зухвало відповів Макс. - Я нині благодійністю займаюся. Добрими справами.

Та зерно впало. І нині, повернувшись до засніженого Києва, одна думка їла мозок: гроші. Не подачки від вічно незадоволе- ного тата. Свої. Власні гроші. Багато. Дюк здивує усіх! Тато… Його не гідний шляхетного сина тато захлинеться обуренням, дізнавшись, що власні гроші Макс витратить не на хвойд, безглузді розкоші чи створення бюро стратегічного макроеконо- мічного прогнозування, про яке мріялося колись у Лондоні (маячня!), а заснує нову релігію, побудує вежу Добра власного 4* імені, і тоді навіть руда жива, зрадлива Люба викине табличку з таємничими трьома словами і щезне з його життя! Чи повернеться. Із покаянням…

І Макс повірив - нічого тут не змінилося. То він врешті отямився.

Уява аплодувала: браво! Зчищала старі гріхи. Хлопчику! У тобі - тільки прекрасне! Усіх, хто дисонує, геть! Батьки? Вони тебе не народжували! Ти сам… сам у них народився! Хай дякують! Марта, Гоцик, Рома Шиллєр, Макаров - дурна голота, що стала свідками твоєї… невеличкої проблеми. Зігнути їх до землі, щоби й на думку не спадало у вічі заглядати. А більше ніхто… не бачив! Люба ж… потонула? Знати 6 точно.

- І я б до віщунки сходив… - мовив задумливр.

Пані Женя вухам не повірила. Метушливо поправила діамантовий хрестик на ланцюжку.

- То сходи… Знаю одну таку… Кажуть, Ванту переплюнула.

- Якось. При нагоді. Тепер інші справи маю, - відказав холодно, подався у фонд.

Август чекав. По тому, з якою спокійною гидливістю він простягнув молодому шефові долоню для привітання, Макс зрозумів: Закс у темі. Певно, вже сто разів переговорив із татом, спер^ шу обурився, потім змирився, пропонував варіанти і врешті погодився на вимоги старшого Сердюка наділити Макса додатковими важелями у розподілі коштів. І що там татусь нам підготував?

- До справи? - усміхнувся Августові чемно.

Август сперся вологою долонею на білий Максів стіл.

- Маєте рахунок в офшорі? - процідив.

- Ні, - розгубився Макс.

- То про що мова? Працюйте, молодий чоловіче, працюйте!

Ця гидота вважала його хлопчиком!

- …Відкривайте конторку в офшорі на підставних осіб, - зневажливо повчав Август далі, ніби й не помічав обуреного Максового погляду. - Вигадайте

пристойну легальну діяльність, яка б не заперечувала надходження суперечливих коштів, тільки потім фонд перекаже вам гроші…

- А без офшору… - наївно ляпнув випускник Лондонської школи економіки.

- Ми працюємо за вивіреними схемами! - уїдливо нагадав Август.

Макс хотів було крикнути: ти здурів, старе чудовисько! Пропонуєш привласнити кошти фонду?! Виродок! За кого ти мене маєш?! Та ти помреш, коли дізнаєшся, що на ті гроші… Що?! Комп'ютерів по селах розкидати? Чи лікарям закордонне стажування сплатити? Наркоманів на Балі відвезти і там покинути чи запровадити фейс-контроль в університеті Шевченка, аби туди не потрапляли покидьки на кшталт Гоцика?! А чи цілодобову охорону найняти, щоби вдень і вночі на пішохідному мості скніли! Так… Про всяк випадок! Макс знайде місце коштам фонду! Фонду? Аж вилаявся подумки. Ні! Макс не бажає розпоряджатися коштами фонду! Тільки власними…

- Якщо потрібна моя допомога у цьому питанні - прошу! - почув голос Августа.

- Дякую! - сама ввічливість. - Упораюся…

їхав додому, вираховував нервово: при найліпшому розкладі гроші впадуть на офшорний рахунок підставної компанії не раніше весни. Коли до Києва повернеться впливовий тато. Паскудство! Тато так усе спеціально викрутив! Щоби і надалі… на короткій шворці… Обіграв! Як хлопчика!

Аж роззирнувся од прикрощів: де слушна, потрібна саме зараз порада?!

- Мамо… Матусов помер? - однією рукою крутив кермо, другою притискав до вуха мобільний.

- Помер, - хоробро збрехала пані Женя.

- Дай адресу тої ворожки… Що вона його вирахувала.

- Як знайду, одразу ж, синку, - ледь не усцялася од радощів.

Дурнувата фантазія перетворювалася на цілком реальний план. Та перш ніж указати синові шлях на Костьольну, пані Женя сама рвонула до Єви-Марії, аби в деталях пояснити, що саме та повинна напророчити Максові. Дорогою згадала про прохання ворожки. “Жабку мені купи. Зелену…”

- От сучка! І де мені ту жабу шукати?! - лсихонула. Розвернула “лексус” - як не у антикварів, гак у ювелірів знайдеться.

Жаба з бузкового чароїту, срібляна жаба-попільничка за 2 тисячі баксів (козли!), бронзова потвора, дерев’яна жаба-нецке і діамантова зі смарагдовими очками. Зелені - як повиздиха- ли! Пані Женя навіть вирішила поїхати до зоомагазину і купити справжню живу. І хай відьма казиться, як посеред ночі від квакання жахатиметься! Та здоровий глузд переміг і врешті- решт пані Женя придбала антикварну бронзову статуетку, трохи зеленувату від поважного віку. Зійде!

Єва-Марія упізнала візитерку. Байдужо кинула на стіл бронзову жабу, владним жестом відіслала набундючену перекладачку, спитала холодно:

- Не отямилася?

- Ой, прошу, не лізьте у мої справи! Завтра… приймете хлопця?

- Веди… - прошепотіла Єва-Марія і прикрила повіки.

Пані Женя поверталася додому, тільки одне ніяк втямити не

могла: баба чула її настанови чи підло проспала, поки вона у деталях пояснювала, що саме та має передректи синові. Та перепитати не наважилася і тепер нервувалася: хоч би не схибила!

Та не тільки це дратувало. Чудовий план мав єдиний, проте дуже суттєвий недолік. Як перевірити, наскільки вправно ворожка виконає її завдання?! Збреше, сучка, що переказала слово в слово, а сама бозна-що наплете! “Хоч би Макс поділився…” - понадіялася.

Назавтра товклася на Костьольній, чекала на сина, інше бісило: та чого він там застряг?!

…Макс уявляв собі прихисток паранормальних сил прозорою льодяною печерою, викладеною з холодних кристалів байдужої всеохоплюючої інформації, посеред якої мала б сидіти худа бабця з сивими вусами і довгими-довгими руками, аби, не встаючи, дотягнутися до кристала в будь-якому її куті. Обвішана пір'ям боа товста некрасива жінка в задушливій кімнаті викликала лише глузливу посмішку: ідіот, знайшов, де поради шукати!

Усівся у крісло навпроти Єви-Марії, знизав плечима:

- Ну… Власне, я хотів дізнатися…

Єва-Марія прикрила повіки:

- Мовчи… Сама скажу.

- Зачекайте! - насупився. - Мені цікаві цілком конкретні речі. Якщо ви не в змозі…

- Конкретні? - довелося відьмі розплющити очі. Дивилася на Макса прискіпливо.

- Так! - занервував. - Не розповідайте про моє минуле. І тим більше про майбутнє.

- Чого ж тобі?

Макс кивнув: зараз! Сформулюю. Замислився. Ну, не питати ж прямо в лоба: тато відступить? Перестане контролювати моє життя? Чи доведеться вдаватися до більш радикальних заходів? І якби хто запитав Макса тої миті, що саме він вкладає у поняття "радикальні заходи", навряд би зумів відповісти щось конкретне.

Єва-Марія відкинула пір'яне боа - у сонячному промені, що дерся крізь шибку, від того здійнялася ледь помітна оку пилова буря. Торкнулася жирним пальцем бронзової жаби, що вона розляглася посеред столу.

- Навесні… - прошепотіла.

- Тобто? - Макс забув, що мав сформулювати. Гра затягувала, він уже був у грі.

- Спи поки… Усе навесні.

-Що?

- Старший чоловік не встоїть. Впаде. Не затулятиме сонця.

- Батько? - вихопилося, хоч хотів про інше. А… де все те причандалля для ворожіння: карти, свічки, яйця., чорні нитки і сушені жаб'ячі лапки?! Якось непереконливо… "Мовчи! Сама скажу!" Хоч би над антуражем попрацювала!

- І без того бачу, - сказала Єва-Марія.

- Перепрошую. Не мав сумніву, - чемний.

Єва-Марія вп'ялася у Макса темними очима, забубоніла:

- Впаде, впаде. Не затулятиме сонця. Навесні у сонці долю побачиш… Дівчина. Волосся чорне… Погляд погордливий. Непроста… Шрам на литці. Упізнаєш! Дає надію - на! І проганяє - ні! На-Ні! На! Ні! Не пропустиш.

- Я не про дівчину… Про інше хотів дізнатися!

- Три слова спокою не дають? - відьма усміхнулася - мороз шкірою.

Макс пополотнів. І якщо все інше, розпливчасте й непевне, здавалося лише загальними натяками на будь-які буденні події життя, то останні слова ворожки сполошили не на жарт. Подався до Єви-Марії, вдивлявся у темні очі.

- Знаєте?..

- І ти знав! - суворо прошепотіла хриплим, ніби чоловічим голосом. - Забув!

- То… нагадайте!

Ворожка відкинула боа, захитала головою:

- Мені замість тебе не жити… Сам згадуй! Ну! Йди геть! Йди! Згадуй… Та дівча за собою не тягни! Не твоє!

Спантеличений, приголомшений Макс так більше нічого й не добився. Ще крутився у кріслі, тупцював біля нього - та зачекайте, скажіть хоч, про що ті три слова! І до чого ви тут Дору приплели? Та Єва-Марія закрила очі - ніби назавжди, кашлянула сердито. До кімнати тої ж миті прилетіла жіночка в чорному:

- Прошу, прошу! - підштовхувала до дверей. - Ви втомили Єву-Марію!

- А вона мене вбила! - прошепотів Макс, пішов геть.

Двері грюкнули - ще повернешся! Єва-Марія відкрила очі,

глянула на молоду жінку в чорному.

- Галю, у мене геморой! - сказала утомлено. - Ну, скільки мені ще отут мордуватися у цьому кріслі клятому?!

- Мамо, я вас жалію, як можу! Більше десяти людей на день не записую! - роздратувалася Галя. - Давайте до аптеки по свічки від геморою збігаю! Збігати?!

- Краще пампушки товченим часником з олійкою полий! - буркнула Єва-Марія. - А то ти з цими гастролями скоро й борщ із круасанами подаватимеш!

- Після цих гастролей, мамо, борщ нам із вами подаватимуть!

- Ага! Ще скажи - у Македонії!

Точно з-під Житомира.

Вітер…

- Що?!

Вітер підхоплює слова, несе у чужі вуха.

- Максе! Що?!

- Пусте… Дівчину якусь наворожила, Дору приплела.. Пусте, мамо.

Вітер дражнить. Змінює напрям. Обдає Макса хвилею істеричної материнської радості: йє-є-єс!

- Мамо!

- Вітер… Ходімо звідси, - пані Женя уже поспішає до машини. - Скоріше б весна.

- Весна?

- Так хочеться тепла…

Дора стала деревом. На кінцівках проросли тугі бутони, лопалися, розкривалися квітами безпричинної радості, підганяли кров - шугала судинами веселим стрімким потічком, що він виник на місці млявого русла від щедрих талих весняних снігів. Дора стала деревом. Дерево жило Данком.

Це дивно - ти спиш чи йдеш, слухаєш чужі розпатякування чи щосили треш голе тіло жорсткою мочалкою під гарячим душем, розбираєш пошту у фонді чи мастиш маслом бутерброд на чужій розкішній кухні, а все те освячено одним - Данко…

Як одна людина може прорости в іншій? Не тільки у серці чи голові - всюди. Рухати її руками, заплющувати їй очі, лоскотати за вушком і безкінечно ніжно виводити на голій спині таємні знаки вічного єднання…

Дора втратила звичайну настороженість. Данко… Не помічала змін у поведінці Макса. Не дивувалася тому, що після повернення з Брюсселя він перестав брати її за собою всюди, куди б не йшов.

- Максим Володимирович чимось вкрай заклопотаний, - стривожено спостерігала за хазяїном Ганна Іванівна.

“Так”, - кивала байдужо. Данко…

Чобітки зі шкіряною підошвою промокли за десять хвилин. Можна було б сховатися у теплій кафешці, та Данко взяв Дору за руку і вони йшли, йшли… Наче хто гнав якнайдалі від червоно-білого шлагбаума. Та все вгору. “Я не боюся! Не боюся!” - втовкмачувала собі Дора, тремтіла від страхів, зиркала на Данка, а він посміхався і дивився тільки вперед. У Марийському парку, біля чавунного фонтану, що з 1900 року тут не одних закоханих бачив, врешті зупинилися, і Данко сказав:

- Хай це буде нашим місцем. Добре?

“Так”, - кивнула Дора.

Данко присів навпочіпки, написав на снігу: “Тобі 15”. Дора розсміялася, і страхи щезли. Та що ти?! 19 - вивела тоненьким пальчиком.

- Ото, тьотя! Та ти старша за мене… - розстроївся гак кумедно і щиро, що Дора не втрималася, торкнулася долонькою Данкової щоки. Ну, що ти…

Знітився, почервонів.

- А мені тільки-но вісімнадцять стукнуло.

Дора знизала плечами: і що?

- Зате я вищий за тебе. І сильніший… - непевно простягнув до Дори руки, притис до себе. Забув… Геть забув, що глуха… Що їй дивитися на нього треба, аби знати його слова… - Бачиш! Твоя маківка мені по плече. Мала… Маленька…

Данків вовняний светр коле лице. Дора намагається підняти очі і раптом німіє: вона чує? Під светром гучними барабанами бухає схвильоване Данкове серце.

Відскочила, як те козеня, витріщилася на Данка.

- Я… образив тебе? - читала по вустах у німому просторі.

- Ні… - опустила голову, ноги за командира - скоріш звідси! Ну, що ти собі за примху вигадала?!

Данко наздогнав за крок. Забіг наперед, став перед Дорою.

- Я… розмовлятиму тільки твоєю мовою! Не йди…

У мокрих чобітках хлюпає. Дора розгублено роззирається: густий сніг перетворює на білі статуї все, що не рухається більше хвилини. Чавунний фонтан - німий без дзюркоту прозорих струменів. Хоч тонну води з відер у нього вилий - не заговорить. Дора стискає кулачки - нізащо не розмовлятиме з Данком жестами!

Данко став деревом. Проріс. Чує…

- Візьми, - простягає Дорі новенький смартфон “Nokia”.

- Нащо? - читає здивування у Дориних очах.

Данко усміхається. Дістає з кишені другий смартфон - цей старіший, корпус покоцаний. Спирається на засніжене дерево, пише СМС-ку, і Дора відчуває: “Nokia” істерично смикається у її руці - приймай!

“Є зв’язок! Данко на проводі”, - читає. Усміхається. “Привіт, Данко” - відписує. “Обіцяєш носити смартфон із собою всюди?” - “Обіцяю”. - “Ну, клас! А гарно я придумав?” Гарно, гарно! Дора схиляється до смартфону, клацає клавішами. Не бачить, як Данко ховає посмішку, розглядає її зачудовано і розгублено.

Того дня, повернувшись до хазяйської хати, промерзла і щаслива, Дора крутила в руках смартфон, смикала Ганну Іванівну за руку.

- Не-е-е боу-ся! - хоробро вимовляла вголос.

- Сховай! - наказала операційна медсестра з двадцятирічним стажем.

Уночі Дора сиділа на постелі, читала у смартфоні Данкові гарячі слова - завтра, чекатиму, біля фонтану, опівдні. Серце вискочило, давай відписувати: буду, буду! Крізь щілину причинених дверей світло з коридору: блим… Була б не глуха - і звуки почула б: ходить Макс вітальнею, соває крісло, шурхотить паперами. “Уже й повернувся, - думає розгублено. - Як же мені до Данка вирватися? Признатися Максові?”

І призналася 6, та в Макса не стало часу на Дору. Як і колись, Ганна Іванівна заходить кожного ранку до Дориної кімнати:

- Пані Доро. Прокидайтеся.

А розкладу на день немає. “Підйом, життя, спати?..”

- А де Макс? - заглядає секретарці у вічі.

- Поїхав…

Дора посміхається безтурботно - от і файно! Хапає смарт- фон: “Я прийду…”

Чавунний фонтан у Марийському за зиму призвичаївся бути третім не зайвим.

Були у Світлани Сергіївни Діброви заповітні три слова. “Так треба, Свєто!” - казала собі, коли посеред ночі бігла порожньою холодною вулицею геть від дому ненависного п’яного чоловіка, притискала до грудей маленького Данка. “Так треба, Свєто!” - і залишалася у редакції до ночі, аби опанувати останню версію “ін дизайну”, потім принципи створення інтернет- версії газети, потім добір професійного колективу.

А вранці, коли будильник верещав о шостій, підхоплювалася із заплющеними очима, відкривала їх вже від прохолодної води у ванній, дерла щіткою ясна, остаточно просиналася, роздивлялася власне відображення у дзеркалі, зітхала, трохи видавлювала на долоню якісної тональної пудри “Guerlain” і умовляла себе: “Так треба, Свєто”.

Працювало! У свої сорок два Світлані Діброві було чим пишатися. Робота цікава, заробляє нормально, і син, слава Богу, не в тата вдався. Після школи вирішив одразу не вступати до інституту журналістики, попрактикуватися

фоторепортером. Світлана Сергіївна виділила синові одну з редакційних камер, і Данко Діброва з гордістю причепив на улюблений розтягнутий светр бейдж “Преса”.

- Ти з ним і спатимеш?! - іронічно насміхалася, коли увечері на кухні Данко хапав зі сковорідки гарячі млинці, запихався ними біля плити і весь час поправляв бейдж за светрі.

- Свєто Сергіївно… Я тебе прославлю, - обіцяв Данко з повним ротом.

Журналістка любила, коли син називав її Светою Сергіївною, То був знак їхньої дружби і довіри. Якби не Данко, чи вистачило б жінці сил щодня вперто повторювати собі: “Так треба, Свєто”.

А “треба” тягло редакторку, як швидка трійка легкі сані. Другого січня вранці народ після новорічних забав ще тільки розсолом відтягувався, а Свєта Сергіївна при повному параді вже літала кухнею - Данкові сніданок, закинути білизну в пральну машину, викликати таксі, щоби не запізнитися на “літучку”, віднайшла у шухляді старий мобільний телефон.

- Дане, у мене новий смартфон глючить, - зазирнула до синової кімнати, розтормошила. - Віднесеш до сервісу?

- А ти з чим? - спитав Данко.

- Старий ще не викинула. Віднесеш?

- Звичайно.

Свєта Сергіївна згадала про новий смартфон за тиждень з гаком.

- Як там мій апарат? Остаточно здох чи полагодять? - запитала сина.

Сидів на кухні над чашкою чаю, не пив - де був?

Данко насупився. Зашкріб нігтем по скатертині.

- Ма… Я його дівчині одній віддав, - сказав ніяково. - Ну… Так треба, Свєто…

Якби ж він тих останніх слів не казав! Редакторку зачепило, як підводну водорість якорем, потягло.

- А… У неї немає мобільного?

- Не знаю. Певно, є.

- І…

- Я номера не знав.

- Якого номера?! - Свєта Сергіївна дуже старалася не вибухнути.

- Номера її мобільного. Я не знав номера її мобільного. Тому дав твій… Щоби… писати їй.

- Ти… здурів?! - вигукнула мати так гучно, що у чашках чай захвилювався.

- Ма… Так треба!

- Кому треба?! Мені - не треба! Ти знущаєшся? Ти більш безглуздої брехні вигадати не міг?! Як я не знаю чийсь телефон, то я просто питаю: який у вас номер?! І мені відповідають…

- А вона не може…

- Чого вона не може?

- Розмовляти… Вона німа.

Редакторка вже готова була вигукнути: “І що?!”, та слова, як факт, не були для Свєти Сергіївни порожнім звуком. Завмерла, а у вухах хтось радіостанцію улюблену шукає… І зайве питати.

- Мам…

А! І голос у нього змінився. Не тільки над чаями літає.

- Свєто…

- Як її звати?..

- Дора… - підхопився,за ноутбуком побіг, приволік на кухню за мить, розкрив, віднайшов репортаж з різдвяного балу. - Ось… Це вона…

Зі світлини на Свєту величезними чорними очима здивовано дивилося тендітне дівчатко. Майже дитина. Данко вихопив її тієї миті, коли статусні гості почали битися за ковдри, - спостерігала з-за плеча Макса Сердюка уважно і приголомшено за огидною метушнею. “Одрі”, - несподівано розчулено подумала редакторка.

- Така маленька… - прошепотіла обережно. - Років п’ятнадцять?

- Дев’ятнадцять! - вигукнув Данко. Розсміявся. - Старша за мене! Уявляєш?!

Не уявляла! Данко давно заснув, за вікном посірішало холодне зимове небо, а Свєта Сергіївна все сиділа на кухні - курила, переставляла з місця на місце порожні чашки, шкрябала скатертину в тому місці, де раніше її колупав син, знову курила, переставляла чашки і геть не розуміла: що ж тепер робити? Коли мети нема, не збадьориш себе остогидлою ман- трою “треба”…

Якби ж то сталося не з її сином. Відповіді б знайшлися. Двадцять років у журналістиці Свєта Сергіївна вела виключно соціальну тематику. Посеред ночі розбуди, без зупинки пояснить: про пандуси для інвалідів” слухові апарати, книжки зі шрифтом Брайля, про все, чого нема, “аби люди з особливими потребами почувалися комфортно у суспільстві, яке повинно дбати…”. Якби ж то сталося з іншим хлопцем! Світлана Діброва без пафосу, але з серцем написала б щиру історію про кохання звичайного хлопця і геть незвичайної дівчини. На їх шляху були б перепони, вони б мужньо їх додали, і своїм своєчасним чуйним словом авторка точно б їм допомогла, бо “час зрозуміти просту істину: інвалідами треба називати тих, у кого глухе серце! Здається, у нас інвалідна влада…”. Рядки з власних статей - у тім’ячко.

За п’ять хвилин до шостої заткнула пащу будильнику, зібралася по-тихому, аби не розбудити сина, вискочила з дому. Тайм- аут! Не бачити сяючі Данкові очі, що вони усе виклали без слів, бо не оговтається, не зрозуміє… Припхалася у редакцію зі світанком, кавою обпилася, “убила” в компі чернетку власної статті під назвою “Почути власний голос”, яка, до речі, геть задарма постраждала, бо йшлося в ній про віднайдений архівний запис голосу оперної співачки, який та змогла почути через сорок років. Смикалася, смикалася, ледь десятої ранку дочекалася, коли колеги з інших видань тільки починають до своїх ком- пів підходити. Сіла на телефон, півдня збирала посеред них чутки, плітки і домисли про Максима Сердюка. Мав потягнути за собою Дору.

Спрацювало. Колеги беззастережно переповідали хибну інформацію “із достовірних джерел”, та більше про Макса, про худе дівчисько за спиною мажора - майже нічого. Хтозна, що за така. Кажуть, охоронниця чи секретарка.

Свєта Сергіївна перехрестилася і довірилася часу. На розмови про Дору із Данком - табу. Німі. Бачила, як сина переповнює невтримне весняне буяння, вихлюпується незрозумілою метушнею, сміхом - сидить-сидить, раптом підхопиться, свою Свєту обніме, балабонить щось порожнє й дурне… А то - гайда! До неї?.. Редакторка зненавиділа себе, бо щодня зривалася з роботи посеред дня, мчала додому, аби зненацька знайти сліди того невтримного буяння - зім’яті теплі простирадла, тоненьку жіночу панчоху під ліжком чи забуту зубну щітку у скляному стаканчику у ванній. Та на неприбраній Данковій постелі - так і не вимуштрувала! - валялися тільки дроти від навушників, CD і каталог об’єктивів фірми “Nikon”.

Терпіння вивітрилося швидко і зненацька, порожній простір водночас заполонили моторошні фантазії: дні… Глухі й німі дні, що у них житиме Данко. Зірвалася. Без певних планів та ідей помчала до офісу міжнародного благодійного фонду “Сила добра”. Її син має право! На звичайне нормальне життя!

Квадратна порожнина безликого формального холу нагадувала відремонтований на євро передпокій старої комунальної квартири: п’ять дверей пишалися табличками на грудях, посеред них одна вирізнялася більшим пафосом. У центрі простору кілька крісел нагадували старих тюленів під час останніх у житті шлюбних ігор. Редакторка хотіла було відкрити перші ж від входу двері, аби хтось тут пояснив їй, як зустрітися з директором-розпорядником (а що від Макса хотіла - і сама не знала ще!), та в одному з крісел побачила Олюню - репортерку з дружнього економічного видання. І хоч пам’ятала її білявою, дзвінкою, уздріла русяву, напружену.

- Доброго дня, Ольго.

- Про інтерв’ю домовилася… Із Сердюком! - видушила Олюня. Із підозрою зиркнула на Діброву. - Ви теж?

- Ну… Майже…

Роззирнулася і побачила біля вікна Дору. Від несподіванки учепилася рукою у крісло, опустилася навпроти Олюні.

- Довго чекаєте, колего?

Олюня щось товкла, журналістка слухала її краєм вуха, намагалася роздивитися глухоніму. Сонце било у вікно, в очі Діброви, наче б проти. Лише примружилася. Здалеку Дора нагадувала зламану квітку: йшов хтось недобрий, бутон від стебла відірвати спробував, не вийшло, посунув далі, а квітка висіла на стеблі, дивилася в землю, та ще свіжа, не зів’яла.

А Дора просто опустила голову. Свєта Сергіївна придивилася, червоним вкрилася: Дора тримала в руках її новенький смартфон, писала щось завзято, усміхалася, здавалося, не тільки не чує - не бачить нічого навкруги.

Рішення вилупилося за мить. Свєта Сергіївна різко підвелася: забрати смартфон, кинути дівчині в очі: “Я повертаю своє!”

Та цеї ж миті двері Сердюкового кабінету розчахнулися, і перш ніж редакторка устигла зробити крок, побачила, як Дора перелякано ховає смартфон, виструнчується, ніби солдат перед прапором, зчіплює руки і приречено усміхається. Наче наказує собі: “Так треба, Доро…”

І слова зайві! Миттєве дійство відкрило репортерці більше, ніж вона хотіла дізнатися. У ньому було стільки тваринної підсвідомої перестороги і грації, що Свєта Сергіївна заклякла, відчула, як до горла підступають сльози і професійні принципи підло перемагають материнські інстинкти. У голові високий жіночий голос заридав під скрипку: “О-о-о-о-ой… Ой, не втіша- а-а-а-ай! Ой, піду, піду, загублюся… О-о-о-о-ой…”

У хол вийшов Макс, привітався до журналісток, упізнав Діброву:

- Прошу!

- Я хотіла тільки домовитися про зустріч. На наступний тиждень, якщо можна. Нині моя колега до вас. Журналістська етика не дозволяє… - белькотіла щось дурне, паскудне, міз- ки - плавлений сирок.

- Усе ж зайдіть на хвилину. Хочу подякувати за прекрасні фото! - пішов до Олюні. Сама приязність. - Обіцяю! Компенсую ваше очікування. Розмовлятимемо до темряви. Якщо у вас вистачить запитань…

Олюня ледь не впала від грандіозного бонуса.

- Ніяких проблем…

//з

Свєта Сергіївна стояла біля білого Максового стола, бачила, як він шукає в ноутбуці фотозвіт про різдвяний бал, чула, як просить окремі світлини збільшити, зробити для них паспарту, бо хоче прикрасити ними стіни холу, та перед очима - Дора. Застигла, як те звірятко, біля вікна…

- Міг би доручити комусь із підлеглих, - веде своє Макс. - Та у вашій роботі відчувається тонкий смак і думка… Звісно, фонд оплатить клопіт. Не відмовте.

Врешті знаходить світлини, зупиняється на першій же. Данко дурачився тоді. Обійняв свою Свету, випростав руку з камерою, спрямував на себе і маму, сфотографував їх разом. “Для історії!” - жартував. То було єдине фото, де засвітився хлопець. Певно, Макс не звернув на нього уваги раніше.

- А це хто?! - питає раптом зневажливо і холодно.

- Син… Мій, - шепоче редакторка. Прокашлюється у несподіваній глухій тиші. - Подію Данко фотографував. Думаю, у нього вистачить смаку оформити репортаж пристойно…

Макс обриває Діброву різким рухом: хлоп! Закриває ноут- бук. Дивиться на неї приязно.

- А може, ви і праві… - усміхається доброзичливо. - Навіщо я вас навантажуватиму?! Це нечесно. Перепрошую. Неправий. - Іде до дверей, і Свєта Сергіївна мимоволі рухається слідом. - А щодо інтерв'ю… Ваші ж контакти у нас є?..

-Є. "

- Моя секретарка зв'яжеться із вами, - Макс стоїть біля відчинених дверей, дивиться повз редакторку. - На все добре.

До кабінету вже лине перефарбована Олюня, прослизає всередину, двері зачиняються… У холі - нікого. І тільки сонце знай викриває пороки давно немитого, замацаного скла. Свєта Сергіївна усміхаегься розгублено і суне геть.

- Так треба, Свєто, - бурмотить під ніс.

Макс вирахував Олюню на раз-два. Підстрелена вузька спідничка так щільно обліпила стегна, що і сліпий би зрозумів: трусиків під нею немає. Напівпрозора блузочка, що вона виявилася на репортерці після того, як та винувато поскаржилася - у вас тут літо! - скинула жакетик, і не намагалася приховати Олю- ниних принад. Та за годину, хоч Макс брехав - теревенитимемо до скону, справи по офшору.

•Обійшов стіл, зупинився біля крісла, в якому наївно пропонувала себе репортерка.

- Слухаю вас…

Олюня закусила губку від прикрощів і ввімкнула диктофон.

Макс відповідав на дурні запитання, гасив несподіване збудження. "Чому ні? - думав. - Цілком симпатичне створіння. І, певно, хоче мене давно… А у мене… У мене давно не було звичайного, нормального сексу! Востаннє - у басейні. З чорношкірою хвойдою…" Думка розрослася кущем: ні, тільки не тут. Банально і вульгарно. Зателефонувати Ганні Іванівні, попередити, що до Макса завітає гостя. Він роздягне її, усадовить у кремове крісло зі слідами шоколадних крихт і

спершу роздивиться, ніби художник розглядав свою модель. Чи збоченець. Потім прожене її з того крісла і сяде в нього сам - голий, збуджений і холодний. Поманить її до себе. Вона заплигне зверху. Заплющить очі - точно! А він - ні. Підганятиме її рухи, роздивлятиметься кожний сантиметр її тіла від задертого догори підборіддя до чорного трикутника вологого волосся поміж розсунутих ніг.

Картинка насичувалася новими деталями, і посеред них Макс почув обережний стукіт у двері. Відволікся від голої репортерки, обернувся: хто?! У відчинених дверях його спальні стояла Дора. Усміхалася…

Дора! Макс аж обхопив пальцями лоба. Вдома Дора. Заходив кабінетом.

- …Тому фонд надалі планує більше уваги приділяти програмам, які б не просто задовольняли фізичні потреби людини у їжі, одязі… - зупинився навпроти репортерки. Замовк.

- Як вас звати? - запитав несподівано.

Репортерка напружилася.

- Оля…

Макс мовчав.

Репортерка з переляку вимкнула диктофон, пробелькотіла заготовлену, вивчену назубок фразу:

- Я теж цікавлюся соціальними проблемами… У мене вдома…

- Ні, - холодно відрізав шляхетний Дюк, уявляючи обліз- лі стіни чужої халупи з дірками у стінах, крізь які жирні, недобрі старі діди підглядають і мастурбують.

Відкриті карти світили кожна своїми козирями. Олюня видихнула і потяглася до комірника блузи.

- Ні, - ще більш холодно повторив Макс, подумки вразився: це я?!

Гра захоплювала. Із холодним азартом дивився на дівчину: ну? А далі що? Олюня відклала диктофон і стала перед Максом навколішки. Потяглася рукою до ширинки його штанів.

- Ні! - відсахнувся, заходив кабінетом. Ще один її рух - і він перехоче виламуватися. Сам скине брюки… А треба не так… Треба… Рішення - як сніг на голову.

Усміхнувся лагідно, пішов до дівчини, обхопив долонями її плечі, допоміг підвестися.

- Залиште мені ваш мобільний, Оленько! Зателефоную сьогодні увечері. Тільки ж не перевдягайтеся! Домовилися?

Щаслива репортерка вилетіла з кабінету, Макс усівся у крісло, поклав ноги на білий стіл, набрав домашню секретарку.

- Ганно Іванівно. Винайміть на тиждень пристойні апартаменти у центрі, - сказав у слухавку. - Не в готелі! Квартиру з тих, що можна орендувати подобово. Там мають бути спальня, кабінет, вітальня і їдальня. І, безперечно, стильна ванна кімната. Хай при вас усе там приберуть і продезинфікують. І заберуть постільну білизну. Купіть нову і застеліть. У холодильнику мають бути продукти для легкої вечері. Шампанське, біле сухе вино і щось із десертів. На ваш смак.

- Зрозуміла, - безпристрасно відповіла секретарка. - На чиє ім’я оформлювати оренду?

Макс насупився.

- Можете на своє! - поспіхом. Помовчав. - Так і зробіть. Я… віддячу. Ключі мають бути в мене о вісімнадцятій нуль- нуль.

- Боюся, не встигну. Доведеться з’їздити додому по паспорт.

- Далеко?

- На Троєщину.

- Добре. Чекаю на вас о дев’ятнадцятій. В офісі. - Макс уже хотів було покласти слухавку, та запитав навздогін: - А Дора вдома?

- Тільки-но повернулася. У фонді Юлії Скачко допомагала, потім містом гуляла.

- Навіщо?

- Вчиться…

- Чого?

- Не боятися ходити сама.

- Розумно, - Макс відрубав зв’язок, знизав плечима, пробурмотів із прикрістю: - Ну?.. І чому в моїй квартирі повинна жити Дора, якщо вона й досі не моя?!

Дора складала до скарбнички пам’яті тільки ті дні, коли її очі бачити Данка. Інші минали - анонімні, безликі, без числа, роду- племені, місяця.

Коли вдруге вирвалася до фонтану в Марійському, дістала смартфон, що в ньому вже написала заздалегідь: “Не можу розмовляти з тобою мовою жестів”, віддала Данкові. Дивилася на нього, чорні очі наче в калюжі втопилися: зрозумій. Він прочитав, розгубився.

- Чому? - спитав спантеличено.

- Бо я… я… - долонькою від губ до серця тими руками безпорадно. Ну, як же він не розуміє! Дора не хоче із ним бути німою і глухою. І утекти від Данка не може. Така-от біда.

Данко сідає на край фонтану, дивиться на Дору.

- А ми… щось вигадаємо, - запевняє оптимістично. - Добре?

- Добре, - киває, сідає поряд.

Данко обіймає її, і вони так сидять, геть несумні, схвильовані і замріяні, і тільки Данко все скошує на Дору очі, приголомшено розглядає прозору шкіру, чорні вії, пухкі вуста, прямі, мов намальовані, брови. Данкові мало знати, що в нього є Дора. Данкові повсякчас треба дивитися на неї, і він нічого не може із цим вдіяти.

Отямлюються, коли джинси примерзають до лавки біля фонтану. Данко підхоплюється першим. Тягне Дору до кав'ярні біля "Арсенальної", де в самому куті, коли б не зайшли, один і той самий столик завжди порожній. Ніби тільки для них.

Гарячий чай тим гарний, що гріє чашки. Вони обхоплюють їх змерзлими долонями, усміхаються однаково, бо думають про одне й те саме: ну чому ми сиділи на морозі, поки не померзли? Ми ж могли прийти сюди раніше і не трусилися б зараз, як зю- зі?! Хтозна - знизують плечима одночасно.

- Ти думала про фонтан? - питає Данко.

- Так, - киває Дора і сміється.

- Ми дурні…

- Так…

- Завтра - нізащо…

- Так…

Данкова рука торкається Дориної долоні, і все зникає. Чай прохолов, офіціанти супляться, а вони все сидять і дивляться одне на одного, аж поки в Дориній кишені не починає репетувати мобільний. "Час додому, пані Доро!"

Дора похапцем підхоплюється, знизує плечима, а Данко ще сидить, дивиться на неї і, коли вона торкається його щоки - підемо? - шепоче:

- Я не хочу… без тебе.

Дора чує. Сідає, притиснувши до грудей теребовлянську торбу, безпорадно опускає голову, киває: “Я теж…”

Одного разу чай ще не охолов, офіціанти ще не психували, коли до кав’ярні зайшли двійко хлопців. Уздріли Данка, загиготали:

- Дане! Чувак! Де ти пропадаєш?!

- О, Кінь… Гарик. Привіт! - розгубився Данко.

- Привіт, чувак, - сказав Гарик, присів біля Данка.

Кінь підсів до Дори.

- Привіт! - дивився на неї зацікавлено. - Як тебе звати?

Дора прилипла до стільця, безпорадно зиркнула на Данка

й опустила голову. Аби не чути. Данко насупився.

- Це Дора, - сказав приятелям.

- Доро! А чого ти така сумна? Він тебе ображає? - Кінь, певно, був ще тим мачо. Нахилився до Дори, постукав пальцем по плечу. - Альо, гараж!

- Кінь, іди в жопу, - Данко ухопив хлопа за руку, смикнув до себе. - Якого лізеш?!

- Та спокійно, Дане! Я просто хочу привітатися з твоєю подружкою, - щиро здивувався Кінь.

- Не треба!

- Чому? Гарик! Скажи йому…

Гарик зиркнув на насупленого Данка, на обуреного Коня, на тремтячу в куті Дору.

- Погнали, Кінь… Ми заважаємо.

- Сидіть, ми вже йдемо, - Данко встав, простягнув Дорі руку. - Доро. Ходімо…

Дора підвелася, та, аби вона змогла вийти, Кінь мав встати і пропустити її. А Кінь сидів. І дивився на Данка зухвало.

Гарик сіпнув Коня.

- Кінчай дурити!

- А не хочу! - уїдливо усміхнувся Кінь. Підняв очі, увіп'явся в Дору. - А попросити?

Дора закусила губку, полізла до торби.

- Кінь! Встань! - тихо й люто попросив Данко.

Кінь було уже випростав руку, аби пояснити Данкові, як він недобре поводиться із друзями, та тієї самої миті Дора дістала з торби електрошокер, зиркнула на Данка відчайдушно - прости! - штрикнула шокером у голу долоню Коня, натисла кнопку: хлопець зойкнув і впав на підлогу. Дора похапцем переступила тушку, заспішила до виходу, озирнулася до Данка і не втрималася…

"Я побігла… Запізнююся… Прости!" - залітали руки. До дверей.

У Гарика відвалилася щелепа.

- Дане… Вона німа?..

- І що?! - визвірився Данко, штовхонув Коня. - Козел… - Побіг за Дорою вслід.

Наздогнав аж біля стадіону “Динамо”. Забіг наперед, ішов перед Дорою задки, заглядав у мокрі очі, говорив гаряче:

- Ти помиляєшся! Ти помиляєшся, Доро! Не бійся! Говори! Говори своїми руками! Мені подобається! Не ховайся! Не треба. Хай усі знають!

Зупинився. Дора зробила ще крок, наштовхнулася на Данка. Завмерла. Він обійняв її, притулив до себе, витер сльози, і так

завмерли - стояли-тремтіли, хоч старенький Дорин мобільний тричі істерично сигналив: “Макс їде!”, “Макс вдома!”, “Та де ти, Доро?!”

Макса закрутило - справ до біса. Задумав не одну конторку заснувати - дві, щоби зручніше через офшор гроші віджовувати. Паралельно шукав гідний герцогської корони бізнес, аби втерти пихатому татові ніс, про фонд не забував, носився зранку до ночі - переговори, ділові зустрічі. І від тої нескінченної метушні душа заспокоїлася, наче шлях став ясним, цілі зрозумілими. То нічого, що від дурної голови ногам горе. Аби душі спокій. І Олюня допомагала. Хронічний секс втішав не тільки тіло - й думки. Пофарбована в русяве репортерка виправдала Максові сподівання, і хоч теж віднімала чимало часу, віддавала себе так вигадливо й палко, ніби перед кожною зустріччю штудіювала “Камасу тру” і сайти про рідкісні інтимні пестощі. Згадав, як вперше увійшов до орендованої нірки, що її бездоганно підготувала всюдисуща Ганна Іванівна (ну просто суперсекретарка!), нервово очікував, поки під’їде Олюня і, хоч планував хоча б келихом шампанського заповнити прелюдію, щоб не виказувати справжньої спраги, так завівся - репортерка ледь устигла спідничку задерти…

- Нормально… Все нормально! - виправдовував себе потім. Ніби збоку прискіпливо спостерігав за тим, куди занесло його життя, усвідомлював - тільки бере. Геть нічого не пропонує навзаєм - і краплини душевних щедрот.

- Зате чесно, - шепотів холодно. “Як завжди, - зізнавався собі подумки, згадуючи усе своє недовге благополучне життя. - А п’ять місяців злиднів на Костянтинівській - не рахуються!” - обривав спогади, лупився далі.

- Нормально. Все нормально! - крутив кермо, поспішаючи на чергову зустріч, навіював собі. То він ще спить… Навесні справжні справи почнуться, як ворожці вірити. На власних рахунках з’являться гроші, і от тоді Дюк…

Автівка вивернула від Європейської площі до Грушевського, застрягла у пробці біля Петровської алеї. Макс втупив погляд у салон величезного, як сарай,

чорного позашляховика, що стояв праворуч - симпатична доглянута білявка років сорока в окулярах за кермом, поряд поважний пан за п’ятдесят. “Приємні люди, - відзначив байдужо. - Певно, колись так і я сидітиму поряд із своєю… дружиною. І дозволятиму їй управляти тільки автівкою, бо все інше вирішуватиму сам… Певно, для чоловіків у тому є втіха - присипляти жіночі амбіції легковажною згодою сидіти на місці пасажира… І я…”

Не встиг дофантазувати. Поважний пан у позашляховику раптом рвучко випростав руку - як лясне жінку по обличчю. Макс отетерів. Бачив, як зіщулилася жінка. Як пан щось гнівно вигукнув і знову ударив супутницю. Жінку відкинуло до скла, притулилася до нього щокою, крізь коштовні розцяцьковані окуляри дивилася прямо на Макса - з носа на вуста стікала кров.

Та скотство ж! Скотство! Макс учепився в кермо - дивився на скривджену жінку, трусився від гидливості. А в голові вереск: “Та стрибай же! Стрибай!” Точно?.. Вискочив з автів- ки - черевики застрягли у брудній калюжі. Паскудство! Смикнув ногою, як пес, видихнув шумно, посунув до позашляховика. У скронях гуло. Скотство… Обійшов дебелу автівку, до пасажирського сидіння, стукнув у скло - ану, вийди… Поважний пан у салоні тільки відмахнувся - саме пересідав на місце водія. Макс роззирнувся - білявка швидко перетинала забиту автівками дорогу, вискочила на тротуар біля стадіону ім. Лобановського, притулилася до афішної тумби, носовичком затуляла ніс…

- Пане! - Макс почувався десницею Божою, ніяк не менше. Стукав настирливо у скло.

Раптом загули двигуни - рушаймо!

- Твій номер! Я запам’ятав твій номер! Тобі це з рук не зійде! - вигукнув, посунув до “мазераті”, витягнув шию - де жертва? Може, допомога потрібна?

Білявка розчинилася. Замість неї посеред невеличкої площі перед стадіоном застигла парочка зворушливих юних закоханих. Він обіймав її так палко і гаряче - сніг під ногами танув. Вона притулилася до нього так віддано і трепетно - квіти навкруги порозквітали.

- І цілий світ - копійка… - прошепотів не без завидків. Знав, про що казав.

Ускочив за кермо, зрушив, бо позаду вже і сигналили, і блимали фарами, і тільки коли автівка подерлася по Грушевського нагору, штричка у серце - Дора! Так то ж Дора! І той високий хлопець, що на балу укрив її своєю ковдрою…

Сучка! Маленька глухоніма невдячна сучка! Плани шкереберть - відмінив зустріч, мчав додому… Сучка! Блудлива, брехлива, зрадлива сучка!

У квартиру вскочив… Повз Ганну Іванівну.

- Потім, потім!

До Дориної кімнати. Сучка! Примітивна, пожадлива, розбещена сучка!

Повкидав які не які Дорині речі до целофанового пакета, біля дверей поставив, на Ганну Іванівну зиркнув люто:

- Дора де?!

- Зателефонувати їй? - напружено запитала секретарка.

- Та ні… Зачекаємо… - холодно.

Усівся на кухні, мовчки втупився у стільницю і так сидів, аж поки не клацнув ключ у дверях. Підхопився. До передпокою.

- Ти звільнена. На все добре! - пакет бідній у руки. До закляклої секретарки обернувся, гроші простягнув. - Ганно Іванівно! Проведіть Дору до вокзалу. Купіть їй квиток і посадіть на потяг… куди там їй треба…

Замовк, холодно глянув на жінок.

- Дякую за співпрацю. Вас, Ганно Іванівно, чекаю завтра зранку, як завжди.

І - нема.

Ганна Іванівна зблідла, зціпила вуста - от зараз упаде. Дора усміхнулася їй винувато.

- Я-а-а… не боу-са… - прошепотіла ледь чутно і пішла до дверей.

Секретарка ухопила пальто з вішака - слідом.

Макс чув, як за Ганною Іванівною і Дорою зачинилися двері. Сіпнувся до аптечки у ванній кімнаті - де тут снодійне?! Відпочити, виспатися, набратися сил і до справ, бо у голові вже варилася баланда - сучка, сучка… Проковтнув дві пігулки, упав на диван, врубав “Love, love” “Таке That”. “А по цимбалах… - розмахував шаблею, та рука вже слабла. - Нормально. Усе нормально. Три слова? Я. Я. І втрете Я. Мені ті китайські вітражі - п’яте колесо… Моноліт. І думати, думати! Брак інформації… Той поважний пан… Я й не здогадуюся, які причини змусили його вибухнути… Може, та привітна жінка годиною раніше отруїла його матір, переписала на себе його майно, а чи просто назвала огидним козлом… А я по калюжі… Якого біса?! Думати, думати… Завтра… А тепер… спати…”

Заприсягся б - ще не спав.

День за вікном погас, ніби вітром його вимело. А заразом усе прозоре і чисте, що тільки й було у світі, бо все навкруги потемнішало, стало важким і липким. Диван, що на ньому лежав Макс, заколихався посеред брудної неспокійної річки, нахилився, пішов під воду, а Макс лежав і не сіпався, ніби в тому й суть, щоби з комфортом під воду… Дивився нагору, рахував бульки повітря - виривалися з рота, підіймалися і зникали. Поруч метушилися дрібні пуголовки та інші риб’ячі діти, довгі водорості прибинтовували до дивана, ніби втік би, а на пласкому, як стіл, великому камені сиділа Люба. Звісила з нього ноги, теліпала безтурботно й пустотливо. Не здивувався. Інше обмірковував: як же він отут без повітря ще не помер? Диво…

- Максе! - гукнула Люба. - Міняймося?

- Чим? - запитав, не встаючи з дивана.

- Хатами… Я тобі камінь,ти мені - диван.

- Камінь не твій.. Річчин. А диван - тільки мій…

- А мені холодно… на камені…

- Можу посунутися, - запропонував. - Тут і на двох місця вистачить.

Люба усміхнулася - добре, добре. Підхопилася з каменя, попливла до Макса - тільки руді коси за нею зміями. Усілася на край дивана, на Макса із гнівом зиркнула:

- То сунься!

- Зараз… - засовався. Бо все одно муляло: чому ж він під водою не захлинається. Базікає собі вільно, наче й не потрібно йому повітря.

- Гаєш… Гаєш час! - Люба насупилася, штовхонула Макса - так і покотився з дивана в річкову каламуть.

Хотів було крикнути: “Та що ж ти знову…”, та в рот - вода. Ковтонув раз, другий… У голові запаморочилося, страх паралізував думки, тільки руки-ноги на автоматі відчайдушно молотили - випливемо, вишкребемося, виживемо… І в останню мить несподіваного жаху, перед тим як остаточно захлинутися і втратити свідомість, Макс із переляком зрозумів, що намагається дістатися не до поверхні… До безпечного, м’якого, зручного і звичного дивана…

Прокинувся - мокрий. Чоло, груди, шия… Підхопився з дивана - морок косить. Щелепи крутить, ніби всю ніч кричав, ротяку роззявляв. До вікна - темно ще. Поврубував світло, принюхався - звідки тхне?! Зиркнув на мокрі штани - так і задрих у костюмі…

- Усцявся… - прошепотів з відразою. Нудота під кадик. Ригав, зривав з себе одяг, бісився від безвиході - знову під воду?! Так він тільки-но з води… А куди ще?

- Нормально… - сам собі ляпасів.

Під душ. Вліз у чистий махровий халат. На обісцяний диван не сів - на килимку, як той турок, примостився. Плечі до землі тягнуть. Яке там “нормально”?.. Вигнав Дору, в той же час у сни повернулася Люба. І жити… Жити як - геть незрозуміло! Вчорашні вежі сьогодні - халупки.

….О пів на шосту у двокімнатній квартирі Ганни Іванівни пролунав дзвінок.

- На дев’яту ранку мені потрібні контакти професійного психоаналітика з бездоганними рекомендаціями, - почула холодний голос Макса.

- Ясно, Максиме Володимировичу, - стримано відповіла операційна медсестра з двадцятирічним стажем. Поклала слухавку, підійшла до дивана, на якому без сну лежала Дора - повіки попухли від сліз, вологі чорні очі - самі запитання.

- Поспіть, пані Доро, - мовила звично. Усміхнулася, повела долонею по Дориних кучерях. - Усе гаразд, дитино…

Корінний петербуржець Андрій Миколайович Романов до Києва перебрався у 1985-му - випускник 1-го Ленінградського мединституту ім. Павлова десять років усе чекав і чекав на квартиру, що йому обіцяла лікарня, де він працював психотерапевтом, аж доки не спокусився на запрошення з України. Тут Романову, який на той момент уже обзавівся чотирма дітьми, пропонували не тільки посаду завідувача неврологічного відділення міської лікарні, але й цілком пристойну квартиру на Куренівці.

Так і залишився. Після розвалу Радянського Союзу започаткував власну практику паралельно з роботою у державній лікарні і прийомами у приватній клініці, та й досі кожен рух і кожну думку інтелігентного бороданя з вдумливими очима освячував беззаперечний і природний факт - він із Санкт- Петербурга. Хабарів не брав, під сумнівними діагнозами не підписувався, на змови проти колег не вівся, хоч, з іншого боку, свої знання і досвід оцінював недешево. І повного одужання ніколи не обіцяв, начеб збреши хоч раз - і вже не гідний нагадувати собі: він із Санкт-Петербурга.

- Познайомимося для початку, - дивився на знервованого, ошелешеного хлопця років 25, що він ніяк не бажав сідати у крісло навпроти столу. Констатував подумки: психічні розлади молодшають.

Підвівся - на рівних. Не підганяв пацієнта, хоч прийом закінчився, вдома чекали дружина і квитки на Гергієва. Зранку зателефонувала давня колега, операційна медсестра Ганнуся - ще за радянських часів працювали в одній лікарні - схвильовано просила знайти час для молодого хлопця, у якого дуже… дуже непрості проблеми. І оскільки години шанованого лікаря були розписані на місяць наперед, довелося затримуватися після прийому, відривати хвилини від Гергієва. А то й зовсім про нього забути. Знав: перший візит до психотерапевта апріорі не буває коротким.

- Романов. Андрій Миколайович, - простягнув руку.

- Максим Сердюк, - сказав хлопець. Помовчав мить, додав гидливо: - Мене напружує… сам факт того, що я змушений звертатися по допомогу до… людини. Бо я потерпаю саме… від людей!

Ну! Романов і не таке чув. Жестом таки запросив Макса до крісла, усівся напроти.

- Мушу пояснити, перш ніж поговоримо про те, чим вам так насолили люди… У моїй голові немає вбудованого поліграфа. Висновки робитиму в тому числі і на основі ваших слів. Тож… не ускладнюйте моє завдання - не лукавте.

- Я не за сповіддю…

- Але й не за пігулкою від прикрощів, - відказав, відзначив - за сповіддю, хлопче. Говоритимеш - не зупиню. То правильно, та тільки навряд потім захочеш щось ламати у собі, переосмислювати… Тобі б -аби світ під тебе змінився. Ну… І не таке бачив.

- То що найбільше дратує вас у людях?

- Невдячність! І корисливість… І брехливість… І скотство… - і понеслося. Тут і заець-льодяник виплив із небуття, і скалічений ровер, і геть усі - Макаров, Люба, Гоцик, Дора - зі звичайного життя, що Макс вляпувався у нього, як у халепу, і потім ледь вишкрібався на свої береги, а осад… осад залишався на душі мулякою - і як розчистити, аби живе серце не зранити?! І мама з татом… Він оце думав-думав і зрозумів: вони теж із тих… із невдячних, корисливих і брехливих… Макс їх майже не знав - з дванадцяти років сам по собі, зрідка бачилися, і тільки коли повернувся, зумів роздивитися… Невтішна картинка. Та й усі інші, з батьківського кола.,. Парадокс лише в тому, що посеред них почувається упевнено. Але то не допомагає вгамовувати гидливість… І цілі… Цілі зникли після… прикрого випадку влітку… Одній людині дуже жадалося зробити з нього покидька… І Макс мордувався по-справжньому, жорстоко. І навіть придумав собі спокуту - жив у злиднях, наче то мало допомогти усвідомити: що ж у ньому не так?! Не знайшов відповідей - тільки зраду! Потім калічку надумав обігріти, але та калічка теж… невдячна, брехлива і корислива. І це стало останньою краплею… А ще ті люди… Невдячні… Вони приходять у сни, за ніч висмоктують сили, усе вимагають від Макса дурних дій, і коли він намагається пояснити їм: не можна бездумно стрибати у річку, стрибають самі, щоби він ще більше почувався винуватим…

Романов не перебивав. “Доведеться помучитися, - констатував подумки. - Дивне уявлення про світ… Усі навкруги - огидні потвори, що нагадують йому про

власну слабкість, і він вважає винуватими їх. Не себе. Проте совістье, раз мучиться, шукає вихід. А це уже непогано”.

- Ви все більше про людей розповідали, - мовив вдумливо. - А про себе… У вас недоліки є?..

- У школі мене Герцогом звали, - відповів Макс.

Ну, Романов і не таке чув. Ще довго розпитував (у вухах пропущений Гергієв) розгубленого пацієнта про особливості його сприйняття навколишнього світу, подумки складав схеми сеансів психотерапії, підкріплені медикаментозною складовою і гіпнозом, та чомусь усе ловив себе на думці, що Герцог навряд дисципліновано і регулярно (а це важливо!) стане лікуватися. Лікар теж, як слідувати логіці Макса, потрапляв до категорії огидних потвор, що вони мордували шляхетного Дюка.

- Є два варіанти подолання вашої проблеми, - врешті-решт зупинив волання хлопця. Заходив кабінетом. Важко пояснювати, коли ти у таборі ворогів… Та й (сумнівів не мав) Макс не розкрив справжніх причин, що вони призвели до душевних терзань. А все просто… Набратися відваги і погодитися на сеанси психотерапії, під час яких правда сама випливає на поверхню. Чи повернутися до тих же сеансів, але після катарсису…

- Що ви маєте на увазі? - насупився Макс.

- Випробувати себе, перш ніж…

- Та ви жартуєте? - обурився Макс. - Чи ви мене не слухали? Я майже п’ять місяців скнів у смердючій хавірі…

- Де? У великому місті? Тут навіть бездомні пси виживають. Ні, Максиме. То не шокотерапія і не привід для аналізу, - усміхнувся іронічно. - Звичайне життя… Зрозуміти, чого ви варті, можна лише в екстремальних умовах… Сьогодні вистачає ентузіастів, які організовують подібні тренінги… НЛПіс- ти, школи виживання… Думки гарантовано яснішають. Занурення у природу - саме по собі очищення… Обмежене коло людей і існування на межі вивільняють усе, що приховане у звичному житті…

Макс глянув на лікаря холодно - не туди прийшов!

- Скільки я вам винен?.. - запитав зверхньо.

У режимі подвигу

Вранці 27-го лютого від Києва на захід мчав потужний поза- шляховик “тойота” - заноси по цимбалах. На задньому сидінні напружений Макс кидав по боках косяки, наче той скаут, що йому наказали запам’ятати шлях.

- Спи поки, - з переднього сидіння до нього обернувся спокійний, як тиха вода, м іцний чолов’яга років сорока з коротким русявим волоссям і дитячими блакитними очима.

- Перепрошую… Як вас звати? - озвався Макс.

-Дон.

- Це я уже знаю… Прізвище. А ім’я?

- Дон, - повторив чоловік. - З донських козаків я, - глянув до водія. - Не жени, Юрку. Під Рівним заночуємо. В “Айвенго”…

- Нормально їдемо, - буркнув немолодий Юрко з татуйова- ним драконом на потилиці.

Макс відкинувся на спинку сидіння, втупив очі в бокове скло: ще один без імені… “Здається, я тільки-но утнув найбільшу дурню у своєму житті”, - подумав.

- Знаєте… Повертаймо! - вицідив.

- Бомага… - спокійно відказав Дон. - Сам підписався…

…Каша заварилася тиждень тому. Після візиту до психотерапевта згадував вдумливі очі Романова, читав у них без слів: тобі б випробувати себе, хлопче, та не наважишся. З чого так вирішив?! Школи виживання? Смикнув Ганну Іванівну.

5 Виті Є Макс

- Контакти всіх, хто займається психотренінгами. Виживанням в екстремальних умовах. Негайно, - наказав.

За годину гортав аркуші з телефонами і адресами. Безцінна у нього секретарка.

- Дору на потяг посадили?

- Так.

- І… куди поїхала? - очі примружив, аби не виказати роздратування самим собою: ніби соромиться питати. А чому?

- На Івано-Франківський сіла, а де зійде - не знаю… - упевнено збрехала Ганна Іванівна.

Відіслав - вільна, заглибився у вивчення списку, намагаючись з адрес, презентації послуг, цін, титулів інструкторів і педагогів визначити одну з усіх контор, які всі до одної обіцяли “забави для справжніх чоловіків в умовах, близьких до армагед- дону”. І так би плутався до ночі, та в око впала конторка з банальною назвою “Весна”. Згадав: “Спи до весни, усе навесні…” Може, ця “Весна” ворожці примарилася? Перечитав рекламу - “Екстрим-тури,бомж-вояжі. Дорого!” Негусто… І пихато. А що там за “Весна” така?

Того ж вечора після попереднього дзвінка цікавість погнала до Куренівського кладовища - тут вона, десь поблизу…

У внутрішньому дворі автомайстерні неподалік телевежі хлопець з чорними від мастила руками указав на вузький хід, що вів до другого, ще більш захаращеного двору. І тут, на одних дверях напівпідвального приміщення, до яких спускалися п’ять обвалених сходинок, Макс узрів куцу вивіску без ознак профілю діяльності. Отак просто - Весна. Навіть без лапок. Штовхони двері, за ними - вічне відродження.

Макс дошкрібся до дверей, закляк перед ними на мить і, може бути, пішов би геть, та замок клацнув і Максу назустріч вийшов бездоганний, як сам Дюк, молодий хлопець з елегантним “A. LANGE & SOHNE” на зап’ястку. А в Дюка ще ніколи не було такого коштовного годинника.

- До нас? - привітно, як сам Макс зазвичай, посміхнувся. - Прошу… Це ви телефонували вдень?

- Так.

- Перепрошую, але мушу запитати… Звідки ви дізналися про нас? Ми не рекламуємо наших послуг.

- У мене секретарка вправна… - сказав Макс.

- Дуже! Дуже вправна, - молодик замовк, уважно глянув на Макса. - Чим можемо вам допомогти?

- Запросіть всередину для початку, - роздратувався Дюк, бо молодик і досі стояв у дверях, ніби у надра таємничої “Весни” зась.

- Прошу! - молодик розчахнув рипучі двері.

Макс увійшов, роззирнувся - квітів, бутонів, свіжих теплих вітрів і ясного сонця не спостерігалося. Невеличкий кабінет. Дешеві шпалери, з намальованими на них цеглинами, погане освітлення, старий стіл у куті біля важкого сейфа, які в пристойних офісах давно відправили на звалище. Навпроти сумнівний диван і ще більш сумнівний журнальний столик, завалений усім, що необхідно для термінового чаювання.

- То чим ми можемо вам допомогти? - почув голос молодика.

Роздратувався подумки: хто це “ми”? То він про себе?

- Скільки коштує участь в екстрим-турі? - у лоба.

Молодик нічим не виказав здивування.

- Ви помилилися, - відповів чемно, не присікатися. - Ми спеціалізуємося на зеленому туризмі. Можемо поселити вас в автентичній хаті - від Буковини до

Чернігівщини - з усіма принадами патріархального сільського життя. На сьогодні ці маршрути користуються неабиякою популярністю.

“Та що зі мною не так? - роз’ярився Макс. - Чому ж мене всі трахають?!”

- Моя секретарка ніколи не помиляється, - сказав так само чемно, як молодик. - Мене цікавить екстрим-тур.

- Вибачте, ця послуга тільки за рекомендацією…

- Якою рекомендацією?

- Особи, яка повернулася з туру… Ваша секретарка, я так розумію, в екстрим-турі не була… - просто плював і гнав геть.

- Скільки?.. - затявся Макс.

м

- Перепрошую…

/за

- П’ять тисяч! Євро! Вистачить? - оцінив мімічні зміни на лиці молодика. - За ці гроші я до Монако можу злітати. Туди і назад. І ще зіграти там… - чим сильніше молодик прагнув здихатися його, тим відчайдушніше хотілося зрозуміти: що ж криється за скупим формулюванням “Екстрим-тури, бомж- вояжі. Дорого”. Простягнув молодику конверт.

- Прошу! - чемний.

Молодик усміхнувся.

- Я вам подобаюся? - запитав раптом. Махнув рукою - не відповідайте. - Я сам собі подобаюся… Бачили б ви мене до екстрим-туру… Щеня…

За мить на сумнівному дивані Макс уже порівнював ще більш сумнівні послуги підвальної “Весни”. Можна було вирядитися у дрантя і за немалі гроші добу копирсатися у смітниках столиці у компанії таких же божевільних під наглядом інструкторів. За окрему платню контора організовувала бійку зі справжніми волоцюжками чи з ментами. І знову ж - залежно від побажання клієнта - бійку могли зупинити при загрозі життю, а могли і не втручатися - хоч помри. Окрема пропозиція: взяти участь у справжній крадіжці з переможним фіналом чи з арештом і знущаннями у міліцейському відділку. А то - стати на добу сутенером справжніх повій і не де-небудь у центрі - на Окружній. І як, не дай Боже, повії не виконають план, то розбиратися зі справжнім сутенером і берегти зуби, бо той у щелепу цідить.

Пропонувала “Весна” і більш тривалі за часом забави - двотижневі тури “У режимі подвигу” і “У режимі жебрака”. З жебраками - зрозуміло. Два тижні жити на людські подаяння. Режим подвигу заганяв у безлюдні місцини без їжі, спорядження, засобів зв’язку. Просто завозять на край землі і кидають - далі самі.

- На виживання… Тут багато залежить від інструктора, - пояснював молодик. - У нас працюють найкращі. До цього дня, тьху-тьху, - постукав по столику, - усі живими поверталися. А про наших конкурентів такого не скажеш… До речі, зараз формується група бажаючих пожити в режимі подвигу. Можете приєднатися.

- А без групи? - Макс уявив поруч із собою ще якихось чужих, геть незнайомих і непотрібних людей. Навіщо вони? Щоби стали свідками його… можливих промахів?

- Ні! Тільки з групою… П’ять осіб плюс інструктор-провід- ник. Повірте, екстрим-тур - не жарти. Вшістьох і зігрітися, і їжу знайти легше. І буде кому вас понести, якщо ви раптом зламаєте ногу.

- Я… Я не зламаю ногу! - тихо, упевнено відповів Макс. Помовчав. - Завтра ж…

Молодик зиркнув прискіпливо, на мить задумався.

- Добре. Віддам вам Дона. Дон - найкращий. Але не завтра… За тиждень. Дон тільки-но з маршруту. Тайм-аут… Та й ви все обмізкуєте зайвий раз. А раптом передумаєте…

Не передумав. Азарт та нетерплячка із цікавістю перемішалися: та що ж там? За тиждень без роздумів підписав договір, яким знімав з фірми “Весна” будь-яку відповідальність за своє життя під час туру. Теж випробування, що не кажіть.

Куди тебе понесло, хлопче?.. За півтори доби під вечір у присмерках позашляховик покинув трасу на Чоп у місці без указівних знаків, забурився у ліс, плигав ямами та горами години зо дві, аж поки не зупинився біля вправної хатинки - одна-однісінька кліпала світлими вікнами посеред темного лісу при горі.

Макс вийшов з автівки, роззирнувся: холодно у Карпатах… Сніг не тане, дерева риплять. А завтра ж… весна! Спробував зорієнтуватися: цікаво, де вони? Кинув дурне діло - так навіть цікавіше.

Дон з Юрком викидали з “тойоти” рюкзаки, якісь мішки. Від хати до них сунув сивий ґазда у ватнику і кирзаках.

- Добривечір…

- Привіт, діду, - кивнув йому Дон, глянув на водія. - Заночуєш?

- Ні, додому” - відповів Юрко. - Давай, Дон… Повертайся…

- Не забарюся, - усміхнувся той, обернувся до Макса, який так і стояв біля автівки. - У мене напарник файний…

- Оце мене і дрючить найбільше, - буркнув водій. Хлопнув Дона по плечу і гайда. Із Максом не попрощався.

Of-

Сивий ґазда без слів підхопив мішки, пішов до хати. Дон кинув Максові один рюкзак.

- Неси! - Сам за другий. - Перевдягнемося і підемо.

- Куди? - Макс так і остовпів. - Ніч же… Хіба ми тут не заночуємо?

- Усе, напарник. Ми на маршруті. Можеш клозет останній раз сракою зігріти. За п’ять хвилин вирушаємо.

- А тут… Тут хоч повечеряємо?

- Ні! Тут база. Тут ми усе своє лишимо. Навіть труси…

- Навіщо?

- А раптом ти бабло у труси зашив… І такі придурки були… - усміхнувся скептично. - Жартую…

У хаті біля грубки сивий ґазда уже повикладав з мішка.сірий, схожий на арештантський одяг - тепле спіднє, грубі штани й сорочки, светри, куртки, дебелі чоботи. Макс ошелешено розглядав вбрання, Дон часу не гаяв - перевдягся по-солдатськи швидко, перевіряв рюкзаки.

- Сірники, аптечка, ніж, мотузка, каремат, сухпай, вода, плащ, спальники…

- Намет ти понесеш! - оголосив Максові, який так і стирчав колодою. Усміхнувся недобре. - Тебе як? Максим? Чуєш, Максиме… За хвилину не перевдягнешся - у своєму підеш, а то… То геть недобре.

- Але я… Я можу і не піти, - видушив Макс.

- Ти? Не можеш! - відказав Дон спокійно, кинув Максові спіднє. - Цигель!

Непогано для початку життя в режимі подвигу. Роздягся до трусів… У целофановий пакет акуратно склав дріб’язок із кишень - портмоне, ключі… Хотів було прихопити з собою мобільний, та Дон мовчки забрав його, відключив…

- Щоб діда вереском не дратував, - пояснив, вкинув до пакета. - Чоботи взувай.

Макс насупився… Вдягав чуже сіре, зиркав на провідника.

- Взуття не мінятиму. У своєму піду. Можете перевірити - нічого у черевиках не сховав.

Дон саме закінчує перевіряти рюкзаки. Один вдягає на плечі, другий кидає Максові.

- Ти у цих тапках за годину ноги зітреш.

- До цього дня не жалівся.

Дон киває, мовляв, ну-ну… Підхоплює Максові чоботи, прив'язує до свого рюкзака.

- Ну, що? З Богом? Намет не забудь… напарник.

Дитині асфальту, стрижених газонів і мощених стежок цікаво лише перші п'ять хвилин. Суцільна темрява ріже очі, а треба вдивлятися, хоч вмри, бо Дон суне хащами навпростець - гілки хльоскають по щоках, ями-капкани хапають за п'яти, хоч від хатинки - Макс обертається, чіпляється розгубленим поглядом за тьмяні вогні, що ще жевріють вдалині - праворуч у гори розчищений шлях.

Чому… не попередили?! Про чужий одяг, несподіваний початок випробування божевільним нічним безглуздям… Важкий рюкзак і намет, що обривають плечі. Чому намет не несе Дон?! І чому для клієнта не передбачено ліхтаря?! Він заплатив!

У Дона на лобі, на широкій резинці, що вона обручем на голові, потужний ліхтар. Лупить метрів на десять.

- За мною йди крок у крок.

- Міняймося, - пропонує Макс. - Я тобі намет, ти мені ліхтар.

Про звичне “ви” забуто. Обставини миттєво викреслюють із лексикону все зайве.

Дон зупиняється, повертається до Макса. Дона не видно - ліхтар сліпить очі.

-Ні.

- Чому?

- Мені намет ні до чого. То ти без нього не зможеш. І ліхтар тобі - як кобилі п’яте колесо…

- Нога… П’ята нога!

- Однаково. Куди поведеш?

- Однаково…

- Ні, - відрізає. Відвертається - оп! Темрява райдужними колами. - Ти менше базікай… - і пішов.

- Чому?

- Скоріше здохнеш…

А що - мовчки здихати краще?! Раз… Два… Крок. Один крок - дві секунди, якщо зважати на час, що він потрібен, аби роздивитися, куди ступиш далі. Тридцять дев’ять, сорок… Вони йдуть лише двадцять хвилин? Здається, вічність… Навіщо? У всьому ж має бути сенс. Навіть у виживанні. От цей нічний кидок… Яка мета? Запитати у Дона?

У голові тези зі шкільних програм соціалізації: встановити контакт, завоювати довіру, знайти аргументи для подолання конфлікту. А тут зараз конфлікт? Здається, внутрішній… Спочатку у собі розібратися. Макс що повинен обрати: довіритися Дону і йти? Чи змусити Дона довіритися Максові і наполягти на власному плані. А у чому план? Зупинитися! Відпочити. Дочекатися ранку. І тільки потім віддати Донові віжки.

- Стій!

Бац - ліхтар в очі.

-Що?

- Перекур.

- Ні!

Бац - темно! Дон простує далі…

Макс тупцює на місці. Обертається туди, звідки йдуть - вогнів далекої хатинки як не було. Зиркає на Дона - світло ліхтарика ледь видно попереду. Ще кілька бездієвих секунд - один посеред хащі.

- Зачекай! - лупиться услід. Так, так… Для встановлення контакту і т. д. потрібні сприятливі комфортні умови… Зараз, здається, не час.

Ноги, плечі… Навіщо?! За годину роздратування поступається місце відчайдушному розпачу. Дідько, мамо… Ноги зіпріли в дорогих теплих черевиках, п’яти печуть вогнем, кожен крок уже не дві - три секунди. Центр тяжіння змістився в район дупи, плечі вигнулися назад - рюкзак + намет. Гілки в пику. Темно. Пити…

-Дон! -Я!

- Я… уже не можу… - сидить на землі, економить на словах. Випростовує руку, набирає у долоню снігу - до рота.

- Ні! - Дон оперативно вибиває з Максової долоні сніг, скидає свій рюкзак, дістає флягу з водою. І поки Макс похапцем ковтає, знімає з його плеча намет - собі на спину.

- Відпочинь… Отямишся, доженеш.

Що?! Та він здурів?!

- Ти… Не смій…

- Менше базікай! - нагадує Дон, спокійно суне у темряву.

Скотство! Та скотство ж! Макс не зводить очей з блимаючого світлячка - усе далі, далі. Страх підкидає - йти. Хапається руками за гілки, підводиться на тремтячі зранені ноги. Йти, йти… Куди там… Коліна підгинаються - досить! Ні, йти! Крок, другий… Переляканим поглядом у темряву - де ліхтар? Темно…

- До-о-о-он! - кричить щосили.

Тихо.

- До-о-он! - біжить туди, звідки останній раз бачив ліхтар, сам не розуміє, як ноги несуть. Розмахує руками - гілки геть, ротом повітря… - До-о-о-н…

Під ногами повалена сосна. Дідько! Іеп! А-а-а-а… Так скоро?.. Сніг теплий. Темрява зручна, як сонцезахисні окуляри для підбитого ока. Дерева розгойдують небо - а там ні натяку на білий день. Так скоро?..

Страх кудись подівся - нема коли страхами бавитися. Несподіваний спустошений спокій м’якою серветкою на серце - прийми… Ніч, ліс, гори, сніг, пухирі на п’ятах, рюкзак, життя… Поговориш про них, коли повернешся. А раніше - який сенс?

Макс проганяє думки - зайві. Встати… Лише сідає. Привалюється спиною з клятим рюкзаком до поваленої сосни. Рюкзак покинути! Без нього зможе дошкрябатися… До людей.

Крок, другий… Так он у чому підвох… Закинути у безвість і залишити… Зовсім одного. Несподівано і підло. Чому… не попередили?! Повернутися! Знищити ту “Весну”… Відібрати у молодика “A.LANGE&SOHNE” - трофей!

Крок, другий… Ні! Не йти! Присісти і дочекатися сонця… Може, зовсім поруч люди.

Крок, другий… “Чому я йду? Йти ж… неможливо! Ніг немає… Рана. Чому я йду?..”

Зупиняється і завмирає - далеко попереду, при землі, набагато нижче, ніж ліхтарик на лобі Дона, блимає слабкий теплий вогник. Матінко… Всередині вибухає тепла радісна хвиля, заливає по вінця, лоскоче горло. Макс шкандибає, як той каліка, на вогонь. Люди, люди… Падає, підводиться, шкутильгає далі. Житиме… Наче померти збирався. Житиме. Зараз… дійде і розкаже людям… Така халепа! Зрозуміють… Зігріють… Люди… милосердні…

.. .Біля розведеного вогнища сидить спокійний, як тиха вода, Дон.

- Нормально. Деякі інші під ранок приповзали, - каже. - Чай будеш?

Макс киває - так. Економити… Економити слова. Роззирається - біля вогнища на невеличкій галявинці під розлогим кущем розкинутий намет. Дон потягся до вогню, зняв з нього невеличку алюмінієву каструльку з ручкою, з неї окріп у металеву кружку, туди ж пакетик чайної заварки. Максові й на думку не спало кривитися - з пакетика?.. Гарно! Як гарно… Долоні прикипіли до кружки, так гарно - про ноги забув. Дон пам’ятав.

- Як ноги?

- Погано.

- Покажи.

Так - без слів. Слухняно відставляє кружку у сніг, тремтячими руками стягує з ніг брудні черевики, підставляє п’яти під вогонь - господи, як же боляче… Дон сідає ближче, обдивляється криваві пухирі.

- Ще походиш…

Притрушує рани попелом з вогнища, обмотує бинтом.

- Чисті шкарпетки вдягни. Потім покажу, як онучами ноги обмотати, щоб чобіт сидів.

- Шкарпетки… у рюкзаку.

Дон незворушний.

- То йди… по рюкзак.

- Ліхтарик даси? - тільки й запитує Макс. Сперечатися - собі ж гірше, останні сили забере. Усе тут відбувається за правилами якоїсь іншої, раніше не відомої Максові, справедливості. І або прийми її миттєво, або подохни.

- Босим іди, - Дон простягає Максові ліхтар- - Не застудишся. Гарантую.

- Звідки я прийшов?

- Звідти, - Дон показує у бік високої смереки - височіла посеред інших дерев пихато.

Макс чіпляє ліхтар на лоба - до смереки. Вдячні ноги несуть, не болять, терплять. Гріють землю. Чи то земля їх. Не холодно. “Варто… Варто довіритися Дону, - думки судомами. - Дон знає…” І все обертається - чи видно ще вогнище?

За кілька хвилин дошкрібся до поваленої сосни. Аж посміхнувся. Стоїть собі рюкзак. Підхопив - скоріш назад. Хай Дон не думає, ідо він геть ні на що не здатний!

- Нормально, - тільки й сказав провідник. Викинув брудні бинти, наново присипав рани на Максових ногах гарячим попелом, обмотав чистими бинтами.

- Вдягай чисті шкарпетки і - спати, - наказав. - Карemат не загубив?

Ні - без слів. Поліз до намету. “Соснові гілки під сподом”, - здогадався. Кинув карemат на долівку, зачохлився у спальник, скрутився… “Хіба тут заснеш?” - подумав. Заплющив очі й усвідомив - відрубається…

Спав би ще… Ні снів, ні печалі. Холод очі роздер. І голод - їсти хотілося страшенно. Спробував підхопитися - аж зойкнув: ноги-рана попухли. Поліз із намету накарачках. Сонце тільки означилося світлими тінями на темному лісі.

- Нормально, - Дон сидів біля вогнища, грів у каструльці воду.

- Ти не спав?

- Спав.

Макс роззирнувся - поряд із наметом снігове кубло, смерековими вітами укріплене. “Ведмідь…” - подумав. До дідька на ведмедя схожий - дужий, сильний, спокійний, поки не зачепиш.

- Як ноги? - почув.

Макс знітився якогось і раптом сказав:

- …Нормально.

Дон глянув на клієнта уважно, відставив каструльку.

- Оброблю…

Паскудство! Стискав щелепи - тільки б не стогнати. Дон відмочив присохлі до ран бинти, змазав Максові п’яти смердючою мазючкою з аптечки, наклав пов’язку - просякнуту маззю вату, поверх лейкопластир.

- Шкарпетки, онучі, чоботи, - командував. Показав, як ті ноги онучами обмотати.
- Діставай свій сухпай. Швидко снідай. Рухатися треба.

Та, куди, в біса, гнатися? Хіба у них стаєрський забіг?!

- Кудись не встигаємо? - Макс рився у рюкзаку - де той сухпай?! Дивувався - ноги попустило.

- Як не йтимемо, померзнемо, - Дон уже колотив у кружках чай. - А сьогодні найважчий день.

- Чому?

- Хавку знайти маємо, місце для зручної ночівлі.

- А сухпай?.. - Макс врешті витяг з рюкзака консерву - банку гречаної каші з м’ясом, пачку печива. - Це все?

- Сухпай на один день. Далі — самі…

- Небагато… на п’ять тисяч євро!

- П’ять штук виклав? - поцікавився Дон.

- Забагато?

- Були такі, що й десяточку платили…

Макс зітхнув. Засунув назад до рюкзака банку з гречкою.

- Печивом обійдуся…

- Краще консерву з’їж… Тобі зараз сили не зайві. А потім печивом кілька днів під’їдатимешся, як не знайдеш харчу…

- А ти…

- А я вже мишей засмажив і наївся, - Дон підвівся, пішов від вогнища у ліс. - Коли повернуся, щоби готовий був.

Паскудство! Ну, не відкривав Макс раніше консервні банки ножем. І банка та наче з надміцної сталі. Довбав, довбав, аж зігрівся. Врешті проколупав дірку, розміром з волоський горіх, знайшов на землі гілочку, заходився гречку видобувати.

Наковтався - й смаку не відчув. Та голод відступив. Чаєм гарячим загнав його на дно шлунка. “Нормально”, - повторив подумки слова Дона. Жахнувся - невже

нормально?.. Тут же… у цьому лісі наодинці з незрозумілим суворим Доном помреш не від голоду, а від страшенної смертельної нудьги…

- Чому намет не зібрав?

Яка нудьга? Цигель! Дон ішов до вогнища, на ходу жував щось.

- Я? - здивувався Макс.

- Ти.

Колись було… У таборі на півдні Франції, де відпочивав від Швейцарії. З півгодини мучився з розтяжками, металевими кілками… Завалив намет на землю, забув витягти з нього каремат і Донову куртку, тільки тепер допетрав - провідник у самому светрі, а Макс прокинувся під Доновою курткою.

- Доне… Ти не змерз?

- Нормально… Воруши ратицями. Намет від хвої відчисть, склади правильно, бо він тобі удвічі важчим здасться.

- Намет я несу?

- Міг би й не питати.

- Сьогодні перший день весни, - якогось згадав Макс. Від- жбурнув чоботом черевики - не виправдали сподівань.

Дон мовчки підняв їх, з’єднав шнурками, причепив до рюкзака - згодяться…

День гарним видався. Пташки розголосилися. Сонечко крізь смереки аж до землі, до білого снігу. А сніг - чистий, ані пакетів целофанових, ані порожніх пляшок. Зачароване місце. Людей, певно, сто рочків не бачило. Й цих двох без перестороги роздивлялося. Куди сунуть?

Макс тупцював за Доном - обходили гору, дерлися на сусідню, трохи нижчу - крутив башкою. Усе намагався уздріти людські поселення. У горах на

розчищених галявинах помічав поодинокі хати, та Дон уперто вів у протилежний бік, у глухомань.

- Довго ще йтимемо? - запитав Макс, коли сонце підскочило височенько. П'яти пекли, хребет колом. Намет, певно, неправильно склав.

- Ноги?

- їсти хочеться… Може 6… вполювали щось їстівне.

- З гори спустимося, займемося, - пообіцяв Дон. Порадив: - Ти відпочивай поки…

- Привал?

- Ні. Йди і відпочивай…

Он воно що… Значить, зараз найлегший відрізок дня? Сніг під сонцем уже не радував, сліпив очі. І тільки коли дісталися верхівки невисокої гори, стали на вітрі - небо над головами, Макс раптом відчув надзвичайне, запаморочливе натхнення. І замість того, аби запам'ятати карколомні відчуття, захотів залишитися тут, на горі…

- Гарно… - прошепотів спустошено, бо знав: іти, іти! Повів поглядом по оптимістичному біло-зеленому вбранні гір. Де-не-де села видніються, високовольтна лінія - і по ній можна до людей…

- А я б їжачатинки скуштував, - Дон уже сунув з гори у ліс. - Не відставай…

їжаки файно поховалися. За годину спуску Дон зупинився посеред якихось листяних дерев, що Макс не знав їм імені, роз- зирнувся.

- Тут спробуємо…

Макс без сил упав на сніг.

- Пробуй… Я так посиджу…

- їстимеш те, що полюєш, - попередив Дон, витягнув шию, принюхався, пішов до кучугури повалених дерев. Ножем відколупав кору, швидко вкинув щось у рота.

- Нормально… - заходився далі стовбур чистити. - Короїда до дідька. Іди… Поділюся.

Макс відчув - нудота під кадик. Дотягнувся до рюкзака, дістав печиво… Одне. Ні, два. Добре, три, не більше. Вмолотив пачку насухо.

- Вогнище розведи, - Дон ішов до Макса, в долоні личинки короїда. - Поїж…

- Дякую… Не голодний…

- То сніг розгрібай.

- Навіщо?

- Бо тільки йолопи вогнище на снігу розводять. Місце розчисть спочатку.

- Чому це повинен робити я? Я… уже поїв. Сам смаж своїх черв'яків.

- Сьогодні тобі чергувати, - Дон спокійно звів нанівець по- чатки конфлікту. Дістав з рюкзака мотузку. - Піду ще хавки пошукаю…

Чай… Думка про гарячий чай відірвала Макса від землі. Ані лопати, ані грабель яких, аби той сніг розчистити. Ані сил… Упав навколішки, відсунув ліктем трохи снігу. Знову. Набрав у долоні, відкинув. Хіба що так? За п'ять хвилин грубі вовняні рукавиці з хутром всередині стали мокрими і холодними, як смерть.

- Нормально, нормально… - умовляв себе спустошено.

Рукавиці на сніг, посунув гілки збирати. За півгодини лежав

пузом на снігу, дмухав на чорні гілки. Поряд валялася напівпорожня коробка сірників. Згадав про паперову обгортку від печива - кинув десь тут… Знов на ті ноги… Де? Ледь знайшов. Підклав папірець під гілки.

- Ну, прошу, прошу… - кланявся гілкам, дмухав.

Гілки тріснули, дим пішов…

- Отак! - відкинувся у сніг переможно роззирнувся, начеб навкруги захоплені глядачі ось зараз зааплодують, і побачив червоні ягоди на голому кущі.

Перевернувся на живіт, поплазував до куща.

- Шипшина… Шипшина… - шепотів, слина в роті. Зірвав ягідку, розжував разом із кісточками і колючими волосинками. Проковтнув, ледь не знудило. Другу, третю…

Коли Дон повернувся з дохлою білкою на ремені, багаття так і не розгорілося. Макс сидів біля голого куща, запихався шипшиною.

- Нормально, - провідник тільки й рипнув зубами. Рюкзак на плечі. - Вперед…

- Зачекай, а як же… чай… Перепочинок, їжа… Черв'яки твої… Вогнище. Я старався… Дон! Стій же… - біг слідом, ноги гули.

Дон зупинився, зміряв Макса колючим поглядом.

- Рюкзак! І намет! - пішов геть. - Доганяй…

А-а-а… Знаємо ми ваші штучки! Підеш, фіг тебе потім знайдеш. Макс побіг до так і не розведеного вогнища, де валялися рюкзак і намет. Ледь вдягнув їх на плечі. Не ніч, посеред якої палає вогнище. У лісі при дні Дон швидко загубиться у деревах… Розмови не допомагають. Лише дії. Треба доганяти. Задубілі рукавиці так і лишилися біля першої невдалої спроби Максима Сердюка власними руками добути вогонь.

Тільки під вечір невблаганний Дон врешті зупинився біля замерзлого потічка. З двох боків від нього гори здіймали брови, як здивовані панянки. Сірі кам'яні

брили валялися уздовж берегів, наче велетні-нікчеми чи боги розкидали їх тут не без смислу. А при корені гори біля потічка, як на гнилому зубі, зяяла невеличка печера.

Дон роззирнувся" утерся хвостом дохлої білки.

- Вогнище розведеш. Я риби спробую наловити, поки сонце не сіло.

Зупинив Макса поглядом, бо той кинувся до печери, як до рідної мами.

- Трісочок ножем наколи. Добру жменю. Гілки сухі та невеликі спочатку підкладай. Потім грубші. Коли малі розгоряться…

"Так", - кивнув. Ковзав ножем по гілці, усе за Доном спостерігав. Такий не пропаде… Скинув куртку, закатав рукав светра, продовбав ополонку, ліхтарика до неї приставив і затаївся. Раптом - кидь руку в ополонку. Висмикнув - рибинка в кулаці. Через плече на сніг її і знову застиг…

- Чуєш! - гукнув Макс. - Я теж хочу…

Дон озирнувся - вогонь горить. Кивнув - ходи…

- Рибі кисню мало. До ополонок підпливає. І на світло… Тут глибина з метр, - пояснював. - Причаїсь і чекай… Як побачиш тінь - хапай!

Макс випробовував долю, доки сонце не сіло. Мокрий, збуджений, сидів у снігу - кусав губу від прикрощів, жодної рибини не впіймав, тільки руки в лусці.

- Нормально, - сказав Дон. - Ходімо вечерю готувати.

У печері - димно, тепло. Макс зчищав з трьох невеличких рибин луску, давився слиною. "Дон сам усе з'їсть, - розумів правду життя. - Я сьогодні нічого не вполював…" Дон - руки у кровищі - муркотів щось під ніс, здирав шкіру з дохлої білки. Макс зиркав скоса, кривився з відразою - і не гидує ж…

Білячу тушку і рибини насадили на шампури з гілок, тримали над вогнем - руки терпли. І Макс подумав, що, певно, це саме той момент, коли й можна навести контакти, завоювати довіру і знайти аргументи…

- Давно таких, як я, супроводжуєш? - запитав обережно.

- Не перший рік, - відповів Дон байдуже.

- Хіба ми йдемо за маршрутом? Здається, лупимося напростець…

- За маршрутом, - лаконічний.

- Не вірю. Якби тими ж стежками до нас хоча б місяць тому ходили, хоч якісь би сліди залишилися. А тут - ніби й не було людей ніколи.

- У нас не один маршрут.

- А нащо… надовго так?

- Перший тиждень усі намагаються втекти, сподіваються, що все це жарт і швидко скінчиться. А під кінець другого тижня уже все по-дорослому… Знесилюються… Починають боротися…

Макс відчув - по спині лід.

- Хоч би анімацію якусь передбачили заради сміху.

- Який тут сміх? Тут життя… На другому етапі більш ризиковані програми застосовуємо.

- Є другий етап?

- Так. Для тих, хто успішно здолав перший.

- І що ж там за ризики?

- НЛП-шні примочки. Концентрація на одному з каналів отримання інформації. Аудіоканалі, візуальному, кінестетичному…

- І як можна сконцентруватися на візуальному каналі? Вуха заткнути?

—Десь так. Очі… Лишаємо тільки очі як канал отримання інформації. У вухах беруші. Заборонено розмовляти. Кликати на поміч жестами та дотиками… Тільки очима. За порушення позбавляємо їжі.

Макс уявив себе отут, посеред карпатського лісу, без права гукнути, смикнути когось - поможи!

- Серйозна така у вас “Весна”…

Дон принюхався, відщипнув шмат від білки.

- Можна їсти.

- Смачного…

- А ти рибу бери, - сказав Дон.

- Ні… Не вполював, - видушив Макс.

- Та намагався.

Макс почервонів:

- Дякую…

Спочатку проковтнув м’ясо з кісток. Потім кістки. Потім роздивився риб’ячі голови з перламутровими очима, обнюхав і теж з’їв. Чаю б тепер…

Дон ніби чув його думки. А може, самому хотілося білку запити… Насмикав соснових гілок поблизу печери, нагрів води в каструльці.

- Зараз чай заварю.

- З соснових гілок?

- З хвої… Корисна штука. Тільки гірчить надто…

- А справжній чай хіба теж скінчився?

- Скінчився, - відповів Дон. Потягнувся. - Спати будемо.

- А як ти білку впіймав? - Макс лежав на карематі у спаль- нику. У роті гірко після відвару з соснової хвої, очі злипалися, але про білку - з суто практичних міркувань. “Яка вона на смак?” - думав.

- Два варіанти, - відповів Дон. - Сильце вмію з мотузки на білку ставити… Завтра навчу…

- А другий?

- Там окомір потрібний. Береш каменюку… Чи, приміром, шмат льоду чи цурпалок немалий… І вцілюєш… - замовк. - Тут людей немає, звір неляканий…

Перший варіант видався Максові більш технологічним.

Заплющив очі, подумав: “Я встановив з Доном контакт? Викликаю у нього довіру чи ні? Він у мене викликає…” Згадав: закінчився тільки перший день весни. Ще тринадцять діб хащами геть без нудьги… Жахнувся: треба тікати!

Останній раз пані Женя розмовляла з сином у передостанній день зими. Зателефонувала опівдні дізнатися, чи не хоче Мак- симко на пару днів в Альпи. Гірські лижі, повітря того ж гатунку. Звична атмосфера..,

- Я у відрядженні. Повернуся за два тижні, - почула несподівану для себе новину, здивувалася: а чого це мати не в курсі?..

До Ганни Іванівни.

- Куди поїхав?

Секретарка тільки руками розвела.

- Максим Володимирович просив не турбувати його дзвінками…

Ох, щось тут не те… Тої ж миті знову набрала сина - поза зоною. Роззирнулася із підозрою.

- А Дора де?

- Звільнив… - приголомшила секретарка.

А чого це мати не в курсі?!

- І де ділася?

- Додому поїхала…

Ну, і чорти її забирай. Пригрозила секретарці: щоб за відсутності сина тут усе блищало… Гайнула до фонду. Август Закс тільки плечима знизав.

- Які відрядження? У фонду хоч і міжнародний статус, але справи в одному місці вирішуються…

- І не пояснив, куди збирається?

- Хіба ви не знаєте вашого сина? Тільки попередив, що буде за два тижні…

Ох, щось тут не те.

Пані Женя імпульсивно смикнулася - Вовку з Брюсселя, тата з багнетами на передній край… - хай шукають! Та незрозумілі тривожні передчуття відрубали дзвінки чоловікові, татові… Вперше за все життя мати не знала, де її єдина дитина і задля якої цілі потайки від усіх зникла з поля зору. А раптом йому так треба, а вона галасу наробить? “Ворожка!.. - згадала. - Та знає!” Уже

під'їжджала до Костьольної, розуміла - не піде до Єви-Марії. Страшно. Не хоче знати правди… Часу довіриться. Чекатиме. Два тижні? Пролетять… А серце в сльози! Наче підвісили його за гачок - стікає, плачеться. Як два тижні витримати?!

До ночі протовклася на кухні: прислугу повиганяла, сама взялася посуд чистити - руки займала, усе намагалася розібратися: та чого ж раптом так безжально тривожно?! До мобільного - "поза зоною…"

Стала до вікна і так до ранку поглядом двір мела - сама- самісінька у розкішній, порожній, величезній хаті.

Зранку вже стояла на порозі Максових апартаментів.

- Не відгукнувся? - йшла вітальнею, у кути заглядала, наче там сховався.

- Ні, - хитнула головою Ганна Іванівна.

Пані Женя зміряла секретарку тьмяним поглядом, пополотніла - одна й та сама думка виїдала мозок: а як за два тижні Макс не повернеться?..

- Мені одразу ж… повідомте… Якщо раптом… - тільки й прошепотіла. Хитнулася.

Ганна Іванівна підхопила жінку, усадовила на обісцяний диван. Ох, і знайомий же їй цей погляд… Хіба то життя, як не знаєш, де твоя дитина є?.. Чи жива?.. Не життя, скніння в режимі хронічного подвигу. Серце цілодобово не спить, виглядає… Душа чорне-скорботне до себе тягне - вдягатися? А хтозна?! До Бога: знаєш?..

Обійняла пані Женю, притулила до себе:

- Максим Володимирович - дуже розважлива розумна молода людина. У халепу не втрапить… Нема чого тривожитися… Ви… тримайтеся.

Пані Женя, як мала дитина, розплакалася бурхливо.

- А як не повернеться?!

- І думати так не смійте! - операційна медсестра з двадцятирічним стажем взялася за скальпель, різала без жалю. - Максим Володимирович не з таких! Надто холодний розум, надто любить себе… Такі… не щезають. Неодмінно повернеться. От згадаєте потім мої слова.

Пані Женя глянула на секретарку зболіло.

- Вірю вам… - прошепотіла. - Зрозуміти б… Що сталося.. - замовкла, насупилася зосереджено. - Дора не могла його спровокувати? - запитала довірливо. Бо ж дивно. То носився з калічкою, як з писаною торбою, то звільнив раптом, відправив назад до Сракожопівки. - Розпитати б, - додала.

- Неможливо, - спокійно збрехала секретарка. - Хтозна, де її шукати…

Дору доля теж у режим подвигу перевела, не спитала - хочеш? Сиділа на хиткому стільці у секретарчиній кухні на Троєщині, дивилася на Ганну Іванівну сполохано: що робити?..

- Вдома хто чекає? - обережно запитала секретарка, що вона замість ухопити дівча за руку та волочити до залізничного вокзалу, як наказав хазяїн, наздогнала Дору біля Бессарабки, коли та вискочила з Максових хоромів прожогом, бігла невідомо куди, і повезла до себе додому - відпочинь, схаменися, подумаємо…

“Ні”, - хитнула головою Дора.

Опустила голівку, потяглася до блокнотика. “Мама у Португалії пропала. Тато собі Галю привів, а я заробити маю. Щоби маму знайти”. Глянула на Ганну Іванівну розгублено. “А тут Данко”, - дописала схвильовано. Сльози на очі. Які тобі розмови на ніч?

Ганні Іванівні серце у шмаття. Уклала Дору на дивані у вітальні.

- Спати, пані Доро. Спати! - сувора вкрай. - День буде - впораємося…

І порадитися нема з ким! У старенької матері від хвилювань напади астми посилюються, до давніх подруг із таким не побіжиш, чоловік колишній - ворог… Тільки порадується, що біда. Про Данка згадала. Хіба що з ним? Уявила -

молодий, відважний… Посмішкою хмари розганяє. Та ні, дурня! Зелений. Дитина ще… Нащо чіпляти на нього відповідальність за Дори- ну долю? То саме по собі поміж двох відбувається. Не приклеїти за спеціальною вказівкою.

На ранок тільки логічне у голові й лишилося - прилаштувати дівча на роботу і довіритися часу. Якось обернеться.

- До хірургії направиш? - спитала старенька Ганнина мама, коли донька розповіла про свій план, хоча боялася, що мама Про інше хвилюватиметься: житиме у нас? Та старенька мудра пані дурних питань не ставила - і так зрозуміло.

- Так, до своїх, - відповіла операційна медсестра з двадцятирічним стажем, вкотре зітхнула подумки: шкода, порадитися нема з ким.

Порадниця знайшлася несподівано.

Дора вже два тижні працювала санітаркою в хірургічному відділенні приватної клініки, коли напередодні восьмого березня з гострим апендицитом туди потрапила колежанка Світлани Діброви.

Свєта Сергіївна примчала до подруги - де, де? - бігла коридором: хоч би все обійшлося, і раптом біля туалету з відром і шваброю в руці побачила Дору: драїла підлогу, не відволікалася.

Пані Діброві мову відібрало: Данкова любов… тепер тут? А вона мізки скрутила, все до сина придивлялася: щось змінилося в Данка. Про заробітки почав товкти: мовляв, навчатися і заочно можна, головне - гроші заробляти… За будь-які замовлення хапається - я, я! Навіщо йому гроші? Тобто, зрозуміло, але навіщо отак прямо зараз?!

За півдня викурила пачку сигарет, не наважилася розпитати сина - й досі посилено уникала розмов про Дору. Думала- думала і врешті набрала номер, з якого одразу після Нового року їй телефонували від Максима Сердюка.

Ганна Іванівна впізнала співрозмовницю по голосу.

- Зустрітися? Хоч зараз, - не втримала сподівань. Данкова мати сама вийшла на контакт, хоч секретарка з дня у день думала про те, як би їй познайомитися із Дібровою. Бо щастя До- ри багато у чому залежить від матері Данка. Сама чоловіка втратила через злу свекруху - запиляла сина, пішов з образою й досі ненавидить…

- Я б теж не зволікала, - схвильовано, як здалося Ганні Іванівні, відповіла журналістка.

За годину - одна проти одної, насторожені, наче скуті - сиділи за столиком невеличкої прокуреної кав'ярні біля Золотих Воріт, і Свєта Сергіївна тільки посилювала екологічне забруднення цього окремо взятого затишного простору.

- Перепрошую, забагато курю, коли хвилююся, - загасила одну, запалила іншу сигарету. Видихнула димом, зацокотіла нігтиками по стільниці: з чого почати?

- У фонді Максима Володимировича… Працювала одна дівчина… Особлива… Мій син… зустрічається з нею…

- Так, - якомога спокійніше відповіла Ганна Іванівна, всередині дрижаки хвилями: що далі? Учепишся у мене, благатимеш урятувати сина від скривдженого долею янгола?.. І не сподівайся. Відріжу, й не зойкнеш.

Свєта Сергіївна напружилася…

- Ви знаєте?

- Так.

- Зрозуміло… - розгубилася. Слова поховалися. - А… чому… не працює більше? - запитала обережно.

- Звичайна ситуація. Звільнили… -демонстративно байдуже відповіла Ганна Іванівна. Закинула гачок. - Чому ви розпитуєте про це у мене? Могли б поговорити із сином…

- Я не втручаюся в особисте життя Данка, - так щиро відповіла журналістка, що Ганна Іванівна перехрестилася подум- ки: здається, не схожа на її колишню свекруху.

- Зрозуміло…

1>t

- …Але з іншого боку, - Свєта Сергіївна розхвилювалася, усі табу - геть. Про сина нині, чого панькатися? - З іншого бо

ку, хвилююся дуже за Данка. Гроші збирає терміново. Що за потреба? Куди рвоне… рвонуть? Не знаєте часом нічого?

- Знаю, - сказала Ганна Іванівна, сама повірила. Точно! - До Португалії.

Свєта Сергіївна заклякла, сигарета на попіл - і не помітила. Вуста затремтіли. Це ж що таке? Здимить і слова не скаже? Хіба так виховувала? В Інтернеті все шариться, вишукує щось…

- Навіщо їм… та Португалія?..

Ганна Іванівна зітхнула, усе на стіл - і про Теребовлю, і про Дорину маму, і про її тата із Галею, і про наглий вчинок Макса Сердюка, що викинув дівча, як кошеня, на вулицю, і наказав додому відправити, а секретарка Дорі тут роботу знайшла, бо Дорі без Данка - ніяк… То добре, що Данкова мати мудра. Бо Ганна Іванівна дитину образити нікому не дасть, якщо вже про все по-чесному.

- Де ж вона живе зараз? - прошепотіла Свєта Сергіївна. Якби змога, до серця пригорнула б. І за що дитині такі біди?

- У мене…

- Зрозуміло.

Затихли - кожну свої тривоги огорнули. Кава у чашках змерзла, за вікном хтось притишив яскравість дня…

- Але… Але ми не можемо просто спостерігати! Розумієте? - врешті отямилася журналістка. Двадцять років у соціальній тематиці, це вам не про шоу-бізнес казки вигадувати. - Ну, чому ж вони такі недовірливі? Хіба ми з вами їм поганого бажаємо, - і не помітила, що звертається до секретарки, ніби то мама Дорина. — Ми б допомогли… Словом, порадою…

- А що ми можемо зробити?

- Не знаю! їй-богу, не знаю, - розгубилася Свєта Сергіївна. - Дора підлоги миє… Хіба то вихід?

- Зараз і здорові без роботи…

- Може, хай до нас із Данком переїжджає? Навчання якесь організуємо… Плести там… Я не знаю. Треба подумати…

- То їм вирішувати.

- Не можна їх відпускати. Не можна! Діти… Куди?.. Я могла б… надіслати запити, дізнатися щось про Дорину матір…

Зв’язатися із благодійними організаціями в Португалії… Попросити про допомогу, але просто їхати світ за очі без певної інформації… Такі молоді… Мудріший би ніколи… Що ж робити?!

Дві дорослі, розумні, биті життям жінки ще довго товкли воду в ступі, бо точно знали, як треба: щоб Дора на ноги стала - освіта, професія, заробіток, спина прикрита. І Данко б за цей час змужнів. Зі стосунками своїми розібралися, бо замало часу минуло, замало, щоб Ромео з Джульєттою називатися. Так зараз у молодих усе швидко змінюється. Ні! Вони б у їхнє особисте не втручалися, але допомагали б, чим могли. А вже потім… до Португалії. Ясно ж - день. Та як це зробити?

І гадки не мали. В однієї грошей негусто, друга не з мажорів. А воно, як не крути, щоб Дорі допомогги, всюди - гроші, гроші, гроші…

Засмутилися - безсилі.

- Давай на “ти”, Свєто, - тоскно мовила секретарка.

- Давай, - погодилася журналістка, ніби породичалися щойно. - Зі святом, Ганнусю. Завтра восьме…

- І тебе.

З тим і розійшлися розгублені. Тільки й того, що побожилися дітям життя не псувати, але й напоготові бути, щоб ті не утнули якоїсь дурниці. А далі… Далі хай Бог править, а вони приймуть.

Вранці восьмого березня Світлану Діброву підкинуло на постелі від басистого репу, що зненацька забубонів за стіною в сусідів. Стукнула кулачком у стіну - ви там подуріли, чи що?! Продерла очі - все одно час прокидатися. Тільки-но відшукала капці - і куди вони щоночі телепортуються? - тільки визирнула у вікно: що тут у нас з погодою? - Данко на поріг.

- Ма… Привіт…

- Ненавиджу реп!

- Ми всі все життя читаємо реп… Просто не чуємо музики, яка його супроводжує, - ошелешив Свєту Данко.

- Так! Розумнику… Ще ти не виріс мене тут повчати, - буркнула. - Котра година?

- Святкова…

- А… - прокинулася врешті остаточно. - Точно. Восьме березня… Вітатимеш?

- Ясна річ, - розцвів, простягнув матері пакет. - Тримай!

- І що тут у нас?

- Смартфон…

- У дівчини своєї забрав? - запитала обережно.

- Я ж не придурок. Новий тобі купив… Подобається?

- Так… - роздивлялася коштовний гаджет. - А гроші де взяв?

- Заробив…

- Так ти увесь цей час… Синку… Так шляхетно. Дякую… Це не просто подарунок. Це - вчинок.

- Та годі мене нахвалювати. Зі святом, Свєто Сергіївно. Рес- пект тобі. І уважуха…

- Дурник… - усміхнулася тепло. Обійняла сина в районі грудної клітки - вимахав, матір йому по плече. Як вберегти?

- Дане… Ти знай… Які б проблеми не виникли у твоєму житті, я завжди допоможу. Завжди… І ніколи не нашкоджу тобі. Зрозумів?

- Нема проблем! - розсміявся щасливо. - Снідати будеш?

- А ти і сніданок приготував?

- Ні! Але обіцяю… На твій день народження спробую…

- А зараз чого хочеш?

- Можемо бутерами обійтися. Хочеш, хліба нарубаю?

- Поспішаєш?

Кивнув.

- До Гарика по навушники. Потім з Дорою зустрічаюся…

Свєта Сергіївна напружилася, зазирнула синові в очі.

- Може б, ти… уже запросив Дору до нас у гості?

- Ні, - мотнув патлатою башкою. - Не зараз. Одне діло зроблю, потім знайомитися будете…

- Що за діло? - запитала, ніби то найменше її цікавило.

- Важливе! - оголосив Данко і помчав на кухню.

“На Португалію тепер грошей у нього точно немае”> - подумала Свєта Сергіївна в ритм репу, що все з тим самим натиском бубонів за стіною. Притисла смартфон до грудей, пішла за сином.

Дора теж знала, як треба - збирай лахи, дуй до Теребовлі. Там хоч і Галя, та стіни рідні. Роботу яку знайти, грошей назбирати на Каштелу-Бранку. Ромка побачити, пожалітися - так нічого і не заробила у столиці…

“Ні, ні”, - метляла кучерями, пояснювала Ганні Іванівні. Не можу у вас жити. Нечесно…

А серце криком. Як же вона без Данка? Дора не хоче… без Данка!

Наступного дня після переселення дві години з Троєщини до фонтана у Маріїнському добиралася. Сама-самісінька. “Не боюся! Не боюся!” - товкла собі, поки розібралася, на якій маршрутці до центру їхати.

- Доро! Ну, де ти була? Я змерз! - вигукнув Данко, обійняв Дору. - І хвилювався. У тебе все гаразд?

“Так”, - посміхнулася винувато. Не втрималася, відписала у смартфоні: “Сердюк звільнив, на Троєщині живу тепер, у однієї дуже гарної жінки”.

Данко геть не засмутився.

- Круто! Частіше бачитимемося. Правда ж?

Так… А Дора й не подумала. Вільна ж тепер. Хоч з ранку до ночі з Данком містом вештайся. Та хіба можна їй у чужих людей на голові товктися? Ані роботи, ані грошей. Нічого Данкові не сказала, а сама затялася: може, й справді у Ганни Іванівни поки що залишитися? Роботу знайти, заробити і кут собі якийсь винайняти?

- Можу санітаркою до хірургічного відділення тебе влаштувати, - Ганна Іванівна уже вклала малого Славка, перепрасувала постільну білизну, сиділа, зморена, з Дорою на кухні, заглядала в чорні очі - тобі як, краще?

“Дякую, дякую! - Дора ухопила секретарчині руки, стискала їх, притискалася до н их щокою. - Дякую…” І уже не пече їй Теребовля. А можна, щоб уже завтра до роботи?

- Серед нормальних людей працюватимеш, - тільки й відповіла секретарка.

Назавтра Дора із таким завзяттям драїла кахлі на стінах операційної, що навіть сувора старша медсестра Міла, що пресувала тут середній і молодший медперсонал без перерв на вдих-видих, і та здивувалася. Торкнулася Дориного плеча, пальцем насварила:

- Не рви жили, сестро! Впадеш…

“Ні”, - посміхнулася. І коли за тиждень Міла взяла Дору собі на допомогу постільну білизну після пральні перераховувати, дістала блокнотик, написала: “Пані Міло. Дозвольте тільки в нічну зміну працювати… Дуже прошу”.

- Моя ти пташечко, - зітхнула старша. - Здуріла?..

А-а-а… От не кажіть такого! Дора файний план придумала.

Щодня із Данком зможе бачитися! Хоч з ранку до вечора. А вночі у відділенні ночуватиме, як усе чисто прибере й вимиє. І Ганні Іванівні так легше - не мозолитиме їй Дора очі. Уже згляньтеся, пані Міло.

Сама на себе згляньсь, бідахо. Мужик не потягне, куди впряглася. Де там спати вночі та ще в хірургічному - ледь клозети вичистила, лампочка над післяопераційною горить. Бігом, Доро! В очі заглядай: вам чого треба? А на

ліжку пан блідий язиком не ворушить. Руку тремтячу випростав… Чи вмирає, чи просто сечоприймач переповнився, простирадло залите. Зараз, зараз… Пана на бік, простирадло з-під нього висмикнула, нове-сухе застелила, та лагідна, усміхається, блідого пана по плечу гладить - усе добре… Сечоприймач спорожнила, знов під'єднала. А видихнути нема коли. На сусідньому ліжку хлопець хрипить:

- Пити…

Зараз, зараз… От файно, що говориш, а то б Дорі геть важко було. Пий, братику. А чого лоб такий гарячий? До лікаря. Там хлопець…

- У шостій?

Так…

- Дякую, Доро…

І чому тут такі добрі люди?.. Засинала прямо на стільці в коридорі, підхоплювалася від найменшого доторку. Чому тут ніхто не злиться, що треба підійти до Дори, торкнутися її руки… Аби не Данко, вік би з відділення не виходила. Оце платила б і платила за їхню доброту.

Та на ранок поспішала геть, не зупинити. Данко…

- У мене сьогодні зйомка у Софії. Підеш зі мною? - обіймав Дору, цілував у щоку, і від того поцілунку Дорі сил - на цілий Божий день, аж до присмерків.

Міла дивувалася:

- Як ти на ногах ще тримаєшся, пташко моя?

А-а-а… Секрет знаю!

Та будь-якій пожертві свій час. Слабла, паморочилося… Не здавалася: не боюся… Восьмого березня вранці, після нічного чергування, вийшла на поріг лікарні з пакунком подарунків - і лікарі зі святом привітали, і пані Міла манікюрний набір подарувала, і навіть блідий пан коробку цукерок простягнув:

вам, шановна… Бач, заговорив! Перед очима попливло. “Тільки не сьогодні!” - злякалася. Притулилася до стіни - постоїть трохи, на Троєщину пакунки закине і до Данка. Чекає вже…

Він тупцював біля чавунного фонтану. Під курткою щось випиналося, не інакше квіти Дорі приніс. Ох, чудний! А вона знає… Сьогодні всі пани панянкам квіти дарують. От і вгадає. Троянда. Ні, гвоздика. Гвоздики будь-коли квіткарі продають. А чи нетутешню яку…

Данко побачив Дору, заспішив назустріч.

- Привіт…

Посміхнулася, пальчиком на куртку - а там що?

- А, хитра! Не скажу. Сюрприз, - розумів її без слів.

“Та хочу зараз же знати!” - брівки насупила, ніби гнівається. Ніжкою тупнула.

Обійняв, до себе притис, повів геть. В очі заглядав, аби вуста його бачила.

- Терпи, Доро! Я ж терплю.

Куди це ми?

Данко зупинив таксі, автівка зрушила в бік Солом’янки. Дора зачудовано посміхалася - то у вікно, то на Данка: куди це ми? Незнайомі вулиці - ніколи тут раніше не бувала. Київ величезний, не Теребовля. Залізничний вокзал лишився праворуч, далі, далі…

Зупинилися у похмурому провулку, Данко розплатився, взяв Дору за руку.

- Майже прийшли.

“Добре”, - кивнула довірливо. Що задумав?

Широкий заасфальтований голий двір - ані натяку на романтику. З двох боків гуртожитки, посередині двоповерхова споруда з безліччю вивісок на фасаді - і шиють тут, і миють… Данко вів Дору не до парадного входу. Обійшли будинок, сходами вниз, до напівпідвалу, вікна якого зсередини щільно затулені цупкою чорною тканиною. Данко дістав ключ з кишені, відчинив невеликі, оббиті залізом двері.

- Проходь… - в очах дитячий захват.

Дора ступила через поріг, напружила очі - видно тільки обшарпані стіни невеличкого коридору-тамбура, хід з якого кудись у темряву. Данко зачинив двері. У тамбурі стало - хоч чорну кішку шукай.

- Доро… - покликав, знітився. “Бовдур!” - вколов себе скептично подумки. Простягнув руку - де ти, Доро?

Дора геть нічого не бачила. Прилипла спиною до стіни - так он як сліпим… І від тієї несподіваної думки перелякалася до смерті, заплюшила очі, відкрила їх знову - чорно! - і задихнулася німим відчаєм. Зиркала по боках, тягнула рученята у порожнечу, і за ту незрозуміло безкінечну гнітючу мить сто разів померла від абсолютної безвихідної самотності. “Мамо, мамо…” - ридала подумки.

У темряві клацнула запальничка. Данко стояв за метр від Дори.

- Я придурок, - зітхнув із прикрістю.

Узяв Дору за руку, повів у темряву. Слабкий вогонь запальнички вихоплював із чорноти фрагменти - спочатку опинилися у великій кімнаті, ущент заповненій стосами журналів, з неї хід вів до другої, меншої, де стояв старий диван, пара крісел, дзеркало від підлоги до стелі і довжелезний вішак - сто вбрань рядком на ньому.

За вішаком Дора побачила ще одні двері. Данко зупинився біля них, усміхнувся азартно.

- От ми і вдома…

Запальничка раптом згасла. На мить знову стало темно, та вже не лячно. Данко штовхнув двері, взяв Дору за плечі, завів у таємничу кімнату.

Клацнув вимикачем - спалахнуло світло.

- Тільки тут встиг лампочки вкрутити, - сказав. - Ну як? Класно?

Дора стояла посеред кімнати, метрів із двадцять, без вікон. Уздовж трьох стін на металевих карнизах, прикріплених під самою стелею, гойдалися тканини: чорна, зелена, біла. Стікали до самої підлоги, за кожною можна було роздивитися інші - сіру, червону, синю-синю… Посеред кімнати завмерлими звірами розсунули ноги штативи, підставки під студійне світло і тло. На них скрутили голови софіти, моноблоки, фотоспалахи. Під ними на підлозі смішний пузатий пуф, що стає кріслом, варто лиш на нього всістися. Біля дверей - звичайний письмовий стіл, завалений фотопримочками, ноутбук, фотокамера… А замість стільця - здоровезна скриня.

- Тепер у мене є студія, - сказав Данко. Призвичаївся лаконічно повідомляти Дорі найголовніше. Та й не треба їй знати, що обладнання орендоване, хоч і на гарних умовах, а ці двадцять метрів ділить з іще одним фотографом, щоб менше за оренду платити.

Збудився, забігав студією, відкидав одну тканину, зашторю- вав стіну іншою…

- Дивись… Бачиш?Тут різні варіанти тла! Світло професійне. Я так мріяв…

Зупинився, пішов до Дори.

- Класно? Це наш дім… Ми тут… одним ділом займатимемося …

Яким? У очі Данкові чорною безоднею довірливою. Вії затремтіли.

Знітився.

- Потім скажу…

Усміхнувся, поліз у куртку…

- Це тобі… Зі святом, Доро.

Манюня… Так це ти півдня під Данковою курткою ховалося? На Дориних долонях тремтіло руде кроленя, рухало носиком - пухнасте, капловухе, та таке маленьке і тендітне, що й притулити до себе страшно. Манюнечка… Присіла на пуф, всадовила пухнасте диво на коліна, гладила, сяяла…

- Це дівчинка. Боні, - Данко присів напроти Дори навпочіпки. - Знаєш, як порода називається? Не повіриш! “Карликовий баран”… Ну, хіба це баран? Цяцька…

“Боні”, - беззвучно повторила вустами.

Данко завмер, дивився на Дору захоплено.

- Сиди… Добре? Так сиди. Я… фотографуватиму… Ні! Пуф зайвий. Зачекай! - підхопився, до скрині.

Витяг на світ Божий вовняний плед кольору пряженого молока, завбільшки з двоспальну ковдру. Розстелив посеред студії.

Дора всадовила кроленя на кремове марево, опустилася поряд. Посміхалася - та це ж радість, коли не глянь! Нахилила голівку до кроленяти - пухнасті вуха ніс лоскочуть. Ах, ти моя красунечко! Крихітко моя… Наче Дора стала такою дорослою, такою мамцею, бо таке у неї манюсіньке дитятко…

Данко вхопив камеру, наставив на Дору і раптом закляк - знітився, серце закалатало. Хотів крикнути їй, та лише прошепотів, хоча і знав - не почує:

- Не помічай мене… Прошу, не помічай…

Вона й не помічала… Прилягла на плед, скрутилася калачиком, притисла до живота кроленя, гладила його по вухах, шепотіла щось беззвучно.

Данко не розрізняв окремих об’єктів єдиного зачарованого ге- штальту, що народжувався із чорних кучерів, плавного вигину тендітного дівочого тіла, рудого пуху “карликового барана” і напруження витончених Дориних пальчиків - притискала до себе Боні одночасно сильно і ніжно. У підвалі Данкової студії

народжувалася гармонія, і він квапився… квапився вихопити кожну її неповторну дивовижну мить, бо це диво можна було знімати безкінечно довго, ніби смакувати… І він би знімав до скону, та за якийсь час спіймав себе на думці, що вже не вибирає ракурсу, не виставляє світло, просто клацає і клацає, як той дурний…

І Дора не рухається… Тільки руде кроленя навколо скаче…

Злякався. Закляк, гукнув:

- Доро…

Пішов до неї тихо, коліна підгиналися. Упав поряд навколішки, уже простягнув руку, аби торкнутися Дориної щоки, та побачив - вії тремтять. Дора спала. Міцно, як дитина. Усміхалася - радість на вустах. І тільки напружені долоні і досі окреслювали простір, з якого давно втекло кроленя Боні.

Данко відклав камеру, схрестив ноги, як той турок, і так сидів біля Дори увесь час, поки вона відсипалася за всі свої безсонні випрацювані ночі. Очей не зводив - і сам не знав, чому для нього так важливо дивитися на Дору.

Дора спала б до ранку, та за годину пухнасте кроленя скочило дівчині на ногу, причаїлося біля коліна. Дора розплющила очі, усміхнулася - Данко…

Він дивився на неї дивно, спідлоба, крізь прядку русявого волосся. Вона простягнула руку, аби прибрати ту прядку. Він потягся їй назустріч, торкнувся щоки. Вона зашарілася, бо бачила тільки його очі і то було до дідька прекрасно і незрозуміло. У вухах загуло - вітер, на чорні бездонні очі набігли сльози, як ті мурахи на цукор - і де взялися звідусіль… Невідома сила повернула на спину, розпластала руки крилами, розлила тілом весняний гарячий сік, і Дора відчула таке відчайдушне щастя сеї миті, що і порівняти нема з чим.

Данко повів долонею по Дориній шиї, торкнувся ґудзика на кофтині, та вона раптом рвучко перехопила його руку, зупинила - сама… Розстібала іудзики, бачила тільки сині Данкові очі. І хай би так було вічно…

Музика… Підхоплювала Дорину кофтинку, Данків светр, розвішувала на софітах. Виникала від граціозних рухів, невтримних поцілунків, сяючих очей, всепоглинаючого жертовного радісного щастя, що воно все тільки в одному і є:

вона помре без нього, він не житиме без неї… “Ну що ж ти наробив? - шепотіли До-

6 Биті Є Макс рині очі. - Тепер я люблю не життя, а тільки тебе…” - “Давай залишимося тут назавжди…” - просили Данкові очі.

Треба сильно подорослішати, аби впевнитися, що життя важливіше. Та вони, хвала Господу, були юні… Спустошливе виснаження фізичної близькості не змусило розімкнути обіймів, відкинутися, заспокоїтися - все кружляли легким божеством із вісьмома руками-ногами, двома головами і одним… серцем.

Отямилися нескоро, тільки коли змерзли, як цуцики. Лежали - голі і щасливі - трусилися від холоду, навколо них плигала руденька Боні. Дора повернула лице до Данка, запитала жестами:

- Ти привів мене сюди для того, аби я стала твоєю?

- Ні…

- А навіщо?

- Я навчу тебе говорити… - сказав Данко. - Тут…

Ані слова! Слова забирають силу. Тільки на шостий день божевільних мандрів знесилений Макс врешті усвідомив: кожного наступного дня ставатиме все важче. Непотрібні роздуми годин на п’ять вдумливого монолоіу залишилися у минулому житті, оперативно мінімізувалися у конкретні, короткі тези. “Подохну! - билося. - Тікати! До людей…”

Здичавів… Волосся скуйовдилося. Колюча щетина не додавала обличчю мужності, дратувала - змокала, як жадібно пив гарячий чай з того, що траплялося під ногами, тієї ж миті обмерзала, і шкіра під нею пульсувала від болю. Ноги несли від страху, бо раз упав і постановив:

- Все! Аут!

Дон посунув далі, та не відчай заблукати підкинув Макса. Розпарений важкою ношею, враз став холонути, за мить уже трусився, слабшав і байдужів: а пофіг…

І тільки коли тілом раптово розлилося неприродне оманливе тепло, зрозумів - зараз заплющить очі і… помре.

Та не зранені ноги, не стомлена спина, не порепані нігті з запасом бруду і не сіре, як тлін, волосся на пиці правили бал. Шлунок! Голодний лютий шлунок давно залишив постійне місце проживання, залишив там лише хронічний SOS: “їсти! їсти!

їсти!”, переселився у голову, жер мозок. Нездійсненною розкішшю залишився у мріях перший день з гречкою, печивом, смаженою на вогні рибою. На другий день знайшли сухі гриби під снігом, а потім три дні поспіль - тільки густий відвар з березових бруньок. Дон, падло, наче навмисне вів такими стежками, що тут не те що людей, скоро й беріз не зустрінеш.

- Усе одно березові бруньки більше трьох днів краще не вживати. Печінку садять… - спокійно відповідає Дон. Голову до землі, сліди на снігу вивчає.

- А де білки? Чому тут немає білок? Чи їжаків… - знесилений Макс сидить під смерекою, притулився до стовбура, нишпорить поглядом по гілках.

- Багаття розведи, бо звалишся.

“Багаття, багаття… Та пішов ти! Досить! Я йду! Сам запалюй своє багаття!” - думає зухвало, підводиться на тремтячих ногах, та сил вистачає дійти лише до сухого стовбура зламаної вітром сосни. ї трісок не треба колоти - суха хвоя зійде.

- Дика вишня… - Дон стоїть біля невеличкого дерева, обдирає зі стовбура смолу, жує. - Ходи, бо сам усе з’їм.

- Ти… Ти кепський інструктор! І провідник! - Макс суне до вишні, труситься від істеричного відчаю. Стискає пальцями найбільшу краплю смоли, та відірвати від стовбура не може. - Ми не на маршруті… Ти заблукав! Якби ми рухалися правильно - були б і потічки, і білки, і печери…

- Нормально. Маршрут такий.

- До людей треба! їсти… попросити…

- То режим жебраків! А ми працюємо в режимі подвигу. - Дон однією рукою відсуває Макса від вишні, другою легко відриває велику краплю смоли - Максову краплю! - і кидає до свого рота.

Усе! Це остання крапля! Макс закляк - неконтрольована червона лють зароджується в районі скрученого голодом шлунка, одночасно вистрілює у п'яти напрямках - заповнює голову, кінцівки - народжує червону зірку невтримного гніву.

- Сука! Ти паскуда і сука! Ти… ти звільнений! - белькоче чортзна-що, не кидається на Дона, ні! - куди там з Доном боротися. Спостережливим зайцем зиркає по боках, ніби під кожним б* кущем скатертина з наїдками розкинута, а йому лише вибрати, до якої підсісти, йде геть - без рюкзака, намету… А до сраки! Доповзе до людей. Договір… про екстрим-тур… розірвано! Через форс-мажорні обставини.

- Мажор… - чує за спиною презирливий голос Дона.

Не смій! Ніколи не смій називати мене мажором! Що ти знаєш про мене, виродку? Хто тобі сказав, що чесноти людини вимірюються її здатністю тупо брьохати… життям… і мріяти тільки про шмат хліба?! Паскуда…

Планів нема! Рафінований випускник "Інституту ауф дем Розенберг" і Лондонської школи економіки кладе на плани… Геть! Ламає гілки ногами, розмахує руками - з дороги! Немає у горах абсолютно безлюдних місць. То Дон спеціально петляє, а Макс ітиме навпростець і врешті-решт знайде людей… І сил вистачить… І доведе…

Очі обмацують ліс, ноги наштовхуються на горбок. Макс уже піднімає ногу, аби забратися на нього, скошує очі долу і завмирає - то не горбок… То людина. Лежить сірим каменем, снігом зверху припорошений, як торт цукровою пудрою…

- Доне… - шепоче вражено.

Присідає біля непорушного чоловіка, дивиться приголомшено, торкнутися страшно.

- Доне!

Підскакує, озирається і раптом ціпеніє - крізь байдужі дерева, що за примхою гори стікають долу, вдалині видно невеличку розчищену галявину, огороджену тином, а на ній… Халупка, друга менша, металеві бочки купою і люди… Люди!

Макс не витрачає сил на слова. Задихається неймовірною радістю, переступає через непорушне тіло, біжить схилом униз…

Дон спокійно підхоплює з землі чималий уламок льоду, прицілюється… Чпок!

Макс падає долілиць. “Я більший… за білку…” - сигналить у мізках. Недбало відкидається на спину, дивиться на Дона. Сил катма, не підвестися. “Як піде… не дожену…”

Дон спокійний, як мертва вода. Підходить до чоловіка, ляскає по щоці.

- Живий?

Макс бачить, як чоловік розплющує очі…

- Від самогонників? - Дон нахиляється, мацає пульс на шиї.

“Так”, - самими повіками підтверджує чоловік.

- Погано, - говорить Дон.

Підводиться, йде до краю схилу, дивиться вниз, на людей і халупки, довго, ніби вирішує, що робити далі. Повертається швидко - вирішив? - вдягає на плечі обидва рюкзаки, намет, хапає чоловіка і Макса за капюшони курток, тягне у ліс, як той віл, що - скільки на нього не накидай - подужає.

Макс волочиться бездіяльною тушкою, косить на несподіваного третього, намагається зрозуміти, наскільки зменшуються чи збільшуються його шанси вижити.

Минає день, минає ніч. Чи то час сплющився, б’є в очі сліпучим чорно-білим сонцем. Дон раптом зупиняється, відпускає капюшони - Макс валиться на землю поряд із несподіваним третім. Від чоловіка тхне.

- Нормально, - чує Дона. - Далі самі.

Макс ще не встигає усвідомити нову страшну біду, бачить - чоловік напружується з останніх сил, перевертається на живіт, спирається на тремтячі кінцівки, підводиться… У нього сіре, наче вкрите попелом, зморшкувате лице з проваленими щоками. Неголене підборіддя ховається під смішним рожевим шаликом, обмотаним навколо шиї разів із п’ять, довга сіра полотняна куртка залатана біля кишень, сині лижні штани засунуті у фетрові, як у старенських бабусь, рвані валянки з гумовими калошами, а через плече перекинута чимала повна торба.

- Як звешся? - Дон простягає сірому невеличку флягу.

- Ботва, - чоловік відпиває з фляги, повертає провіднікові.

- Давно від самогонників утік?

- Три дні тому.

- Недалеко відійшов.

- Собак потравив…

- Розумний… - Дон роздивляється бідаху. - Вживаєш?

-Є…

- А чого ж дременув?

- Били, суки…

Дон киває, мовляв, зрозуміло. Підхоплює рюкзак.

- Не відставайте, - ногою буцає другий рюкзак і намет до Ботви і Макса, суне у хащі.

Макс силкується підвестися - е-е-е… ти! стояти! - та тільки сідає, спирається на руки. Третій - зайвий! Третій, здається, це він. Потилиця липка від крові, пече. У голові наморочиться. їсти… Не подохнути… Сірий, певно, не промах. Підхопився, хоч волочився мертвяком. Дожене невблаганного Дона. А Макс…

Ботва проводжає Дона настороженим поглядом, несподівано швидко дістається Макса, присідає, обмацує кишені його куртки.

- Палити… Палити маєш?

- Ти…

- Сигарети є?

- Ні.

Ботва із прикрістю кривиться, підводиться, простягає Максові руку.

- Тримайся.

А-а-а… Третій - добрий? Бог послав? Випростовує руку - спробуй. Ботва старається. Тягне Макса з землі.

- Давай, братику…

- Ти… У тебе є ім’я? - Макс стоїть впритул до смердючого сірого чоловіка, учепився в нього, хитається.

- Ботва, - криво всміхається той. - Що важче - рюкзак чи намет?

- Намет… - зізнається, шкодує тієї ж миті. Зараз це падло вхопиться за рюкзак, залишить йому намет. Принюхується - від Ботви тхне не тільки смородом.

- Ти… Що тобі Дон пити давав?

- Спиртяка… - Ботва закріплює на своїх плечах намет, допомагає Максові вдягнути рюкзак, озирається у бік Дона, якого вже ледь видно поміж дерев. - Командир суворий… - зі співчуттям дивиться на Макса. - Сам йти зможеш?

- Спробую, - відповідає Макс, робить крок, і Ботва вчасно пірнає під Максову руку, притримує його.

- Нормально, - каже словами Дона.

Ліс схлипує - бідахи! - пускає сльозу, чи то нестійкий весняний сніг тане на сонці, падає долу. Двійко слабких тягнуть ноги у хащі. Макс висить на Ботві.

- Витягни мене звідси… Відплачу… Клянуся…

- Де він зник? - Ботва дивиться вперед по курсу.

- Крива сосна… Бачиш?

- Так.

- Туди, - пихатості немає. Звик примічати дерево, кущ, горбок, де останній раз бачив Дона, коли той, сволота підла, кидав його, чвалав геть, наказуючи ворушити ратицями.

Біля кривої сосни Ботва остаточно охляв. Сидів на землі, набирав сніг у жменю, тер мордяку, вдивлявся у темний ліс. Макс притулився до нього, як до рідної мами, чи то блажив, чи то марив.

- Я Герцог… Чуєш? Віддячу… Тільки доведи мене до Дона.

- Командира звати Дон?

- Дон, - шепоче Макс порепаними вустами. - Ти був на Балі?

- Це що?

- Рай!

- Поживу краще…

- Добре. Ти… Ти житимеш краще від усіх. Слово Герцога. Підводься! Підемо… Ти зможеш… Це я… Я… - Макс хоче сказати: “Я знайшов тебе! Без мене ти б здох…” Замовкає.

- Герцог - поганялово? - Ботва через силу підводиться, кидає намет на землю.

- Ім’я… - Макс не зводить з Ботви очей. Вивільняє плечі від рюкзака. Простягає руку…

- Красиво, - Ботва допомагає Максові зіп’ястися на ноги. Роззирається. - Куди?

- Туди, - навмання махає рукою Герцог.

День зникає несподівано, як англієць. Лісу нема - ні дерев, ні кущів, ні стежок. Тільки їдуча, як запах Ботви, безпросвітна чорна порожнеча.

- Дванадцять… Дванадцять мільйонів! Анджеліна стільки отримала… За Лару Крофт, - Макс і сам не знає, що верзе. Інстинкт самозбереження самознищився - меле язиком, останні сили розпорошує. Вчепився рукою у плече Ботви, волочиться. - Поїдемо до Парижа… Піднімемося на верхівку Ейфелевої вежі, з парашутами… Чи до берберів у Марокко. А краще зафрахтуємо яхту… З тобою не страшно… У море… Ти… Ти - Ботва. Ботва фореве!

- Герцог! Дивися… - Ботва зупиняється, вдивляється у темряву.

Макс на мить відпускає плече чоловіка, витягує шию, примружує очі. Що?

- Ніби вогник…

- Не бачу, - шепоче спустошено і падає в чорноту.

- Нащо ти його тягнув?

- Ну, не кидати ж…

- Не чіпай. Хай отямиться…

- Від гарячого скоріше повернеться.

Макс чує голоси впереміш із теплою ласкою вогню і гарячим пійлом: хтось підносить кружку до його вуст, намагається влити рідину в рота.

- Як до самогонників прибився?

- Підпоїли, в автівку заштовхали і привезли.

- Довго батрачив?

- У серпні попалився… Тільки… то не самогонники. Горілку ліву розливають нелегально. Щотижня дві фури відправляють.

- Знаю.

- Звідки?

- Буваю тут. Час від часу.

- Одного разу цигани заблукали. На базу припхалися…

- Повбивали?

- Усіх. А як хто з рабів слабшає, тих теж…

Ботва замовкає, нахиляється ближче до Макса.

- Герцог… Ти як?

Макс отямлюється від різкого смороду Ботви. Розплющує очі.

- Ну… От і файно! - Ботва всміхається, підхоплює Макса, допомагає йому сісти.

Макс мимоволі спирається руками на землю, дивується - а де сніг? Велике багаття тріщить дровами посеред широкої, вкритої сухою травою галявини. У світлі вогнища Макс не відразу помічає невеличкий дерев'яний сарайчик під деревами. Він схожий на відьмине кубло з казок - стирчить за метр над землею на міцних дерев'яних палях, як на курячих ніжках.

- Дім? Тут дім?

- Мисливська заїмка, - відповідає Дон. - Сіль знайшов. І чай…

- Справжній? - не вірить Макс.

Дон не відповідає, прискіпливо дивиться на Ботву.

- Харч маєш?

Ботва киває, дістає з торби брудну газету, обережно розгортає - всередині окраєць хліба з долоню і грудка пшоняної каші.

- Сховай! - розпоряджається Дон.

- Ні! - Макс смикається, подається до Ботви. - Дай!

- Сховай. - Дон без емоцій дивиться на чоловіка. - Зранку підеш. До людей більше доби дибати. Покажу, куди йти. Впораєшся. І харч згодиться.

Ботва розгублено дивиться на провідника.

- А як же ви?

- Нормально. У нас свій маршрут. Зранку розійдемося.

Макс приголомшено усвідомлює нову біду, по-звірячому хижо пригинається, Ботві в очі:

- Дай… їсти…

Ботва - то на Дона, то на Герцога.

- Командире… Можна я Герцогу трохи хліба дам?

- Кашу віддай.

Дякую! Дякую, брате! Макс ковтає пшоно маленькими крихтами. Смачно… Господи,як смачно… Ця Ботва - свята… Святий… Нащо йде? З ним… не пропадеш. Дотягне. Нагодує…

- Дякую…

- Чай будеш? - питає Дон.

- Дякую…

- То ти Герцог?

- Дякую, дякую… - Макс похапцем при гуляє до рота гарячу кружку, вдихає сумнівний аромат дешевої чайної пилюки, забутої мисливцями. Посміхається, як дурний. - Чай…

Допиває до сухого денця, валиться біля вогнища.

- У хаті не спатимеш? - питає Макса Дон. - Там лежаки є… І подушки з сіном.

- Тут полежу трошки… Гарно…

Тілом розливається блаженний спокій. Очі злипаються. Слова чоловіків біля вогнища прориваються у свідомість окремими короткими уривками.

- Дім де? Далеко човгати? - питає Дон.

- Який дім?..

- Бомжуєш?

- Є таке.

- Давно?

- А-а-а…

- Горілка?

- …І що я мав робити?

- …Нормально. Тільки… самому…

- Ми з Лисим один одного трималися. Якби не ці козли…

- …У торбі мотлох…

- Борг…

- Що за борг? - а Дон, виявляється, балакучий.

- Дівчину мертву з Дніпра витягли… Під Києвом…

Макса пробиває гострим, як голка, струменем жаху. Що? Розплющує очі, дивиться на сірого чоловіка скляним поглядом. Ботва не помічає.

- Наприкінці червня, - веде далі. - Красива… Коси руді довгі. Ноги спідницею білою обмотало… Може, заплуталася в ній…

- Такі в іншому плутаються… Покидькам віддаються, а потім вішаються…

- Та потонула…

- Ну, тонуть. Один біс.

Макс глухне. Люба… Глухне і чує - кожне слово.

- Ми з Лисим її з Дніпра витягли. Поховали на березі. Землі з могилки взяли…

- Навіщо?

- До церкви піти хотіли. Аби піп над тією землею молитов- ку прочитав.

- Не пішли?

- Та піду… Кажу ж - борг. Треба зробити, бо ж мучиться десь там…

- Щоб у першу ж церкву зайшов!

- Аби гроші… Хоч на свічку яку.

- Візьми.

Макс бачить, як Дон дістає з кишені стогривневу купюру, простягає Ботві.

- Проп’єш - знайду й уб’ю, - обіцяє спокійно.

Ботва виправдовується мляво і щиро, хрестить сіру куртку. Макс не чує. М’язи, кістки, думки - все паралізоване тваринним страхом: от Ботва зараз підведеться, підійде до Герцога, буцне ногою: не ти її?..

Підводиться Дон.

- Годі базікати. Спатимемо.

Підходить до Макса, торкається плеча.

- Підйом.

Макс зацькованим звірком відсахується, сідає на суху траву, зіщулюється, наче від удару. Відводить погляд - залишатися у компанії тих двох неможливо. Уява крутить - мить-дві, Дон з Ботвою вгризаються в шию Макса: ти?! Ти?!

- Тут… посиджу… трохи.

- Як знаєш, - Дон уже суне до заїмки, та раптом зупиняється. Відв'язує від рюкзака дорогі Максові черевики, кидає Ботві.

- Вдягни. Бо ти у цих валянках - наче з божевільні втік.

Ботва тут же перевзувається, роздивляється обнову.

- Гарні… - тупцює до заїмки за Доном.

Сон розуму народжує чудовиськ? Неспання ліпить ще гірших монстрів. Макс труситься біля вогнища - Господи! Вона потонула! Потонула, потонула… Гоцик знав. Звідки? Потонула… Сама. Сама! Макс не штовхав! Земля… Перемішується із рудими косами. Без труни, сліз і жалоби. Як собаку… Очі закрили? Таке ж буває - мертві дивляться. І в тих очах можна побачити… А Ботва? Він заглядав у мертві очі? Може, бачив там… Макса? Мерзота… По Максових кишенях нишпорив… Певно, й Любине тіло обмацав. Тварюка! І в торбу все! В торбу! А раптом… Раптом у торбі є щось… Любине?

Макс зацьковано зиркає у бік заїмки - зсередини долинає густе хропіння Дона.

- Спите?..

Рачкує до заїмки, труситься від жаху. Спинається на ноги. Обережно штовхає двері. Не риплять. Напружує очі - Ботва і Дон лежать на дерев'яних лежаках

біля стіни. Ботва скрутився носом у живіт. Дон розпластався, усміхається уві сні. Біля дверей - рюкзак і торба.

Макс хапає торбу - бігти, бігти! Наштовхується на рюкзак Дона - все треба брати! Піднімає - важкий! Суне до дверей.

Багаття ще горить. Макс витрушує на суху траву геть усе з торби. Смугаста тільняшка, майки, труси, книжка афоризмів “Золоті розсипи”, ключі (від чого?!), ганчірка з грудкою землі, порепане портмоне з фотографією пишної жінки у білому фартуху на тлі форм зі свіжоспеченим хлібом.

- Хліб! - шепоче істерично, знаходить газету, розгортає. - Хліб…

Рве сухий хліб зубами, ковтає, зиркає у бік заїмки. Хоч би не розбудити… Давиться, кашляє, затуляє рота руками: тільки б не прокинулися! Ховає у кишеню ганчірку із землею: оце Любине… Любине…

Відкриває рюкзак Дона, а там консерва. І пачка печива…

- Паскуда, - схлипує спустошено.

Запихає консерву і печиво у кишені куртки. А пофіг! Не знає, де ділося. Ботва… З’їв! Точно…

Під дупою припікає. Підхоплюється. Он воно що! Багаття теж жадібне. З’їло дрова, на суху траву перекинулося, по ній до заїмки - усе ближче, ближче.

“Біжи! Біжи!” - подумки чи то собі, чи то полум’ю.

Смикає головою - та цить! Ані слова! Німий!

Збуджено-перелякано топить у вогні погляд. Кут заїмки починає тліти. Макс відступає на кілька кроків, падає на землю, притуляється щокою до землі.

“Ди… витися буду”, - думає затято.

Божевільні фантазії вимагають реальних втілень. Потонула… Крапка! Чи не сам хотів певності? Яскраві, як при сонці, картинки: річка, берег… На зеленій траві… Люба. Макс поспішає до неї, та поміж ним і Любою виникає вонючий, огидний чоловік без імені. Ботва… Затуляє сонце. І Любу. Видно тільки сіре обличчя волоцюжки, провалені очі. Вуста ворушаться… Що? Що ти там верзеш? Я? Я Герцог! Ти… відійди краще! Не затуляй сонця… З Ботви - дим. Чисто, як з вурдалаків, що їх тисячами знищують у голлівудських фільмах жахів. Сонце. Палить суку до нуля, кидає Максові під ноги жменьку попелу. Люби не видно - сонце…

Здригається. Зараз тим двом у заїмці стане гаряче. Попідхоплюються. Вискочать з хатинки. “Герцог! Ти, мать твою, за вогнем стежиш?”

“Я спав…” - скаже. Вогонь у дзвони не б’є.

Полум’я охоплює кут, підлізає під підлогу, ширяє поміж па- лями. Як стрімко! Макс витягує шию: невже не відчувають небезпеки? Дон неодмінно прокинеться першим! Штовхне Ботву…

Вогонь не чекає, несподівано обіймає стіни заїмки широкими довгими биндами, вкутує миттєво, зав’язує на стрісі червоний ясний бант. Макс спинається на ноги. Тремтить.

“Суки… Прокидайтеся… Згорите…” - кричить подумки збуджено,тупцює. І не підійти… тепер.

Робить крок до заїмки - лице обпікає гарячим. “Стрибай! Стрибай!” - кричить у голові нещадний високий голос. Відса- хується геть. У темряву.

Позаду - ба-бах! Наче хто у медвежу яму втрапив. Макс озирається - стріхи нема! Провалилася в заїмку.

Тремтить від незрозумілого захвату, тихо суне назад, до місця забави. Всередині хатинки щось відбувається. До тріску сухих дерев’яних стін додаються судомні слабкі вигуки, стогін. Усередині… Макс хоче бути всередині. Побачити… Що там? Скоріш за все провідника з Ботвою привалило колодою з перекриття.

- Вибирайся, Доне… - видає словом сподівання. Без Дона - гайки! Ботву… ніколи б не бачити!

Уявляє - Дон! Чорний, обгорілий… Виходить з вогню - Термінатор. Пощадить Макса?

“Нізащо…” - розуміє правду життя.

Смикається, наче Дон уже йде. Метушливо викидає з кишень консерву і пачку печива - та не брав я твого! Завмирає, збуджено вдивляється у палаючу заїмку. Ані стогону…

У голові щось з дитинства: капітан залишає корабель останнім, у бій йдуть тільки “старики”. Хочеться надіти на голову офіцерський кашкет, віддати честь… загиблим. Прикриває обличчя долонею - жар лущить шкіру. По щоках невтримною рікою течуть гіркі колючі сльози: “Прощавайте, брати…” - щирий.

Озирається… Бігти зайве. Сам… їжа є. Часу досхочу. Мізки наповнюються зарозумілими тоскними сентенціями. “Я смерть бачив…” - як же він розуміє всіх тих… що з воєн.

- Я смерть бачив… На власні очі… - катарсис не гарантує чистого результату. Логіка плете мереживо.

- Ніхто не бачив… -додає недобре. - Що я бачив смерть… І тільки ридати від тієї невідворотності. Та вогонь уже дожер

заїмку. Розповзається лісом. Ще трохи жалів - сам згориш. Макс кашляє від їдучого диму - геть, геть! Біжить чорним лісом навпростець, забувши на сухій траві рюкзак Дона, торбу Ботви, консерву, ніж, сірники, пачку печива - усе, що збільшувало шанси… вижити.

У ніч з шостого на сьоме березня пані Жені наснився білий, як лебідь, козел з крутими рогами. Двійко дужих чоловіків тримали козла за ноги, а вона сама натхненно спилювала йому роги, примовляла:

- Інакше у двері не пролізеш!

І двері ті поруч. Посеред світу - вітри, гори, луки навкруги… Пташки цвірінчать, комахи у ляжки впиваються, одна, паскудна, до щоки присмокталася… Пані Женя аж пилку кинула - га щоб тобі!

Чоловіки бачать таке діло, козлові роги недопиляні обламали, долоні простягають - платіть, упоралися. Кинула грошей, за мотузку вчепилася, козла до дверей потягла. Штовхнула їх:

- Отут твоє місце…

А за дверима ж файно. Вітри дозовані, сонце за бажанням, комахи не гризуть, коти не паскудять, пташки репертуар узгоджують, люди на безпечній одне від одного відстані - на кулачках не зійдуться, думками одне до одного дотягнутися силкуються.

Козел мекнув схвильовано, майнув було назад, до кусючих, та пані Женя двері заступила:

- Куди, мать твою?!

Козел, тварюка невдячна, пані Женю башкою безрогою у живіт буц - пусти! Вона йому поміж очі - ага, зараз! Ото б і зчепилися, та раптом Макс поряд. Пані Женю обійняв, на м'яке крісло під дозованим вітром усадовив.

- Мамо… Хіба козлам тут місце? - за мотузку, потяг тваринку за двері.

- А навіщо ж я мордувалася, роги йому пиляла? - тільки й встигла вигукнути пані Женя вслід, як двері - хрясь! І зачинилися. І табличка на них висить: "Харе смикати! Ми закриваємося і переїжджаємо у новий офіс!" Ані козла. Ані Макса. Тільки коти з зашитими дулами і горобці німі…

Прокинулася - простирадло мокре. На ліжку сіла, піт по обличчю долонею розмазала - ой, лишенько… Як підкинуло - до телефону. Набрала Макса - "поза зоною…" Пальці зціпила.

- До восьмого почекаю… - прошепотіла затято. Ще не було такого, аби синочок її з Восьмим березня не привітав. Як не відгукнеться, тоді вже…

Серце калатало - не відгукнеться.

Дев’ятого зранку мордовороти старого Перепечая виймали душу з Ганни Іванівни - де хазяїн був, що наказував, куди їздив… За годину зіпсували чаювання у родині Андрія Миколайовича Романова, за три уже нишпорили офісом таємничої “Весни”. Молодик із “A. LANGE & SOHNE” на зап’ястку тремтячими руками гортав договір - усе за законом. Зелений туризм. Легка прогулянка. Поряд із Максом досвідчений провідник… Удвох так цікаво мандрувати горами… Чотирнадцятого під вечір побачите громадянина Сердюка М. В. живим і не- ушкодженим.

- Маршрут показуй! - Перепечай власною персоною приїхав допитувати молодика.

За десять хвилин у Івано-Франківську партнери Перепечая підняли на ноги всіх, хто міг організувати пошуки за вказаним маршрутом, та під вечір, коли рятівники, провідники й охоронці розбилися на групи і тільки від’їжджали у гори, отримали інформацію: під час лісової пожежі у мисливській заїмці згоріло двоє чоловіків.

Перепечай нічого не сказав доньці. Наказав до ранку відкласти пошуки і - хоч по небу! - до ночі доправити йому рештки загиблих.

О другій ночі пані Женя ще не спала. Як зранку прибігла ра- 30хМ із Перепечаєвими вовкодавами до синової квартири, так там і лишилася. Сиділа на дивані каменем - німа від горя. Ганна Іванівна й на крок не відходила. Операційна сестра з двадцятирічним стажем розуміла ясніше за будь-кого - пані щохвилини перекинутися може.

- Може, чаю вам заварити? Чи поїжте…

“Ні”, - ледь помітно хитала головою пані Женя. І тільки коли лунав телефонний дзвінок - старий тато Перепечай інформував доньку про кожний крок пошуків, - зиркала на секретарку перелякано.

- Трубку візьмете?

“Так”, - кивала Ганна Іванівна.

Під вечір обнадійливі новини про таємничі синові мандри й організацію масштабних пошуків не повернули пані Жені снаги. Так і скніла на дивані, тільки все куйовдила рукою волосся, ніби заважає, ніби зайве…

О восьмій вечора Перепечай передав, що наступна інформація надійде на ранок.

- Усе зробіть, щоб Женя виспалася, - наказав секретарці.

- Спробую, - Ганна Іванівна уже зателефонувала додому, попередила, що затримується, а як довго - невідомо.

Присіла біля пані Жені:

- Я постелю вам… У гостьовій.

Бідаха плечима знизала - тільки й того. Та о другій ночі раптом підхопилася з дивана, до дверей. Ганна Іванівна миттєво вкинула до сумки нашатир і корвалол з аптечки, прожогом услід. Пані Женя уже сідала за кермо свого “лексуса”.

За двадцять хвилин підтримувала хазяйську матір під руку, допомагала долати сходинки, що вели на третій поверх відрес- тавpованого старовинного будинку біля Житнього ринку, де старий Перепечай займав цілий поверх. Косувала у вікна парадного на вулицю - біля під “їзду скупчилося нелогічно багато для ночі автівок: у салонах сиділи міцні чоловіки, перемовлялися.

Пані Женя не постукала у двері. Ключем відчинила, швидко пішла на світло, що линуло з глибини хоромів. Ганна Іванівна сунула слідом, уже знала - біда… На ходу діставала з сумки нашатир, руки трусилися. “Без роботи лишуся…” - душив відчай.

Заклякли біля прочинених дверей Перепечаєвого кабінету. Ганна Іванівна виглядала з-за спини пані Жені, бачила - за столом старий дід насуплений, щелепи ходором. Навколо столу міцні чоловіки перешіптуються насторожено, а на столі, на самій його середині обгорілий черевик… З нього чорна кістка стирчить.

- Не факт, що це черевик вашого онука, - розрізає гнітючу тишу обережний голос одного з міцних чоловіків. - Ми з’ясуємо назву фірми, дізнаємося…

- “Фабі”… - глухо хрипить пані Женя. Штовхає двері. - “Фабі”! - стогне, очі з орбіт. Штовхає чоловіків, лупить кулачками по їхніх грудях. - “Фабі”, “Фабі”…

- Синочок… - валиться, шкребе нігтями підлогу, кричить страшно і моторошно.

Під ранок після двох “швидких”, божевільна від горя, сунеться з ліжка на підлогу у гостьовій кімнаті татових апартаментів.

- Тихо, голубонько, тихо… - Ганна Іванівна притримує пані Женю за руки. Усе товче: - Тихо, голубонько, тихо…

Жінка відштовхує секретарку з люттю. Суне до виходу. І тільки старий Перепечай слова знає.

- Куди, доню?

- До Максимка… Там маю на нього чекати…

- Добре, добре…

До автівки уже поспішає водій. Перепечай самим поглядом наказує секретарці слідувати за донькою.

У порожній Максовій квартирі пані Женя, як у лихоманці, відшукує ножиці, стає посеред вітальні, зрізає волосся під корінь. Кидає ножиці на підлогу.

Секретарка не квапиться прибирати. Обіймає зболілу.

- Присядь, голубонько…

Та довести пані Женю до дивана не встигає. Мобільний здригається - виклик, виклик!

Пані Женя кидається до мобільного, із подивом роздивляється незнайомий номер, що висвітлюється на екрані, притискає апарат до вуха.

- Максимко?..

- Забери мене, - чує глухий голос сина.

ЧАСТИНА ДРУГА

Кадуцей

Володимир Гнатович Сердюк - ні сном, ні духом щодо карколомних забав сина - залишив набридлу Європу 20 березня 2009 року, через десять днів після чудесного повернення Макса в обійми трепетної мами.

Приземлився у Борисполі - ніби не вистачає чогось… А і те! Тільки вчора врешті відірвав від себе, наказав Августу Заксу перевести на офшорний рахунок сина гроші з фонду. З гостинчиком, можна сказати, приїхав.

Ні, Володимир Гнатович для сина нічого не шкодував. “Аби не чокнувся”, - думав, пригадуючи дикуваті витівки дурнуватих діточок своїх знайомих: як не зіб’ють когось на пішохідному переході, так шампанське по 2 тисячі евро за пляшку дудлять пихато і світять на вечірках камінцями, на один з яких цегельний завод купити можна. Псують репутацію поважним батькам, а тим потім утричі більше витрачати, аби перетворити бурю на штиль.

Проте і без грошей фонду у синових кишенях не гуло - хоч атомну електростанцію будуй! - тому настійливе бажання Макса самостійно розпоряджатися ще й коштами фонду викликало у Сердюка-старшого неабияке занепокоєння.

Та перший же погляд на дружину - увійшов до квартири, так і закляк - відсунув сумніви, й не роздивитися.

- Що з тобою? - запитав ошелешено.

Голомоза пані Женя у легкому шовковому халаті сиділа у кріслі, гортала не модний журнал і не новий каталог “Булга- рі” - Біблію… Байдуже зиркнула на чоловіка.

- Таке ти падло, Вова, - сказала незвичним, тихим, утомленим голосом. - Нащо ти Толіка вбив?…

- За коханцем скучила? - У Сердюка очі кров’ю налилися. Не забув: і року не минуло, як випливли на поверхню інтимні стосунки дружини з її особистим стилістом, як той помер не без Сердюкових молитов, який мріяв задушити оце гладке стерво, і тільки тваринний страх перед її невмирущим всесильним татом змусив зберегти формальні ознаки сім’ї і здиміти до Брюсселя, аби не бачити оцю огидну, потворну…

- Поговорити нема 3 ким… - прошепотіла ледь чутно, і було це настільки незвичним і вражаючим, що Сердюк і про гнів забув.

- Та що тут сталося, Женю?

- Сьогодні яке? - усе тим же слабким голосом запитала дружина.

- Двадцяте березня…

Пані Женя відклала Біблію, підвелася, відкрила шухляду комоду з карельської берези із венеційським дзеркалом, при- шпандьореним до нього на власний розсуд, дістала русяву перуку, надягла на лису голову… Видихнула, зиркнула на чоловіка більш упевнено.

- До кінця квітня тобі строк, - сказала. - Наприкінці квітня влаштовуємо обід. Новаковський з дочкою запрошені. А як ти за цей час устигнеш завести із ним тісну неформальну співпрацю… Який привід знайдеш, аби запросити їх до нас, мені все одно! Зрозуміло?

- Ти тепер тільки накази віддаватимеш? - буркнув.

- Про що нам говорити? - незворушна. - Чужі… - додала, страшні спогади калейдоскопом. Толіку б поплакалася: як жити не хотіла, коли побачила страшний обгорілий черевик фірми “Фабі”, як обчикрижила волосся і поклялася собі до смерті не виходити із синової квартири… Як за мить після того

Максимчик гукнув: “Забери мене” - і вона побігла до дверей боса. Тато не підвів - гвинтокрил, божевільний політ у Карпати. Вітер снігом з дощем крутив, льотчик матюкався: “Подохнемо!”, ледь приземлилися на якійсь галявині посеред гір, а там уже позашляховики двигунами бурчать. По тих горах… У присмерку дісталися хутірця з трьох хат. І вона рвонула до однієї - землі під ногами не чула. Та біля неї стояла капличка з файно розмальованою гіпсовою Богоматір’ю, лампадка горіла… Як заціпило біля Матері - ноги не йдуть. “Врятуй! Хай у тій хаті буде мій син!” - на увесь світ до неба. Перехрестилася, як уміла, пішла до дверей з острахом. І тільки коли побачила на високому ліжку під теплим ліжником змученого, бородатого, майже невпізнаваного сина, врешті повірила - живий…

- Чужі, - повторила на тій же ноті. Замовкла, смикнула перуку, аби сиділа рівніше. - Максимка женити треба. Терміново. Тобі ясно?..

Та ясно, ясно! Сердюк зателефонував Августу, аби пересвідчитися, що гроші впали на рахунок сина.

- Макс знає? - запитав.

- Він майже місяць у фонді не з’являвся, - почув. - Але я телефонував йому додому.

А це що за фокуси?! Хотів було дружину розпитати, та пані Женя тільки скривилася, ніби від Сердюка тхнуло, як від простроченої ковбаси.

- Не дратуй мене дурними запитаннями, - процідила. А він ще хотів - чого лиса?.. Промовчав.

Вискочив із сімейного гніздечка у Царському Селі, попхався пішки до синової квартири на Хрещатику. На автоматі. Повітрям свіжим подихати після літака закортіло. Звик, дурень, Брюсселем легковажно вештатися. А тут тобі не те, що там. Ями на тротуарах після зими до осені. На Мечникова - калюжа на всю пішохідну зону, хоч пливи, біля Жовтневої лікарні мітингувальники із забудовниками зчепилися: хоч-не-хоч - небайдужий, бо обійти - тільки проїжджою частиною, а там така пробка, що й п’яту поставити нема куди. І повітря… нема. Тільки викиди.

- Твою наліво…

Дістався до Бессарабки, і тільки коли стояв перед дверима синової оселі, тиснув на дзвінок, доиетрав: міг би й Максима до себе покликати.

Сина побачив, щелепа відвалилася: схуд, навіть меншим на зріст здавався, на щоках подряпини, та то дрібниці - очі холодом морозять. Ніби двісті років прожив, нічим не здивувати, все - гімно.

- Що з тобою?

- Нормально, - аж надто спокійно відповів Макс.

Стояв навпроти батька, обніматися не поспішав. “І що йому

розповідати? - думав. - Як майже добу після нічної пожежі все брьохав і брьохав невідомо куди, аж доки не впав. Як жер усе, що бачив на землі, порізав язик корою, ковтав кров і уже не мріяв підвестися. Як таки встав, зробив кілька кроків і поринув у чорноту. Як отямився у хаті незнайомих людей - з гарячою головою, глухим тоскним кашлем і вселенською тугою в серці. Як мама везла “швидкою” до Києва під крапельницею. І хоч уже десять днів спливло, а він і досі…”

Закашлявся. Хіба тато зрозуміє? Тато… смерті не бачив!

- Чаю? Кави? Ти нині повернувся? - запитав увічливо.

- Ну… Пригости вже чим-небудь, - Сердюк-старший насторожено усміхнувся - та що тут із ними?! - сам пішов до сина, обійняв. - Давай чай… Як немає чогось міцнішого.

Макс мовчки поставив на столик два келихи і пляшку “Cardhu”.

- Мені Август доповів, що гроші вже… - Володимир Гнатович сам наливав. - … перераховано…

- Замало, - сказав Макс.

- Два мільйони тобі замало?! - Сердюка лякав незнайомий, спокійний голос сина, та й терпіти сили не мав. З ким ото волочився, порепаний увесь, наче з конопель!

- Мінімум дванадцять, - Макс сидів навпроти батька, крутив у руках келих. І сам не знав, чого його так заклинило на цій цифрі. Чонган наворожив.

Володимир Гнатович взяв себе в руки, спорожнив келих.

- Так, Максиме. Давай розбиратися… Тобі, батьківськими турботами, грошей не бракує. І банк, і енергетична компанія, де ми тебе акціонером зробили…

- У мене все гаразд із пам'яттю.

- Так навіщо тобі гроші фонду?!

Макс усміхнувся холодно, відставив келих, дістав з кейса блокнот і ручку - давай малювати. Ось фірма "Х". Перерахувала фонду п'ятдесят тисяч доларів на програму озеленення дитячих майданчиків. Фірма "У" виступила підрядником. Без тендерів, звісно. Перерахувала кошти фірмі "Z" на закупівлю газонної трави. Та подалася шукати траву на край землі… Результат? Майданчики лисі, фірмі "Х" повернули відмиту готівку…

- А на твоєму рахунку, тату…

Сердюк задихнувся…

- То ти мене шантажуєш?! Дарма я тебе на благодійність посадив. Надто делікатна справа!

- Дванадцять мільйонів! - повторив Макс. - І я наведу лад у цій "делікатній справі"! Пишатимешся! - усміхнувся чемно, підняв келих. - Із поверненням, тату.

Сердюк уп'явся в сина очима.

- Стривай! Яке там "з поверненням"! Знав би, що так заговориш, і копійки б не дав! Два лимони йому замало! А ти хоч гріш заробив у своєму житті?! Сидить він, розпатякує! Схеми мені тут малює… Та я такі схеми знаю, що тобі й не снилися, економіст задрипаний. Ти своє зароби і тринькай!

Розчервонівся, налив собі ще, випив, очі примружив і сказав:

- Дякуй, що ця розмова відбувається після того, як я наказав тобі гроші перерахувати…

- Дякую, тату, - спокійно відказав Макс.

Володимир Гнатович їхав у таксі додому, супив брови: нащадок, мать його! Може, дружина і має рацію… Одружиться, порозумнішає, плекатиме… своє дерево. Та і Новаковський зятя матиме не такого, як він сам - спочатку голого, босого. Освічений, розумний, красень. І гроші є. Такого не довбатимуть, як його самого все життя довбав і довбає старе падло Перепечай на пару зі своєю донькою.

Перепечай онука любив, хоч ніколи особливо і не виказував того. Старому слова до дідька. Діло дай. Пані Женя з Максом ще трусилися у “швидкій”, що мчала з Карпат у бік столиці, а Перепечай уже роздивлявся коштовний годинник “A. LANGE&SOHNE” - тільки він і залишився від фірми “Весна”.

- Продай, собі лиши тисяч тридцять, “здачу” мені принеси, - кинув цяцьку з рожевого золота вартістю 75 тис. євро начальнику своєї охорони Продану, що той не спав третю добу, оперативно і грамотно організував пошуки онука. Заслужив.

- Черевик викинути? - вказав той на обгорілу калошу з кісткою, що так і стояла посеред столу.

- У сейф сховай… Речовий доказ, - наказав Перепечай. - Ще не знаємо, з ким воюємо. Раптом згодиться…

Продан забрав черевик, зник безшумно. Старий важко опустився у крісло. Спина колом… Чого їй треба, тій спині?! Скоріше б Женя Максимка привезла. Розпитати, що за халепа. Для адекватної відповіді.

Та допит довелося відкласти. Донька телеграфно з дня удень: ледь живий, уже одужує, за тиждень оклигав, тільки змарнілий. І засмучений. І хоч цікавість сто разів штовхала Перегіечая зателефонувати Максу, - не здався. Хай одужує і сам до діда їде. Такі у Перепечая правила.

У наново відреставрованому старовинному триповерховому особняку біля Житнього ринку, що старий Перепечай був його одноосібним власником, займав увесь третій поверх, а інші приміщення здавав орендарям, Макс з’явився у День дурних і сміху.

Медсестра тільки-но закінчила масажувати старому спину - сидів у кабінеті біля столу у теплій вовняній фуфайці, диктував спогади набундюченому Ромі Шиллєру. Побачив онука, розцвів.

- Максимко… А що дідові приніс? - наче й не здогадується про Максові мандри.

Макс усміхнувся: чудний у нього дід. У самого - тільки тор- бів для грошей не вистачає, а варто з’явитися - як та дитина: а де гостинчик?

- Є гостинчик, - дістав пляшку лікеру “Mandarine Napoleon”. Поставив посеред столу, прямісінько на те місце, де ще недавно обгорілий черевик з кісткою стояв.

- О! Моя наливочка… - закивав дідо. Зиркнув на Шиллє- ра. - Йди на кухню, Ромко. Принеси мені чарку і вимітайся. Завтра продовжимо.

Макс і Шиллєр зиркають один на одного.

- Як почуваєшся, Ромо? - холодно питає Макс.

- А маю погано? - Шиллєр напружується. Суне до дверей.

- Навпаки. Думаю, маєш привід прекрасно почуватися! - Макс замовкає, прискіпливо дивиться на Шиллєра. - Я тобі розкажу якось… чому саме…

Шиллєр супиться насторожено, вислизає з кабінету. З’являється за мить з лікерною чаркою. Задкує - до завтра, на все добре - зникає. Перепечай відкриває пляшку.

- І не проси. Не ділитимуся. Моя наливочка, - наливає собі по вінця.

Макс зітхає розчулено.

- Діду, ти мене любиш?

- Скажу більше… Я тобі оцей будинок відписати хочу, - відповідає старий. - Перенесеш сюди свій офіс, не платитимеш оренди. Інші орендарі тобі платитимуть. І я поруч. І сам тут можеш оселитися - півповерху віддам. Метрів чотириста буде. Гарно придумав?

- Класно…

- Розвеселив? Давай! Кажи діду, де тебе носило.

- Давай іншим разом, - тьмяніє.

- Добре, - спостерігає за онуком уважно. - То без діла прийшов?

- Діду… Куди краще гроші вкласти?

- Землю купуй! - не роздумує Перепечай. - Інше - мотлох. Прикупи десь в одній області район невеличкий.

- Так не продається земля…

- То для усіх не продається. І правильно, бо полізуть - не відіб'єшся.

- Допоможеш?

- А наливочки привезеш?

- Привезу.

- І я допоможу, - Перепечай наливає собі ще, зиркає на онука. - Грошей багато?

- Два мільйони…

- Хіба то гроші? Дріб'язок! Ото профінькай і забудь. Хто дав? Батько? Тим більш профінькай! Щоб не висів над тобою, як клізма над дупою. Нема грошей! Хай повіситься! Ми з тобою справами капітальними займемося.

Макс дивиться на діда сумно.

- Не любиш ти тата.

- Чому ж це не люблю?! - щиро дивується Перепечай. - Просто критикую. Ти, Максимку, мене уважно слухай… Батьківські гроші - то маячня. Свій кадуцей треба мати.

- Що за кадуцей?

- Ото… Ще по Європах тинявся. Кадуцей - жезл Гермеса. Хто кадуцей має - той недоторканний.

- Гроші…

- Свої гроші! І справи… З такими людьми, що у них "кадуцей" на лобі написано, - повчає, знову прикладається до пляшки. - Нічого… Навчу. А ті два лимони - в офшор.

- І так в офшорі.

- В інший офшор! Щоб батько не знав, де твої гроші і скільки їх. Відривайся вже від цицьки.

- Давно хочу.

- Допоможу… І людину дам довірену. Щоб проконсультувати тебе могла будь-якої миті.

- Я і сам нібито…

- Забудь про свої книжки. Августа слухай - Август не підведе.

- Августа? - Макс не вірить вухам. - Закса? І він на тебе працює? А я думав, на тата.

- То тільки твій тато й досі не може втямити, що він на мене працює, - роздратовано бурчить Перепечай.

Уже і ніч повіки стуляла, а старий з малим ще довго балакали. І тільки коли Макс розпрощався і пішов, Перепечай вилив у чарку залишки лікеру, проковтнув і сказав у порожнечу:

- “Критикую”… Не люблю! Засрав Жені життя, тварюка.

Притулився спиною до крісла, усміхнувся недобре. “Встигну, - подумав. - Рік - то чимало”. Про злоякісну неоперабельну пухлину, що вже вчепилася метастазами у хребет старого, не знав ніхто, крім лікарів приватної клініки, які й оголосили вердикт: часу в Перепечая - максимум до наступної весни…

- Устигну, - впевнено повторив уголос.

Дору мучила совість. Чому щастя таке нахабне? Скрутило руки, учепилося за ноги, не відпускає від Данка. їй же до Португалії час. І годі собі брехати, що грошей мало, шлях важкий. Паспорт закордонний має, Галі написати, щоб грошей позичила… Чи Ромкові… І рушати. Та всесильне щастя кожного нового дня скеровувало тільки в один бік - до Данка, заполоняло душу ніжною радістю і якось змилостивилося, прошепотіло Дорі на вушко: а ти навчися говорити, а потім уже до мами рушай. Це ж як вона зрадіє, коли ти знайдеш її і скажеш: “Мамо…” Поважна причина! Усміхнулася: ги-ги на видиху. За рік говорити навчиться, а тоді вже й у мандри. Аби сил вистачило.

А сили навесні геть розтанули. Першою забила на сполох Ганна Іванівна: коли ж Дора спить?! Усю ніч працює, увесь день з Данком не розлучається, на кілька хвилин тільки на Троєщи- ні з’являється: помитися, перевдягнутися, попрати-попрасува- ти, кроленя Боні нагодувати, цьомнути в ніс і зникнути. Змарніла, тільки очі сяють.

- Мені твоєї допомоги, дитино, треба, - сказала якось.

- Так! Що завгодно! - Дора їй жестами. - Що робити?

- Стала боятися маму саму вдома лишати, - збрехала секретарка. - Астма, серце… Не могла б ти бути біля неї з ранку до третьої дня? Після третьої сусідка увесь час вдома. Допоможе, як раптом мамі погано стане.

Дора закивала, Ганну Іванівну обійняла - от і не хвилюйтеся! Й на мить не відійду. Наступного дня старенька секретар- чина мама обережно укрила Дору стареньким вовняним пледом, набрала доньку.

- Спить, - доповіла.

- От і добре, - сказала Ганна Іванівна. - Тепер я спокійна.

А на серці - ні. Ч им усе то закінчиться? Час від часу перетиналися у кав'ярні з Данковою матір'ю, ділилися новинами. Пахне Португалією? Ніби ні. Одного Світлана Діброва втямити не може: чому Данко навідріз відмовляється її з Дорою знайомити? Уже кілька разів натякала: запроси до нас СвОЮ дівчину. А син тільки всміхається: не час. Одне діло зробимо, от тоді вже… Що за діло? Чим вони там займаються?

Ганна Іванівна згадувала власну доньку - жодної звістки за останні чотири роки - тільки зітхала сумно:

- Ну, не книжки ж читають…

Данко розпочав з книжок. Сидів посеред студії, вказував на літери, старанно вимовляв уголос:

- Р…І…О…РІО…

Дора знічено дивилася на Данкові вуста, беззвучно повторювала, та вимовити вголос не могла, лякалася - сльози на очах, і все закінчувалося гарячими обіймами.

- Не плач! Тільки не плач! І не бійся! Ми зможемо… - шепотів Данко.

Дора вивільнялася з Данкових обіймів, писала у смартфоні, бо ніяк не хотіла розмовляти з ним жестами: "Вибач… Не треба…"

- Треба! Просто довірся мені. Я… ще не знаю як! Чесно. Але я знаю, що зможу… Я буду пробувати по-різному. От навушники. Вдягни. Зроблю звук на всю котушку. Раптом ти почуєш…

“Ні”, - хитала чорними кучерями. В школі було досхочу навушників. Дора… не чула.

- А я щось інШе вигадаю! Я розумний! - не здавався.

Опускала очі долу. Ну, як йому пояснити? Може, говорити

трохи? Ромко навчив. І “Данко” вимовити змогла б. І “не боюся”.

Та перед очима одна картинка: файна хата пані Жені, Дора стоїть перед чорним дзеркалом, старанно вимовляє: “Мама… Дора…”, до кімнати влітає хазяйка: “Якого мичиш?!”

…Дора не хоче, аби Данко чув, як вона… мичить… А по- іншому - ніколи не зможе.

І билися б до скону, та наприкінці квітня фотограф, що разом із Данком винаймав студію і спеціалізувався виключно на комерційній фотографії, отримав два замовлення на фотозйомку весіль в один і той самий час. Не пожлобився, віддав одне Данкові.

- Свєт! Тисяча баксів за день! - хвалився Данко матері. - За оренду наперед заплачу, усім подарунків накуплю…

- І наїсися смачного на халяву, - сказала Свєта Сергіївна, перехрестилася подумки: аби квитків у далекі краї не купував.

- Наїмося! - розсміявся Данко. - Зі мною Дора їде.

- їде? - перелякалася. - І далеко?

- Весілля за містом, - заспокоїв. - Жирне… Цілу базу відпочинку орендували.

Дора ніколи раніше не бачила такого розкішного дійства. З кортежем нареченого з білих лімузинів рівно опівдні під'їхали до уквітчаних трояндами воріт - наче у казці з'явилися посеред густого і рівного, ніби причепуреного лісу. Дружко нареченого щось гаркнув охороні - ворота розчинилися, і вся компанія покотилася на територію бази. А тут не база - Персія! "Тисяча і одна ніч"… Величезне шатро, павичі, прислуга у тюрбанах і гостроносих капцях з опахалами, фрукти пірамідами, гірлянди з квітів, лебеді у невеличкому водоймищі з лілеями, верблюд до сосни прив'язаний, пишні гості всюди шльондра- ють, а в дальньому куті ще одне шатро, менше.

- Тематичні весілля - мій профіль! - до Дори з Данком суне чорнявий нервово-збуджений худий чоловік років п'ятдесяти у чорній водолазці і сірому костюмі з відливом. Простягає Данкові руку. - Мельхіор! Занадов! Режисер… цього грандіозного дійства!

- Данко…

- Мельхіор! Занадов! - режисер цілує Дорину ручку, кокетливо зазирає в очі.

- Це Дора… Вона зі мною, - Данко випереджає питання худого, обіймає Дору. - Фотозйомкою хто керуватиме?

- Мельхіор Занадов! - чоловік уже йде вистриженим газоном у бік шатра, пояснює Данкові: той має встигнути сфотографувати їхнього Шахріяра, нареченого тобто, у шатрі, коли той страждатиме в обіймах одалісок, бо вони усі до одної хоч і звабливі, проте зрадливі й корисливі.

- А де ж наречена? - дивується Данко.

- А-а-а… Не поспішайте, мій друже! - Мельхіор указує на мале шатро. - Шахразада там! Труситься від страху, бо знає - скоро Шахріяр повбиває усіх своїх одалісок і пошле За нею… І якщо вона не утне чогось незвичайного, то і їй… голову відрубають.

- Натуралізм, - глузливо усміхається Данко.

- Автентика! - пихато кидає Мельхіор, зникає у натовпі.

Дора усміхається - таке все чудне та не по-нашому! - витягує шию: що ж там у шатрі? А там на подушках уже вмостився кирпатий наречений років двадцяти п’яти, тюрбан з’їхав з маківки, напівголих дівчат обіймає. Поряд дружки ручками прикладаються.

- Лесю! Може, тут і залишимося?

Поряд із нареченим виникає сувора жінка у звичайному костюмі.

- Олесику! Час до Шахразади…

- Мамо, я ще одалісок не порішив.

- Мечі! - кричить Мельхіор. - Шахріяр одалісок вбиватиме!

Дівчата верещать. Данко опускає камеру, відводить Дору вбік.

- Доро! Йди до малого шатра. Я зараз різню зніму і дожену тебе.

…У малому шатрі у блискучих шароварах, коротенькій розшитій кофтинці і прозорій фаті сама-самісінька психувала наречена, така собі звичайна Галя з-під Полтави - вуста гордовиті, брови, мов намальовані, а в очах такі блискавки, ще мить - і рознесе халупу.

Побачила Дору, насупилася, дістала сигарету з шароварів, закурила.

- Ну, що там? - запитала. - Уже повбивав?

“Ні”, - хитнула кучерями Дора.

- Нормально? Я тут биту годину, як дурепа,, сама сиджу в цих… - смикає шаровари. - …лахміттях! А він… Свекруха придуркувата. “Весілля буде в казковому стилі!” А я білу сукню хотіла зі шлейфом, рукавички по лікті, фату довгу… Щоб по місту на лімузині мчати, у люк висунутися і махати всім… Нащо мені ті верблюди?! Я змерзла! Не літо… І чому я повинна все по її робити? Не повинна. Правильно?

“Правильно”, - киває Дора. Хочеться підійти до дівчини, присісти поряд, погладити по руці, та до шатра влітає Мельхіор. Очі на лоба.

- Що?! А де сльози?! - шаленіє, заламує руки. - Шахраза- до, ви мене вбиваєте! Не ламайте драматургію! Ви приречені на смерть, якщо не зумієте…

- Пішов ти…

- Но-но! Я Мельхіор Занадов! Зараз сюди прийдуть яничари і потягнуть вас силоміць до Шахріяра. Приготуйтеся голосити…

- Чхати я хотіла на твоїх яничарів. Хай Лесик сам по мене приходить, бо я і зараз гарбуза знайти не полінюся.

Шахразада легко підхоплюється, відштовхує Мельхіора, смикає легку тканину, що завішує шатро, - а це що за ганчірка?! Кидає на землю, виходить з шатра - фурія розгнівана, зараз усе навкруги випалить до Грунту.

Дора обережно йде за нею, поряд виникає Данко.

- Що тут?

Дора усміхається, знизує плечима: бозна-що…

- Оле-е-есю! - раптом горланить Шахразада у бік великого шатра так дзвінко, що навіть прив’язаний до сосни верблюд відсахується, рве мотузку.

З великого шатра виходить веселий розхристаний наречений, поправляє тюрбан. За ним гості, сувора пані в костюмі.

- Дарино! Ти чого?! - легковажно гукає Шахріяр.

7 Биті Є Махс

- Ану, сюди! - кричить розгнівана Даринка. Мельхіор хапається за серце, притуляється до шатра.

- У мене… шоу-шок!

Ошелешений Шахріяр на автоматі суне до коханої навпростець, сувора пані копилить губки із прикрістю, знервований верблюд тиняється, не знає, куди себе подіти, розлякує гостей.

І Дора не витримує.

- Ги-ги, - на видиху.

Данко завмирає. Обережно косує на Дору.

- Знаю… - шепоче вражено.

Назавтра у студії всадовив Дору на плед, сам навпроти.

- Звук… Просто відкрий рота і вимов будь-який звук. Дора зіщулилася, очі з орбіт. “Не боюся!” - хльоснула себе

подумки. Відкрила рота…

- А-а-а… - обережно. Замовкла. На Данка насторожено. Він насупився.

- Ще раз! Так само!

- А-а-а…

- А! - завовтузився, дотягнувся до папірця і ручки. Написав “А”. - Ти сказала “А”! Давай, Доро! Ще раз те саме. І запам’ятовуй. Отак, як ти вимовляєш зараз, то “А”. Ну!

-А…

- Так! Тепер інший звук.

Дора витягнула губки трубочкою. -У-у-у…

- У! Ти сказала “У”! - збудився, очі сяють. Він геній! - А тепер два звуки разом - АУ… Ти зможеш!

-А-у…

- Так! Усе вийде! Ти розмовлятимеш! Ми вивчимо всі звуки. Ти зможеш запам’ятати, Доро. Ми… не поспішатимемо. Вивчимо один звук, підемо далі, - замовк, кивнув. - Спробуй… Ще якийсь звук.

- М-м-м! - Дора піддалася Данковому збудженню.

- М! Ти сказала “М”! Запам’ятовуй! Отак, як ти робила щойно, то “М”!

Дора усміхнулася винувато, заплющила очі…

- Я… не-е-е… 6оу-у-уса… - старанно вимовила вголос.

Володимир Гнатович Сердюк уперше потиснув руку Ярославу М ихайловичу Новаковському років п’ять тому в лазні, де в умо- і”.і х особливої секретності формувалася чергова свіжа політична сила. Послухали, грошовиті, під трав’яний чайок гарячі промови про непересічні ідеї загальнонаціонального масштабу, реалізацію яких вони просто зобов’язані профінансувати. Потилиці почухали і грошей не дали. Але відтоді, хоч спільних і прав і не вели, цілком відверто могли сказати один одному при зустрічі:

- Добре, що у гімно не вляпалися.

- Зате попарилися файно.

Замість того перетиналися час від часу у Раді, Сердюк одного разу на день Радянської армії навіть відправляв до Новаков- і ького Марту з революційними гвоздиками, пляшкою дорогого коньяку і вітаннями. Тобто - контакт існував. І тепер, під контролем незрозумілого, дивакуватого, агресивного погляду дружини, який тільки зупиняв думки, Володимир Гнатович усе мізкував: як встановити із Новаковським більш тісні, неформальні стосунки?

Згадав про лазню… Тільки політика, зрозумів.

- Доведеться башляти, - пробурмотів роздратовано.

Та з іншого боку, життя саме підштовхувало до пошуків безпечного політичного прихистку. Наприкінці року - вибори. Ворушися, дядьку! І Володимир Гнатович усвідомив: йому Но- ваковський потрібен більше, ніж дружині з її божевільними планами. Тож довго не думав: запросив того у лазню. Із натяком на спільну позицію у політичному житті країни.

Розмова дивним чином зосередилася на катерах, човнах і яхтах. І хоч Сердюкові пекло, де свій якір кинути, старанно цікавився захопленням Новаковського, а як перекинули по чарці, зізнався відверто - намірився прибитися до політичного берега, який обжив Новаковський, готовий витрамбувати там собі місце. Грошима, звісно. Слушної поради просить… Чи варто? 7*

Новаковський убив.

- Чи варто? - перепитав здивовано. - Ваш тесть давно до нас причалив.

Володимир Гнатович ледь ковтком повітря не вдавився. Подумки виматюкав старого козла Перепечая, та обличчя не втратив - недарма колись комсомольським ватажком був. Із тестем у них різні погляди із низки принципових питань, а от із Ярославом Михайловичем вони, здається, однаково думають.

- Недарма ж колись у гімно не вляпалися, - сказав.

- Зате попарилися файно, - розсміявся Новаковський.

І діло пішло. Єдине непокоїло: ніяк не міг Сердюк-старший знайти привід запросити Новаковського в гості, та так, щоб той неодмінно з дочкою прийшов. Хто нині Один до одного бігає? У кращому випадку в ресторані зустрічаються. На полюванні, на рибній ловлі… За кордоном на курортах перетинаються.

- Він яхти любить? - запитала пані Женя, вислухавши чоловікові сумніви. - То купи яхту! Обмиємо! І дітей познайомимо.

Повне божевілля! Ледь не луснув од гніву. Забігав вітальнею. Яка ж вона ідіотка! Яхти, катери - чоловічі забави! Яким боком дівчина до того? Чи Макс?! Удвох із Новаковським обмиватимуть!

- Краще… Краще уже знайти привід і самим до Новаков- ських завітати. Коли його донька вдома буде.

- А Максимові це як пояснити? - сказала пані Женя. - Хто тобі сказав, що він погодиться їхати з нами?

Сердюк зиркнув Еіа дружину роздратовано.

- Може, через фонд акцію якусь благодійну зорганізувати? Максим буде. Має бути. І та дівчина, сподіватимемося, поведеться…

- Роби давай! - наказала дружина. - Та щоб Максим ні про що не здогадався.

Макс зосереджено прислухався до себе: страх… Важкий страх колобродив всередині, малював чорним на сірому: ось Ботва йде берегом, зупиняється: “Тут!” Дужі чоловіки беруться за лопати, ось уже Люба сидить край виритої ями, струшує з білої сидниці грудки землі. “Одне скажи! Хто?!” - просить Ботва. Люба вказує на Макса: “Він…”

— Я?! - мимоволі бурмотів вголос, озирався. - Ні…

Не снилося. Жахи облишили Максові ночі, вирували в голові цілісінький білий день, змушували підозріло косувати на кожного: а вам чого?

“Жодного запитання, мамо”, - прохрипів, коли пані Женя примчала визволяти сина, упала біля високого ліжка у чужій добрій хаті, заплакала гірко.

Тіло одужало. Душа все не гоїлася. Карпатські мандри перекреслили плани - а сенс?! Опирався, креслив у мізках: рухатися, рухатися… Та варто було зробити хоч крок, заклякав від розпачу: і гадки не мав, як позбавитися стійкого тваринного страху, перемішаного із відчуттям вини.

Репортерка Олюня допомогла. Не знала, бідаха, що запитання ставити - зась.

- Де ти пропадав, Максе? - припала до коханця, коли наприкінці березня той врешті з’явився в орендованій нірці.

Макс закляк, прислухався до себе приголомшено: страх не трусився переляканим зайченям, не заважав рухам - розправив плечі, войовничо розмахував мечем: усіх на капусту.

Усміхнувся репортерці холодно.

- Нормально, - мовив спокійно. - Ти… не цікава мені вже. Грошей… на таксі дати ?

Збентежена репортерка моменту не вловила, заторохтіла схвильовано:

- Що сталося? Як це розуміти? Невже ти не хочеш мене? Чому все так несподівано? Ти не міг зробити це якось… цивілізовано?

І - жодного твердження. Самі запитання. Макс ухопив дівча за руку, смикнув до себе.

- Геть! - наказав так само спокійно і холодно. В душі - меч. І капуста порубана.

Відпустило. Агресивний страх вимагав випереджати запитання категоричними твердженнями. І триматися ближче до своїх… Проковтнув “два мільйони” від роздратованого тата, терпляче витримував хронічні наскоки турботливої матінки до власного житла, і тільки розмова зі старим Перепечаєм по-справжньому розрадила. Крутий у нього дідо! Йому можна у будь-чому зізнатися. Ніколи не дорікне. Кадуцей свій передасть… От тоді і подивимося, чия династія більше важить…

Другого квітня, вперше після карпатських мандрів, з’явився у “Силі добра”. Усівся за білий стіл.

- Доповідайте! - коротко наказав Августу та Юлії Скачко, перекресливши питання в їхніх очах. І поки русява красуня Скачко гортала блокнот, товкла щось про найближчі плани фонду, прискіпливо роздивлявся витончену форму її маленького вушка.

- Юлю! - раптом перебив помічницю на півслові. - Зробіть мені каву.

Скачко від здивування ледь зі стільця не впала. Навіть блідий Август вигнув сиву брову.

- Максиме Володимировичу…. Ви назвали Скачко Юлею.

- Хіба Скачко змінила ім'я?

- Раніше ви ніколи… - Скачко почервоніла аж до своїх акуратних маленьких вушок, заспішила до дверей.

- Як справи, Августе Альфредовичу? - задля годиться запитав Макс старого Закса, коли помічниця вийшла.

- Два мільйони… в офшорі…. Рахунок відомий Володимиру Гнатовичу, - вкрай шанобливо сказав Закс. - Думаю, зможу допомогти вам розчинити їх…

Макс зіперся на білий стіл, уважніше глянув на Августа. Отже, дідо вже дав підсрачника Заксові.

-.. .Технічно це займе кілька днів… - вів далі той.

- Мене не цікавлять технічні моменти.

Август підвівся - ані тіні колишньої пихатості - кивнув.

- Можете розраховувати на мене у вирішенні будь-яких питань.

- Дякую, - усміхнувся холодно.

До кабінету повернулася Скачко з тацею. Август вимівся. Макс ковтав гарячу рідину, дивився на помічницю, що стояла біля столу, чекала на подальші розпорядження.

- Юлю… Як ви ставитеся до службових романів? - сказав, сам здивувався: це він?

- Ніяк, - обережно відповіла Скачко. - Не має значення, де ти зустрінеш людину, яка тобі… до душі. Це може статися на нулиці. А може і в офісі…

- Логічно, - відповів. Усміхнувся холодно. - Чого стоїмо? І Ірацюйте, Скачко! Працюйте! До найближчої акції скільки часу лишилося?

- Місяць. На травневі свята плануємо влаштувати концерт для ветеранів.

- Які банальні плани, - не втримався.

І їлани довелося перекроїти. У середині квітня Сердюк-старший несподівано і дуже наполегливо запропонував залучити “Силу добра” до яскравої політичної акції на підтримку дитячих будинків сімейного типу. Мовляв, знайдемо один такий десь поблизу, зберемо там потрібних нам поважних людей разом з їхніми сім’ями, покажемо славній Україні, що сімейні цінності нам не зайві, що наші діти не бовдури байдикуваті, що теж переймаються соціальними проблемами… І дитбудинку заодно допоможемо. Цукерок накупимо, комп’ютерів. Чи корову…

- Тоді травневий концерт для ветеранів відмінити доведеться, - відповів Август. Розвів руками. - Бюджет…

Та Володимира Гнатовича зациклило - дай, хоч вмри! І не коли-небудь, найближчими днями. І врешті-решт Макс погодився поміняти ветеранів на дітей. Скачко вправно розробила мотивацію: “Легко декларувати щастя всім! За справами “Сили добра” - конкретні люди!”

- Прекрасно! - схвалив Сердюк-старший. - Нам потрібно саме це! Конкретні політики допомагають конкретним виборцям.

Сценарій простий до усцячки. Декілька впливових перців висмикують дружин з курортів чи салонів, укріплюють ряди дітьми

zoo

і всім кодлом пхаються до дитбудинку сімейного типу, де у камерній оптимістичній обстановці зі щирим співчуттям вислуховують оповідь про

непросту долю сиріт, залишають купу подарунків і конкретну обіцянку взяти сімейне шефство над цією конкретною хатою. Типу, тепер ми дружитимемо сім'ями: ми до вас, ви до нас…

- Непересічна акція. Ніхто ще до такого не додумався, - хвалився Сердюк-старший, хоч ідею підказав іміджмейкер Ро- ма Шиллєр.

Працівники фонду оперативно прочесали Київську область, знайшли у Богуславському районі потрібний об'єкт, провели попередні переговори, доповіли - до двадцять шостого квітня подружжя Алтинбаєвих устигне причепурити подвір'я, тож двадцять сьомого погодилося зустрічати дорогих гостей із хлібом-сіллю і невмирущою надією на силу добра.

- Алтинбаєви? - здивувався Август. - Ви б ще Вайсманів відкопали!

Та на відміну від Онопенків чи Козорізів, Алтинбаєви обігріли не двійко-трійко - вісімнадцять живих душ. І за дружину у татарина була не німкеня і не казашка - наша, з місцевих, така собі Валентина Василівна… Алтинбаєва. Чебуреки ліпила не гірше від вареників.

- їжу свою привеземо, - відрізав Сердюк-старший. - Хтозна, кого вона у свої чебуреки перекрутила. Може, Тузика якогось…

Двадцять шостого квітня у Максовому кабінеті зібралися голови родин, що завтра у повному сімейному складі їхали обігрівати сиріт силою добра під прискіпливим оком фото- і телекамер преси, - Сердюк, Новаковський і ще двійко бізнесменів, яким довіряли і Сердюк, і Новаковський. Юлія Скачко озвучила сценарій події: приїзд, знайомство, короткі промови на камеру щодо причин акції, більш детальне знайомство із побутом дитбудинку, обід, участь гостей у буденних справах Алтинбаєвих, підсумкові промови гостей, подарунки, обіцянка дружити сім'ями. Питання є?

Та нібито все зрозуміло. Пошушукалися, як з подарунками палицю не перегнути, і розбіглися з дружин та дітей діаманти тривати, аби не зіпсували справи.

Та двадцять шостого надвечір Сердюкові зателефонували \ Криму: біда! Місцеві алтинбаеви стіни зводять на землі, яку Володимир Гнатович уже вважав своєю. І без втручання Сердюка до тих стін скоро дахи поприліплюють!

Пані Женя як почула, що чоловік на півострів збирається, перуку з голову зірвала та як замахнеться…

- Не поїдеш! Завтра Максимка з донькою Новаковського знайомитимемо!

- Удосвіта вилечу… Опівдні повернуся. Врешті-решт, запланували виїжджати зі столиці о першій годині дня, - Володимир Гнатович і сам нервувався. Дуже вже хотів продемонструвати Новаковському свіжий підхід до старих політичних розкладів, а тут така халепа.

.. .Двадцять сьомого квітня, рівно о першій, чотири позашля- ховики, бус з подарунками і бус з пресою виїхали зі столиці без Володимира Гнатовича Сердюка.

Під вечір на подвір'я Алтинбаєвих вивалила чимала компанія благодійників. Не врубилися в ідею, прихопили не тільки сім'ї, але й помічників, секретарів. А ще преса! До дідька незнайомих людей! Юрба заклякла навпроти численного сімейства аборигенів: дай сигнал і дві армії зійдуться у битві.

- Я хотів би… - Макс вирішив розрядити несподіване напруження. Сказати десять слів для початку на камеру.

Та від благодійників раптом відділилася струнка чорнява дівчина, пішла до пишної жіночки років сорока п'яти з кирпатим усміхненим обличчям, простягнула хазяйці білі крокуси.

- Це вам!

- І чого ми у дворі стоїмо?! - відмерла Валентина Василівна, розчервонілася, пішла ламати сценарій. - Прошу до хати! Діти! Показуйте гостям, як живемо. Повтомлювалися, певно, поки доїхали.

- І зголодніли. А у нас чебуреки гарячі, - додав хазяїн.

І хто в ліс, хто по дрова! Одні до хати, інші на подвір'я. Двоє пацанят років шести тягли Макса до курника: а у нас є курка з кучерявим пір'ям! Макс тримав у руках пістряву курку, дратувався подумки: "Погано працюєте, Скачко! Чому тільки одна дівчина не забула, що є звичайна ввічливість!" Роззирнувся - пані Женя під тином тюльпанові бутони роздивляється, наче ніколи їх не бачила,

чоловіки скупчилися навколо доглянутої ситої коняки, а біля кістяка недобудови, що приліпилася до основної чималої хати донька Новаковського доводить татарину Алтинбає- ву, що будь-яка прибудова вимагає докорінного перепланування всього будинку задля ефективного використання корисної площі. А краще починати прибудову, маючи уявлення про повне перепланування, бо будь-яка зміна функціонального призначення окремого приміщення тягне за собою перегляд…

- Які там зміни функціонального призначення? - винувато усміхався Алтинбаєв.

- А от ми вам велику плазму привезли, - сказала Нані. - В якій кімнаті кінозал буде?

Почули всі.

- Плазма? По-чесному? - запитала Нані дівчинка-підліток.

- Пропоную зараз же і встановити, - сказав Новаковський, наче він тут за головного.

Сценарій душевного візиту - до чортів собачих. У великій кімнаті, в якій, крім килимків, нічого, повсідалися на підлозі - ошелешені гості, збуджені Алтинбаєви… Новаковський з хазяїном встановлювали пласку панель, Валентина Василівна розстелила посеред кімнати скатертину, поставила на неї таріль з чебуреками -• прошу! Макс надкусив запашний чебурек і раптом побачив біля дверей високого патлатого хлопця з фотокамерою. “Дора?” - подумав здивовано.

Знітився, страх прокинувся. Наче згадка про Дору автоматично пробуджувала думки про Любу. Насупився, очі долу. Може, так і є? Може, той давній сон, коли Люба зірвала руді коси, залишила на голові чорні Дорині кучері, - знак? Ніби жива Дора тепер є уособленням мертвої Люби… І він… має із тим щось робити?

Роззирнувся навсібіч.

- Нані! Рецепт у хазяйки візьми, - почув голос Новаковського. - Щоб наша Люда нам такі чебуреки вдома готувала.

“Нані?” - здивувався ще більше, наче і не пам’ятав ще з божевільного різдвяного балу - доньку Новаковського звати Нані. Красиве ім’я. На-ні. Поманить і прожене. Так то про неї ворожка казала?

Надто рвучко з килима підхопився.

- Дякую, дуже смачно… - до виходу. Наштовхнувся поглядом на Данка.

- Здрасьтє… - усміхнувся хлопець.

“Дора?” - смикнув головою.

- Максиме, ти хотів сказати кілька слів… - гукнула синові нані Женя, бо щось ця забава ані на йоту себе не виправдовувала. Чоловік у всьому винен, не дотримав слова, і було в нього лише єдине виправдання - літак потрапив у повітряне ДТП, і всі загинули. Інше не прокатить!

- Може, спочатку бусик із подарунками розвантажимо? - обережно вставила Юлія Скачко, що увесь цей час гарячково намагалася повернути акцію у заплановане русло.

- Не треба, - раптом сказав Макс. - Бусик - теж для родини Алтинбаєвих. Просто заженіть на подвір’я.

ІДо? І бусик нам? Хазяїн забув про плазму, рвонув надвір. Слідом преса, гості, діти. Один, два, три…

- Перепрошую… Ніби казали… вісімнадцятеро дітей у вас, - запитав Макс хазяйку.

- Так ще своїх шестеро. Дві футбольні команди, - усміхнулася Валентина Василівна, побігла бусик роздивлятися.

Макс так і залишився у дверях. Посередині кімнати на килимку сиділа донька Новаковського. Підвелася, підійшла до Макса.

- Я Нані.

- Максим…

- Ти сумний…

- Добре, що це не питання.

- Маєш виголосити промову? - запитала.

ZX)f

- Як варіант.

- Не кажи нічого. Ми ж більше ніколи сюди не повернемося.

Кивнув - так.

- Розумієшся на будівництві? Так переконливо пояснювала хазяїну…

- Я архітектор. Ми іноді збираємося з друзями у моєму бюро. Приходь. У нас цікаво.

- Мої інтереси у дещо іншій площині, - Максові здалося: запрошення кинуте, як кусень голодному.

- Допоможемо перетворити кинутий цех на витвір промислового дизайну, - розсміялася. - Якщо ти раптом знову надумаєш шокувати наших… бонз.

Макс пожвавішав, зазирнув дівчині в очі.

- Вони не зрозуміли. То не стало для них очищенням.

- На власній шкурі відчули. Теж чимало, - замовкла, знизала плечима. - Було весело…

- У тебе незвичайне ім’я, - сказав Макс раптом.

- А у тебе незвичайні вчинки.

- Не любиш банальності?

- А ти вже запланував запросити мене в ресторан? - розсміялася.

Макс і собі усміхнувся.

- Нані… Ти ковдру з балу не викинула?

- Ні. Хай буде… А ти…

Не встигла договорити. У дверях кімнати виник худий високий хлопець з окулярами на довгому носі.

- Борько… - усміхнулася Нані. - Знайомся! Це Макс Сердюк.

- Ярослав Михайлович каже: їхати час, - знічено пробурмотів Боря Рудь.

Яке там їхати? Алтинбаєви не тямилися від радощів, заступили шлях: і чаю нашого не скуштуєте? Пані Женя зиркала на Макса і Нані, оптимістично усміхалася: сталося! Всадовила собі на коліна мале дівча рочків трьох: “Ох, яка ж ти чорноока!” Преса нудьгувала, Макс віддався ситуації: як буде. Косував на Нані: ти моє спасіння? Не випускав з поля зору патлатого Дан- ha, наче нагадував собі домашнє завдання, яке обов’язково третії виконати: “Дора…” І коли у піалах чаю лишилося на денці, двері розчахнулися і до просторої кімнати Алтинбаєвих влетів Володимир Гнатович Сердюк у милі. Підхопив котрогось із малих Алтинбаєвих на руки.

- Парадокс! - патетично вигукнув. - Сімейні цінності - нічні, але ми не маємо права відкладати їх на завтрашній день.

Добре хоч не ляпнув: дружитимемо сім’ями…

Макс думав про Нані. Посеред страхів, сумнівів, жахливих спогадів і незрозумілих перспектив чорнява Нані Новаковська здалася такою чистою, розумною і… відповідною статусу Дюка. Кадуцей для розбурханої душі. Як заволодіти?

Хотів було порадитися із дідом, до якого їздив тепер майже не щодня, та як вихлюпнути внутрішні гризоти, що правили своє, плели логічне мереживо - все не випадково… Недарма життя нагадало про Дору того дня, коли познайомився з Нані. “У чому внутрішній зв’язок? - бився. - Люба пішла… Та не відпустила. Дала мені Дору. Як випробування. Маю зробити для Дори щось дуже важливе, аби Люба заспокоїлася і відпустила мене?.. Тільки тоді… у мене буде Нані?..”

- Де Дора? - запитав Ганну Іванівну спокійно, наче Дора вийшла на хвильку.

- Не знаю, - на автоматі відповіла секретарка. Розгубилася: може, побачив десь у місті?

Макс зміряв її здивованим поглядом.

- Вперше чую від вас “не знаю”!

- Знайти? - виправилася.

- Терміново. Казала, що вона з Теребовлі. Я поїду… до цієї Теребовлі. Це де?..

- Десь у Карпатах, - сказала Ганна Іванівна так, ніби містечко у горах загубилося, шляхів до нього нема.

Макс смикнувся.

- Знайдіть… контакти якісь. Сьогодні ж!

Секретарка - ніби усю моторність загубила. За тиждень тільки й доповіла насторожено: ось адреса Дориного батька, ось

координати школи-інтернату, де вчилася, тільки, кажуть, давно не бачили її у Теребовлі. Як у воду…

Краще б інші асоціації у лексиконі відшукала. Закляк від страхів.

- І де… Де ж вона може бути?! - вигукнув люто. Ганна Іванівна відсахнулася, кинулася сліди плутати.

- До Португалії могла податися, - бовкнула. Що?! Так здивувався, аж присів до столу на кухні.

- Навіщо?

Ганна Іванівна все на той стіл - як Дорина мама зникла на заробітках, як Дора мріяла заробити грошей і знайти її.

- Ви ж Дорі добре платили, - підсолодила. - І паспорт закордонний має. Цілком могла виїхати…

Макс задумався - на обрії замаячила шляхетна справа. Усі гріхи відпускала.

- Хочу бачити її, - прошепотів схвильовано. - Найміть людей… Хай пройдуть увесь шлях за нею… Що вона сама вдіє? Глуха, німа… Поверніть її! Я знайду її матір… Я… - замовк.

Подумав про Нані. Спокійно і байдуже, ніби Нані мала сидіти й чекати, поки Дюк повернеться з чергової битви. Усміхнувся від передчуття карколомного катарсису у найближчі, чітко окреслені строки без розповзання на все подальше життя.

- Сьогодні яке?

- Двадцяте травня.

- На день захисту дітей маємо від'їхати. До Португалії. З Дорою.

Ганна Іванівна ледь дочекалася, поки хазяїн поїде з дому. Рвонула до кав'ярні, що стала місцем їхніх зустрічей із матір'ю Данка.

— Що робитимемо, Свєто? - схвильовано дивилася на приголомшену репортерку, яка курила і курила безупинно.

- А як же Данко? - тільки й мовила та.

- Ну, не знаю… Дора ж повернеться. Щаслива, дай Боже, бо ж ніхто не знає, що з її матір'ю. Може, нема вже кого шукати…

- Страшно…

- Страшно, - погодилася Ганна Іванівна. - Я вже думала… Не казати Дорі нічого… І Сердюкові. Не знайшла я Дору, і поготів. А з іншого боку… Свєто! Уяви тільки. Тебе десь занесла доля… У Данка з'являється шанс знайти тебе, а якісь чужі люди сидять і розмірковують: відпустити його на пошуки чи ні…

- Не вірю я Сердюкові, - прошепотіла Діброва.

- Дарма. Він дивний… Складний. Там такого у душі намішано, чорт ногу зламає. Але не сволота. Матуся - гієна, а він… його це напружує. Я ж бачу.

- Чому раптом зараз? Що сталося? Взимку вигнав дівчину, оком не змигнув, а тепер…

- Може, совість прокинулася…

- Маячня…

- Данко зрозуміє…

- Він дихати без неї відмовляється! - гірко прошепотіла Света Сергіївна. Закурила. - Треба, щоб Данко разом з Дорога їхав…

- Ні! - заспішила секретарка. - Ми тільки все зіпсуємо. Сердюк не захоче. Він тоді взимку, на балу… дуже роздратувався, коли Данко Дорі свою ковдру віддав. Може, через це і… звільнив дівчину. У багатих психологія проста: всі, кому платять, їхня власність. Хіба ти того не розумієш?

- Страшно… Знайде матір і не повернеться… І так може бути. Чи не знайде і все одно не повернеться. Чи повернеться спустошена і нещасна. Чи Данко втомиться чекати і рвоне світ за очі. Краще не казати нічого…

- Страшно, - відказала Ганна Іванівна. - А промовчати - ще страшніше.

Попільничка повна, офіціант втретє повторив замовлення, а вони все не розходилися.

- Все! Здаюся, - сказала журналістка години за дві - уже не розмовляли, сиділи мовчки, гарячково перебирали в голові варіанти. - Треба з цим ніч переспати. Я ще ввечері з Данком поговорю. Спробую з'ясувати… Чогось мені здається, Дора й досі нічого не розповіла йому про свою матір. Інакше хоч би словом обмовився.

- Добре… Зустрінемося завтра, - втомлено кивнула головою секретарка.

Потяглася до гаманця, аби заплатити за каву. На столі мобільний - дзень!

- Сердюк, - напружилася. Мобільний до вуха. - Слухаю, Максиме Володимировичу.

Вислухала хазяїна, вимкнула зв'язок. Тремтячою рукою поклала апарат на стіл, усміхнулася спустошено.

- Що?.. - насторожено запитала Діброва.

- Сказав… Нічого не робимо для Дори… Усе відміняється…

Свєта Сергіївна заклякла на мить, дістала з пачки останню сигарету, до рота не донесла - зламала.

- Козел довбаний… - прошепотіла недобре.

Макс відчув себе козлом двадцятого травня о четвертій годині. Спочатку дідова покоївка без церемоній видала:

-Зараз у пана Перепечая лікарі, потім процедури і масаж. Зможе приділити вам час о вісімнадцятій, не раніше.

Макс спробував повернути відьму на місце, мовляв, я - онук твого хазяїна, тож просто веди мене до діда без зайвих слів. Та покоївка заступила двері:

- Жодних візитерів! Ви заважатимете!

Макс проковтнув гнів - дочекається, поки чужі підуть з хати, скаже дідові, щоб звільнив оцю… категоричну…

Поплентався на кухню - а там Рома Шиллєр від нудьги коньяк сьорбає.

- І не страшно? - запитав іміджмейкера холодно. - Дідо не любить, коли його запаси спустошують.

- А-а-а… Страх… Що таке страх? - Рома уже встиг накачатися. - Усвідомлення невідворотності? То - жах! А страх якраз змушує чудити… Ніби є альтернатива невідворотності. І я… сподіваюся… що пронесе. Що почуватимуся… чудово!

Остання сентенція п'яного іміджмейкера залила Максове лице червоним.

- Тільки не питай, як почуваюся я, - сказав ворожо. - Бо я нині не терплю запитань!

- І питати не треба! І так усе зрозуміло - маєш прекрасно почуватися! - Рома хитнувся, хлюпнув у чарку коньяку, підняв її. - Твоє здоров'я, нащадок імперії. І більше не заводь собі подружок, які трахаються одночасно з тобою і ще якимось… покидьком. Бо надалі вони не кидатимуться у річку. То був виняток! Доведеться власноруч їх топити.

- Ти… - Макс задихнувся, провів по обличчю долонею, наче обхаркав хто. - Що ти верзеш, ПІиллєре?

- Люба та твоя… трахалася… З тобою! І з Макаровим! З ним, думаю, частіше… Бо ж вони під одним дахом… І хіба не заслужила покарання? - бурмотів, язик заплітався. - Заслужила! А от Макаров… Не знає страху, падло! Любу твою потра- хав, пішов до твого тата помічником працювати. Нормально?! Ще й сраки

йому не натовкли - фабрику собі купив! Нормально?! Щось у тому є. Може, блискуче політичне майбутнє… Треба буде придивитися до нього уважніше…

Шиллєр ще бурмотів щось про кляті вибори - наближаються, от де невідворотність! Цикав на Перепечаєву покоївку - зайшла на кухню, відібрала пляшку, наказала Шиллєру йти геть. Макс не чув. Закляк, ненависть хвилею - так он воно що… Не бачив, як вимівся Шиллєр, і тільки коли покоївка торкнулася плеча - чуєте? - зневажливо сіпнувся.

- Чого вам?

- Ваш дідусь заснув після процедур. Не дозволю його турбувати, - суворо повідомила.

- Іншим разом зайду, - посунув до дверей. *

Так он воно що! А він все крутив-вертів-роздивлявся окремі

уламки єдиного вітражу - чогось бракувало, хоч трісни! Щось не складалося - мордувало душу, наповнювало її страхами. А вона просто… шльондра! Скривився, наче смердючу ганчірку під ніс.

- Логічний фінал, - прошепотів недобре. Відшукав мобільний.

- Ганно Іванівно? Не шукайте Дори. Все відміняється.

Крапка! На голові - герцогська корона, у серці - попіл. За спиною - металеві крила. Роззирнувся - як низько пролетіти, всіх підріже.

Ускочив до автівки - у фонд! Куди завгодно, тільки не лишатися на самоті заразі На швидкість. Вискочив на Вали. На краю тротуару біля Житнього хитався Рома Шиллєр, махав рукою, намагався зупинити таксі.

- Тебе першого? - лють на кермі.

На праву, по краю. У голові істерика - бац! Тільки купка гім- на! Усіх нафіг! Продажні огидні потвори! Руки б вимити…

На тротуарі голосно закричала жінка. Макс - на гальма. Ро- мині очі за сантиметр від бампера. “Хоч слово кому скажи…” - пробив у Шиллєрі кілька дірок поглядом. “Щоб я здох…” - закліпав оченятами іміджмейкер.

А отак! Трусися в обісцяних штанях і розмірковуй, ідіот, про страхи!

Далі повільніше. Нормально! Все нормально. Досить з нього проблем. Знайшов кадуцей - покарана! Крила хоч і металеві, долу не тягнуть. Легкі.

- Августе Альфредовичу, - ходив кабінетом, вів пальцем по білій стільниці. - Я так розумію, що будь-яке моє прохання…

- Розцінюю як наказ, - віддано запевнив Закс. - Я надто старий, щоб змінювати… хазяїна. Завжди був людиною тільки вашого діда.

- Макаров! Працював помічником у тата.

- Так, - кивнув Август. - Виробництво прикупив. Володимир Гнатович наказав прибрати перепони. Оскільки ваш дід не виявив зацікавленості, то ми зі свого боку допомогли…

- Стоп! - Макса тіпало. Паскудство! Ну, і як після цього поважати пихатого, зарозумілого тата?! Мама все життя до нього зверхньо. Дід навіть не намагається приховати прикрої нелюбові до зятя. А за що його любити?

Упав у крісло, сперся ліктями на білий стіл.

- Знищити ту фабрику. Щоб у Макарова ані копійки не залишилося.

- Навіщо ж знищувати? На те є примусове поглинання.

- Маємо когось?

- Не “когось”. Найкращих! - без здивування відповів Август. Замовк. Зиркнув на нового хазяїна обережно. - Макаров… має знати, хто його… покарав?

- Ні! - похапцем. Знітився. - Поки що - ні. Згодом… сам дізнається.

- Збиратимете урожай восени.

- Чому? - насупився агресивно.

- Логіка процесу. Як в травні посіємо, то наприкінці листопада зберемо.

- Оперативніше не можна?

- Дорожче. І ризикованіше. Якби після виборів… Коли всі візьмуться дерибанити. Тоді й за пару місяців можна було б. А зараз не раджу поспішати.

- Цілком довіряю вашому досвіду, Августе Альфредовичу, - усміхнувся ввічливо. - Працюйте…

Підвівся, пішов до дверей попереду Закса.

- Де Скачко?

- У себе.

- Ми щось на День захисту дітей плануємо?

- Ні, а ви б хотіли?

- Ні! Просто запитав, - уже йшов коридором.

Лють не вщухала. Бажання змити багнюку - відчайдушне: забіг у офісний туалет, хлюпав в обличчя водою. Паскуди! Усі паскуди! І Люба, і Дора! Не бачити, не чути, не знати… Сатисфакції! Побачити знищеного Макарова, а потім уже…

Кинув паперовий рушник на підлогу, вискочив з туалету.

- Скачко! - Вона йшла коридором.

- Слухаю, Максиме Володимировичу.

- До мене! - уже швидко сунув до свого кабінету.

Забіг, учепився в дверну ручку, пропустив помічницю, зачинив за нею двері на ключ.

- Ані слова, Скачко! Інакше тебе звільнено!

Нервовим рухом розстібував ґудзики сорочки, очей з помічниці не зводив. Скачко звела брови, закусила губку,, опустила голівку… Учепилася у застібку блузки, наче вагалася - чи варто? Видихнула і розстібнула.

А отак! Білий стіл зволожнів, крісло на підлозі. А ти можеш бути жорстоким, Максе! У дівчини перелякані очі, довге русяве волосся сплуталося, губи зімкнуті, наче не сміє порушити наказ мовчати. Стогне утробно, збуджено. Не обіймає. Ні! Учепилася руками у білу стільницю, аж пальці посиніли. І тільки коли Макс врешті тихим гарчанням сповіщає про вивільнення сперми, обережно розтискає тремтячі руки, тягнеться до застібки.

Максу не соромно. Прислухається до себе ошелешено: та ні, не соромно. З гидливістю спостерігає за тим, як вдягається помічниця.

- На що ви ще здатні заради збереження робочого місця, Скачко?

- Ні на що…

- А секс на робочому місці - то для вас звичайні дрібниці?

- Ні.

- Епохальна подія, що віщує підвищення і гроші?

-Ні.

- Досить “ні”!

- Просто… ти подобався мені, - відповідає Скачко буденно і щиро.

- Маячня! - лють не вщухає. Що вона верзе, ця огидна продажна шльондра?! І чому “подобався”? Уже ні? Не задовольнив похоті?! - Скільки я тобі винен?

- Ніскільки, - уже вдяглася. Тремтить.

- Працюй…

Мовчки геть. Макс роззирається: на білій стільниці червоні плямки крові. Ціпеніє. Так он чому білий стіл… Щоб розпізнавати незайманих… людей…

Підняв крісло з підлоги, усівся обличчям до вікна - не бачити білого заплямованого стола.

Дзвінок!

- Максиме! Вас хоче бачити ваш дідусь!

- їду… - із полегшенням. Лють не вщухала, і ще невідомо чим би закінчився цей день для шляхетного пана на прізвище Сер Дюк, якби дід не озвався.

Старий Перепечай старанно вираховував години, коли знеболювальне приколисувало біль - доньку й онука до себе тільки тоді й допускав. Бачити їх не тільки туга і страх перед смертю змушували - справи. Поспішав без метушні кожною копійкою так розпорядитися, щоб донька до скону як сир у маслі каталася, онучок дідові справи на себе перебрав. Про зятя не йшлося. Хоча, як на думку старого, Володимир Гнатович і без того незаслужено на чималій торбі сидів. Міг би й поділитися.

Побачив онука, уже хотів було запитати, як зазвичай: “Мак- симку, а що дідові привіз?”, та око гостроти не втратило.

- Подорослішав… Такий ти мені більше подобаєшся.

- Нормально… - тьмяно відказав Макс.

Нікому… Навіть дідові жалітися не збирався. Впорається. Та похвала дістала до серця, застукало рівніше, лють нанівець. Поліз до сумки.

- Привіз дідові щось? - не втримався старий Перепечай.

- Лікеру не знайшов у Києві. Ковбасу з оленини грузини продають. Перевірена якість. Август місце підказав.

- Оленинка? Хай оленинка… Віднеси на кухню. А звідти лі- керчик сюди давай. Маю, маю… І чарку. Та не барися. Скоро Ромка прийде, а йому наших справ знати не треба.

- То проженемо. Пізніше повернеться.

- А тобі й самому без діла біля мене чого товктися? Завтра літак… Виспатися не завадить перед дорогою.

- У мене літак? - здивувався Макс, закляк з олениною на порозі.

- Я своє уже відлітав, - тоскно мовив дід. Насупився. - Та швидше, їй-богу! Бо справ немало.

- Що за справи?

- Багатства свої тобі передаю. Усі. До копійки. Прийшов час.

Лікер мандариновий солодкий, розмова жорстка - м’ясо.

- Москва. Звідти до Пітера. Потім у Сибір. Августа б тобі дати, та він мені тут потрібний. Нічого, і сам - не дитина. Подужаєш. У Москві тебе наша людина зустріне. Австріяк. Файний спеціаліст. Ернст Гразер. З тобою далі поїде. Пояснить що до чого, як треба буде. Ніяких рухів поки. Знайомишся з людьми, підтверджуєш, що мої частки переходять до тебе. Перевіряєш персонал. Поки без висновків.

- Чому?

- Сфери різні - від банків і виробництв до інвесткомпанії та енергетики. У кожної - своя специфіка. Обери одну-дві. Вивчи досконально, порад персоналу не цурайся, а потім уже кермо крутитимеш.

Макс приголомшено гортав папери - імперія. Шиллєр… Невже знав?

- Тут розбиратися - півжиття.

- Хвала Богу, час маєш, - усміхнувся старий сумно. - Давай… Іди. І щоб дзвонив щодня. Не на прогулянку - по каду- цей їдеш.

- Діду… Для мене честь - продовжувати твою справу, - пригадав Чонгана, сказав раптом.

Та старий Перепечай - не сентиментальний Чонганів тато. Сльози не зронив. Рукою махнув - геть.

- Та не базікай, що маєш тепер немало… Чим менше про твої капітали знатимуть, тим спокійніше спатимеш.

Поцілував онука у щоку, провів поглядом, відсунув лікер - поперек горла!

- Щось воно не дуже схоже… Що до наступної весни доживу, - пробурмотів. - Хоч би зиму пережити…

А до зими - півроку… Літо на носі.

Наприкінці весни Дора остаточно зрозуміла - усе задарма! Не заговорить. Спочатку Данко не здавався, уважно вслуховувався у малозрозумілі звуки, що виривалися з Дориного рота, коли вона намагалася поєднати їх у найпростіші слова. “Мама” - виходило, “Ромко”, “тато”, “Дора”… Все! Навіть, “не боюся” Дора вимовляла так само, як раніше, - не-е-е боуса… Голосні опанували досить швидко. Дора повторювала - А, У, О, И, І… А от далі не пішло.

- Нічого, потихеньку, - оптимістично усміхався Данко.

Та з приголосними - ще гірше. Тільки звук М давався Дорі

легко. Коли ж Данко просив її згадати звук Т зі слова “тато”, поєднати його з И чи У - ТИ, ТУ, Дора лякалася, силкувалася скласти у голові незрозумілі, ніколи не чуті звуки, розкривала рота, наче риба без води і… раптом затуляла обличчя руками. Ні! Ні…

Данко став засмучуватися - навіть не намагався того приховати. Обнімав Дору, притискав до себе.

- Що ж нам робити, Доро?

“Нічого”, - хитала чорними кучерями. Зажурилася. Повернеться після нічної зміни до квартири Ганни Іванівни, впаде і лежить без сну. “Не потрібна я йому така… Аби розмовляти навчилася, тоді б не стидався. А в мене геть нічого не виходить”, - бідкалася. Здригався смартфон: “Де ти, Доро?” Зривалася і бігла. Як же Дорі без Данка?..

А у Данка додалося справ. Вступив на курси телеоператорів, які організували при одному з телеканалів, захлинався від захвату, розповідав Дорі скільки спільного і відмінного між фотографією й операторським мистецтвом. У рідкі вільні години вже не вчив Дору говорити… Не до того. Знімав її на новеньку напівпрофесійну відеокамеру.

- На курсах кажуть - практикуйтеся всюди, де тільки можете, - пояснював збуджено.

На початку літа завдяки зв’язкам Світлани Сергіївни Данка взяли помічником оператора в експедицію, що вирушала до Криму знімати документальну стрічку про скарби Чорного моря.

- Доро, я домовлюся, - хвалився впевнено. - Поїдемо разом.

Та чим ближче час подорожі, тим більше нервувався.

- Домовлюся, - повторював усе більш напружено. - Збирайся, Доро. Ти море бачила?

Ні… Дора мріяла відразу побачити океан на португальському узбережжі. Море? Хай буде море. Тільки б з Данком.

Тринадцятого червня Данко поїхав приборкувати свої нові вершини. Без Дори. Увесь вечір перед тим цілував Дорині пальчики, гладив по волоссю, як дитину, - сам геть знічений, ніби винуватий.

- Час швидко сплине. Я… писатиму тобі щодня. Не сумуй, дівчинко моя. А може, я там зорієнтуюся і знайду десь поряд житло для тебе. Ти приїдеш. Ми купатимемося вночі… у морі. Ти… бачила море?

Уже питав… Дора ховала відчай. Усміхалася сумно - чекатиму. Приїжджай скоріше.

Наступного дня після Данкового від'їзду Ганна Іванівна повернулася ввечері додому, очам не повірила: Дора вдома. Зачинилася у ванній, кахлі шкребе… Нарешті вийшла. Як справи? Усе гаразд, дякую… Очі відводить, не бажає розмовляти.

За годину секретарка у кав'ярні чекала на Данкову матір.

- Не знаєш, що сталося, Свєто? - до редакторки, тільки- но та з'явилася. - Може, посварилися? Дора аж дзвенить від жалів.

- Усе гаразд, - Діброва ні в сих ні в тих. Крутилася, за цигарки хапалася. - Данко від 'їхав ненадовго. У справах… Ясно, що Дора сумує. Але… життя. Не може ж він біля неї сидіти, як прив'язаний.

- І куди?

Світлана Сергіївна - про Данкові перспективи. Ганна Іванівна на неї тільки скоса.

- А казала - не заважатимеш.

- А я і не заважаю! - обурилася Діброва. - Дора - славна симпатична дівчинка. Якщо у них все серйозно, хвилюватися нема чого. А як ні… Я навіть рада, що вони розлучилися на певний час. Випробування…

- А казала - не заважатимеш, - повторила секретарка з гіркотою.

- І не заважала! Віддала все на відкуп часу - як буде. Але й допомагати синові не відмовлялася. Про що ти, Ганно? У Дан- ка з'явився шанс здобути цікаву творчу професію! Він має знехтувати цим заради Дори?!

- Чого ж ти тут репетувала, коли Дора мала поїхати матір шукати? Синочка жаліла? Отже, Дорі не можна Данка залишати, а Данкові…

- А кого 6 я ще мала жаліти?! - завелася Діброва. - А ти теж… подумай… Допоки Дора в тебе житиме? Ти її назавжди пригріла? Усе життя бігатимеш за нею, аби не спіткнулася? А сенс?

- Он ти як…

- Та припини, їй-богу! Нема мені за що собі дорікати! Кажу ж… Повернеться Данко, вирішить - мені тільки Дора! - і слова не скажу. А як по-іншому… Теж не втручатимуся…

Ганна Іванівна заклякла. Очі долу.

- Ти його в ту експедицію прилаштувала, Свєто?

- …Думаєш, це було просто? - Діброва замовкла, закурила чергову сигарету. - Я після університету в одній газеті на Луганщині працювала. У нас заввідділу соціальних проблем був такий собі Йосип Григорович Равлич. Дуже мудра людина. Так він казав… Для щастя у шлюбі чоловік і жінка мають бути приблизно одного віку, мати освіту приблизно одного рівня і бути з приблизно однакових соціальних прошарків.

Зітхнула знічено.

- Данко… Він рухається і рухатиметься вперед… Він дуже талановитий, І просто - класний! А Дора… Санітаркою до кінця днів? Це ж ти її до лікарні влаштувала, Ганно? От і думай, чи варто було, як уже вважаєш, що вона тобі за дочку

стала… Ти б рідну доньку в санітарки не відправила. Ти б інші перспективи для неї виборювала. Тож не треба мені дорікати…

Операційна медсестра з двадцятирічним стажем не заплакала, хоч сльози під кадик - про рідну доньку не розкаже. І Дорі матір не замінить, поки та сподівається знайти свою рідну…

- Може, ти і маєш рацію, Свєто, - сказала раптом надто жорстко. - Не пара. Якби моя Дора твоєму Данкові серце відкрила, про Португалію б точно розповіла. А він, здається, про те - ні сном, ні духом… Не вірила моя Дора… твоєму Данкові! І правильно робила! Нічого… впораємося!

Проштрикнула редакторку гострим поглядом, пішла геть.

- Ну… От і поговорили, - пробурмотіла Діброва. - …Без ілюзій.

Дора знала: має бути в її житті щось надважливе і непорушне. Щоб спина не гнулася, серце не страшилося, бачити ясно. Мало сказати “Не-е-е боуса”. Як насправді не боятися? Де основа?

Мама? Тато? Сама в гамірній столиці перелякалася - ні, не батьки. Згадка про них пригинала спину, обливала переляком серце, затьмарювала очі.

Данко? Так! - увірилася спочатку. Та Данко поїхав, і Дора а жахом усвідомила - пропадає, тане… І нема того надважли- вого і непорушного, що кожного дня умілими ін’єкціями повертає сили. І радість… 1 терпіння дочекатися Данка.

Де ж та основа? Сумніви короїдами. Залишив… Бо глуха. І німа. І хай не бреше, що йому все одно. Одного разу не втримався, сказав:

- Навчу тебе говорити і познайомлю зі своєю мамою!

А німу не хотів у свій дім вести… От і правильно, що Дора Данкові про Каштелу-Бранку не довірилася. Просив не раз - розкажи про себе, Доро. А Дора кучерями тільки - ні, ні, потім… Оті правильно.

Життя, як життя нема, план. Ніч біля хворих. Зранку спати. Прокинутися, дати рукам діло аж до ночі. Ніч біля хворих… Данко щодня СМС-ив: “Тут круто!”, “Я пірнав!”, “Попікся на сонці, море тепле…”

“Класно…” - відповідала. Дні рахувала: коли ж повернеться? Експедиція затримувалася.

А тут тато - здрастуй, доню! Приїхав до столиці на поетичний фестиваль, зателефонував з вокзалу. Примчала, сльози на очах. Як же скучила! Хоч і Галя, і забув, а скучила!

- Як ти, таточку? - заглядала в очі.

- Так… Богданчик у нас із Галею тепер є. Синочок. Тиждень тому народився, - ошелешив. - Галя казала… Може, Дора гам у Києві забагатіла, то хай би допомогла, бо скрута.

Витягла чотири тисячі гривень, що на Каштелу-Бранку відкладала вперто, татові віддала.

- Ми для Богданчика твою кімнату переобладнали, - сказав тато, як уже на Теребовлю їхав. - Ти ж не проти?..

Не проти… Дивиться - шлях на Теребовлю закритий. Нема куди подітися. Ганна Іванівна підтримувала, як могла. До церкви повела, до батюшки.

- Таке діло. Хочу хрещеною матір’ю дівчині стати. Як зробити?

- Коли дівчина хрещена, то має хрещених батьків.

- Далеко вони! І рідні, і хрещені… Хіба не можна дитині ще одну хрещену матір? Має ж бути якийсь вихід!

- Бог добрі справи бачить. Для того не треба формальностей, - сказав священик. Та час і молитви для Ганни Іванівни з Дорою знайшов - заприсяглася секретарка дбати про Дору перед Господом.

- Віднині довіку, - Дорі сказала. - Ти - моя дитина. От трохи грошей назбираємо - поїдемо до Каштелу-Бранку.

А про рідну донечку, що десь блукає світом, - ані слова. Дора в душу не лізла, хоч малий Славко давно розповів: мама кричала і побігла, а бабуся плакала, а потім сказала, що мама скоро повернеться… Каштелу-Бранку.

Ганна Іванівна - опора? Боронь Боже! Дора відчувала жінчин біль - сама для неї розрада.

А де?.. Скніла біля хворих, а вони ж різні. Хто посміхнеться, а хто вовком. Особливо нестерпно стало, як у середині літа в окремій комфортній палаті з безліччю складної апаратури з'явився блідий старий пан з гострим хижим поглядом. Медперсонал перед ним - килимками. Старша медсестра Міла, якій усі пацієнти однакові, і та себе загнуздала:

- Сьогодні біля вас Дора лишиться. Та тільки на одну ніч. Завтра вам допомагатиме більш досвідчена…

- А ця чим погана?

- Наша Дора… глухоніма, - Міла обережно.

- Слава Господи! Хоч тут пощастило, - сказав пан. - Хай ця буде. Іншої не треба.

А гидкий же! Варто підійти - за спідницю смик!

- Отут сиди! - і не спить же вночі. - Давай… Заспівай мені…

"Ні", - хитала голівкою. Не можу.

- Уже хоч як спробуй, - наказувала Міла. - Бо цей дід не просто стерво! Дуже важливе і багате стерво. Захоче - усім нам погано буде.

Ах ти ж, підле старе хабоття! Сиділа вночі біля блідого пана, брівки зводила, видушувала з себе незрозумілі нечутні звуки: м-м-м-м… Ох, і пісня! І раз, коли пан задрімав під Дорине ми- чання, раптом збурилася, підхопилася.

- Бо-о-ов-дур! - сказала вголос.

Пан розплющив очі.

- Дурепа мала! - кинув.

Підлий! Думав, Дора не дізнається, як він її обізвав?! А Дора по вустах читає! Ясно тобі!

- Сам такий! - усі зусилля зібрала і вимовила. Хай чує!

- Корова!

- Сам… ко-о-ва!

- Коза!

- Сам… коса!

- Піпетка!

- Піпе-дка! - заглядала панові в рота. Не пропустить! Кожен звук розпізнає, відповість, не промовчить.

- Лялечка… - пан усміхнувся втомлено. Поманив до себе Дору.

Перелякалася. Відчай ущух. Що це вона?.. Підійшла знічена. Пан ухопив дівча за руку, смикнув до себе.

- Говори! То твій кадуцей…

- Не-е-е мо-у… - промичала майже незрозуміло: не можу!

Блідий пан посміхнувся хижо.

- Я і не таким язики розв’язував…

Макс повернувся в Україну в середині серпня. Майже два з половиною місяці мандрував просторами Російської Федерації в компанії педантичного австріяка Ернста Гразера, що контролював Перепечаеві активи на території сусідньої держави, старанно знайомився з дідовим майном, хоч і досі ледь охоплював уявою усі скрині, цехи, банки і виробництва, що переходили до нього. Макс знав, що дід багатий. Але щоб аж настільки! Банк у Москві, пасіка під Ярославлем, нафта в Сибіру і теплиці з помідорами на Далекому Сході. Ясно, що яйця у різні кошики, але як зумів наплодити стільки яєць! І це тільки в Росії, бо Перепечай пояснив: з українським майном пізніше розберуться, а з європейськими банками - просто. Перепечаєві рахунки вже на онука переписані.

З літака не до діда гайнув. У фонд, бо телефоном не наважувався розпитати в Августа: як там наш Макаров?

Замість Августа у “Силі добра” товкся батько.

- Максиме… - усміхнувся так певно-дозовано, ніби відміряв перед тим шматок радості для сина. - А чого не повідомив, що повертаєшся? Я б тебе зустрів.

- Зайве, тату. Я ж не хлопчик, - стримано обійняв тата. - Як справи? Як мама?

- Мама… скучила. Справи рухаються собі потроху. Заїхав, бо думав Августа навантажити трохи, а він у лікарні.

- Допомога потрібна? - Макс придивлявся до тата: ніби такий, як і завжди. А ніби й ні.

- Час маєш? Допоможи, бо не встигаю.

- Наказуй, - поблажливо. Сміх у душі: ні, більше тато не в змозі йому наказувати. Цікаво, здогадується, що саме змусило сина надовго залишити рідну землю?.. Офіційна версія: подався у Гонконг слухати лекції відомого економіста Лан Сянь- піна. Невже вірить?

- У мене хлопець працював… Олександр Макаров… - почув голос батька, закляк, насторожився - що, що?

- Виробництво купив. Я через Новаковського держзамовлення для нього пробиваю. Треба б звозити Ярослава Михайловича на фабрику до Макарова, щоб на місці роздивився, що до чого.

- Радий буду… - Макс говорив, себе не чув. - …зустрітися з Ярославом Михайловичем. Тільки додому заїду, перевдягнуся.

Володимир Гнатович обійняв сина.

- Приємно… Що допомагаєш… Продовжуєш справу…

- Що це ти… Ніби приречений… - похмуро віджартував- ся Макс.

Провів батька до дверей. Додому не поїхав.

- У якій лікарні Закс? - наступав на секретарку. - Скачко до мене! Де вона? Чому я її й досі не бачу?!

- Юлія? - секретарку лякав спокійний категоричний голос шефа. - Звільнилася…

- Що?! - несподіванка за несподіванкою. Хотів було запитати: коли, чому? Насупився. - Адресу лікарні! Швидко!

Заксове бліде обличчя зливалося з білою подушкою. Тільки сині губи контрастом.

- Доброго дня, Максиме Володимировичу, - ледь чутно.

- Серце?

- Не вперше… Вночі спати не можу - оце погано. А так… оклигаю.

- Одужуйте, - формально. - А Скачко… Чому відпустили?

- А що я міг зробити? Відпрацювала два тижні й пішла.

- Чому?..

- Сказала: особисті причини. Шкода. Дуже вправна дівчина. Але я вже доручив кадровій агенції підшукати нову помічницю.

- Ви б краще на іншому зосередилися.

Закс аж відірвав голову від подушки.

- Ніяких хвостів, Максиме Володимировичу.

- А Макаров… І досі прекрасно почувається…

- Люди почали працювати наступного дня після нашої з вами розмови, - прошепотів Август кволо.

- Тільки не в тому напрямку! Я повернувся - а тут такі новини! Держзамовленням для фабрики Макарова нардеп Сердюк власною персоною займається.

- Ні, ні… До кінця осені Макарова на фабриці не буде. Повірте, без гарантованого результату люди за такі справи не беруться.

- Точно не буде? - перепитав. Задумався. - Але… навіщо тоді уся ця метушня із держзамовленням? Вона компрометує тата…

Август зиркнув вицвілими оченятами, відповів не менш холодно, ніж Макс:

- І відводить підозри від вас. Ваш дідусь… зацікавлений… у цьому.

- У чому саме? - не здавався. - Мене захистити чи батькову репутацію зіпсувати?

- Пану Перепечаю завжди подобалися складні багатоходів- ки, - вислизнув Август.

- А Новаковський? Новаковський дідові теж поперек горла?

- Новаковський не постраждає, - упевнено відповів Август. - Ви зараз його на фабрику Макарова повезете? Швидко знайдете… Двоповерхова споруда неподалік від прокуратури.

Все знав старий хрін!

Макс мчав до Генеральної прокуратури - там і домовилися з Новаковським зустрітися, сумніви збурювали: Скачко, батько… “Невже дід хоче батька знищити?! - думав. - Чому? Попередити батька? Натякнути, щоб відійшов, не поганився. Чи дослухається? Ні… Тато ж у нас краще за інших життя розуміє…”

Побачив акуратний двоповерховий будинок з вивіскою “Ес- фір” на фасаді - і думати про тата забув. Тут… Тут його ворог. Нікчемний покидьок без честі й шляхетності. Аморальна тварюка. Як… Як тільки у нього вистачило совісті заповзти у татове кубло, знаючи, що перед тим зганьбив Макса з Любою?! Як у нього з’явилася оця фабрика? Тільки підлістю! Покидьки інших шляхів не знають. Максу вистачить терпіння, аби пройтися згарищем.

- Оце і є твоя фабрика? - тільки і процідив, побачивши білявого гада. Уява вже руйнувала стіни, вивалювала з вікон рулони тканин, скидала на купу дорогі японські швейні машинки.

- Моя! - нахабно відповів Макаров.

Тріумф волі

Ох і тяжко мовчати, коли так кортить балабонити, - хоч серце вирви. Щоб залишилася тільки тверда, як зелене яблуко, воля робити, як треба, не як жадається.

Старий пан пролежав у стаціонарі приватної лікарні тиждень. З ночі у ніч зиркав на Дору грізно.

- Ну, що?.. Розкриєш рота?

“Ні”, - метляла кучерями спантеличено.

- От Дуня… - презирливо.

- Дора!

Старий пан дратував до відчаю.

- Дуня!

- Дора! - гнівалася. - Ти! Знай! Дора!

- Хочеш говорити - не думай про слова, - сварка вщухала, старий пан набундючено дивився на Дору, повчав: - Відкрила рота і пішла чесати.

- Не-е мо-у… - бідкалася.

- А як я дражню?

- Мо-у… - тобто “можу”.

- От і тренуйся на тих, кого не любиш.

- Не-е мо-у…

- І де таких дебільних роблять?!

- Ти!.. Не можна! Ти… поганий! - й сама не помічала, як розмахувала руками, підкріплювала жести словами вголос. - Ти… гад!

Старий пан сміявся.

- От… А казала “не моу”!

В останню ніч перед випискою попросив:

- Заспівай, Доро… Яку знаєш…

Дора губку закусила - блідий, немічний, самотній. Ніхто не відвідує, а Міла казала - багатий… Невже сам-один на всьому світі?

- Поцілуймося, мила… Щоб нам нива уродила… Поцілуймося доволі… Щоб нам родило у полі… - ламала язика. У голові файно звучало, а пан насупився недобре. Рукою махнув.

- Досить! Не готова ще, - сказав. - Жуєш ті слова, як корова! За місяць знову на тиждень ляжу. Продовжимо.

- Не готова? - ледь стримуючи сльози, вимовила вголос.

- Ні! - гримнув пан,

Заліпив Дорі рота, не відкрити. Від того - ніби сил у Дори катма. Навіть Міла помітила - ноги волочить, очі долу.

- Все, скінчилися твої мордування, - обійняла дівчину. - Сьогодні випишеться твій мучитель, ніколи вже не повернеться.

Чому?! За блокнотик учепилася: “Повернеться. За місяць ще має лягти”.

- Як доживе… - сказала Міла.

“Господи, дай старому панові сил, -• того ж дня додому прибігла, перед іконою стала. - Дай йому ще життя, щоб за місяць знову зустрілися. Хай лається і дражниться, то він спеціально. Він добрий, Боже. Не забирай його, поки… говорити не зможу. А я потім… відпрацюю, Господи! Відмолю… Дай старому панові сил і часу. Хоч би кілька місяців… Від мене забери, щоб іще пожив… Бо без нього н іколи не наважуся сказати Данкові: “Моє життя - ти…””

Данко повернувся - чорний, патли вигоріли, ніс облуплений, очі сяють - іскрив захватом. Не сумував! Коли? Падав від втоми і вражень, засинав за мить. Підйом о п’ятій. Знаєш, скільки важить апаратура? На горбі. Чайки, дельфіни, хвилі. Катакомби під Севастополем. Ні, не ті, про які всі знають. Маловідомі, з виходом до моря. Кинута військово-морська база радянських часів у бухті, схожій на піратський прихисток. Рибки-голки люблять

8 Биті С Макс щипати за пальці, медузи розігрівають адреналін. Не сумував! Розмовляв з Дорою СМС-ками щодня.

- Наче і не розлучалися, - сказав. Торкнувся Дориної щоки. Яке там. Так скучив, аж сльози ковтнув. І як міг без Дори? Знітився. А життя утришия.

- До експедиції ще мав сумніви, а тепер… Тільки до Карпен- ка-Карого вступатиму на операторське, - волокло, наче вітер в спину. - Готуватимуся, а ти… зі мною будеш.

Гарно ж придумав?.. Порожня студія, мертві софіти. Данко сидить під ними на звичному пледі, вдумливо гортає альбом Брайана Александера, наче намагається розгадати таємницю метра: попереду творчий конкурс… Не схибити б.

Дора тут. Сидить навпроти, сві тлини Александера догори дри- гом… І Данко. Перекинувся, наче пісочний годинник - повертає час у зворотному напрямку. Усе далі від Дори, далі. Он він, Данків шлях - інститут, цікава творча професія, пригоди, випробування. І людей… Навкруг и так багато людей. Сміються, кличуть Данка за собою. Роззирається: “Доро! Ти де?!” А Дориної стежини й не роздивитися з широкого шляху: відро, швабра і… мертва тиша. їй з Данком бути тільки там, де немає людей. Чи розірвати тишу власним голосом. Обережно розтуляє вуста - говори, говори! Страх паралізує кожен м’яз - так і клякне з напіввідкритим ротиком.

- Доро! Тобі зле? - питає Данко.

“Ні”, - тріпотить кучерями. Без тебе зле. Без тебе… “Хоч би старий пан не помер! Він ого-го який сильний”, - розраджує себе сподіваннями.

Дора вірить у сердитого старого пана, гортає дні: коли ж знову зустрінуться? Уже Данко до інституту вступив, украй заклопотаний. Як два рази на тиждень зустрінуться - ото й щастя. Розмовляти Дору не вчить - своїх уроків досхочу. Захлинається мріями.

- Опаную камеру, тебе навчу. Будеш помічником оператора Данка Діброви. Мандруватимемо світом, зніматимемо найцікавіші місця. Ти куди б хотіла спочатку, Доро?

“До Португалії”, - пише у смартфоні.

- Ні! То банально! Почнемо з екстриму. Забуримося в чорний континент. Пустелі, антилопи, нубійці… - Данко вже все

вирішив. - Шляхами Лені Ріфеншталь. Класна ідея? Пройти тими самими місцями, які вона фотографувала майже півсто- піття тому. І назва крута - “Шляхом Ріфеншталь”.

Дора не чула про німкеню. Притулялася до Данка так, щоб не бачити його вуст. Раніше вони більше мовчали… І надсилали одне одному сто СМС-ок на день.

- Доро, останнім часом ти сумна. Чи мені здається? - запитав Данко одного разу. Мокрим жовтневим днем блукали Рибальським островом у пошуках натури для Данкової зйомки.

“Ні, все гаразд, - усміхнулася, відписала. - Скучаю… без тебе”.

- І Боні не допомагає? - спробував віджартуватися Данко.

“Ні… Боні тільки нагадує…”

Знітився. Обійняв посеред вулиці.

- Доро… Образилася? Коли я сказав, що не сумував без тебе… В Криму. А я… не сумував, бо знав… Ти у мене є. Розумієш? Тільки ти… Не мовчи! Скажи що-небудь, - просить дурне.

Та Дора лише опускає очі долу: хоч би старий пан не помер.

Назавтра примчала до фонтану в Маріїнському - вітер теплий. Усміхається, кружляє поміж гарячого листя.

- Доро, підемо завтра в кіно? - Данка збуджує відчайдушно веселий Дорин настрій. - А потім до студії… Там - тільки ми…

Ні! Дора зупиняється, похапцем дістає смартфон.

“Я… маю справу. Поки не зустрічатимемося”, - рука тремтить, ледь знаходить потрібні літери у смартфоні. Бог почув! Вчора привезли старого пана до лікарні. Міла сказала: тиждень- два протягне, не більше.

- Чому? - Данко знічується. То йому літати! А Дорі віхою скніти, щоб знав, куди повертатися. - Ні… Не щезай. Не хочу… - щирий-схвильований. - Не зараз.

“Так треба”, - усміхається, торкається долонею Данкової щоки.

- А я з тобою! Допоможу! - напружує ться, зиркає ревниво.

“Ні… - безмовно ворушаться вуста. - Сама…”

Макса вів кадуцей, гартував волю, бубнив: роби, що вимагатиму!

“А серце?” - питав подумки.

“Серце? Вирви!”

Красно… не чути глухий стукіт у грудях, роздивлятися життя як з небес - усе під ногами. Не виправдовуватися, ні - аргументувати холодними в’їдливими запитаннями: хіба я створив такий світ?! Божевільне від безвиході суспільство, де кожен прагне вчепитися в омріяний кадуцей, щоб відгородитися від проблем божевільного від безвиході суспільства. І давити кожного, хто зазіхне… Макаров? Купити біле шкіряне крісло. Усіс- тися посеред провулка навпроти двоповерхової будівлі “Есфі- рі”… Дивитися. Скоріше б!

Справи маячать - Росія, Європа, Штати… Аби не пропустити забаву! Дід як сказився! Наче ще суворіший став, як віддав онукові все.

- Сьогодні щоб у мене був, бо завтра до лікарні лягаю.

- Так я до лікарні прийду.

- Не потрібні ви мені там! Ні ти, ні Женя! Відпочиватиму, і щоб не смикали! - примхливий, як дитина.

Тато королем ходить.

- Ох, розвернуся після виборів, - усміхається зверхньо, наче вхопив-таки Бога за бороду.

- Цікаві перспективи? - насторожено питає Макс.

- Чого це тебе так цікавить? Ти “Силою добра” займайся… А мої перспективи колись… однаково твоїми стануть.

А Макс ще хотів попередити, щоб тато тримався подалі від держзамовлення для Макарова…

- Мені твого не треба!

- А ще недавно два мільйони тобі замало було! - Володимир Гнатович наче втратив інтуїцію. Легковажив.

Зате Август - твердиня. Наче сидить у фонді цілий день без діла, а все під контролем: Макарова точать за графіком, благодійні грошики на Максів рахунок осідають, минаючи тата, з Перепечаєм на зв’язку цілодобово. От тільки нову помічницю молодому шефові ніяк не знайде. Яка не прийде - не те Максові.

- Скачко поверну! - упевнений, кулі відскакують.

Набрав колишню помічницю.

- Юлю?

Скачко мовчки відрубала зв’язок. Не очікував. Розгнівався. А дайте її адресу! Певно, на околиці доведеться розшукувати?..

Юля жила з батьком у старовинному будинку на Пушкін- ській. Фасад - людям, під’їзд у дворику, до нього - тільки через арку-горлянку. “Як на Костянтинівській”, - хмикнув Макс. Коти, квіти, старі жінки на лавках насіння не плюють - чистий дворик. Чужих цинкують: до кого?

Нормально… Йшов до під'їзду: запропонує вдвічі більше грошей. Скачко погодиться.

Двері навстіж. Протяг колише довге русяве Юлине волосся. До справи, Максе!

- Чекаю вас завтра на робочому місці, Скачко.

- Я звільнилася.

- А! Важлива деталь. Піднімаємо зарплатню вдвічі.

- Дякую.

- От і добре. До зустрічі.

- Ні. Я не повернуся.

Макс клякне на мить, зазирає в Юлині очі. А вона красуня.

- Невже образилася? - переходить на "ти" зухвало. - А застібку сама розстібала.

- Думала, жартуєш… Не очікувала, що ти… тварина.

Двері - хрясь! Сам у під'їзді. Роззирається роздратовано:

хтось бачить?! Ніхто не бачить! Проїхали! Котра година? Уже третя? Запізнюється… Дід, певно, уже брови супить.

- Ти схуд, - сидить у Перепечаєвому кабінеті, роздивляється діда, а у мізках уперта Скачко застрягла.

- Дієта клята, - чує старого. - Завтра знову до лікарні.

- Погано почуваєшся, діду? - питає задля годиться: дідо вічний, він усіх переживе.

- Нормально! - роздратовано сичить Перепечай. - Я там від справ відпочиваю та сестер по ляжках ляскаю, коли масаж роблять.

- Гарно придумав, - подає голос. Протяг куйовдить русяве волосся Скачко.

“Дюка неможливо образити чи покинути, тільки зрадити, - вилуплюється геніальна сентенція. - Був би час дідові розповісти, він би підказав, як… таких… навертати у віру!”

- Женися! - наказує Перепечай.

Макс повертається у реальність, дивиться на діда здивовано.

- Чи ще долі своєї не знайшов? А мати казала - є… - веде своє Перепечай.

У Макса в голові ще Скачко. Не дивується: а мати до чого?!

- Діду… Давай спочатку зі справами, а потім…

- Ти ще мені не наказував! - гримає старий. - Женися! Оце твоя справа зараз. Бо почнеш дівок чпокати прямо на столі в кабінеті! - замовкає, усміхається хтиво. - Як я свого часу…

Тягнеться до пляшки лікеру на столі, та пляшка надто далеко. Молодому, здоровому - легка справа, а немічному… Макс не помічає, як дід обурено супиться. Підхоплює пляшку, наливає лікер у чарку. Подає дідові.

- Сонька… - недобре хмикає Перепечай, ковтає лікер. - Комсомолка! Давно було… На столі прямо чпокнув… Сто років не згадував, а оце у лікарні… санітарка… Одне лице з Сонь- кою. Очі - як ліхтарі. Красива, зараза. Наче хто спеціально підсунув!

Огида перекриває горло Дюка - білий стіл, червоні гтлямки, русяве волосся Скачко. “Не очікувала, що ти тварина…”

- Сподіваюся, ти її не…

- Ні… Вона мені для іншого потрібна, - бурмотить Перепечай.

Зірка сяяла. Несподіваний хід старого Перепечая - бери все! - не приспав мрій. Дайте час! Дюк нагадає про себе. Прекрасна людина більше, ніж професія, - місія! “Дідо має рацію… - керувала тверда воля. - Женитися зопалу - маячня, звичайно, а от подругу хочу. Красиву і розумну. Гідну. Нані? Нані! Її ворожка побачила”.

Виструнчив дівчат. Люба, Дора, дурненька Олюня, гордячка Скачко… Аж почервонів від прикрощів. Із жодною не склало-

ся! Нані не треба про те знати. Нані - особлива. їй поміж інших не тертися. Нані має право мріяти… про Дюка, не про якийсь непотріб.

Не завівся. Вирішив зосереджено завершити справи дня, та білий стіл муляв око. Навіщо купив білий стіл?! Повернув крісло до вікна, очі у Дніпро, що за вікном.

- Хай стіл звільнять від паперів і винесуть зараз же, - наказав секретарці через плече.

Навіть не озирнувся, коли до кабінету увійшли двоє працівників фонду, заходилися виконувати шефову забаганку. Дивився у річку… Білі крокуси замовити? Заїхати до Наниного бюро. Сама запрошувала. Контакт є. Час викликати у дівчини банальну довіру.

Підхопився з крісла - нормально! Усміхнувся блідому Заксу, що зайшов до шефового кабінету, ошелешено зиркав на стоси паперів - акуратно лежали на підлозі.

- Переходимо на японський стиль? - запитав старий мляво. - Підлога, каліграфія, філософський спокій?

- У вас кислий вигляд, Августе Альфредовичу, - усміхнувся задерикувато. Що не кажи, а настрій підвищується, коли жінка оселяється в голові.

- Все думаю, чим для нашого… поглинання обернеться палке кохання Макарова і Нані Новаковської… - забурмотів Август. - Підтримкою… Чи перепоною… Невідомо, як Ярослав Михайлович відреагує. Аби не зіпсував усе…

Зірка згасла. Ніч. Кров у скроні. Серце не прокинулося, факти цеглинами: клятий виродок забрав спочатку Любу! Тепер вихопив з-під рук і Нані! Макс майже не знав білявого спритника. Та він, певно, народився тільки задля того, аби псувати Дюку життя!

- Не збирайте плітки, Заксе, - мовив глухо. - То заважає справі.

- Які плітки? Уже й переїхала до нього, - відповів Август роздратовано. - А як Новаковський візьметься захищати коханця своєї доньки? Ми… не дуже до того готові.

- Так підготуйтеся! - гаркнув, скло у вікнах затремтіло. - Хай цей Макаров скінчиться… разом з цією осінню! Назавжди!

Осінь ніби чула: поспішала притишувати червоно-жовте до сірого, готувалася зиму зустрічати. Затятого атеїста Перепечая від нестерпного болю відволікав тільки один приголомшливий факт - із Богом став розмовляти. Запросто, як зі старим знайомцем, якому можна довірити найпотаємніше. Сил аналізувати дивні зміни не вистачало, мовляв, чого це я раптом базікаю з тим, у кого ніколи не вірив. Вів собі бесіду - сказати є що - без сподівань на едем і прощення.

Півроку тому, видушивши із лікарів страшну правду про причини настійливого болю в хребті, зрозумів: час збиратися. І, як з будь-якою іншою справою, які Перепечай завжди доводив до логічного завершення, і тут собі не зрадив - вибудував план відступу. Доки сил вистачало, потайки від близьких мордував себе життєвідновлювальними процедурами вдома. І тільки коли почувався краще, дозволяв доньці та онуку навідуватися. А як домашня “швидка допомога” вже не рятувала, піддався умовлянням лікарів лягти у стаціонар, де можливостей підтримати згасаюче тіло набагато більше. Роти медикам грішми міцно позакривав.

- Не дай вам Боже хоч словом обмовитися доньці чи онуку, чому я тут насправді! Знищу, як тих сявок! - слів не добирав. - Відпочиваю я тут. Від справ. Вітаміни мені колете… Завдання зрозуміле?!

План відступу діяв. Тиждень відлежався, відчайдушними стараннями лікарів трохи набрався сил і додому. Вдавати із себе вічного, рухати важелями, аби встигнути без метушні все на потрібні полички порозкладати.

У долі інші плани - у жовтні знову закинула старого до приватної клініки. Міркував: з тиждень відлежуся, наковтаюся хімії, повернуся додому та ще хоч трохи всім хвости понакручую. Зайшов до просторої комфортної палати…

- Е, дядьку… - зізнався сам собі. - Здається… звідси тебе вперед ногами винесуть.

Опустився на ліжко: хребет вогнем, на ногах не встояти. Роззирнувся.

- Годиться, товаришу Бог, - видушив ледь чутно. - Акуратненько, чистенько… На вході медсестри-цербери - нікого не пропустять, аби мені тут останні хвилини псували. Можна і тут…

Розпластав змучене тіло на постелі. Уп’явся поглядом у стелю, наче з неї - око всевидюще.

- Е-е-е… - буркнув. - І не чекай… Не каятимуся.

Перед очима життя довге товстелезним томом. Іч, як швидко

гортається. А то не головне, бо куди пальцем не ткни - справи. Будував, руйнував, вбивав, чпокав, відроджував. Прокладав, повертав, заступав, відкривав, докупи збирав, розпорошував, за горлянки тримав… На слова часу не гаяв. Нема за що каятися! Ото хіба що комсомолка Сонька, яку чпокнув прямо на робочому столі… Шкода дурепки. Наклала на себе руки, наче завтра сонце не зійде. І не згадав би - хіба одна комсомолка партійному керівникові дупою стіл начищала? А Бог йому санітарку Дору - нікого не нагадує?

“Ти, Боже, не крути… - дратувався подумки. - Не треба мені отих твоїх складних асоціацій, щоб мізки парити: що то має значити?! Навіщо вона тут? Мені оце розмірковувати нема коли! Мені ще треба ту малу розмовляти навчити, щоб волю в кулак і до справ, а не сахалася від кожної людини перелякано, як кошеня покинуте! Бо куди вона подінеться від людей капосних? Поряд жити. То хай відгавкується, бо загризуть… Знаю, що кажу…”

До палати обережно зазирає Міла.

- Перепрошую… Тільки запитати: може, ще чогось бажаєте? - яку ресторані про десерт. Мовляв, а у нас і те, і се.

- Дору сюди давай. Хай при мені вдень і вночі буде, - гримає сердито, де і сили взялися. Зиркає на Мілу грізно. - Не бійся, не впаде… Дєньгой підтримаю.

Міла вислизає, тихо причиняє двері палати. Старий Перепечай проганяє Бога, що призвичаївся поряд крутитися, перед очі - близькі люди. Двійко всього на увесь білий світ. Донечка. І онук. І нащо вони йому тут? Слів не знайдуть - їх не існує! Очі ховатимуть, брехатимуть, нестимуть дурні апельсини…

І наїцо йому дивитися на все те ідіотське дійство?! Перепечаєві справи до снаги. Встиг. Упорався. І доньку, й онука такими каду- цеями забезпечив - на армію вистачило 6. А без діла мокрі очі бачити - тільки відволікатися. Бо у старого ще справа лишилася. Остання. Санітарка… Ну, просто одне лице з Сонькою…

- Привіт, - напружив очі, вдивився, коли Дора увійшла до палати, заклякла біля дверей.

- Пі-іт, - Дора чекала. Так чекала цієї миті, коли можна буде беззастережно хоробро відкрити вуста і промовити вголос.

- Мене слухалася? Як мене не було - мовчала?! - кинув різко.

- Мо-чала! - повторювала, у рога старому заглядала.

- А що робила? Чекала?

- Чекала! Ти… Ти чекала!

- Тебе!

- Те-бе…

Старий усміхнувся поблажливо, Дору до себе поманив.

- А йди за жопку вщипну!

- Ти… Тебе… Не можна! - руки залітали, вуста повторюють.

- От холєра!

- Холєра…

- Ти дивись! А лаєшся чисто, - тихіше. Перепочити б. - Йди, Доро. Лікарів поклич. Хай вколють щось… - прошепотів безсило.

- Дора… бі-іть, - почув. “Біжить” - здогадався.

Заплющив очі. Застогнав від нестерпного болю. “Мій характер, - промайнуло. - Шкода… Що Максимко геть не такий. Слабкодухий. А ця… волю має. Оце ти мене втішив наостанок, товаришу Бог! Дав дівку не для чпокання. Для душі…”

Данко днів п ять усе сподівався - пожартувала. Зараз напише їй: “Чекаю…”, вмить примчить. Та Дора не тільки забула дорогу до фонтану в Маріїнському парку, на Данкові СМС-ки відповідала через раз, аж поки не повідомила: “Не маю змоги розмовляти з тобою. Вимикаю телефон. Потім усе розповім”. Як у воду канула.

Спокій втратив. На вулиці роззирався, преподів упіввуха - все прислухався: а раптом СМС-ка від Дори.

- В інституті проблеми? - Свєта Сергіївна бачила: вже тиждень ходить, як у воду опущений.

Данко сидів за столом на кухні, колотив і колотив чай, наче час зупинився.

- Ма… Я про Дору не знаю нічого, - сказав раптом.

Свєта Сергіївна насторожилася. Після повернення з Криму

Данко витримав іспити в інститут імені Карпенка-Карого, захопився навчанням, і вона перехрестилася: може, отак без сердечних мук потроху й розійдуться - кожному своє.

- Не знаю її прізвища! Не знаю, де вона живе… - пожалівся, як дитина.

- На Троєщині! Сам казав…

- А де саме? На Троєщині, певно, тисяч сто люду!

- Триста п’ятдесят шість… тисяч, - недарма все життя на соціальних проблемах сидить. Глянула на сина з тривогою. - Запитай… У Дори.

- Я… не знаю, де вона. Вже тиждень.

Отак. Мати аж присіла. Хотіла було за сигарету вхопитися - а під рукою чашка з чаєм. Колотила, колотила… Аж поки страшна думка не стрельнула: міліція, морг, - чого вони сидять?! Треба шукати. Ганні дзвонити… Схаменулася.

- Дора сказала: є справа, - почула голос сина. - Поки не зустрічатимемося. А потім відімкнула телефон.

- До лікарні подзвони, - запропонувала обережно. - Де Дора працює. Може, знають.

- Ма! Я не знаю, в якій вона лікарні працює! Я нічого… нічого про неї не знаю! Зв’язок - смартфон. Місце зустрічі - фонтан у Марийському…

“Я знаю, де вона шваброю підлогу ялозить”, - подумала. Уже хотіла було сказати про те Данкові, натомість ляпнула:

- Може, маму поїхала шукати?..

Данко глянув на матір здивовано.

- Куди?

Діброва дала собі ляпаса подумки: ідіотка! І хто за язика тягнув!

- А… хіба Дора тобі не розповідала? - тонула в болоті, а куди подітися, сама в нього полізла, назад ніяк - давай уже, все викладай. Закурила, за хвилину все - і про Португалію, і про добру секретарку, що пригріла Дору. - Не хвилюйся… Зараз Ганні зателефоную, все дізнаємося, - уже набирала номер.

- Зачекай, Свєто Сергіївно, - сказав Данко. - Звідки ти все про Дору знаєш?

- З Ганною… знайома, - опустила трубку.

- А я… Чому мені не розповіла?!

- Не знаю. Ти не питав. А я втручатися не хотіла, - розхвилювалася. - Ти взагалі відрізав мене від цієї… теми. Так і не запросив дівчину до нас. А я хотіла… з нею познайомитися.

- Мріяв… навчити її розмовляти. А потім уже з тобою познайомити… - прошепотів спустошено.

- Навчив? - не втрималася.

“Ні”, - хитнув головою. Закляк. Свєта Сергіївна відчула: серце впало і розбилося. Не навчив. Звісно, не навчив, бідний ти мій хлопчику! Ну, за що тобі таке?! Може… і не треба шукати Дору? Може, та врешті сама усвідомила: їй поряд із Дан- ком не бути… Може, зникає потроху з синового життя, а Свєта сама оце знову пнеться Данка назад у німі дні повернути… Нащо? Нащо розповіла про Ганну, Португалію? Добре, що про лікарню не сказала, бо дівчину в Києві знайти - не проблема. Чи варто?..

- Я таки зателефоную Ганні, - видушила.

- Не треба, мамо, - сказав Данко. - Сам знайду…

Наступного ранку стояв біля біло-червоного шлагбаума, що

відділяв засмічену вулицю загальнолюдського користування від вилизаного двору пафосної багатоповерхівки. Далі - зась! Уздовж шлагбаума походжав вайлуватий охоронець у чорній уніформі з надписом “ANGEL” на всю спину. Терпів хвилин кілька, зиркав на Данка підозріло, пропускав автівки - одна за одною виїжджали з двору. Вклонявся мешканцям, що трудили ніжки, сунули з двору пішки.

- Давай… Пішов звідси, - не витримав врешті. - Тут не можна стовбичити.

- Я на одну людину чекаю… Ганна Іванівна… У Максима Сердюка працює. Не знаєте часом, о котрій вона приходить?

- Я не Пентагон, таємниць не відкриваю, - насупився охоронець. - Пішов звідси!

Данко відступив метрів на двадцять, витягнув шию - з нового пункту спостереження видно тільки бруківку, що веде від дому. “Завтра прийду, - вирішив. - Може, адекватніший angel чергуватиме”.

Не справдилося: дні геть, охоронці - птеродактилі. Скнів неподалік Сердюкового будинку, хапався за мобільний: Дора?! А то однокурсники один за одним: Дане, чому до інституту не прийшов? Спочатку відповідав: “справа є”, “скоро побачимося”, та врешті-решт вимкнув апарат: тільки відволікають. “Дора… все одно не напише”, - промайнуло на п’ятий день безнадійного тупцювання в брудних осінніх калюжах. Сіпнувся, пішов геть. І не треба! Данкові б тільки побачити її. “А раптом уже ніколи не побачу?” - вразився. Роззирнувся - наче он вона, Дора, посеред метушливого натовпу. Назад поспіхом. Наче побачення призначила отут, біля біло-червоного шлагбаума з чорними “ангелами”. “Може, їм грошей запропонувати?” - врешті слушна думка. Реальність усміхнулася - дорослішаєш! Біля шлагбаума загальмував білосніжний позашляховик “ауді”, скло вниз. З салону визирнув Максим Сердюк, недбало простягнув купюру бритому дядькові в чорній уніформі.

Данко задихнувся і рвонув до автівки.

- Пане Сердюк! Максиме Володимировичу! - спотикався. - Одну хвилину! Зачекайте!

Підбіг, птеродактиль встиг скрутити руки за спиною. По цимбалах.

- Пане Сердюк! - тріпотів. - Прошу! Дайте адресу вашої секретарки. Ганни Іванівни…

- Навіщо? - Максу раптом сподобалася ситуація - правильно змодельована! Він убезпечений, до нього з благаннями. Можна… Тільки без рук!

- У неї Дора живе… Ви Дору пам'ятаєте? Мені Дору треба знайти!

…Хто конструює ті оманливо-приємні ситуації?! Чому руйнуються словом?! І доки… залишки інформації, що вони раніше ховалися від Дюка, виринатимуть з минулого, аби тільки підтверджувати інтуїтивну правоту його віднедавна безжальних категоричних вчинків?!

- Пане Сердюк! - схвильований голос Данка повертає Макса в реальність, та він не встигає відповісти.

Тієї ж миті - відчайдушний жіночий крик.

- Максимку!

Макс визирає з салону новенької "ауді" - щойно придбав. "Мазераті" - до біса! Надто багато спогадів. Біла "ауді" - нормально.

- Мамо?

Пані Женя хитається посеред проїжджої частини поряд зі своїм "лексусом". Життя суне далі, обдає жінку багнюкою з-під коліс, та вона не помічає - ні бруду, ні істеричних гудків: якого біса посеред шляху зупинилася?! Хапається на ручку автів- ки, наче тільки на неї вся надія, бо впаде.

- Дідусь помер!

Слів не чути. Світ раптом наповнюється нестерпним металевим скреготом невпинних чорно-білих справ. Та Макс читає… По вустах.

Ще ніколи Дора не відчувала себе такою сильною - воля правила. Мужність у кулак. Як старий пан без неї? Оченята злипалися, та хіба можна? Усі в лікарні знають - помирає пан… Усе частіше заплющує очі надовго, повіки тремтять, у

куточку сльоза. А Дорина бабця колись казала: “Як очі відкриє, має живу людину поряд побачити. Бо кожен хоч і помирає у самотності, та тліє життям до останнього подиху, а життя - все надія. Усе останнє Богові, та при живій душі… Так має бути”.

Удень старого пана щогодини мордували крапельницями, уколами. Засинав без сил, просинався трохи збадьорений.

- Телефон дай…

- Даю… - відповідала вголос.

- Стань до вікна! Надвір дивися. Бо точно підслуховуватимеш, - бурчав сердито.

Добре… Спостерігала, як надворі по високій сосні прудкі білки поспішають до людей, хапають з долонь крихти печива. Засинала… Коліна підгиналися. Опускалася на табурет, клала голівку на підвіконня. Тільки хвилину… Поки пан поговорить…

Почула б твердий голос старого Перепечая - от здивувалася б. Прокидалася раптово, наче хто по голові - бац!

- Дора тут… Тут! - хиталася, йшла до ліжка. Усміхалася винувато.

- Ох, ти Сонька…

- Не сонько… Не спатиму…

- Сідай отут на ліжку поряд. Подрімай. Як чогось захочу, за жопку вщипну! - слабко усміхався старий пан.

- Ні! Я… тут! Табурет поставлю! - і сама не помічала, як язик ворушиться. - Сяду. Руку покладу. На ліжко.

- За руку можна щипати?

- Можна…

- Клади руку. По руці й до жопки дотягнуся, - усміхався ширше.

Розмову обривали лікарі - укол, крапельниця. На обличчі старого пана так і застигала усмішка, наче не лишалося сил ворухнути м'язами, стерти її.

- Доро, він уночі хоч трохи спить? - Міла сходила жалем до санітарки, все підгодовувала - то "снікерс" у кишеню вкине, то бутерброд змусить з'їсти.

"Спить", - мовчки кивала Дора. Опускала очі долу - така стидоба оце добрій Мілі брехати.

Уночі старому панові ставало легше. Веселішав. Молов дурне.

- От він… Починається… наш шабаш. Старий пердун… Юна відьма… Та ні… Не те! Старий відьмак, юна квочка… Занесло її сюди… То давай! Квокчи! Бо з'їм! Я люблю таких… чорнооких…

Дора червоніла від прикрощів, знічувалася вкрай: ну, що за дивний дар у старого лана за мить виводити її з рівноваги.

Забувала, що хворий-знесилений. Що останні дні доживає, тож мала б… про милосердя пам'ятати. Та зів'ялі панові вуста ворушилися отруйними зміями, вихлюпували на Дору прикру зневагу.

- Не можна… Так не можна… до людей, - вигукувала цілком зрозуміло. - Ти… казав… розмовляти навчиш… А сам… поганий! Поганий!

- Ти… помреш! - ляпнула раз у відчаї.

- Усе за планом… - прошепотів старий пан. - Спочатку навчу тебе базікати. А потім… помру.

- Ні! Ні! А я не розмовлятиму! Я… мовчатиму! - слова лилися, не зупинити. Сльози на очах. - Ти… не помреш… Я - погана! Погана! Тут лікарі… Ти… що хочеш? Що?

- Заспівай… - відказав так слабко, що Дора перелякалася. - Мама колись співала… Горіла сосна, палала…

А в Дори ж мама - ту саму…

- …Горіла сосна, палала. Під нею дівка стояла. Під нею дівка стояла. Русяву косу чесала, - виводила не панові, далекій мамі Марічці. - …Ой, коси, коси, ви мої. Довго служили ви мені. Більше служить не будете. Під білий вельон підете…

Замовкла. Ох, пан має рацію, - квочка! Закинуло, дзьобом б'є - зерна їй. А зерно далеко… Каштелу-Бранку.

- Мама моя… загубилася… - сказала старому панові. - А я тут… Квочка…

Пан не почув. Лежав на постелі блідою тінню. Зіщулилася від жаху, підійшла ближче. На постіль присіла близько - а хай хоч за жопку!

- Пане… Спиш? Най тобі спокій у дорогу, - мовила. Затремтіла. Очі заплющила і заспівала. - Горіла сосна, палала…

Старий пан спокою не хотів. Мучив Дору днів десять, аж поки геть не охляв. Рукою кволо махнув, мовляв, вільна.

- Усе, - прошепотів. - Йди собі, Доро. Тепер не пропадеш.

- Я тепер… готова? - запитала, серце в п'яти.

- Балабониш, як холєра.

- Тепер… ти помреш?

- Інших планів… не маю, - прошепотів старий Перепечай, наче то не Бог, а він Богові наказав уже смерть привести.

У своєму кабінеті Міла простягнула Дорі конверт із грішми.

- Пан Перепечай наказав гроші тобі віддати тільки тоді, коли вже не знадобишся, - повідомила. - Нині сказав - Дора вже не потрібна, - обійняла санітарку. - Відпочинь кілька днів. Геть змарніла.

Дора хотіла було вигукнути: “А пан? Він же ще не помер!” А язик наче паралізований. Звично написала у блокноті: “А старий пан?”

- Без свідомості… День-два…

- Із паном буду, - пояснила жестами.

Сиділа на твердому табуреті біля ліжка, на якому ледь дихав Перепечай, спина від втоми лозою гнулася. Терпіла. Змочувала вуста старого пана вологою серветкою, усе товкла - “Горіла сосна, палала…” Наче поки співає - нема смерті ходу.

За дві доби посеред ночі старий Перепечай розплющив очі. У голові ясно - фініш! Повів очима - де смерть? Замість моторошної чорної порожнечі - м’яке світло нічника кидає тіні. На краю широкого ліжка біля Перепечаєвих ніг солодко спала Дора. Скрутилася кошеням, рукою до неї дотягнутися можна. На вустах посмішка світла.

“Хоч за жопку вщипни”, - й собі усміхнувся Перепечай подумки.

Нічник блимнув і згас. Старий Перепечай помер, так і не усвідомивши, що останньою справою його довгого, складного, ризикованого, жорсткого, багатого, паскудного життя стала добра справа. І гарно, бо якби усвідомив, як багато дав Дорі, та про зиск для себе подумав - уже складніше було б із Господом домовлятися, хоч “товаришем” його зви, хоч “паном”.

Несподівана звістка про смерть старого Перепечая зібрала у гостьовій кімнаті приватної клініки всіх Сердюків. Приголомшені, збиті з пантелику й досі віри не йняли: як? Він же вічний… Ще тиждень тому гримав на всіх у телефонну слухавку, накази віддавав. Тонули в образливих прикрощах - чому навіть не натякнув на свою хворобу?! Вони б… Пані Женя втирала сльозу волоссям перуки. Володимир Гнатович уміло глушив тріумфальні звуки фанфар, що лунали у вухах. Макс супився, намагався розгадати останню таємницю діда.

Перед Сердюками товклися двоє. Авіуст Закс і начальник Пе- реиечаєвої охорони Продан. Знали? Так! Чому мовчали? Хазяїн заборонив казати. Чому?

- Жалів вас, - дипломатично зітхнув Закс.

- Так, - підтвердив Продан. - Не хотів бачити вашого смутку.

- А власної голови у вас немає?! - засичала пані Женя. - Тато сам помирав… У чужих стінах… Та як мені тепер із цим жити?!

- Не сам, - зізна вся Продан. - При ньому дівчина до останньої хвилини була. Пан Перепечай сам її для себе вибрав. Казав… - Продан замовк, знітився. - Ну… Мовляв, чпокатиму з ранку до ночі. І щоб ніхто не заважав…

- Феноменально! - не втримався Володимир Гнатович.

- Пан Перепечай вкладав у слово “чпокати” надто багато змістів, - похмуро відказав Август. - Декого з після відходу… ще чпокне. І не раз. Тож я би не став принижувати гідність нашого… небіжчика примітивними вульгарними домислами.

- Замовкніть! - вибухнув Макс. - Годі… Давайте хоч поховаємо з гідністю…

- Беру увесь клопіт на себе, - випнув груди Володимир Гнатович.

Август зиркнув на нього недобре, намірився було відповісти Сердюкові, та до гостьової кімнати зазирнула Міла.

- Можете пройти… До нього… - повідомила стримано.

Сердюки, Закс і Продан сунули до напівпідвального приміщення, де розташовувався морг клініки. Макс підозріло роззирався, наче все це було жорстоким жартом міцного, як горіх, діда. На порозі смерті нікого з рідні бачити не побажав. І підійти до нього, вже мертвого, дозволив тільки тоді, коли похоронні візажисти зробили йому таке лице, як на фотографії, що із собою до лікарні приніс.

Ошелешений Макс з жахом дивився на професійно накладений м’який теплий рум’янець на щоках діда. Тато зітхав показово-сумно, мама щиро плакала, Закс бубонів:

- Щодо похорону… Пан Перепечай теж залишив розпорядження. І оплатив їх заздалегідь.

Макс приголомшено зиркнув на Августа: Перепечай аж нічого не бажав брати від родичів. Перевів погляд на діда - і тільки тепер помітив: у куточках його вуст застигла задерикувата, іронічна посмішка.

- І як… тато захотів… У землю чи… по вітру попелом? - почув голос мами.

- Наказав поховати його у селі Візирка. Це в Одеській області, - оголосив Август Альфредович.

- Чому там? Туди запрошеним… на похорон півдня добиратися! - обурився Володимир Гнатович.

- Звідти мама родом, - невиразно нагадала чоловікові пані Женя. - І похована там.

- Так. Пан Перепечай наказав поховати його поряд з дружиною. Спеціальний транспорт з холодильною камерою прибуде під вечір, - продовжував Август. - Завтра опівдні…

- Опівдні?! - Володимир Гнатович ніяк не міг змиритися з останньою незручною примхою тестя. - І як ми встигнемо?!

- Заткнися! - плюнула пані Женя.

- Завтра опівдні похорон. Щодо поминок… Небіжчик заборонив збирати людей на поминки, - закінчив Август знайомити рідних з наказами Перепечая.

- І як ми пояснимо це людям? Люди не зрозуміють! - Володимир Гнатович нервово ходив уздовж довгого металевого стола, на якому розлігся собі ненависний мертвий тесть. Сердито косував на дружину. - Женю! Хіба я не маю рації?

- Маєш… Не зрозуміють, - пані Женя втерла сльозу, насупилася. - Думаю… Тато на нас не образиться. Якщо ми вшануємо його пам'ять… У Візирці… І тут, у Києві… Завтра… увечері…

- Краще післязавтра, - порадив Володимир Гнатович. Додав начальницьким тоном: - Макс ресторан замовить.

Макс почервонів до скронь, ледь втримав нудоту - кожне нове слово, що виникало у цьому апріорі німому просторі, ніби ялозило багнюкою по щойно вимитій чистій шкірі.

Нахилився до діда, мовчки поцілував у холодний лоб теплого персикового відтінку, посунув геть.

- Куди?! - вигукнув батько. Макс не озвався.

Начальник Перепечаєвої охорони ввічливо кашлянув, мовляв, перепрошую, пішов навздогін.

- Куди?! - Володимир Гнатович обурився ще більше.

- Наказ… Пан Перепечай висловив побажання, щоб я гарантував безпеку… Максима Володимировича. Маю бути поряд, - побіг геть.

- Женю, ти чула?! Тепер у підпорядкуванні нашого Максима ціла армія головорізів! - нервово вколов Сердюк дружину.

- Коли ж ти вже усохнеш, - утомлено відповіла пані Женя.

Макс йшов довгим темним коридором. Трусило від ненависті. Щось важливе і неприйнятне жило в його батьках, перекреслювало тепло і щирість, що він мав би… мав відчувати до них. Ця пихата зневага батька. І тваринна відданість матері. Для чого вони?!

Почув позаду кроки, озирнувся різко.

- Максиме Володимировичу, - перед ним стояв Продан. - Охорона пана Перепечая переходить у ваше розпорядження.

- Мені не потрібна охорона!

- Ваш дідусь… Він передбачав… Що ви так скажете. Просив передати… Ще мало хто знає…

- Про що?!

- Що ви стали надто… багаті. Скоро навколо вас з'явиться юрмисько людей. А це вже саме по собі…

- Добре. Ви… тільки охороняєте?

- Будь-який наказ.

- Санітарка… Яка за дідусем ходила. Знаєте її?

- Бачив.

- Знайдіть!

- Вона тут… У кабінеті старшої медсестри. У неї вихідний, але я подумав… Що ви захочете поговорити з нею… Подякувати. Попросив затримати.

Макс зайшов до невеличкого охайного кабінету й остовпів. На звичайній медичній кушетці, що стояла біля стіни, спала Дора. Старша медсестра приклала палець до вуст.

- Прошу… Тихо. Дівчина два тижні не відходила від пана Перепечая. Вкрай виснажена. Заснула… Може, потім поговорите?

- Вийдіть, - прошепотів люто.

Іродан мовчки вхопив Мілу під руку, настійливо потягнув до дверей.

Макс стояв навпроти кушетки… Дора! Знову Дора! Глуха, німа, безпорадна, думки вправно плутає. Виринає, як з темної води, в його житті саме тоді, коли карколомні новини збиваються в зграї, падають на голову одночасно. Патлатий журналіст, брехлива секретарка, дивна смерть діда, Дора…

Присів на стілець, дивився на дівчину… Містика! Як могло так статися?! Чому дід забажав, щоб поряд із ним в останні хвилини були не донька, не онук - чужа людина… І тою людиною стала… Дора. Паскудство! Дістав мобільний.

- Ганно Іванівно. Не йдіть. Дочекайтеся, поки повернуся, - холодно наказав у трубку.

Дора ворухнулася уві сні. Макса підкинуло: що він скаже їй? Дякую?

До дверей.

Стерильний коридор вичищений від будь-яких емоцій. Демонстративно-співчуваючі очі медперсоналу - дисонансом. На дисканті. Крокував надвір, та раптом повернув до моргу. І тільки біля бездиханного тіла діда - порожньо, батьки поїхали ла- хи й скорботу на похорон збирати - запитав у Продана:

- Скільки дід заплатив санітарці за… послугу?

- Три тисячі гривень. Казав: “На цукерки. їй не гроші, інше потрібне”.

- Що? - напружився.

- Не знаю, - зізнався Продан. - Як треба - завтра ж дізнаюся.

- Завтра дідуся… ховатимемо, - процокотів зубами: як же зимно там, де смерть. Не зводив очей з Перепечаєвих іронічних вуст. Бачив… Макс уже бачив смерть.

Схаменувся.

- До діда хочу, - прошепотів.

Продан не втримався, брова здивовано смикнулася: та що ви таке мелете?! Живіть, їй-богу…

- Пан Перепечай… підготував для вас кімнати… у своєму будинку, - здогадався вчасно.

- Цей будинок увесь мій, - уже йшов геть. Апартаменти на Хрещатику порівняно з дідовим палацом - паршивий економ- клас. Переселиться сьогодні ж! Тільки зателефонує Ганні Іванівні - хай речі збере.

Згадав про секретарку, кров до скронь.

- На Хрещатик! - наказав Продану. Можна було б і не пхатися. Послати Продана, щоб викинув секретарку з тріском. Та дуже вже хотілося подивитися їй у вічі. Запитати люто і холодно: “А ти… Ти чому невдячна?! Хто тобі сказав, що мені можна брехати?!”

“Ауді” дісталося пафосної новобудови опівдні. Біля біло- червоного штагбаума стояв Данко. Макс відчув себе могутнім диким шляхетним вовком, якого обклали з усіх боків нікчемні, безсилі мисливці - намагаються впіймати на безпардонну підлу брехню. Дора, Ганна Іванівна,оцей патлатий…

Зупинив автівку біля шлагбаума, гримнув дверцятами, прошепотів Продану:

- Не ходи за мною.

Стояв каменем, спостерігав, як Данко поспішає до нього. В голові лють їжаком качалася. Що ж він так неуважно… до знаків долі? Якщо підла зрадлива Люба, що клялася йому в коханні і трахалася з Макаровим, пішла і підсунула йому Дору… То треба ж було… Як Макаров… Трахнути Дору, аби оцьому патлатому мордуватися, як Макс мордувався…

- Пане Сердюк… Розумію… Прийміть мої співчуття… Якщо можна, тільки адресу Ганни Іванівни… - почув голос Данка. Який вольовий хлоп!

- Дора… спить! - сказав раптом.

Данко відсахнувся. Завмер, почервонів до скронь. Насупився. Зиркнув вовченям.

- Дарма Дора так уже… віддавалася беззастережно… - процідив Макс, кадуцей вів. - Ви… де зазвичай зустрічаєтеся?

- У Марійському… - Данко глухо.

Макс розсміявся недобре.

- А їх… їх на пішохідний міст тягне! Кожна люба… туди. А тобі потім… Хіба за ними встигнути?! І… чи варто?! - пішов геть. І не озирнувся. Буде забава! Уява бісилася: Дора летить з мосту, розгублений Данко мегушиться. А не стрибне! Не стрибне…

Увійшов до власних апартаментів. Побачив біля дверей Ганну Іванівну - стовбичить стримана. Поряд на підлозі пакет зібраний.

- А-а-а… То ви прозорлива! - мовив холодно. - Навіть шкода з вами розлучатися.

- Гроші… за листопад заплатите? - запитала спокійно.

- А як думаєте?

- На все добре, - пішла до дверей.

Макс скривився гидливо - хоч би вибачення попросила, паскуда!

- Чому?! - прошепотів услід.

- А що?.. На вулиці треба було дівча лишити?! - відповіла Ганна Іванівна і зачинила за собою двері.

Кінець світу розпочнеться із запланованого відключення електрики. Деякий час акумулятори й усілякі батареї віддаватимуть накопичене, тихо здохнуть. Усі гаджети перетворяться на сміття. Міський люд виповзе зі шпаківень - до землі, до землі. Не помирати, рятуватися. І коли переважна частина не витримає випробування вселенським екстрим-туром, збагатить ґрунт органічним

добривом власних тіл, купка ідіотів з кадуцеями на радощах нап’ється, святкуючи перемогу, бо ще й не здогадується, що вже невдовзі фарбуватиме траву… Зеленим.

Дора прокинулася. До смартфону - батарея порожня. Підключила зарядний пристрій і знову заснула, бо добра Міла і подушку підмостила, і ковдрою вкрила. Й не вставала б, аби не Данко…

У ранніх осінніх присмерках смартфон сіпнувся: нажерся! Дора всілася на кушетці: ого, скільки СМС-ок… Данко, Данко, Данко… Аж сльози на очі: майже десять діб не мала змоги відповідати. Бідолашний пан… Хай йому спокій. Хотіла було розпочати читати від першої, та на екрані смартфону висвітилася остання СМС-ка, від сьогодні. “Чекатиму на пішохідному мості”… Усміхнулася знічено: чому на мосту? Та чи не все одно?! Примчить, хоч на край…

Зазбиралася. Конверт із грішми у торбі знайшла. Три тисячі гривень. Най вам легка путь на небеса, добрий пане.

- Перекуси чогось, потім іди, - Міла насторожі. Обійняла Дору, “снікерс” підсовує, ніби у Міли їх завжди повно.

Хотіла було відкрити рота, вимовити - дякую. От же вміє! їй-богу! Завмерла від хвилювання, дістала блокнотик. “Де у Києві пішохідний міст,, пані Міло?” - написала.

Володимир Гнатович Сердюк ходив просторою вітальнею, місця собі не знаходив. Перша хвиля невтримної радості - врешті, помер старий покидьок! - відступила. Сумніви під шкіру. При Перепечаєві йому - хронічна стабільність, хоч який президент- парламент при владі, бо Перепечай вище вишкрябався. А тепер…

- Женю… Чому ми самі в тяжку годину? - запитав.

- А кого тобі?.. - гірко відповіла дружина. Сиділа у кріслі - крутила перуку в руках, дивилася у простір змучено, ніби за мить екзамен, а вона, їй-богу, не підготувалася. Поправляла коротке сиве волосся, наче це могло зарадити.

- Сина мені. Де наш син? Чому не з нами? Усі нормальні сім’ї в подібних ситуаціях…

Пані Женя усміхнулася тьмяно.

- Яка сім’я? Мариш, Вово?..

Володимир Гнатович зсунув брови спантеличено. Усівся навпроти дружини.

- Ну… Може, для тебе і не сім’я… Усі ті твої походеньки…

- Подякуй краще… Якби тато знав, що востаннє секс у нас був, коли Максимчику десять виповнилося… Він би тебе кастрував!

- От тільки не треба! - підхопився, визвірився. - Все, Женю! Скінчився твій тато!

- Отож-бо й воно, - все так само гірко відповіла. - Вільний… Певно, отямитися не можеш від радості.

- Ти… Ти дарма… Твій тато тільки псував усе! А я… і не збираюся йти від тебе.

- Дочекаєшся, поки заповіт оголосять?

- Ні! Просто нікуди не збираюся йти від тебе! Ти - моя дружина.

- Закохався? - скептично усміхнулася.

- Твій тато не дав мені змоги покохати… - чесний. - А тепер… пізно. Надто багато знаємо одне про одного.

- Що ж тримає? Тікай, Вовко!

- Куди?! Чужі навкруги… А ти… Ти рідна, Женько. Ні! Я з тобою…

Пані Женя приголомшено глянула чоловікові в очі. Похнюпилася…

- Тато помер, - заговорила тихо-скорботно. - А мені здається - наше життя скінчилося… Та так… ніби й не починалося.

Володимир Гнатович зітхнув.

- Так… - сказав. - Якось ми… не туди… поспішали.

Присів біля дружини, обійняв, провів рукою по короткому

сивому волоссю.

- А підстриглася чому?.. - запитав майже ніжно.

Пані Женя притулилася до чоловіка, заплакала відчайдушно і тоскно.

- Ну, ну… - знітився. - Ще не кінець… Ще подивимося… Не плач, Женю… Я… ніколи тебе не залишу. Як би там не обернулося…

Макс не збирався їхати до пішохідного мосту. Перевіз найнеоб- хідніші речі до дідового будинку, зателефонував матері: вранці самостійно виїде під Одесу на похорон, там і зустрінуться. Блукав дідовими хоромами - Чонгана б висмикнути з Детройта. Хай… здивується. Дванадцять мільйонів? У дідовому винному сховищі тільки пляшок мільйонів на двадцять. Засів у Перепе- чаєвому кабінеті, відкинувся у кріслі - династія… Роздивлявся власне фото, що в рамці на столі. Цікаво, що дістанеться матері? А татові?

Під вечір зголоднів. Хотів було гукнути за звичкою: “Ганно Іванівно!”

- Продане!

Продан тут!

- Хтось є… Щоб приготувати вечерю? - згадка про брехливу секретарку налила голос зверхністю.

- Кухар чекає розпоряджень. Гія. У Франції працював. Будь- яка примха.

Макс махнув рукою, мовляв, дівай його сюди… Та раптом підвівся.

- У ресторані повечеряю… - до дверей.

- Я з вами, - Продан услід.

- Ні! - зупинився. Брови звів

- Максиме Володимировичу…Розумію. Але ви… звикнете. Повірте… Так… доцільніше.

- Давай розпочнемо нове життя завтра, Продане. Добре? А сьогодні я… покінчу зі старим!

Крутив кермо - повз Флорівсьіий до Контрактової. Про голод забув - до пішохідного. Всі мордування там почалися. Там і закінчаться! Й на мить не сумніваїся - побачить на мосту Данка. І Дору. Здалеку їхня розмова поюдитиме на театр тіней - різкі рухи і жести. А потім… Дора вцсахнеться від патлатого, вхопиться за мостову огорожу і полізе по ній, як та мавпа. Він щось вигукуватиме, та вона… Озирнеться і впаде у Дніпро. Хлопець розгубиться, безпорадно бігатиме NOCTOM, перехилятиметься через огорожу і набиратиме одночасю 01,02,03. Він робитиме що завгодно, крім одного… Не стрибке слідом. Нізащо не стрибне.

Білий позашляховик “ауді” вилетів на Контрактову, перетнув Сагайдачного, Поштову, навпроти річкового вокзалу вивернув на стару верхню дорогу, що вилася поряд із основною трасою попід київськими схилами. Зупинився біля колони на честь відновлення Магдебурзького права. Освітлений пішохідний міст - як на долоні.

Вийшов з автівки - на обличчя крапля, друга… Небо напнулося чорним решетом - ось-ось розірветься.

Підняв комір куртки, усміхнувся скептично: після карпатських мандрів київські осінні дощі - така маячня! Примружив очі: як там забава? Не запізнився?

На мосту стояв Данко. Не там, де мав би! Не посередині над темною силою Дніпра - на самому початку, над автомобільним шляхом. Підняв лице в небо - дощ. Накинув капюшон, розгублено роззирнувся: де ти, Доро?!

“А де Дора?”, - роздратовано подумав Макс, щільніше обгорнув шию шаликом - клятий дощ!

Дора заплуталася. Вийшла на Контрактовій, дійшла до набережної і спочатку повернула ліворуч, до Рибальського, бо й там височіли мости. Та Міла казала йти у бік Поштової площі, а тут тобі - навіть натяку на площі… Зупинилася під ліхтарем на Валах, написала у блокнотику: “Де Поштова площа?” Довго обирала, до кого б звернутися, наважилася підійти до старенької бабусі, що ледь сунула з важкою сумкою. Торкнулася плеча, показала записку. Усміхалася винувато - ось, ось! Підкріплювала жестами - допоможіть. Старенька глянула на Дору зі співчуттям, взяла папірця.

- Що? Не бачу, дитино… Окуляри вдома… А ти… німа?

“Так!” - кивнула, знітилася. Спробувала вимовити “допоможіть” - тільки мичання. Сльози на очі.

- Заблукала?

Так…

- Ей, хлопці! - гукнула старенька двійко репованих молодиків - матня на колінах, куртки XXL, капюшони на бровах, - чимчикували собі вулицею. - Ану, гляньте, що тут написано?

Дора зіщулилася, ніби ворогів побільшало.

- “Де Поштова площа?” - прочитав один із хлопців, махнув рукою. - Там…

- Дівчині покажіть… Заблукала.

- Ти? - вирячилися на Дору зацікавлено.

Махнула кучерями: “Так”, - опустила голову, мовчки пішла, куди вказали. “Тільки б слідом не йшли! Тільки б не скривдили!” - билося.

Наздогнали за хвилину. Забігли наперед, стали перед Дорою. Один - менший на зріст, білявий, зірвав капюшон і навушники.

- Ти… не чуєш? - запитав напружено.

Так… Стояла, дощ на чорні кучері, серце плакало - ой, пропала Дора…

- А розмовляти можеш? - запитав другий, вищий на зріст, з великим рюкзаком за плечима.

“Ні…” Коліна тремтіли.

- Мовчати - нормально. Фігня, що не чує… Як без музики? - авторитетно заявив менший вищому. Глянув на Дору. - Pen ніколи не чула?

“Ні…”

- Pen і глухі зрозуміють. Pen - фореве! Ритм серця, - відрубав вищий. Усміхнувся Дорі. - Дивися!

Врубав гаджет на повну - зарухався ритмічно: качаємо, качаємо… Менший туди ж: качаємо, качаємо…

- Ти. Сьогодні. Темна сила. Ти. Мене. Заворожила. Все тепер. Не має сенсу. Йо-о! Бо коли ти говориш, я чую не твої слова… А коли ти приходиш, я бачу не твої вуста…

Качаємо! Дора хитнула голівкою в ритм, усміхнулася. Класно! Дрібний дощ з першої на другу швидкість - і не помітила. Ти! Сьогодні! Темна сила!

Повз дивну трійцю пронеслася автівка - обдала водою.

- Козел! — хлопці відскочили.

Дора приклала ручку до серця: “Дякую”.

- Зачекай! Проведемо, - сказав вищий.

Біля річкового вокзалу зупинилися.

“Дякую, дякую… Далі сама”, - жестами.

- Ти дуже красива, - сказав вищий. Дістав з рюкзака фломастер, ухопив Дорину долоню, записав на ній номер.

- Це мій мобільний. Захочеш репу - маякни!

“Добре”, - усміхнулася збентежено. Заклякла на мить, дістала з кишені блокнотик і ручку. “Я Дора”, - написала.

- Я Сван Кентукі, - красиво стукнув себе кулаком у груди виший.

- А я Льошка, - сказав менший.

Дора йшла до пішохідного мосту, усміхалася, як дурна. Світ ружами, ніч сонцем. Ти. Сьогодні. Темна сила… Як багато добрих людей…

А вечір своє - вітер розбурхав. Той прокинувся - наче з конопель. Заметушився - туди, сюди. Дощ на третю швидкість - швидше падай, швидше. Дора оминула підземний пішохідний перехід, що вів на протилежний бік набережної, до колони Магдебурзького права. Зупинилася навпроти, вдивилася у міст попереду. Темно. Й не роздивитися, чи є хто. Чому Данко тут чекає? Роззирнулася: як до мосту ближче? Набережною далі йти чи через підземний перехід до порослих схилів?

Кинула оком на темні дерева навколо колони і побачила Макса. Стояв біля білої автівки, дивився на пішохідний міст. Здивувалася. А Макс чому тут?

Макс змерз, та не те муляло. Патлатий хлопець вів себе геть не так, як мав би. Постояв під дощем і вітром, раптом зірвався, пішов з мосту. “Неправильний хід! Неправильний! - психонув Макс. - А Дора прийде…” Пішов під дерева, аби геть не змокнути, вітер повіки стуляв - мружився, від мосту їх не відводив.

Данко теж змерз до дідька. Під вечір смартфтон відгукнувся До- риною СМС-кою. “Буду”, - написала, і скільки потім Данко не намагався зв’язатися з дівчиною - тихо. Тупцював під негодою. Роззирався і раптом біля колони Магдебурзького права побачив білу “ауді”. Насупився: Сердюк?! Кинув таке

двозначне… Про виснажену Дору… Наче у полоні тримав, відпустив врешті. Він тут якого? Спочатку вирішив - не зважатиму. Та час спливав, Сердюк не рухався. Наче мав пересвідчитися, що Дора і Данко перетнуться.

- Тобі що до того?! - вдивлявся у темряву. Автівка білою плямою. Сердюка не видно, злився з мороком.

Данко задумався на мить, посунув з мосту. А чого мучитися? Підійде до Дориного колишнього роботодавця, запитає…

Може, знає, чому Дори й досі немає. Чому її смартфон мовчить. Де увесь цей час була. Зійшов сходами на асфальтовану дорогу, що вела до білої плями у темряві, зробив крок-другий - дощ стіною, вітер з ніг збиває. “Схилом піду, - вирішив. - Поміж дерев вітер менший. І дощ не так лупить”.

Дора не бачила Данка. Завмерла на набережній навпроти Макса. Поміж ними автівки фарами. Вітер за плечі в гопака. Учепилася в металевий відбійник - в очах темно. Шию витягнула: і чого Макс там стовбичить?.. Онде буря дерева за голе гілля тягає, як зла мати нерозумну дитину за патли. Страшно.

Тільки подумала, вітер ті дерева до землі. Стара осика смикнулася, і Дора так ясно побачила - смерть! Ще мить - і смерть ухопить Макса. Не кістлявими дужими руками - чорними гілками. Привалить до землі грубим стовбуром, роздушить…

- Ма-а-аксе! Ма-а-аксе! - закричала раптом так відчайдушно і моторошно - світ завмер.

Макс озирнувся здивовано. Під деревом на схилі завмер приголомшений Данко. “Дора?.. Розмовляє?..” - вразилися обидва.

- Ма-а-аксе! Дерево! Дерево впаде! Тікай! - закричала з усіх сердечних сил. У голові щось лопнуло. Притулилася до відбій- ника і впала на землю.

Данко задихнувся: Дора?! Побіг до Макса, ніби той - каліка безногий, ніби й кроку не ступить. Мокра земля чавкала, послизнувся, покотився схилом долу, чіплявся за гілки, підхопився: Дора! Макс мов здурів. Стояв під тією осикою пнем. Очей з Дори не зводив. Чи з Дніпра - ворожив своє під негодою.

Данко зиркнув на дерево - осика гойдалася, як дурна дівка на гойдалці. Рвонув до Макса, відштовхнув подалі від дерева.

- Справді… - задихався, хрипів. - Небезпечно! Ви… їдьте…

Стояв на вітрі - геть нічого не страшно. Дивився, як Макс зіщулився приголомшено, ніби щойно повернувся в реальність з інших вимірів. Відмахнувся від Данка: ти ще… Пішов до автівки. Осика рипнула судомно - стовбур хрясь! - і привалила Данка.

Максу здалося - не деревина зламалася, хребет Максів вщент. Озирнувся метушливо - посеред шляху валялася осика. Під нею нерухомий патлатий. Відсахнувся. Зиркнув на протилежний бік, на набережну. Голос Дорин у вухах дзвенить: “Тікай…” Смикнувся, побіг до автівки. Ускочив у салон - мокрий, злий, важке серце долу тягне… Завів двигун, щелепи ходором: куди вони стрибнули тільки-но, ті навіжені?! Патлатий хлоп і брехлива Дора! Розмовляє! А божилася - не можу! Кинув дикуватий погляд на Дніпро: ти, Любо, ворожиш? Ніяк не заспокоїшся?! Затремтів: не зламається, як та осика, встоїть!

Врубав фари, на швидкість… Геть!

Автівка вилетіла на Поштову. Попрямувала в центр. Європейська, Майдан…

- Куди?.. - істерика проривалася глухим шепотом. До біса невтримно хотілося вимити руки. До білого. Його колір… Білий стіл… Біла тачка. Чисті наміри й ниці люди, що їм одне в голові - мазати і мазати Дюка багном. А не вийде!

- Стіл новий треба. Білий…

Згадав червоні плями на білій стільниці, повернув на Пуш- кінську, бо посеред бруду і скотства раптом побачив чисте й не- заплямоване. І куди ж йому, як не до чистого?!

- Я… ніколи не брешу! Ніколи! Я можу не відповісти! Промовчати! Або відкласти розмову, якщо відсутність певного обсягу інформації не дозволяє сформулювати відповідь. - Розбурханий, мокрий, невтримний стояв навпроти Юлі Скачко у відкритих дверях її квартири, захлинався, не зупинити. - Я можу помилятися, але не брехати! І тепер… Тільки правда! Ти… можеш ображатися, гніватися, затаїти злість чи все життя дихати шаленою люттю, та я ніколи не погоджуся з тим, що тільки я винуватий у тому… Що сталося поміж нами. Ти…

Ти винувата! Але я… прийшов не для того, аби дорікати, бо ти… Ти - єдина… чиста. Єдина, що не збрехала… Не продалася, не пожалілася… І для мене це вагоміше за будь-які сумнівні зізнання… у коханні. Пропоную тобі руку і серце, Скачко! Вибач… Звик… - обірвав себе, видихнув. - Руку і серце, Юлю…

Скачко зачудовано всміхнулася - казка! - знизала плечима…

- Проходь…

- Ні! Ти… просто не знаєш. Сьогодні особливий день. Тяжкий! Дідусь помер. Він дуже багато значив для мене. Тому я й хотів… Саме сьогодні сказати тобі… Завтра… похорон. Треба їхати. Ходімо! Вдома… Вдома руки помиємо… - схопив Скачко за руку. - Зараз не одружимося - траур. Але ми почекаємо разом… Разом. До кінця листопада проконтролюю одну справу… Сьогодні яке?

- Шосте листопада…

- Шосте… Вже скоро! А потім - куди забажаєш. На острови. В Штати… Тільки вдвох.

- Зачекай!

- Ти… ніколи не пошкодуєш!

-А ти?

- Я?! - завмер, глянув дівчині в очі. - Ніколи, - вимовив твердо.

Ганна Іванівна поклялася собі - ніколи не розмовлятиме зі Світланою Дібровою. Нащо час гаяти? І так зрозуміло: не потрібна редакторці Дора біля Данка. Відрубала дзвінки із завзятістю самурая: ох, і настирна ти, Свєто! Та проти ночі шостого листопада сама набрала Діброву.

- Свєто, це Ганна… - мовила тоскно. - Часом не знаєш, де наші?..

День розпочався без тривожних ознак. Зранку Ганна Іванівна мотнулася до офісу на Михайлівській, де на неї чекала тека з документами для Макса. Поверталася до Майдану, на розі з Костьольною зупинилася. “Йди! Йди, не

бійся! - підстьобувала себе. - Макс казав, справжня відьма, та Єва- Марія… Усе бачить. Може, й про донечку мою бідолашну щось скаже…” А страх коліна гне: краще не знати, ніж геть надію втратити.

Волю в кулак - повернула на Костьольну. Тицьнула сотню жіночці в чорному: домовтеся, аби без черги, бо з роботи відпросилася. Мало? Ще дам! Ступила в задушливу кімнату - сльози градом. Котяться, хоч умри.

- Жива… - почула голос масивної жінки у пір’ї.

- Хто?! - прошепотіла безпорадно. Опустилася на стілець навпроти крісла, в якому важко дихала Єва-Марія.

- Доня твоя.

- Правда?! - обличчя долонями затулила - тільки плечі тремтять. Хай Бог милує! Скільки ж іще чекати?!

- Повернеться…

- Правда?!

Єва-Марія усміхнулася сумно, від крісла відірвалася, до Ганни Іванівни руку простягнула, провела по волоссю.

- Витримаєш… Що тобі серце? Волю плекай… Згодиться…

- Правда?.. А коли… Коли повернеться?

- Не брехатиму… Не бачу. Йди… Вулицею пройдися. Заспокойся…

Ганна Іванівна підвелася непевно: дякувати б, а ворожка жене поглядом.

- Спитати хотіла ще… Дівчина у мене живе. Глухоніма. Мати у неї поїхала до Португалії і зникла. Все рветься шукати… А я подумала… Там… не видно… Чи жива?

Єва-Марія головою хитнула: “Ні…”

Ганні Іванівні перехопило подих, сполотніла.

- Правда?..

- Дівчині не кажи, - мовила ворожка. - Однаково не повірить.

Хай Бог милує! Ішла - на плечах наче всівся хто. Та не чужий. Свій тягар. Сама Богові поклялася - за доньку мені Дора, не залишу. Як знала, що не побачити дитині матері.

Максових апартаментів дісталася, рукам діло, а думки навпіл рвуть: хоч за доньку молися, аби схаменулася, про малого Славка згадала і повернулася врешті, хоч по Дорі ридай - бідолашна ти пташечко…

До мобільного.

- Міло! Як там Дора моя?

- Все! Вночі помер пацієнт, хай йому земля пухом, - сказала Міла. - Я Дорі у своєму кабінеті постелила. Відіспиться і відпущу. Надвечір буде.

9 Биті Є Макс

Ганна Іванівна подякувала давній колежанці за турботу, вимкнула зв’язок - а на душі кішки. Коли вдень зателефонував іМакс, холодно наказав дочекатися, присіла біля столу на кухні…

- Ясно… - прошепотіла. Ще більше на ті плечі навалилося.

Додому дісталася, перш за все гроші перерахувала. Негусто.

Добре, що відкладала кожну копійку. І як далі? Завтра ж бігом нову роботу шукати. Яке завтра? До комп'ютера - сайти з вакансіями гортати. Занурилася, про час забула. До вікна - ніч. Дощ сипле, вітер дерева гне. А де Дора?

Знову Мілі - стук!

- Давно пішла, - здивувалася старша медсестра. Згадала. - Питала, як до пішохідного мосту дістатися…

- Навіщо?

- Хтозна…

До десятої вечора Ганна Іванівна тільки те й робила, що набирала і набирала Дорин номер. Ані гу-гу. О десятій плюнула на обіцянки і зателефонувала Світлані Діброві.

- Данко у лікарні… Я біля нього… - голос Свєти тремтів. - Де Дора - не знаю…

- Данка запитай, - Ганни Іванівни серце - бух долу. - Прошу…

- Не можу його турбувати. Дуже слабкий… Та й не знає. Сам її шукав, з ніг збився.

- Що з ним?

- Біля пішохідного мосту дерево впало. Просто на нього.

- Господи! Тобі… допомога потрібна? Під'їхати?

- Ні… Не треба… - замовкла. - А Дора де була? Чому Данко її майже два тижні відшукати не міг? Ти чому… на дзвінки не відповідала?!

- Вибач, Свєто.

- Дістали ви вже… Все через Дору твою! Краще б ніколи… - відрубала зв'язок.

Ганна Іванівна схлипнула. Втерла сльозу - не час! По лікарнях не побігла. Набрала номер загальноміської довідки “швидкої допомоги”.

- Дівчата… Колега телефонує. Допоможіть, - голос тремтів. - Подивіться… Дівчина глухоніма. Дев’ятнадцять років. Дора Саламан. При ній паспорт мав бути… Вашим сьогодні така не трапилася?..

- Сімнадцята міська лікарня, - телеграфно відповіла чергова довідкової.

- Що з нею?

- Точно не поінформували. До політравми відвезли.

Ох, знала Ганна Іванівна ту політравму: всі коридори ліжками заставлені. Тремтіла у таксі - швидше! Лабораторний провулок! Мілу знову - смик!

- Ще не знаю, що сталося. їду… Та не хочу її там залишати.

- Машину надішлю. Як стан дозволить, перевеземо до нас, - заспокоїла колежанка.

- Міло… Мені… платити нема чим. Звільнили. Сьогодні…

- Ганно, ти здуріла? - відповіла Міла. - Вези!

За два тижні після пригоди біля пішохідного мосту Данка відпустили з лікарні. Лівий бік від ключиці до ребер у гіпсі, а по цимбалах. До Дори… Мати слідом учепилася, не відірвати. Тліла біля сина увесь цей час - тільки й розуміла: добре, що хребет неушкоджений і голові лише невеликий струс мозку від тієї осики дістався. А зламані ключиця, плече, ребра зростуться. Не старий-немічний - одужає. Добре, що буря того вечора Данка тільки на ліжко вклала, бо двох - таки в землю. Свєта Сергіївна за статистикою завжди стежила.

Як зміг вустами ворушити, спершу: де Дора?!

- Дізнаюся, - скіпка в серце.

Ганну розшукала - а та теж біля лікарняного ліжка.

- Дора у лікарні… - повідомила Діброві. А більшого говорити не схотіла.

- Одужаєш, провідаємо Дору… - обіцяла синові Свєта, і коли врешті Данко ходив - не хитався, не змогла відпустити самого. Хоч у коридорі зачекає. Ніби випусти з поля зору й на мить - зникне.

9*

У гостьовій кімнаті приватної клініки чекал и з годину, знервувалися: чому ніяк до Дори не пускають?! Натомість - ціла делегація. Ганна Іванівна, Міла, сивий дідок інтелігентного калібру в білосніжному халаті.

- Борис Вікторович, - відрекомендувала дідка Ганна. - Невропатолог, професор… Дору веде…

- Можна спочатку до Дори? — розхвилювався Данко.

Ганна Іванівна всадовила всіх. Така історія… € про що поговорити… Дідок завів про особливості нервової системи глухонімих. Ганна згадала, як Дорі вистачило лише побачити Данка, аби втратити свідомість. Міла розповіла, що старий пан, якого майже два тижні доглядала Дора, навчив її розмовляти.

- Я би нізащо не повірив, якби сам не чув з-за дверей… - закивав професор.

- Ми всі чули, бо Дора голосно… старалася, - сказала Міла. - Таке диво. Усі сподівалися…

- Той пан… не зумів? - прошепотів вражений Данко.

- Зумів, але… - професор розвів руками із прикрістю. - Боюся, тепер Дора ніколи не розмовлятиме.

- Чому? - Свєта Сергіївна пополотніла. Говорила, голосу свого не чула.

- Ми… розпитали Дору. Про все, що з нею сталося шостого листопада увечері, - сказала Ганна Іванівна. Глянула на Данка. - До тебе поспішала… Неподалік від мосту Максим Сердюк був. Ох, не розумію, якого він там терся! Дора написала: “Побачила, щодо нього смерть чорними гілками тягнеться. Дуже страшно. Перелякалася. Закричала. Щоб рятувався…” І втратила свідомість, - замовкла, насупилася. - Перехожі знайшли… На набережній.

Свєта Сергіївна завовтузилася, ніби тієї ж миті мала виправдатися.

- Данко… На протилежному боці набережної лежав. Під осикою* яку буря повалила…

Данко усміхнувся ніяково.

- Не второпаю… Навіщо ви нам усе це розповідаєте?..

Професор глянув на хлопця прискіпливо.

- Дора пережила надзвичайний стрес. Шанс втрачено. Тепер слово для неї беззаперечно асоціюється зі смертельною небезпекою.

Ганна Іванівна підвелася. На Свєту і Данка уважно.

- Ми тут до чого… Дора погано одужує. І вже ніколи не розмовлятиме, якщо хтось до цього і сподівався… Ні, якщо знову станеться диво… Але я в це не вірю… Якщо просто хочете зайти, типу, “Як ся маєш?!” - то… не треба. Краще повертайтеся додому. Обмізкуйте, зважте: чи варто взагалі… Бо це… Це ще не все, - замовкла, гірка зморшка між бровами. - Про Португалію ми тут усі знаємо. Так, судячи з усього, Дориної матері нема серед живих. І сказати їй про це не маємо права, бо це тільки поглибить стрес, а вона й без того геть слабка. Отака проблема. І до батька повернутися не може - там нова сім’я. Тому ще одна зрада… її просто вб’є…

- Годі! - Данко почервонів.

- Ні, слухай! Бо і це ще не все! Щоб знав… - рубала операційна медсестра з двадцятирічним стажем. - У глухонімих зазвичай діти теж… глухонімі.

Свєта Сергіївна підхопилася мимоволі, імпульсивно. Зуби цокотять:

- Так… Не можна ілюзіями підмінювати дійсність… То надзвичайно жорстоко… Ми з Данком, дійсно,, повинні подумати…

- Свєто… - Данко зітхнув із прикрістю. Здоровою рукою скинув куртку, що висіла на плечах. - Дора в якій палаті?

Жінки заклякли. Професор допитливо глянув на Ганну Іванівну: мовляв, вам вирішувати.

- У сьомій… - прошепотіла.

Міла з професором заметушилися: покажуть, куди йти. У гостьовій кімнаті лишилися тільки Свєта і Ганна. Мовчали - які слова? Ганна Іванівна дістала з кишені Дорин смартфон, клацала, ніби більше робити нічого.

- Смартфон… - сказала Свєта Сергіївна.

- Глючить… - відказала Ганна Іванівна. - Я Дорі давно казала - полагодити треба…

- І раніше глючив… Якби справний… Може б, того й не сталося…

- Хтозна… - Ганна Іванівна натиснула якусь кнопку. На екрані смар гфону - усміхнений Данко.

- Можна? - попросила Свєта Сергіївна. Гортала знімки у смартфоні - Данко, Ганна, мале хлоп’я, фонтан у Марійському, чорношкіра дівчина з морозивом роздивляється Хмельницького біля Софії, старенька бабуся куняє на лавці з голубом на плечі…

- Вона фотографувала?

- Як бачиш…

- У неї є смак. І око.

Ганна Іванівна кивнула сумно.

- Що робити, Свєто?..

Свєта Сергіївна непевним жестом втерла мокрі очі.

- Радіти! - а сльози градом. Задихнулася, усміхнулася крізь сльози: “Так треба, Свєто…”

Дорі не хотілося розплющувати очі. І що на неї дивитися, на білу, як таємнича смерть, стелю зі штучним сонцем у центрі пофарбованої галактики?.. Краще не бачити, насторожено прислухатися до невтримного тремтіння, що оселилося всередині, варто було Дорі вигукнути відчайдушно: “Ма-а-аксе!” темним вечором біля пішохідного мосту, і тепер розрослося, зміцнилося, вправно смикало за дзвони різних тональностей, ніби обирало, як саме сьогодні повинна тремтіти Дора: на низьких чи істерично високих?..

“Я не хвора, геть не хвора, - думала. - Нічого не болить. Голову не стискає. У боці не коле, серце не тьохкає. Тільки сил катма, наче всі пішли на те тремтіння. А йому ж теж треба з чогось черпатися… Коли вщухне, щоб ноги врешті тримали? І щоб не паморочилося, варто лише повести очима навкруги”.

Розплющувала очі, зосереджено поводила очима - до вікна, на двері. Ліжко починало розгойдуватися, штучне сонце смикалося на пофарбованій стелі. От біда. Ворушила пальцями на ногах - рухаються. Не раділа. Куди поспішати? Серце бухало -

Данко. “Ні… - увірилася міцно. - Данка вже не побачу”. І не намагалася зрозуміти, чому раптом у душі визріла зла думка. Якщо з’явилася, значить, це чогось варте.

Щодня приходила добра Ганна Іванівна, довго сиділа поруч, розповідала про Славка і товстуху Боні, що вона так погладшала на моркві з капустою - певно, нову клітку купувати доведеться. Дора гладила вузькою долонькою руку Ганни Іванівни - моя ви дорогенька! А думки ридма: бідолашний старий пан… Так на неї сподівався, а вона тепер не те, щоб розмовляти, посміхнутися не наважується. Варто лишень про те подумати - клубок у горлі. І кому вона така… Оце б на ноги зіп’ястися, до мосту дійти і в річку.

Заплющувала очі - річка, річка… Хай несе, як Дора шляхів не бачить. Уява малювала ласкаву чисту воду з мільйонами веселих бульбашок. Підхоплювала Дору, лоскотала, аж ги- ги на видиху. “Файно”, - думала. Лежала на постелі, як на тихій воді - гойдалася… Лікарі обережно торкалися Дорино- го плеча, вона виринала з води, розплющувала очі… Та раз ніхто не торкнувся, а Дора раптом захвилювалася. І вода - наче збурилася.

Розплющила очі і побачила Данка. Стояв, як той телепень, коло ліжка, кліпав очима, наче віри не йняв - Дора?..

Не усвідомлювала, що робить. Ухопилася за ковдру - до живота відсунула, ноги зігнула, ними ту ковдру геть. Вчепилася у ліжко, зіп’ялася на ньому - тонка- прозора, лікарняна сорочка дзвіночком, ніжки з-під неї язичком… Дивилася, очей не зводила. Сльози просилися.

Данко дивився у нереальні чорні очі, лякався - Доро… Чому ти не посміхаєшся? Знітився, брови зсунув, подався до Дори, підхопив на руки незграбно однією здоровою, другою загіпсованою.

- Доро… - прошепотів.

Прокашлявся і раптом сказав спокійно і зважено, наче мужик. Наче сто років прожив, мудрий, серйозний, міцний, не збити.

- Додому підемо.

По подвір’ю - вітер. Сніг казиться, холод калюжі склить. Данко йшов напростець - по асфальту, траві, сухому листю. Тонкий светр на голому тілі. Притискав до себе Дору - тільки й додумався обгорнути вовняною ковдрою.

- Я знав… - бурмотів невтримно-радісно. - Рік тому все з ковдри недарма починалося…

І було це до біса красиво, аж поки перед Данком посередині лікарняного двору не виникла захекана, обурена Міла. Заступила шлях, руки в боки.

- Повертай! - крикнула. - Біля порогу… “швидка”… чекає… Довезе… Тільки адресу водію скажи!

Все для єдиного глядача! Крісло посеред порожнього простору, десять метрів до сцени - не пропустити й нюансу забави. Театральний бінокль, якщо й того замало. Завіс немає - терплячий майданчик чекає на появу персонажів. Декорації? Ніяких - тільки гола правда життя.

В останній день осені Макс стояв біля вікна у кабінеті слідчого Генеральної прокуратури, дивився на акуратну споруду “Есфірі”, яка звідси - як на долоні, та почувався саме так - єдиним і всемогутнім глядачем, заради задоволення якого на порозі фабрики товклися міцні чоловіки з написом “Сігма” на камуфляжних куртках. У Перепечаєвих хоромах русява Юля збирала валізу, хоч Макс і пропонував їхати з порожніми руками: усе, що заманеться чи знадобиться, куплять у Детройті. Чонган, Нью-Йорк, до Флориди, через Париж і Прованс у Москву, бо там справи… Й не згадає, як марнував оцей час тільки заради того, аби на власні очі пересвідчитися -¦ розчавив покидька.

Зиркнув на хазяїна кабінету - слідчий терпляче вошкався із документами, намагався не заважати візитеру: третій день поспіль виглядав щось із вікна. “Продан - не Ганна Іванівна. Продай може все! - подумав задоволено. - Навіть організувати спостережний пункт у Генпрокуратурі… Умів дід персонал добирати…”

Від діда перепали не тільки капітали, але й чітко налагоджене домашнє господарство, в якому було все: кухарі, покоївки, охорона, секретарі, медики, водії, масажисти, темні і світлі сили, що виникали у разі потреби, вирішуючи будь-які питання. Те саме й у бізнесі. Перший зверхній легковажний погляд на спадок Перепечая виявляв хаос величезного, запущеного скотного двору, де коні-свині-гуси-кури метушилися безпорадно, лякаючи одне одного. Та більш детальний аналіз констатував чітко відокремлені напрямки діяльності - за кожний відповідав професійний топ-менеджмент без слов’янської крові. Все більше австріяки та німці. І тільки томати на Далекому Сході вирощували корейці.

Відволікся… Без гостинця до Чонгана їде. Може, подарувати йому мільйон?! Просто мільйон. Ну, повинен же колись і Дюк китайця трахнути!

Усміхнувся і… закляк - до фабрики сунув Макаров.

Макс багато разів намагався уявити, які відчуття сколихнуть- ся-збуряться -вибухнуть, коли він побачить виродка. Гнів ярий, радість, тваринне збудження заполоняли душу, варто було лише згадати, - воля є, дочекається.

Вдивився у самотню чоловічу фігуру, що рухалася до “Есфі- рі”, і раптом відчув неконтрольований моторошний страх. Смикнувся - дідько! Нащо він тут?! Цей слідчий… Він же не пиріжки ліпить. Здогадається…

Закляк. І бігти геть - нелогічно. “Треба… вигадати щось. Треба…” - билося. Втупився у вікно. Макаров уже розмовляв з “сігмівцями”… Цікавість задушила страх. Дивитися… Дивитися… Покараний! За все! За Любу! За Нані, яку встиг перехопити, і тому тепер Нані не потрібна Дюкові. Не користується… використаним. Макаров сіпнувся і кинувся на міцного, як дуб, чоловіка. “Вінбожевільний! Божевільний…” - вразився Макс. За мить біля “Есфірі” з’явилася міліція, скрутила покидька і… все!

Так швидко? Спустошене невдоволення клацало пальцями - ще раз! На біс! Гей! Хто-небудь! Запишіть забаву на диск з уточненням “Для домашнього перегляду”.

- Дякую за притулок, - приязно усміхнувся слідчому. - Думаю, дарма я вас турбував…

- Ви забули перепустку, - хазяїн кабінету підвівся, простягнув Максові підписаний папірець, ввічливо кивнув. - На все добре.

До літака - п’ять годин. На душі - похмуре задоволення. Є! Хай не так красиво і пафосно, як мріялося, але ж сталося.

- До батьків, - наказав Продану, бо за кермом тепер тільки він. “Так… доцільніше, Максиме Володимировичу”.

Ще навесні жахливе зникнення і чудесне повернення сина підкосило пані Женю не на жарт. Волосся відросло… А в голові хлюпало, наче думки порозтікалися-поперемішувалися, безнадійно силкувалися повернути собі конкретну певну форму звичайних категоричних тверджень. Пані Женя не здавалася. Перука - то діло, а голові раду перевіреними методами давала. Мету собі поставила - сконцентруватися, не відволікатися на дрібниці. Женить Максимка - одразу полегшає.

Літо якось пережила, а восени навалилося. Тато тобі… Прощавай! І не прошепотів доньці останнього слова. Чоловік, бач, розкрився - рідна вона йому до усцячки. Та щирий… Навіть не смикнувся, коли в заповіті тільки залишки таткових статків виявилися, бо решту старий Перепечай перерозподілив задовго до смерті.

- Не хвилюйся, Женю, не збіднiємо, - заспокоював, коли за заповітом їм дісталися портрет старого Перепечая і золотий Будда, щоб, значить, спокійно і філософськи сприймали будь- які вибрики долі.

Пані Жені - чого хвилюватися. їй тато за півроку до смерті - акції кількох прибуткових підприємств, рахунки на Кіпрі, нерухомість в Іспанії. А от чоловікові - нуль.

- І без того маю, - говорив, а в голосі сумніви. - Один фонд щомісяця дає чимало… А до кінця року завдяки держзамовленню зміцнимо позиції…

Та під кінець листопада в держзамовлення влізло якесь пад- ло, поруйнувало пасочки. І фонд несподіваним голосуванням засновників-членів спостережної ради перейшов під абсолютний контроль Сердюка. Максима Володимировича. Пані Же- ні 6 радіти б за сина, та в матері питання є. За заповітом Мак- симко отримав дідову рушницю “Auguste Francotte & Сіє”, що під 100 тисяч зелених затягує. Ніби - дави гнид, онучок. А їм з Вовкою Будда…

- Максиме, що дідусь на тебе переписав? - питала.

- Дещо. Не треба про це зараз, мамо, - відрізав чемно. - Розберуся, сам розкажу.

А матері крайся. Перепечай за все життя жодного разу не повідав, якими багатствами володіє. Тепер Максим голову морочить. А їй одне пече! Чи зможуть синові допомогти, як раптом голим лишиться! ІЦо там у нього? Апартаменти на Хрещатику залишив, до дідового будинку біля Флорівського переселився з хвойдою якоюсь, грошей у батьків не питає… Геть нічого не зрозуміло! Багатий тепер? Так сказав би! Онде Вовка не спить, крутиться, валокордин ковтає… Може, заспокоївся б, якби знав, що Максимко у безпеці.

1 не чекала, що перед літаком син заскочить попрощатися. Саме продивлялися з Вовкою документи на майно, що Перепечай доньці лишив, бо виходило - тільки на те й жити їм, а чоловік краще за пані Женю кумекав, як доцільніше тим розпорядитися.

- Надовго у мандри? - Володимир Гнатович обійняв сина, зиркнув на нього напружено.

- Не знаю… По дідусеві коли сорок днів?

- Дев’ятого грудня, - нагадала мати.

- Ні! Не зможу на день повернутися. Одначе обов’язково пом’яну, де б не був. І панахиду замовлю.

- А що за справи такі невідкладні, що й на поминки приїхати не хочеш?! - недобре мовив батько.

- Вибач, тату. Не сповідуватимуся.

Заіскрило. Пані Женя громовідводом на іншу тему.

- Максиме… У тебе, бачу, справ чимало.

- Вистачає.

- І фонд на тобі. Може б, тато…

- Ні.

2JB

- Що?! - Володимир Гнатович і не планував повертатися у “Силу добра” - крихти по кишенях розпихувати. Не усвідомлював й досі - край, Вовко. Хтось дужий спустив тебе в унітаз, пливи…

Розчервонівся. До Макса сіпнувся. Пані Женя поміж них.

- І… чому? - синові в очі.

- Ну, не відміняти ж мені власні розпорядження. Тільки-но призначив нового директора-розпорядника. Юлію Скачко.

- Хвойду свою?! - вибухнув Володимир Гнатович.

- Наречену… - Макс і на півтону не підвищив голосу. - Думаю, восени наступного року запрошу тебе на весілля, мамо…

- Що?! - отетеріла пані Женя.

- А вас навряд, Володимире Гнатовичу, - зиркнув на батька.

- Та ти… - Сердюк-старший задихнувся гнівом. - Тварюка! Падло жовтороте! Бачити тебе не хочу! Пішов геть звідси, покидьок невдячний! Ти ще приповзеш…

- Я так і знав… Варто попрощатися з тобою назавжди… тату! - бездоганно-ввічливий. Усміхнувся матері сумно. - Я телефонуватиму, мамо…

Син уже летів бізнес-класом, певно, сьорбав шампанське на пару з новою директоркою-розпорядницею “Сили добра”, а пані Женя з чоловіком - прибиті-приголомшені - все сиділи, як ті дурні, ворухнутися несила.

- Виріс синочок… Вилетів з гнізда… - недобре прошепотів Володимир Гнатович. - Щоправда, обісрав гніздо, перед тим як гайнути…

Пані Женя зиркнула на папери, що й досі лежали на столику.

- Вово… Я тебе не покину, - сказала твердо.

Не все так

Хоча Володимир Гнатович Сердюк і підняв у новорічну ніч рівно опівночі бокал із побажанням: “Грошей!”, 2010-й розпочався для нього вкрай паскудно. Схуд. Фінансові негаразди і категоричне відторгнення сина - сволота! - зменшили і реальну масу тіла. І політикою ваги не набереш, не той час. Партійні пасьянси напередодні виборів вимагали все більше витрати, тільки обіцяли дивіденди у майбутньому. Якби не статки дружини, уже б шепотіли по кутках, що офіціантам на “чай” не залишає. Шкірою відчував: хтось копає під нього вперто і настійливо. Не економить, не пораховується, суне і суне, наче іншого діла нема! Хто?! Роззирався, принюхувався. “Після виборів розберуся по-тихому”, - думав, а тут тобі - лясь! Напередодні голосування клятий покидьок Макаров влаштував гучне

захоплення власної фабрики зі стріляниною! Навколо Володимира Гнато- вича за день соратників удвічі поменшало. Усі - боком, боком, подалі від Сердюка.

Горів, сходив гнівом. Хто?! Підняв усіх, кого тільки міг - від ментів до бандитів. Останні, як завжди, виявилися спритнішими. Під кінець січня друг Купа, якого Володимир Гнатович зі шкільної лави знав, розлив по гранчаках горілку, філософськи мовив:

- І рости тих дітей…

- Потім про особисте, - буркнув Сердюк. - Дізнався, хто за захопленням фабрики стоїть?

- Кажу ж… Невдячні діти.

- Макс? - не повірив Сердюк.

Купа кивнув, підняв гранчак.

- Фірма “Ліс”… Він до неї якимось боком… І тесть твій покійний…

- Падли…

Завмер спустошено, у гранчаку горілка хлюпає - усе стало на свої місця, лише уявив поряд із ненависним Перепечаєм… Макса. Пішло, старе козлище, а пішаків порозставляло на роки наперед. І не дізнатися, де наступна засідка. Реготатиме старий з могили, поки не знищить! Одного не врахував, сука! Женя… його не залишить! А з Женею він ще на Перепечаєвій могилі потанцює…

Дістався додому - чорний! Дружині все виклав - вирішуй! Або ти зі мною, або до синочка мчи, бо Володимиру Гнатовичу Макс відтепер - ворог!

Пані Женя на чоловіка глянула із жалем: із Вовки воїн нині, як з гімна куля. Та й з ким воювати?! Не може такого бути, аби рідний син їм зла бажав. Покликати його. Хай приїде. Сядуть, поговорять, розберуться… Максимко - чисте серце. Ніколи не брехав. І тепер не брехатиме.

Украй заклопотаний Макс - як не у Москві, так у Європі - з’явився у батьківській хаті наприкінці лютого. Приязно обійняв матір, байдуже оминув батька, хоч і відзначив подумки: “Схудли обоє. Знову на якійсь новомодній дієті?”

Пані Женя поправила на голові перуку і вирішила не церемонитися.

- Максиме… Правда, що фабрику татового помічника…

- Правда, - спокійно відказав Макс.

Володимир Гнатович смикнувся було, та пані Женя зиркнула на нього вовком: якого?! Взяв себе в руки.

- Ну… То розкажи… - мовив Сердюк глухо. - Навіщо власному батькові паскудити взявся?

- А навіщо ти взявся допомагати моєму ворогу? - спокійно відповів Макс.

- Що?! Ти коли встигло ворогами обрости, щеня?! - вибухнув. - Невдячне падло! Та я все життя поклав, аби тобі…

- Не ти! Думаю, маминими клопотами… Точніше, дідовими! Мамо! Я тобі щось винен?

- Ні… - прошепотіла вражено.

- А навесні… Два мільйони не я тобі перерахував?! - Володимира Гнатовича трусило.

- Хіба то твої гроші? “Сили добра”! І пішли на добре діло… На поглинання тієї фабрики.

- Виродок!

- Добре, що все з’ясували, - холодом. - Не люблю розмитих уявлень про життя!

Дверима грюкнув - бувайте!

Батьки заклякли.

- Ну, що… Приїхали! - процідив Сердюк. - Відчуваю, охорону треба посилювати! Бо син останнє винесе.

- Певно, тато йому занадто багато залишив, - докумекала пані Женя. - Нічого… Час мине - попустить. Спочатку так завжди. А ще гидливий, як чортзна-що! Важко йому, Вово. Нам… перечекати краще. От побачиш - повернеться…

Макс вирішив взяти з минулого у нинішнє зрозуміле життя тільки чистих. Білий стіл, білу “ауді”, Юлю Скачко. Ну, і маму.

Врешті, в розумній голові випускника Лондонської школи економіки жодних питань. Усе, як мріялось, - реальні справи категорії “супертяж”, чудова подруга, абсолютна воля приймати самостійні рішення. Усе те цілком вписувалося у Чонганову концепцію про династію, хоч китаєць і поперхнувся ханшиною, коли Макс привіз йому 2 мільйони готівкою - хай у тебе буде 14 лимонів, мій друже, замість 12-ти… Бо, як вірити нумерології, 1+4=5, а п’ятірка - символ здоров’я. Не скній, Чонгане!

Перепечаєве чимале майно не залишало часу на вдумливі монологи. Як в екстрим-турі - воруши ратицями, бо здохнеш! Полюбив літаки, навіть намірився купити власний. Сни не мордували. Затихло минуле, потьмяніло, розтануло, ніби змирилося - тільки білому шлях. І лише один нез’ясований сумнів без назви, імені, географічних прикмет і персоналій час від часу виринав із підсвідомості - репетував, розбурхував, муляв. А що воно таке, чому?.. І гадки не мав. Наче на сірому тлі розпливчастих обрисів не вистачало окремих ясних скелець, щоб зрозуміти…

Перше скельце впало і розбилося у паризькому аеропорту Орлі. Чекав на літак у Південному терміналі, почув українську мову.

- До дитини! До дитини їду! - кричала жінка, яку двійко поліцейських тягнули кудись.

Озирнувся здивовано, підійшов до поліцейського офіцера, що стояв біля колони, уважно спостерігав за діями колег - ті разом із жінкою вже зникли в одному зі службових приміщень аеропорту.

- Перепрошую, - ламаною французькою. - У чому винна та жінка?

- Нелегальна мігрантка.

- І що на неї чекає?

- Табір для нелегальних мігрантів, суд, висилка.

- Дякую…

Друге скельце підібрав у “Пінчук-Арт-центрі”, куди завітав з Юлею напередодні відкриття виставки, коли запрошують тільки пресу та багатих-впливових, аби простий люд під ногами не плутався. Роздивлявся чудернацькі інсталяції, наштовхнувся поглядом на сумного сивого діда - стояв посеред зали каменем, сам, наче інсталяція скорботна. Матусов? Живий?

Підійшов ближче.

- Оресте Давидовичу?

- Доброго дня, Максиме, - безбарвно пробурмотів Матусов.

- Ви… засмучені чимось?

Старий зітхнув.

- Таточку… поховав. Позавчора. Розбилася на “ферарі” у Монте-Карло. Все сукню якусь неймовірну чорну собі розшукувала. А навіщо?.. Така біда…

- Співчуваю, - відповів щиро.

Відійшов від Матусова - очам не повірив. Біля конструкції зі старих іржавих металевих балок, що, певно, мали символізувати кінець техногенних устремлінь людства, стояла Дора - на шиї фотокамера, за плечима рюкзак із приладдям.

Роздивлялася іржу вдумливо, підняла камеру - клац! Макс насупився, підійшов, торкнувся Дориного плеча. І як озирнулася - очі- всесвіт - мовив жорстко:

- А мати?! Що ж ти матір не шукаєш?! - пішов геть. Залишив приголомшену біля залізяччя.

Третє скельце подарувала Юля. Розповіла давнє. Як десять років тому померла мама, як вони з татом так розгубилися, що й на думку не спало священика запросити, поховати за релігійним обрядом. А потім мама стала приходити у Юлині сни, та весь час невдоволена - сумна і сердита. І тільки через дев'ять років після маминої смерті хтось підказав дівчині: мучиться небіжчиця! Треба землю з могили взяти, до церкви віднести, щоб над тією землею священики молитву прочитали, а потім ту землю на могилу повернути. І заспокоїться душа…

- Тепер мама не сердиться, - сказала.

Того ж дня Макс поїхав до власних апартаментів на Хрещатику - давненько тут не був. Стиснув ніздрі гидливо, роз- зирнувся: де ж він ту ганчірку з землею кинув? Рився-рився, до гостьової кімнати дістався, одним махом скинув з полиці книжки і побачив на підлозі зошит у дерматиновій обгортці. А це що за непотріб? Не було у Дюка такого. Розгорнув - Дора заговорила. Про Ромка, тата, Галю, Теребовлю. Закрив рвучко - зайве. Та щоденник розгорнувся в руках на останньому записі. "Пані забрала мої гроші. От повішуся! їй-богу, повішуся!" - прочитав гірке.

Почервонів до скронь. Мамо! І ти… Ведеш на повідку, брешеш - мертвий Матусов, ворожка, Нані - доля… Лукава, ненаситна - навіть у Дори гроші вигребла. Колотиш, колотиш - ніколи не змиришся, як не по-твоєму!

Мобільний до вуха.

- Мамо?!

- Синочку… - почув звичне.

- Якби інші… Інші! Я б зрозумів! Але ти… Чому ти все життя зі мною, як з лохом?! Матусов живий! У Дори гроші відбирала! Нані Новаковську намагалася мені підсунути! А я… Я гидую навіть думати про тебе! Прощавай! І не дзвони! Ніколи не дзвони мені!

Відрубав зв’язок, пішов геть. Наступив ногою на згорточок, хотів було віджбурнути, зиркнув - ганчірка з землею. Нахилився, вирвав чистий аркуш з Дориного щоденника, поклав на нього ганчірку з землею, загорнув і тільки потім взяв до бездоганно чистих рук з відполірованими нігтями.

Та земля мала незбагненну силу. Тримав у руках - у голові морок. Навіщо все це?! Навіщо? Ну, піде до церкви, то не проблема! Де JIюбину могилу шукати?! Волоцюжка згорів…

І залишити не може. Пече ганчірка долоню. Дістався Перепе- чаєвого палацу, заховав землю у сейф, зачинився у кабінеті. Думай! Перша дурна думка - Продану віддати. Хай піде до храму, потім виїде кудись за Київ… Уявив незворушне обличчя охоронця - ні! Сам? Не може! Юля? А Юля яким боком?..

Так нічого й не вигадав. Могутній згорток пролежав у сейфі всю весну, і Макс би вкотре забув про нього - кадуцей волік у справах, додавав золотих бляшок до сяючої корони Дюка. Та на початку літа шукав щось у сейфі, наштовхнувся на згорток. І раптом вигукнув подумки, ніби побачив щура посеред вітальні: “Ганно Іванівно! Приберіть!”

Задумався. Набрав колишню секретарку.

- Ганно Іванівно! Автівку за вами пришлю. Треба поговорити!

- Добре, - напружено відповіла жінка.

Зустрілися на нейтральній - у дорогому ресторані на Печер- ську, де, за словами Продана, в окремих кабінетах не прослухо- вують.

Макс зиркнув на жінку насторожено.

- Як Дора? Нормально?

- Цілком…

- Матір не шукає?

- Шукаємо… Усі разом. Мама Дориного хлопця… Вона журналістка. Організувала пошуки через Інтернет. Сподіваємося…

- Я не так давно випадково став свідком… однієї пригоди у Франції. В аеропорту українку заарештували. Нелегальну мі- грантку. Поцікавтеся. Раптом вона…

- Дякую…

І тихо.

- Роботу знайшли? - запитав Макс.

- Поки що ні…

- Йдіть до Юлі Скачко. Вона тепер керує “Силою добра”, - сказав несподівано. - Одна одну знаєте. Спрацюєтеся.

- Дякую… Сьогодні ж зателефоную…

- Не треба. Просто завтра виходьте на роботу. Зарплатня… вас влаштує.

Ганна Іванівна знітилася, глянула на Макса збентежено.

- Ви… врятували нас, Максиме Володимировичу.

- Не кажіть дурниць. Ви професійна людина. Не пропали б. Але й мені такі не зайві, - говорив, сподівався - ніколи не перетнуться. Що йому робити у “Силі добра”? Власних справ вистачає.

- Дякую…

- До речі… - замовк, відвів погляд. - Можу попросити у вас про особисту послугу?

- Безумовно, - а в голосі тривога.

- Тільки без питань! Просто виконайте. Як ви це завжди робили.

- Добре…

Макс обережно дістав зі шкіряної сумки згорток. Поклав на стіл.

- Тут земля… З могили однієї людини. Хай Дора піде до храму. Зробить усе, що люди у таких випадках роблять… Щоб душа небіжчика не мучилася.

- Я можу сама піти… - сказала Ганна Іванівна.

- Ні! Дора! Не пояснюватиму. Дора! А ви вже постарайтеся, щоб пристала… А потім… Я дам автівку… Бо треба виїхати за місто і розсипати ту землю на березі Дніпра.

- Де саме?

- Дора… Дора взнає, - відповів упевнено.

За два роки після трагічної загибелі Люби, день у день, Продан стояв біля автівки, здалеку спостерігав, як Дора висипає з ганчірки землю під березу на березі Дніпра.

- Місце запам’ятав? - запитав Макс, коли начальник охорони повернувся до Києва.

Продан кивнув - ясна річ. Тихо вийшов з кабінету.

Макс усміхнувся задоволено. Тепер, нарешті, крапка. Хай і лишаються позаду - Люба, поламаний ідіот Макаров, зіпсована ним Нані, пихаті батьки… З собою - білий стіл, біла “ау- ді”, Юля… Врешті ж, і вона колись не чіплятиметься за простирадла відчайдушно, варто лише Максові розпочати любовну прелюдію, обійме пристрасно…

У вікно - гарячий вітер. “Дідові за все дякувати, - подумав. - Треба і йому свічку поставити, аби спав спокійно…”

Слушна думка потягла на літню спеку.

- До Володимирського, - наказав Продану, проїхав повз близький Флорівський.

Автівка промчала розплавленим Хрещатиком, вивернула на бульвар Шевченка. Макс кинув оком ліворуч і ледь не знепритомнів - під зеленою тополею, на якій вицвілим горем майорів вінок із пластикових квітів, стояла руда дівчина у чорному до п’ят, тримала в руках картонну табличку з трьома словами.

- Стій! - ухопив за кермо.

Продан на гальма.

- Шефе…

“Ауді” застигла посеред проїжджої частини. Макс вискочив - автівки у вереск: ідіот довбаний! До біса. Перебіг вулицю, перескочив чавунну огорожу, рвонув до тополі щосили, ніби щезне разом із дівчиною, табличкою, вінком! Зупинився за метр. Закляк. Руда обернулася до нього. “Не Люба!” - перелякалося серце, бо раптом зрозумів - усі ті свічки-сподівання марні. На власні очі побачити живу чи мертву, от тоді б заспокоївся. Опустив очі. “Тебе бачить Бог!” - прочитав на картонці.

- Ви… - мовив тоскно. - Чому тут?

- Тут хлопця мого вбили… Звірі.

- їх не знайшли?

- Ні… Та вони тут… Щодня проїжджають повз мене… Думають, що врятовані. Що їх ніхто не бачить…

Скельце лягло у сіре, серце застукало: спало-спало собі, а тут прокинулося. Роззирався, наче з неба стирчить невидимий мікроскоп, він під ним - мошка. “Годі”, - зупиняв себе, та знову і знову дивився в небо. Юля насторожилася, забула про якорі, розкрила обійми:

- Максе… Що з тобою?

- Нормально… - відповідав замість Макса Дон.

- Може, поїдемо кудись? - пропонувала.

- Краще пожити, - відповідав замість Макса волоцюжка Ботва.

- Ну, що ти таке говориш? - лякалася. - Поїдемо завтра ж!

- Нащо мчати? Це ж наш час… Він пролітає… Ми навіть не встигаємо… - шепотіла замість Макса Люба.

Юля огортала Макса чуттєвою ніжністю, здавався, припадав до русявої красуні, усміхався без слів. Чисто, як Дора…

Пручався омані, кричав собі подумки: “І що?!” Та минуле ставало реальністю, затьмарювало день нинішній, і те божевілля тяглося б вічно, якби не кадуцей. Перепечаєве майно настійливо кликало Макса: охороняй гроші, бо розвіються! Мотнувся в Росію, на Далекому Сході помідорів об’ївся, вбивав серце справами і, коли повернувся - спокійний, холодний, як лід, - поїхав на Костьольну. Було у Макса питаннячко до Єви-Марії.

У задушливій кімнаті стара ворожка обтирала лице вогким рушником.

- Не приймаємо! - жіночка у чорному заступила Максові шлях. - Єва-Марія відпочиває.

- Від чого? Від брехні?! - відсунув жінку, нахабно всівся навпроти ворожки.

- А… Ти… - Єва-Марія глянула на Макса прискіпливо.

- Нащо ви людям брешете?! Вас же Бог бачить! - сказав холодно. - Вас! Бачить! Бог! Щомиті! Не боїтеся?

Єва-Марія захитала головою заперечливо: “Ні”.

- Не боюся, - незворушна. - Знаю, кому правди не треба.

- Е ні! Не грайтеся! Правда всім потрібна. А от брехня… Нащо напатякали, що мені Нані Новаковська - доля?! Яка у тому користь?

- І прикрощів ніяких. Не склалося ж, правда? Та й помилятися можу. Жива людина…

- Краще збирайте свої манатки і дуйте куди подалі, поки вашими одкровеннями не зацікавилися відповідні органи. Бо я допоможу!

Підвівся, зиркнув на Єву-Марію шулікою, пішов до дверей.

- На все добре! І запам’ятайте. Немає такої правди, яку людині знати не треба!

- І тобі? - почув у спину.

Озирнувся.

- А про мене, дивлюся, геть усе знаєте! - усміхнувся недобре. - Ну?! Приголомште наостанок!

- Мати твоя…

- Що? - скривився.

- Помре, - сказала Єва-Марія. - До кінця цього року. …Ні.

Кляте слово. Хоч як не затуляй його іншими - мовляв, збрехала, придумала… Лізе наверх, паралізує думки, м’язи, серце. У голові порожньо. Тільки страх. Ні… З калюжі в дитинстві мама його… І потім… завжди… Ні!

Задовгу, як життя, хвилину виринає перший істеричний порив - фігня! За годину домовиться з найкращими клініками світу, за день маму вже почнуть обстежувати найкращі спеціалісти, за тиждень знатиме точний діагноз і віддалені перспек-

тиви. Мозок реагує холодним фактом: перспективи відомі. До кінця цього року…

А у нас що? Липень? Є півроку?

“Півроку маму не бачив”, - усвідомлює, вражається.

Хапає мобільний. Ні! Поїде.

Не їде. Страшно. Дивитися в очі і знати, що за півроку…

Суне пішки. Сичить Продану - геть!

Майдан, Бессарабка, до Ради. Повз “Арсенальну” і Лавру до Царського Села. Сонце переводить сили на воду, всередині тремтить відчайдушний гнів: будь ти проклята, паскудна ворожко! Хто тебе за язика тягнув?! Як тепер із цим жи ги? Дідо… Дідо був мудрим. Потурбувався, аби інші не відчували себе безпорадними і безсилими. А Макс… Що він може? І що повинен робити?

“Хай би двері відчинив тато”, - просить. Замок клацає. На порозі мати. Ніби така, як завжди.

- Проходь, - кидає байдуже.

- Чому пахне ліками? - питає, голосу свого не чує.

- Тато захворів, якщо тобі цікаво, - відповідає пані Женя ворожо. - А ти тут задля чого?! Якщо знову нам нерви мотати, то краще вже йди собі.

- Скучив, - шепоче сумирно.

Відводить погляд, йде за матір’ю до вітальні. Володимир Гнатович лежить на дивані перед ввімкненим телевізором.

- Як ти, тату?

Батько не відповідає. Супиться, відводить погляд.

Макс безпорадно озирається до матері: допоможи! І сам не витримує. Очі долу. Обережно опускається в крісло, ніби тут геть усе потрібно робити вкрай передбачливо.

Пані Женя демонстративно всідається поряд із чоловіком.

- Гроші скінчилися? - питає.

- Ні. Навпаки… Подумав, може, вам щось потрібно.

Батьки перезираються. Пані Женя з тривогою дивиться на

сина, стягує перуку - задовбала, їй-богу!

- Максимчику… - не витримує. - Що сталося, синку? Кажи!

гзо

Макс полохливо зиркає на матір.

- Навіщо… перука? Хіміотерапія?

- Здурів? - дивується пані Женя. Вдивляється в бліде обличчя сина. - У тебе біда якась?

- Ні… Тобто… Простіть мене… Можна, тут сьогодні лишуся?

Батьки знову косують одне на одного.

- Це твій дім, синку, - врешті вимовляє Володимир Гнатович.

Час стоїть. Зупинився і чухається: куди поспішати? Розмова не клеїться, рветься. Як справи? Нормально… Що там з погодою? Пече, наче кінець світу. А

у дідовому палаці дуже файна система вентиляції. Може б, на літо батьки до Макса переїхали. Місця - на роту. Та ні. Тут звикли. Чи за містом на дачі. Там і були, але татові раптом серце прихопило. Зрозуміло. Ви ж… лікуєтеся?

- Ні, Божої ласки чекаємо, - відповідає пані Женя категорично, як завжди.

Зрозуміло…

Макс тоскно дивиться повз матір. Що далі?

Володимир Гнатович заплющує очі. Пані Женя підхоплюється.

- Ходімо на кухлю, Максимчику. Хай тато перепочине.

Трюфель, чай. Вершки, полуниці. Пані Женя всідається за

стіл навпроти сина. Й жестом не виказує справжніх почуттів: оце б обійняла ріднесенького, обцілувала. Жодної з образ не згадала 6. Повернувся!

- Смачно?

Макс дивиться у чашку.

- Мамо… Я тут подумав. Тато став хворіти… Треба їхати в Європу. В нормальну клініку. На діагностику.

- Ой, я тебе прошу! - відмахується пані Женя. - Нічого з твоїм татом не станеться. Прислів'я чув? "Хто хворів? Дідо. А хто помер? Баба!"

Макс полотніє.

- Так я і кажу… Давайте всі разом поїдемо… Чому (3 вам із татом не перевірити здоров'я…

- Ти - наші ліки, - не втримується, штрикає пані Женя. - Аби без фокусів… Гарцювали б, як молоді.

Замовкає, раптом змахує сльозу.

- Максимчику… Кінчай чудити! Бо ми тут без тебе…

- Мамо, мамо… - підхоплюється, обіймає матір, серце стискає безпорадним жалем. - Закінчив! їй-богу! Ти ж знаєш - я ніколи не брешу.

- Кому? Людям не брешеш? Ото диво! Ти сам собі не брехати навчися! - вражає у серце.

- Прошу.,.

- .. .Тата з тією фабрикою так підставив! Ворог там у нього… А в пику йому зацідити не міг?! Треба було гроші фінькати?!

- Матусю…

- …А я так мріяла! Аби онуки. Щоб женився…

- Геть не проти!

- На хвойді отій? - пані Женя обурено дивиться на сина, бідкається щиро: - Де ти їх знаходиш? На смітниках? Любу ту! Юлю цю! Хіба нормальних дівчат мало? От Нані Новаковська… Феноменальна дівка! Розумна, красива. І батько її нам… цілком підходить.

- Нані?

- Ще скажи, що не подобається! Бачила, як дивився на неї у тому селі, де ти зопалу бусик татарам подарував.

- Нані? - повторює тоскно. - Обіцяю… Завтра ж зателефоную Нані. Дякую, що нагадала… Нані?.. Так. Варто познайомитися ближче.

Пані Женя звеселяється на очах.

- Спершу Юлю свою жени втришия! Бо Нані не дєшовка силіконова! Дізнається, що у тебе коханка тирлуєтьея, - які знайомства?!

- Слушно, - Макс підводиться. Відчайдушний страх за матір перемішується зі здивуванням і міцною гидливістю - роками настоювалася.

- Куди ти, синочку? Казав, залишишся…

- Не відкладатиму… Зараз Юлю додому відправлю. Завтра зранку зателефоную, - говорить від дверей, бо ще мить тут - і зірветься.

Мати подається за сином, хапає за руку, заглядає в очі і раптом шепоче:

- Скажи… Дідо тобі багато залишив?.. Мільярд маєш?

- Маю…

Вискакує на повітря - нема! Літній вечір закрив сонцю очі, та спека не вщухла. Крутить листя у довгі трубочки, наче вправний майстер сигар. Гіт заливає очі. І Макс думає: нащо той ка- дуцей, коли є речі, від яких не відкупитися? Перед очима руда дівчина з картонною табличкою. Ти ще…

Біля автівки тупцює вірний Продан.

- Додому!

А вдома - пекло. У Перепечаєвих хоромах зламалася файна система вентиляції. Юля стоїть посеред спальні - гола. Обмоталася вологим простирадлом.

- Помираю від спеки, Максе…

Макс сідає край ліжка.

- Юлю… Ти… не подобаєшся моїй матері… - говорить глухо.

Дівчина завмирає. Довге русяве волосся - чорною тінню на обличчя.

- Вона хоче, щоб ти… повернулася додому.

Скачко всміхається тоскно.

- Мамин синочок?

- Ні… Але вона… помирає. Я не можу зараз…-бурмотить дурне. - Потім… Потім ми одружимося… Просто вір мені. Покоївка допоможе тобі зібрати…

Простирадло падає. Божевільна Скачко переступає через нього, йде зі спальні - нага, прекрасна. Крізь розчинені двері Макс бачить - перетинає вітальню, суне далі.

- Паскудство, - підхоплюється. Біжить слідом.

- Продане! Загорни її в щось! Додому відвези.

- Куди? - ніяк не втямить Продан.

- На Пушкінську…

- Голу?

- Ти глухий?

Продай біжить за Юлею, на ходу зриває мереживну скатертину з журнального столика, накидає на дівчину, як сачок на метелика. Підхоплює,зникає…

Макс супиться роздратовано, йде за ними, наче зупиниться на мить - впаде. Виходить з під'їзду - від будинку вже від'їжджає "кубик" Продана. Крізь затемнено скло - нічого не видно. Макс суне до білої "ауді". Що залишилося? Тільки стіл і автівка? Заводить двигун. Кадуцей… Мільйони білих столів, тисячі білих "ауді".

Автівка мчить метушливими вулицями. На Пушкінській уже не видно “кубика” Продана. Швидкий.

Макс залишає “ауді” під пахучою липою, пішки суне в бік Майдану, хоча навряд розуміє, що йде саме туди. Перед очима не тротуари, дерева, люди, автівки… Порожній білий простір - до біса гармонійний і байдужий. Веде, важко схибити.

“Маячня, маячня… - б’ється. - Помиляєшся, мамо. Я не брешу не тільки людям. ! собі! Які сумніви? Не у грошах справа… Завжди знав: я - прекрасна людина. Я зроблю твої останні дні, мамо,затишними і щасливими. Завтра ж відшукаю Нані… Одружуся з нею ще до кінця цього року. І залишу наступного дня після твоєї смерті. Щоб покидьку Макарову стало дуже… дуже боляче. А Скачко… Ну, що Скачко… Дюка не залишають. Тільки зраджують”.

Схаменувся - де це він? Андріївська церква хрестом у небо. Зіщулився, наче Бог його думки стенографував, а тепер перечитує, головою хитає - отак, значить?..

— Отак… - пробурмотів.

Знітився, наче тієї ж миті мав би продемонструвати Богові добре діло. Нахилився, підняв камінь з розхитаної бруківки… Уклав рівно.

- Мені вірити можна! - виправдався переконано. - А іншим - ні!

Закляк-Чому він повірив ворожці, що мама помре?! Чому?!

Розлютився, віджбурнув камінь ногою. Пішов узвозом долу, черевиків не жалів - бив і бив те каміння, розліталося. Паскудство! Доки ниці плюватимуть у душу?!

- Уб’ю! Уб’ю! - скреготів зубами, погрожував не ворожці - цілому світові.

Зупинився - ноги в кров. Роззирнувся: ніхто, крім Бога, розпачу не бачить?! Під пам’ятником Булгакову сидів Макаров.

Макс задихнувся, почервонів, у скронях гуде: “Уб’ю! Уб’ю!”

Похапцем дістав мобільний.

- Продане, - прошепотів нервово. - Я на Андріївському… Під'їдь.

Відімкнув зв'язок. Буцнув камінь - скривився від болю. Утамував несподіваний тваринний страх і пішов. До Макарова.